

FLYKTNING 2012

REGNSKAPET

ALT OM MENNESKER PÅ FLUKT VERDEN OVER



NRC

FLYKTNINGHJELPEN
NORWEGIAN REFUGEE COUNCIL



Foto: Mohammad Sajjad/AP/NTB scanpix

**42,5 MILLIONER
PÅ FLUKT I 2011**

6



Foto: Muhammed Muheisen/AP/NTB scanpix

20

**OMFANGET AV NATURKATASTROFER
ØKER**

14

Foto: Otto von Münchow



**VEST-SAHARA MEST
NEGLISJERT**

INNHold 2012

INTRO 3

Innledning av Elisabeth Rasmusson	3
Stemmen utenfra	4
Det globale flyktningbildet	6

TEMA 14

De ti mest neglisjerte fluktsituasjonene	14
Er det klima for nye Nansen-pass?	20
Kvinner skaper endring	26

AFRIKA 32

AMERIKA 62

ASIA OG OSEANIA 76

EUROPA 104

TALL OG STATISTIKK 128

På flukt verden over	129
Verdens flyktninger og internt fordrevne	134
Asylsøkere	140
Fordrevne av naturkatastrofer	150

FAKTA 154

Konvensjoner og regelverk	154
Begreper	158
Flyktninghjelpens arbeid ute i verden	162
Fakta om Flyktninghjelpen	164

Foto: Erik Tresse, Flyktninghjelpen



ET REGNSKAP I MINUS

42,5 millioner menn, kvinner og barn er på flukt fra krig og konflikt.

Dette er sluttsummen i Flyktninghjelpens regnskap over antall mennesker som er blitt fordrevet fra sine hjem. Bak de svært høye tallene finner vi enkeltindivider som har rettigheter og krav på respekt og verdighet. De er mennesker som i Kenya lever i overfylte flyktningleirer, mens de i Beirut finner skjul i storbyen. De er barn som i Uganda går på provisoriske skoler, mens de i Sør-Sudan må bruke hele dagen på å lete etter mat.

Mens nye kriser oppstår og nyhetsfokuset skifter, setter Flyktningregnskapet søkelyset på de millioner av mennesker på flukt som man ikke leser om i mediene. Derfor har årets utgave et spesielt blikk på de ti mest neglisjerte fluktsituasjonene i verden i dag.

Et annet område vi fokuserer spesielt på, er flukt på grunn av klimarelaterte katastrofer, definert som katastrofer som kan være påvirket av klimaendringene. Vi ser i tillegg flere og flere situasjoner hvor årsakene til flukt er en kombinasjon av konflikt og klimatiske forhold. Eksempler på dette er Somalia, Sudan og Sahel-regionen i Afrika.

Flyktninghjelpen jobber for å gi humanitær nødhjelp og beskyttelse til mennesker på flukt i over 20 land. Vi bidrar til å redusere sårbarhet og bygge kapasitet gjennom våre programmer, men nøkkelen for å skape varige løsninger er politisk vilje og at stater tar ansvar. Ved å publisere Flyktningregnskapet ønsker vi å skape bevissthet og kunnskap om situasjonen til flyktninger og internt fordrevne. Mennesker på flukt har rettigheter - det er vår jobb å bidra til å opprettholde disse. Da kan vi ikke akseptere et regnskap i minus.

God lesning!

Elisabeth Rasmusson
Generalsekretær i Flyktninghjelpen



Foto: Bettmann/CORBIS/NTB scanpix

På 1980-tallet brøt borgerkrigen i Sudan ut på nytt og påførte sivilbefolkningen store lidelser.



Foto: Eric Felerberg/AFB/NTB scanpix

På 1990-tallet førte krig og tørke til omfattende sultkatastrofe i Sør-Sudan.



Foto: Bernard Bisson/NTB scanpix

Barna er alltid de som lider mest under kriger og katastrofer.



Foto: Sayyid Azim/NTB scanpix

På 2000-tallet startet demobiliseringen som førte til fredsavtalen i 2005.



Foto: Thomas Mukoya/NTB scanpix

9. juli 2011: Etter femti år med nesten sammenhengende borgerkrig, kunne Sør-Sudan endelig feire sin uavhengighet.

STEMMEN UTENFRA



Foto: Flyktinghjelpen/Olaf G. Alteren

Kiden Sarah Denis

9. juli 2011 ble verdens yngste nasjon og FNs medlemsland nummer 193, Sør-Sudan, født. Femti år med nesten uavbrutt borgerkrig endte med fredsavtale mellom Nord og Sør i 2005, etterfulgt av folkeavstemning og selvstendighet i 2011. Da hadde Afrikas lengste krig kostet over to millioner mennesker livet og drevet rundt fire millioner på flukt innenfor og utenfor Sudans grenser.

I dagens Sør-Sudan har alle en unik historie å fortelle om hvordan krigen har preget livet deres. En av dem er Kiden Sarah Denis. Hun er 33 år og gift, med en datter på fire år og en baby på vei, og jobber for Flyktinghjelpen i hovedstaden Juba. Første gang Kiden var på flukt fra krigen i hjemlandet, lå hun fremdeles i morens mage. Hun ble født rett etter at moren, to søstre og en bror hadde krysset grensen til nabolandet Uganda. Men også Uganda var et utrygt sted i 1979. Dermed dro den lille familien tilbake til Sudan og hjembyen Yei, hvor de bodde i noen år før krigen innhentet dem på ny.

- En dag kom soldater fra den sørsudanske opprørsgruppen Sudan People's Liberation Army (SPLA) og beordret oss å flytte. Vi tok ikke med tingene våre, for soldatene sa vi kunne dra tilbake og hente resten om få dager, forteller Kiden. De trodde de bare måtte dra noen få kilometer vekk, men det ble nesten hundre. Dagene gikk, og Kiden, søsknene og moren stod der uten noen ting. - Det var vanskelig å skaffe mat. SPLA solgte, men de færreste hadde penger til å kjøpe, sier Kiden. - Hadde det ikke vært for en hjelpeorganisasjon som delte ut mat og helseartikler, vet jeg ikke hvordan det hadde gått med oss. Skolegang fikk bare de som var villige til å gjennomgå militær trening med SPLA.

Etter hvert ble området som Kiden og familien oppholdt seg i utrygt, og de måtte på ny flykte til Uganda. Der ble de fraktet til en transittleir drevet av Røde Kors og FNs høykommissær for flyktinger (UNHCR). I regntiden brøt det ut sykdommer som malaria. - På to dager døde tre av barna til en fetter, forteller Kiden trist.

I leiren fikk Kidens familie tilgang til en jordlapp, men det var mer stein enn jord, så det var vanskelig å dyrke. De fikk også utdelt telt, annet nødvendig utstyr og matrasjoner.

Det Kiden husker best, var at hun fikk begynne på skole. - Vi gikk åtte kilometer hver vei. Fordi skolene var overfylte, gikk det i to skift. Vi flyktningbarn gikk på ettermiddagen og de lokale barna på formiddagen, forteller Kiden. - Jeg jobbet hardt, fikk gode karakterer og drømte om videre utdanning, men det virket håpløst, da vi ikke hadde penger.

Etter en tid fikk den lille familien flytte til en mer permanent flyktningleir, der jorda var lettere å dyrke. Men konflikten som pågikk

i Nord-Uganda mellom den ugandiske hæren og Herrens motstandshær (Lord's Resistance Army), gjorde situasjonen utrygg. Leiren ble ofte angrepet og folk ranet, mens kvinner og barn ble voldtatt og bortført.

- Jeg husker en gang vi lå og sov, sier Kiden. - Noen menn brøt seg inn i huset vårt. Det var roping og skriking, og de endevendte hele huset. Jeg klarte å komme meg ut og gjemte meg i skogen til sola stod opp.

Flere år senere, etter endt skolegang i Uganda, dro Kiden etter familien, som hadde reist hjem til Yei. Situasjonen hadde blitt bedre, selv om krigen fortsatt pågikk. - Der fikk jeg kontakt med Caritas International og jobbet som frivillig i nesten et år. Samtidig ønsket jeg å få stipend til videre utdanning. Jeg hadde gode papirer og fikk til slutt studieplass, forteller hun stolt. Dermed bar det tilbake til Uganda og to år med utviklingsstudier.

Tidlig på 2000-tallet, mens Kiden studerte i Uganda, forverret situasjonen seg igjen i det sørlige Sudan. Men Kiden trosset morens advarsler mot komme tilbake til hjemlandet.

- Jeg dro hjem i 2005, samme år som fredsavtalen ble underskrevet og fikk jobb i en tysk organisasjon som arbeidet med flyktinger, forteller Kiden. Fire år senere fikk hun jobb i Flyktinghjelpen, hvor hun jobber i dag. Nå deltar hun på Flyktinghjelpens ledertreningsprogram for nasjonalt ansatte og bistår internt for drevne og returnerte med informasjon om rettigheter og juridisk bistand.

- Jeg ønsker å utvikle meg til en god leder, slik at jeg kan bidra til utviklingen av landet mitt, sier den målbevisste kvinnen. Etter alle årene med krig er hun glad for at Sør-Sudan er selvstendig. - Det var utrolig å se det sørsudanske flagget bli heist. Jeg lo og gråt om hverandre.

Kiden vil arbeide for en fredelig utvikling i hjemlandet. - Jeg ønsker å bidra med tanker og ideer til hvordan myndighetene kan klare å bygge effektive institusjoner som kan ivareta befolkningens behov.

Til slutt insisterer Kiden på å snakke om sin mor. - Far forlot oss tidlig, og moren min var alene med oss barna. Det er sjelden barn med alenemor får mulighet til å ta utdanning, men moren min jobbet hardt og klarte det. Det er utrolig å tenke på alle forsakelsene hun har gjort og smerten hun har vært gjennom for at vi barna skulle få et bedre liv og en fremtid, sier Kiden med beundring i blikket.

- Innerst inne håper jeg at barna mine kan vokse opp uten krig. ■

DET GLOBALE FL

STABILT HØYT ANTALL MENNESKER PÅ FLUKT Det totale antallet mennesker på flukt i 2011 var 42,5 millioner. 26,4 millioner var på flukt i eget land, mens 16,1 millioner var flyktninger utenfor hjemlandet. Dette representerer en nedgang på 1,1 millioner i antallet internt fordrevne i forhold til rekordåret 2010, mens flyktningtallene er stabile.

Sammenliknet med statistikken fra 2010 gikk flyktningtallene ned med 100 000 i 2011, men dette skyldes at FN-organisasjonen UNRWA nå opererer med 200 000 færre palestinske flyktninger på grunn av endret registreringsmetode. I realiteten ser vi derfor en liten økning i de globale flyktningtallene. Det er første gang siden 2004 at vi kan registrere en nedgang i antallet internt fordrevne. Noe av denne nedgangen kan forklares gjennom at mennesker på flukt i Sudan ble registrert som internt fordrevne frem til Sør-Sudan erklærte seg som selvstendig stat 9. juli 2011.

Det er fremdeles gamle, pågående konflikter vi finner øverst på lista over internt fordrevne. Colombia, Irak, Sudan, DR Kongo og Somalia toppet listen også i 2010. Afrika har flest internt fordrevne med over 10 millioner. Nye omfattende fordrivelser fant sted i Elfenbenkysten, Libya, Syria, Jemen, Pakistan og Afghanistan i 2011. Vold i kjølvannet av den arabiske våren drev over 800 000 mennesker på flukt i 2010, og vi ser at dette fortsetter våren 2012. Tørke og konflikt fordrev flere hundretusen mennesker og førte til en sultkatastrofe på Afrikas Horn i 2011. Vinteren og våren 2012 utviklet en ny katastrofe seg i Sahel-regionen. I mai 2012 anslo FN at 18 millioner mennesker er truet av matmangel, og opprøret nord i Mali har drevet flere hundretusen på flukt.

I Amerika fortsetter den væpnede konflikten i Colombia, og landet har nå det høyeste antallet internt fordrevne i hele verden. Situasjonen både i Colombia og Mellom-Amerika viser hvilken ødeleggende effekt narkotikatrafikken kan ha på et samfunn. I tre store



Foto: Espen Rasmussen

**42,5 MILLIONER
MENNESKER PÅ FLUKT**

16,1 MILLIONER HAR FLYKTET OVER EN LANDEGRENSE

Flest har flyktet fra:

Palestinere	4,9 millioner
Afghanistan	2,7 millioner
Irak	1,5 millioner
Somalia	1,1 millioner
DR Kongo	0,5 millioner

26,4 MILLIONER ER FLYKTNINGER I EGET LAND

Land med flest internt fordrevne er:

Colombia	3,9 - 5,3 millioner
Irak	2,3 - 2,6 millioner
Sudan	Minst 2,2 millioner
DR Kongo	1,7 millioner
Somalia	1,5 millioner

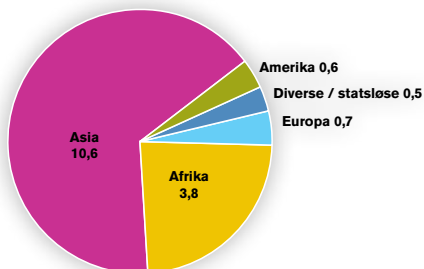
YKTNINGBILDET



Den humanitære situasjonen fortsatte å forverre seg i Somalia i 2011.

FLYKTNINGER ETTER OPPRINNELSESREGION

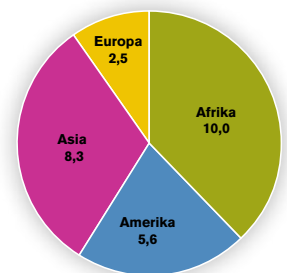
Mer enn to tredeler av alle flyktninger kommer fra land i Asia.



Tall i millioner

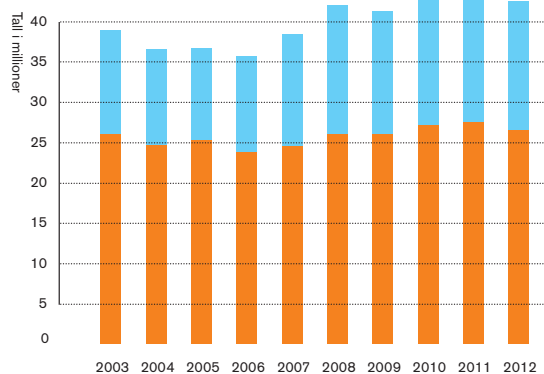
INTERNT FORDREVNE FORDELT PÅ VERDENDEL

Afrika har fortsatt flest internt fordrevne i verden, selv om tallet gikk noe ned i 2011.



Tall i millioner

DET GLOBALE FLYKTNINGBILDET



Mennesker på flukt siste ti år¹⁾

Over en tiårs periode har antall mennesker på flukt i eget land vært nesten dobbelt så stort som tallet på flyktninger. Etter flere år hvor dette gapet har økt, ser vi imidlertid i 2011 en liten nedgang i antall internt fordrevne, mens tall på flyktninger er stabilt, og til og med svakt økende når man korrigerer for endringer i beregningsmåte.

¹⁾ Tallene gjelder for inngangen til hvert år. De omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter. Fram til 2007 var U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) brukt som kilde for antall flyktninger, mens tallene fra 2008 baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for Palestinske flyktninger (UNRWA). Tallene for årene før og etter 2008 er derfor ikke direkte sammenlignbare. Fra og med 2010 inkluderer tallet også asylsøkere som ikke har fått søknaden endelig behandlet. For 2012 utgjorde dette 895 284 personer.

- Flyktninger
- Internt fordrevne

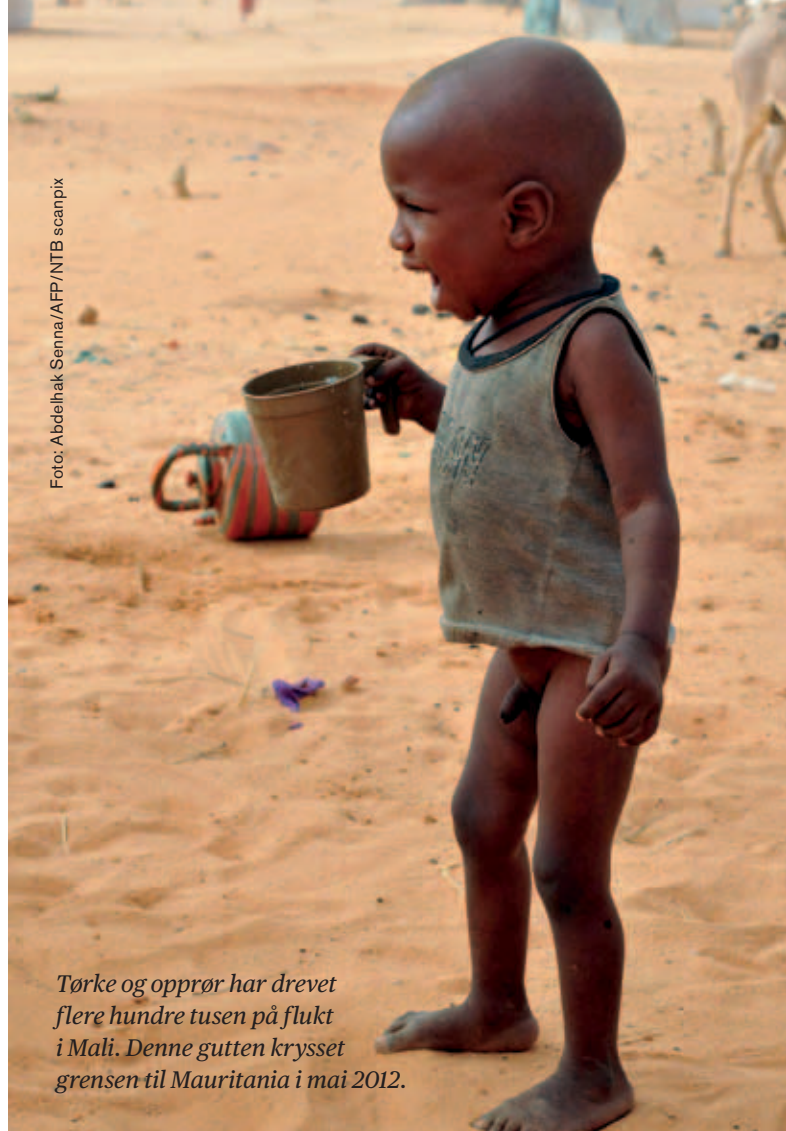


Foto: Abdelhak Sennar/AFP/NTB scanpix

Tørke og opprør har drevet flere hundre tusen på flukt i Mali. Denne gutten krysset grensen til Mauritania i mai 2012.

produsentland av narkotika, Colombia, Afghanistan og Myanmar, har narkopenger i en årrekke finansiert konflikter som har drevet millioner av mennesker på flukt.

UTFORDRINGER I SAMARBEIDET MED FN FNs rolle i arbeidet med å beskytte verdens flyktninger er svært viktig, først og fremst fordi det er FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) som har ansvar for at Flyktningkonvensjonen implementeres. Men også i det direkte nødhjelpsarbeidet overfor flyktninger og internt fordrevne er FN ment å spille en viktig rolle. En rekke FN-organer gir direkte bistand til mennesker på flukt. Forskjellige organer bidrar utfra sine ulike mandater. På toppen av hele FN-systemet troner FNs sikkerhetsråd, som i ytterste konsekvens kan igangsette militære

operasjoner for å beskytte flyktninger og internt fordrevne.

Men dessverre fungerer ikke FN i dag optimalt, og de siste års store flyktningkriser har avdekket tre store svakheter i FN-systemet.

For det første er FN sterkt underfinansiert, slik at FNs-organene ikke har nok midler til å bistå alle fordrevne. I enhver krise sender FN ut en appell der organisasjonen redegjør for hva som er bistandsbehovet og hvor store ressurser som må til for å avhjelpe krisen. En gjennomgang av disse appellene viser at bare omlag 60 prosent av disse er fullfinansierte. Mangelen på penger er derfor en hemmende faktor for FNs hjelpearbeid overfor flyktninger og internt fordrevne.

Utfordring nummer to er manglende koordinering i krisesituasjoner. Når en akutt krise oppstår, ser en altfor ofte at det strømmer

FLEST FLYKTNINGER I FORHOLD TIL FOLKETALL

Palestinere	47,4 %
Jordan	39,3 %
Libanon	10,6 %
Syria	6,1 %
Kongo-Brazzaville	3,6 %

LAND MED STØRST FLYKTNINGBEFOLKNING

Jordan	2,4 millioner
Palestinere	1,9 millioner
Pakistan	1,7 millioner
Syria	1,2 millioner
Iran	0,9 millioner



Vinteren og våren 2012 strømmet tusenvis av flyktninger fra Syria inn i nabolandene. Her fra grensen til Tyrkia.

et stort antall aktører til kriseområdet. Et ekstremt eksempel i så måte er jordskjelvet på Haiti i 2010, der tusenvis av organisasjoner kom til. Det oppstod raskt kaos, og det samlede hjelpearbeidet fikk mindre effekt. FN har ikke i dag den politiske tyngde som skal til for at aktører i kriseområdet innordner seg en FN-koordinering. Samtidig er det heller ingen andre som kan koordinere hjelpearbeidet. Heldigvis har FNs kontor for koordinering av humanitær innsats, OCHA, satt i gang et arbeid for bedre koordinering, der ulike pilotmodeller utprøves. Flyktninghjelpen støtter dette arbeidet og oppfordrer alle aktører til å støtte opp under FNs koordineringsrolle i humanitære kriser.

Den siste store utfordringen for FN er at organisasjonen i økende grad blir sett på som en politisk aktør i krigs- og konfliktområder,

og således har store utfordringer med å utføre uavhengig humanitært arbeid. Å holde nødhjelp uavhengig av den politiske agendaen, har vært et uttalt mål for de fleste humanitære aktører. I praksis møter man mange utfordringer for å få til dette. Flere av FNs medlemsland har de siste år tatt til orde for og tvunget gjennom reformer som gjør at FN samkjører sine humanitære, politiske og militære innsatser. Dette har bidratt til at FN selv er blitt sett på som en politisk aktør. I enkelte tilfeller, som i Irak i 2004, har FN blitt direkte angrepet, noe som igjen har ført til at organisasjonen har måttet trekke seg helt ut av kriseområdet.

I 2011 initierte FN en rapport for å se på hvilke konsekvenser en slik integrering av FN har for den humanitære innsatsen. For å bidra i debatten gjorde Flyktninghjelpen sin egen undersøkelse og inter-

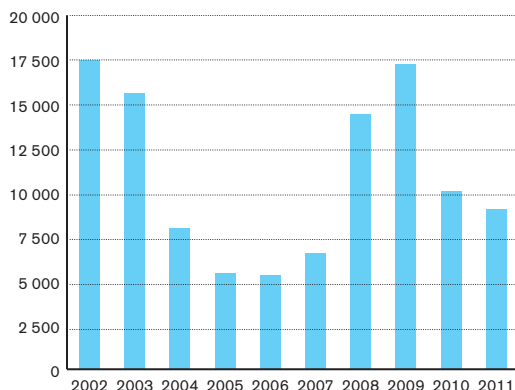
441 260 ASYLSØKERE TIL INDUSTRILAND I 2011

Flest asylsøkere kom fra:	
Afghanistan	35 729
Kina	24 446
Irak	23 469
Serbia (inkl. Kosovo)	21 246
Pakistan	18 141

9053 ASYLSØKERE TIL NORGE I 2011

Flest asylsøkere kom fra:	
Somalia	2216
Eritrea	1256
Afghanistan	979
Russland	365
Irak	357

DET GLOBALE FLYKTNINGSBILDET



Asylsøkere til Norge, 2002-2011

Nedgangen i antall asylsøkere fortsatte i fjor. Tallet er nå nesten halvert fra 2009.

Kilde: Utlendingsdirektoratet (UDI)

Urfolk rammes spesielt hardt av den væpnede konflikten i Colombia.



vjuet representanter for humanitære organisasjoner, FN og donorer i DR Kongo, Afghanistan og Somalia. Konklusjonene var at denne typen helhetlig tilnærming har en negativ effekt på forholdet mellom FNs humanitære aktører og resten av det humanitære miljøet. Organisasjoner som Flyktninghjelpen har i land som Afghanistan og Somalia begynt å holde en viss distanse til sine FN-partnere på grunn av bekymringer for å bli assosiert med det politiske FN. Dette vanskeliggjør både koordinering, felles program og vurderinger. FN må derfor gjenvinne sin rolle som uavhengig humanitær aktør i kriseområder for effektivt å kunne bistå flyktninger og internt fordrevne.

KJØNNBASERT VOLD En rekke FN-resolusjoner som omhandler kvinner og sikkerhet, har blitt vedtatt siden 2000. Først kom resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Nesten et tiår senere kom resolusjon 1820, som anerkjenner konflikterelatert seksuell vold som et internasjonalt freds- og sikkerhetsspørsmål. Like etter kom 1888 og 1889, som konkretiserer kravene i de to første resolusjonene. Like før starten av 2011 kom enda en resolusjon; 1960. Denne fokuserer på seksuell vold som krigsstrategi. Den påpeker straffefrihet som et problem og krever at overgripere og ledere må stilles for retten for slike overgrep. Viktigheten av å inkludere kvinner i alle deler av fredsprosessen, blir stadig mer anerkjent. I tillegg har kvinner *en grunnleggende rett* til å delta på lik linje med menn.

Med alle disse resolusjonene og en fantastisk fredspris i 2011 til

tre sterke og handlingsdyktige kvinner, kan man spørre om verden ble bedre i 2011 med hensyn til kjønnsbasert vold og kvinners sikkerhet. Gikk antall overgrep i konflikt ned? Ble kvinner likeverdige aktører i fredsforhandlinger? Antakeligvis ikke. Det er vanskelig å finne konkrete tall, og de tallene som finnes, representerer sannsynligvis bare toppen av isfjellet. I 2011 kom det fortsatt sjokkerende rapporter om massevoldtekter i DR Kongo. Den arabiske våren brakte med seg et hav av historier om kvinner som ble arrestert og voldtatt av de samme soldatene og politiet som patruljerte gatene for å gjøre dem tryggere. Mange av disse kvinnene hadde stått side om side med menn under revolusjonene. I 2011 kom også rapporter fra Somalia, der kvinner og jenter på flukt fra sult og borgerkrig ble kidnappet, voldtatt og noen ganger drept på vei til en av flyktningleirene i Kenya eller Etiopia. I leirene fortsetter ofte overgrepene. Her er det mangel på fysisk beskyttelse i form av husly og gjerder eller dører som kan låses. Angrep skjer når kvinner og jenter skal benytte seg av latriner eller når de skal sanke ved. Hver ny konflikt det siste året har ført med seg rapporter og medieoppslag om seksuelle overgrep. Kjønnsbasert vold er muligens det alvorligste beskyttelsesspørsmålet blant mennesker på flukt. Det er vanskelig å tallfeste, men lite tyder på at virkeligheten for kvinner og jenter på flukt er blitt bedre i 2011.

KLIMAENDRINGER OG FLUKT Verdens samlede humanitære beredskap, inkludert FN, klarer ikke å dekke alle humanitære behov som

Opiumsavling inspiseres i Afghanistan. Narkotikaproduksjon finansierer konflikter og skaper ustabilitet i land som Afghanistan, Colombia og Myanmar.



Foto: Parwiz/Reuters/NTB scampix

oppstår etter en mega-katastrofe. I 2010 fikk verden oppleve to slike enorme naturkatastrofer; jordskjelvet i Haiti og flommen i Pakistan, noe som førte til et eksepsjonelt høyt antall internt fordrevne dette året. Ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC), ble hele 42,3 millioner fordrevet i 2010 på grunn av «plutselige» naturkatastrofer. Dette utgjør over en fordobling av foregående år og en tredobling sammenliknet med 2011, da i underkant av 13 millioner ble fordrevet.

Disse tallene inkluderer ikke naturkatastrofer som utvikler seg over tid. De langsomme endringene i klimatiske forhold som fører til tørke, jorderosjon, stigende havnivå, mangel på ferskvann og dyrkbar mark, marginaliserer livsgrunnlaget og fordriver millioner av mennesker uten at dette synliggjøres i statistikkene.

Fordrivelse, klimaendringer og naturkatastrofer kom for alvor inn i det humanitære søkelyset under oppkjøringen til klimakonferansen i Poznan i 2008 og København i 2009. Gjennomslaget kom på klimakonferansen i Cancun i 2010.

Økt interesse og større politisk spillerom har allerede gitt resultater. I 2011 ble en rekke sentrale begivenheter toneangivende for arbeidet fremover. Den store Nansen-konferansen i Oslo i juni 2011, som ble organisert av Flyktninghjelpen og CICERO, etablerte de såkalte Nansen-prinsippene. Disse prinsippene gir anbefalinger om hvordan man skal øke beskyttelsen av mennesker fordrevet av naturkatastrofer. De uttrykker blant annet behov for å styrke lovgivingen for de som blir fordrevet over landegrenser når natur-

katastrofer inntreffer. UNHCRs ministermøte i desember 2011 viste at temaet skaper debatt. Flertallet av statene signaliserte tydelig at de ikke er klare til å drøfte eller godta nye internasjonale forpliktelser i denne forbindelse, men uttrykte i ministererklæringen likevel en generell aksept for debatt. Norge og Sveits gikk på sin side mye lenger i å formulere en forpliktelse om å styrke den politiske, juridiske og operasjonelle responsen i forbindelse med naturkatastrofer. Denne forpliktelsen blir nå brakt videre under lederskap av Norge og Sveits i utformingen av en systematisk prosess som blir referert til som Nansen-initiativet. Lanseringen av Nansen-initiativet vil skje mot slutten av 2012.

For å finne varige løsninger må det internasjonale samfunnet systematisk inkludere fordrivelse relatert til naturkatastrofer i praksis og i sin politikkutforming. Dette gjelder spesielt for områder som er utsatt for politisk ustabilitet og der det er ekstra viktig å sikre best mulige vilkår for demokrati og økonomisk utvikling. Den største åpenbare utfordringen for enhver regjering er å lokalisere sikre områder for mennesker som bor i sensitive områder og utsatte delaregioner. Fordrivelse som er relatert til naturkatastrofer og klima, må derfor bli sett på som en utfordring - med et stort spekter av politiske konsekvenser som må løses gjennom et bredt samarbeid på tvers av politiske sektorer. ■

VERDENS FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVN

Forklaring

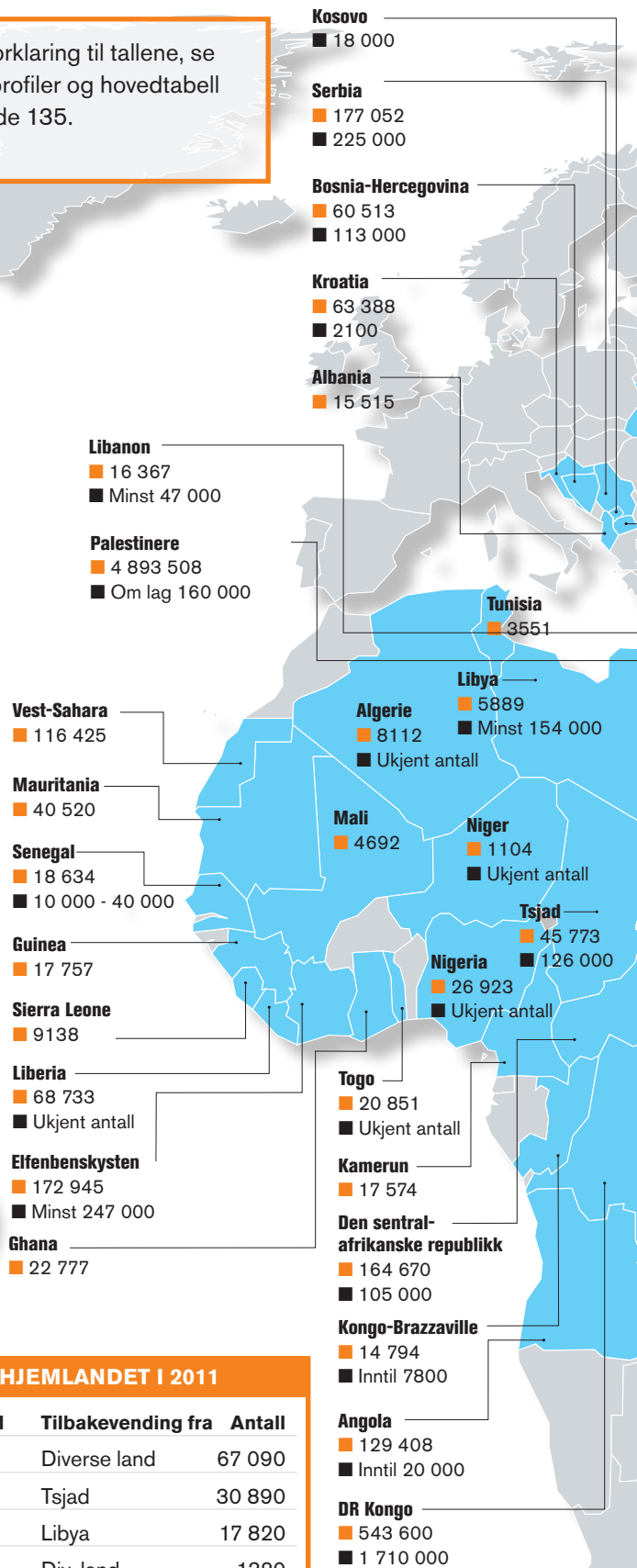
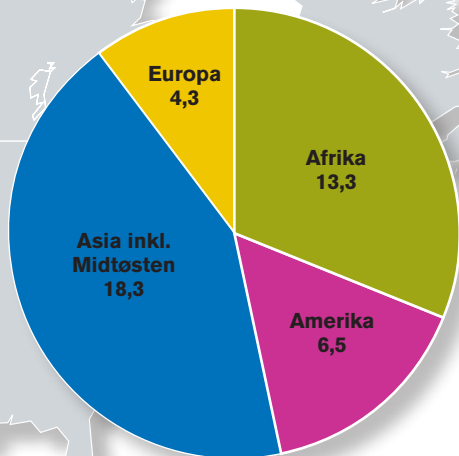
- Flyktninger fra landet
- Internt fordrevne

Kartet viser internt fordrevne og antall personer som har flyktet fra landet: utvalgte land per 31. 12. 2011

For forklaring til tallene, se landprofiler og hovedtabell på side 135.

>> VERDENS FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVN ETTER VERDENSDEL HVOR DE HAR SØKT BESKYTTELSE

tall i millioner



>> STØRSTE FRIVILLIGE TILBAKEVENDINGER FRA EKSIL TIL HEMLANDET I 2011

Tilbakevending til	Tilbakevending fra	Antall	Tilbakevending til	Tilbakevending fra	Antall
Libya ¹	Tunisia	148 950	Irak	Diverse land	67 090
Elfenbenskysten	Liberia	135 110	Sudan	Tsjad	30 890
Afghanistan	Pakistan	52 100	Sudan	Libya	17 820
Afghanistan	Iran	18 850	Sudan	Div. land	1320

¹ Referer til mennesker i en flyktingliknende situasjon.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).



» LAND HVOR FLEST ER DREVET PÅ FLUKT

Colombia	4 315 000 - 5 720 000	Somalia	2 570 000
Palestinere	Om lag 5 054 000	DR Kongo	2 250 000
Irak	3 800 000 - 4 100 000	Tyrkia	1 100 000 - 1 347 000
Afghanistan	Minst 3 150 000	Pakistan	Minst 950 000
Sudan	Minst 2 700 000	Myanmar (Burma)	Minst 890 000

Kilde: UNHCR, UNRWA og IDMC.

Vest-Sahara er okkupert og flyktingene er isolert og neglisjert.



TEMA:

DE TI MEST NEGLISJERTE FLUKTSITUASJONENE

I 2011 ble i gjennomsnitt 63 prosent av de identifiserte behovene i FNs humanitære appeller finansiert. Dette betyr at millioner av mennesker på flukt ikke får den hjelpen de har krav på.

FNs kontor for koordinering av humanitær hjelp har det siste tiåret sørget for at ulike humanitære organisasjoner i fellesskap har identifisert behov og strategi for assistanse og beskyttelse av mennesker på flukt. Globalt er det mer enn 450 hjelpeorganisasjoner som koordinerer sine søknader om finansiering og aktivitet gjennom disse appellene. Majoriteten av de neglisjerte fluktsituasjonene er enten ikke dekket i disse appellene, eller er mer underfinansiert enn gjennomsnittet.

At det ikke er samsvar mellom faktiske humanitære behov og den hjelpen som blir gitt, er dessverre ikke noe nytt. Utilstrekkelige økonomiske ressurser og fravær av mediedekning fører til neglisjering. Den vanskelige sikkerhetssituasjonen i flere konfliktområder umuliggjør ofte tilgangen til ofrene for konflikten. Mange mennesker på flukt forsvinner også i storbyenes slumområder. Fokuset har i stor grad vært rettet mot de som befinner seg i leirer hvor det er lettere å nå frem med både humanitær assistanse og kameraer.

Men det er de politiske aktørenes rolle som er viktigst. Minst like alvorlig som manglende humanitær assistanse, er fraværet av politisk vilje til å finne varige løsninger for mennesker på flukt. Spesielt alvorlig er det når neglisjerte fluktsituasjoner vedvarer i årevis, i noen tilfeller i flere tiår. Flyktningene fra Vest-Sahara, som står øverst på årets liste over de mest neglisjerte flyktnings situasjonene, har vært på flukt siden 1975.

Det finnes ikke universelle kriterier for neglisjerte fluktsituasjoner, men kjennetegn som går igjen, er disse: Manglende finansiering, vanskelig tilgang/liten humanitær tilstedeværelse, liten synlighet, urbanisering av flyktningstrømmer og aktører (for eksempel nasjonale myndigheter i interne konflikter) som bevisst ønsker neglisjering av fluktsituasjonen. Det kan også være aktører som av realpolitiske hensyn lar en situasjon forbli neglisjert. En viktig øvelse for å forstå neglisjering er å dekonstruere på hvilken måte en situasjon er neglisjert, av hvem og deres motiver.

SOSIALE MEDIER Når en konflikt skaper flukt, kan sosiale medier være viktige kanaler for å få ut informasjon. Autoritære regimer

i Nord-Afrika og Midtøsten har det siste halvannet året fått føle hvilken kraft sosiale medier har. Etter den arabiske våren har mange hevdet at ved for å løfte neglisjerte fluktsituasjoner frem i lyset gjennom sosiale medier, vil informasjon komme frem til internasjonale medier og oppmerksomheten øke. Det er imidlertid ingen automatikk i at dette alene hindrer neglisjering. Humanitære og rettighetsbaserte organisasjoner, inkludert FN, er fremdeles i startgropen med å lære seg hvordan de kan forholde seg til sosiale medier.

MANGLENDE INFORMASJON OG RAPPORTERING Virkeligheten er fremdeles slik at fluktsituasjoner som utvikler seg over tid eller er langvarige, verken blir kartlagt grundig eller dekket i mediene. Neglisjerte situasjoner bærer sjelden med seg en nyhetsverdi sammenliknet med situasjoner preget av dramatiske og raske endringer. For å kunne gi god assistanse og beskyttelse er det ikke nok å bare fokusere på antall mennesker på flukt. Det må også innhentes informasjon om deres totale livssituasjon og hva som må til for å finne varige løsninger.

POLITISK VILJE AVGJØRENDE I alle de neglisjerte situasjonene presentert på de neste sidene, er de tilgjengelige økonomiske ressursene ikke i samsvar med de reelle behovene for assistanse. Selv om det er viktig å argumentere for mer ressurser til humanitær assistanse i neglisjerte situasjoner, må det samtidig understrekes at nødhjelp ikke må erstatte politiske initiativ som har som mål å finne varige løsninger for mennesker på flukt.

I mange fluktsituasjoner forsøker partene å dekke over at mennesker blir drevet på flukt av kamphandlinger, konflikt og brudd på menneskerettigheter. Spesielt intern flukt, men også flukt ut av landet er ofte politisk sensitivt og kan føre til liten politisk vilje til å skape positiv endring. Myndighetene vil ofte benekte eller tone ned at det er konflikt. Både økonomiske og maktpolitiske forhold kan gjøre at det er i ulike aktørers interesse å feie fordrivelse av mennesker under teppet. I slike situasjoner har humanitære organisasjoner ofte problemer med å få tilgang til de områdene hvor de fordrevne befinner seg. >>>

1 VEST-SAHARA: FLYKTINGENE FRA VEST-SAHARA MEST NEGLISJERT

Vest-Sahara er åpenbart neglisjert av det internasjonale samfunnet. Den humanitære assistansen er langt fra i samsvar med behovene, medieoppmerksomheten er liten og den politiske viljen i det internasjonale samfunn til å finne en løsning i tråd med FN-sporet er minimal.

Helt siden Marokko, i strid med FNs resolusjoner, okkuperte det meste av landet i 1975, har det internasjonale samfunnet vært ute av stand til å presse gjennom en løsning på konflikten. Siden 1976 har rundt halvparten av saharawiene, den opprinnelige befolkningen i Vest-Sahara, oppholdt seg i fire isolerte flyktningleirer i nabolandet Algerie. Familier har vært atskilt i årtier.

Vest-Sahara er et typisk eksempel på langvarig konflikt i medienes

skygge. Dette til tross for at den marokkanske okkupasjonen har ført til grove brudd på menneskerettighetene og har hindret saharawiene i å utøve sin demokratiske rett til selv å bestemme sin egen fremtid.

Flyktningene i leirene i Algerie lever under ekstreme klimatiske forhold. Donortretthet, et velkjent fenomen ved neglisjerte situasjoner, har ført til både feil- og underernæring og rundt halvparten av kvinnene lider av blodmangel. Flyktningene driver i praksis nasjonsbygging i eksil, men manglende støtte utenfra hindrer ungdommen videre utdanning.

Da FNs høykommissær for flyktninger, António Guterres, besøkte de saharawiske flyktningene i 2009 uttalte han: - Eksil er som en lungebetennelse, man trenger antibiotika. I dette tilfelle er den rette type antibiotika å finne en politisk løsning. Jeg kan ikke tilby det. Jeg har bare aspirin for å døyve smerten.

Disse uttalelsene gir uttrykk for en frustrasjon over det som mest kjennetegner en neglisjert situasjon, nemlig mangelen på politisk vilje. Over 20 år etter våpenhvileavtalen ble undertegnet, har det fremdeles ikke blitt avholdt en folkeavstemning om Vest-Saharas fremtid. Marokko vil ikke godta at «full selvstendighet» kan være et av valgalternativene. Samtidig bryter Marokko folkeretten gjennom å utnytte naturressurser i okkuperte områder, mens Frankrike stopper forsøkene på å utvide mandatet til FN-styrken Minurso til også å gjelde overvåkning av menneskerettighetene. Taperne er flyktningene og et handlingslammet FN.

2 NORD-KOREA

Siden første halvdel av 1990-tallet har titusener nordkoreanere, noen sier flere hundretusen, tatt seg over grenseelvene og inn i Kina. Mangel på medisiner, mat, brensel, rent vann og strøm, i tillegg til hard undertrykking av enhver opposisjon, har ført til at mange flyktet. Nord-Korea var ikke et underutviklet land, men et land som i løpet av svært kort tid falt fra den utviklede delen av verden.

De nordkoreanske flyktningene i Kina befinner seg i en svært utsatt posisjon og er nærmest totalt neglisjert av det internasjonale samfunn. De er i praksis uten rettigheter og i konstant fare for å bli sendt hjem. I Nord-Korea venter år i arbeidsleir og i verste fall dødsstraff. Kina ser på nordkoreanerne som migranter med ulovlig opphold og nekter dem å søke asyl. De får heller ikke lov til å ta kontakt med den sørkoreanske ambassaden i Beijing. FN er avskåret fra å overvåke situasjonen i grenseområdene, og flyktningene mottar ingen offisiell hjelp. Men det finnes et hemmelig nettverk av koreanere i Kina som yter bistand. Det er få journalister som tar sjansen på å grave dypere i behandlingen av de nordkoreanske flyktningene.

Kinas skall til vern mot internasjonal kritikk forsterkes parallelt med landets økende politiske og økonomiske innflytelse, og er en åpenbar årsak til stillheten rundt tragediene som utspiller seg. De nordkoreanske flyktningene lever i skjul og utnyttes som billig arbeidskraft. Tre firedeler av dem er kvinner, og halvparten av disse lever med kinesiske menn. Barn som blir født i Kina, får hverken



Foto: Ng Han Guan/AP/NTB scanpix

Mange nordkoreanere krysser den sterkt bevoktede grensen mellom Nord-Korea og Kina til tross for at de må leve som rettsløse i det kinesiske samfunnet.



Foto: Hadi Mizban/Ag/NTB scanpix

Mange av Iraks internt fordrevne trekker inn til Bagdad, der de lever under kummelige forhold.

kinesisk eller nordkoreansk statsborgerskap og er i praksis statsløse. Med stor fare for å bli oppdaget og sendt hjem til Nord-Korea, reiser mange gjennom Kina til Mongolia eller til land i Sørøst-Asia, der de oppsøker sørkoreanske ambassader.

Avhoppere fra Nord-Korea er beskyttet av en egen lov i Sør-Korea, som gir rett til sørkoreansk statsborgerskap. Fra 1953 til 1998 flyktet bare 923 nordkoreanere fra Nord-Korea til Sør-Korea. I 2012 befinner det seg over 23 000 nordkoreanske flyktninger i Sør-Korea.

3 IRAK

Mellom 2,3 og 2,6 millioner irakere er på flukt i eget land. Bare Colombia har flere internt fordrevne. I tillegg har 1,7 millioner irakere flyktet ut av landet. Til sammen utgjør dette over 10 prosent av landets samlede befolkning.

Det er spesielt situasjonen for de internt fordrevne som får liten oppmerksomhet. Landet er nå i ferd med å komme i en situasjon hvor utvikling og sikring av varige løsninger vil være hovedfokus for både nasjonale og lokale myndigheter og internasjonale organisasjoner. Når utviklingsplaner og programmer blir diskutert og tatt opp i mediene, er det ytterst sjelden vi hører om de som er på flukt i landet og deres spesielle behov. Den mest neglisjerte gruppen er de som ikke kan returnere til sitt opprinnelige hjemsted.

På grunn av den sekteriske volden og påfølgende endringer av bosetningsmønstre, må det legges mer vekt på å sikre mulighet for lokal integrering for de over to millioner internt fordrevne. FN har

laget et rammeverk for utviklingshjelp for perioden 2011-2014 for å koordinere de ulike FN-organisasjonenes aktiviteter og prioriteringer, men i denne strukturen ivaretas ikke de spesielle behovene for beskyttelse som internt fordrevne og returnerte flyktninger har. I en utviklingsfokusert diskurs blir mennesker på flukt neglisjert. Det er politisk sensitivt å fokusere på at en stor gruppe irakere fremdeles er internflyktninger. Selv flere av de store giverlandene neglisjerer de humanitære behovene som finnes, når fokus er på utviklingsprogrammer.

UNHCR har i sine programmer i Irak prioritert de som ble drevet på flukt etter 2006, det vil si bare halvparten av alle som er internflyktninger i landet. De som ble fordrevet før 2003 av Saddam Husseins regime og som følge av den amerikanske invasjonen i 2003, er ikke inkludert. Sikkerhetssituasjonen, og dermed tilgang til de som er på flukt, har blitt forbedret, men det er fremdeles få internasjonale humanitære organisasjoner som når fram med assistanse.

4. SRI LANKA

Tre år etter at den langvarige væpnede konflikten i Sri Lanka ble avsluttet, er over 100 000 mennesker fortsatt på flukt i landet. I tillegg har fremdeles en stor andel av de som har returnert til sine hjemsteder, behov for humanitær assistanse og beskyttelse. De internt fordrevnes og de hjemvendtes rettigheter neglisjeres, både av nasjonale og internasjonale aktører. Informasjonen om internt fordrevne og om de som vender hjem, behandles som svært politisk >>>

TEMA › DE TI MEST NEGLISJERTE FLUKTSITUASJONENE

sensitivt av srilankiske myndigheter, militære og også av FN. Det er minimalt med mediedekning lokalt og internasjonalt om de systematiske bruddene på menneskerettighetene som denne delen av befolkningen utsettes for. Et viktig unntak var da FNs menneskerettighetsråd i mars 2012 vedtok en resolusjon, som krevde at srilankiske myndigheter må gjøre mer for å skape forsoning med tamilene og genuint granske anklagene om menneskerettighetsbrudd begått under borgerkrigen.

Returområdene er preget av store ødeleggelser, underutvikling og minimal tilgang til offentlige tjenester. I april 2012 lanserte FN og regjeringen en ny felles handlingsplan for de nordlige områdene. Men de finansielle ressursene som er tilgjengelige, er små i forhold til behovene.

5. JEMEN

I Jemen er det nå minst 200 000 flyktninger, og antallet internt fordrevne har blitt doblet i løpet av det siste året. Et konservativt anslag er at det var minst 463 000 på flukt i eget land ved utgangen av 2011. Etter det har tallet økt ytterligere. Både flyktningene og de internt fordrevne har vært neglisjert i mange år. Årsakene til dette er klassisk; liten medieoppmerksomhet. Når mediene dekker Jemen, er det konflikten og islamistiske ekstremistgrupper som blir omtalt, ikke krisen flyktningene og de internt fordrevne befinner seg i. I tillegg er det svært vanskelig med humanitær tilgang, på grunn av økningen i voldshandlinger. FN har koordinert humanitære appeller for Jemen i flere år, i 2011 ble 64 prosent finansiert. Appellen for 2012 er økt med 95 prosent fra 2011. OCHA rapporterte i mai 2012 at bare 42 prosent av midlene som trengtes da, hadde kommet inn.

6. INDIA

Mennesker på flukt i India er neglisjert først og fremst av nasjonale myndigheter. Regjeringen har i en årrekke hindret humanitære organisasjoner i å yte assistanse og gi beskyttelse til over en halv million internt fordrevne. Dessuten har indiske frivillige organisasjoner begrensede midler og muligheter til å gi hjelp. Siden myndighetene ikke anerkjenner at det er humanitære behov for de fleste på flukt, har det ikke vært mulig for FN å sende en humanitær appell for å sikre finansiering. FNs høykommissær for flyktninger beregner antallet flyktninger i India til rundt 200 000. Det har imidlertid vært vanskelig å finne varige løsninger for dem, siden India ikke har undertegnet Flyktningkonvensjonen av 1951. Indiske myndigheter har heller ikke utviklet en nasjonal politikk eller lovgivning som sikrer rettighetene til de internt fordrevne i landet.

7. DR KONGO

DR Kongo har i mer enn ett tiår vært blant de fem øverste på listen over internt fordrevne. For de rundt 1,7 millioner menneskene som er på flukt er hverdagen dramatisk, og hvert år drives nye grupper på flukt. Overgrepene er omfattende, og noe som går igjen, er seksualisert vold og voldtekt mot kvinner. Til tross for grundig dokumentasjon fra anerkjente forskingsmiljøer, er voldtekt av menn som våpen i konflikten så tabu at det ikke nevnes.

I tillegg har rundt en halv million kongolesere flyktet ut av landet. Til tross for det høye antallet mennesker på flukt og vedvarende humanitær krise, har ikke konflikten ofre fått den oppmerksomheten de fortjener. Verken nasjonale eller lokale myndigheter har vist nok vilje til å hindre nye fordrivelser eller sikre løsninger for det høye antallet som er drevet på flukt. De humanitære appellene har vært underfinansiert i årevis. I mai 2012 var kun 27 prosent av midlene som trengs for å dekke behovene inneværende år, blitt bevilget av donorene.



Foto: Arindam Dey/Demotix/NTB scanpix

Internt fordrevne i Nordøst-India demonstrerer for sine rettigheter og fortviler over neglisjeringen av indiske myndigheter.

8. INDONESIA

Internt fordrevne i Ache, Vest-Timor, Sentral-Sulawesi, Vest-Papua og Maluku, i tillegg til de som har flyktet fra Vest-Papua til nabolandet Papua Ny-Guinea, utgjør alle neglisjerte fluktsituasjoner. De blir sjelden omtalt i media, og minimalt med assistanse og beskyttelse er tilgjengelig.

Vest-Papua er det eneste området der det fremdeles pågår en væpnet konflikt i Indonesia. Siden 2001 har titusener av papuanere blitt fordrevet på grunn av militære operasjoner, men uavhengige observatører får ikke tilgang til områder der fordrivelsene pågår. Ifølge myndighetene i Papua Ny-Guinea befinner det seg 10 000 flyktninger fra Vest-Papua i landet. Begrenset tilgjengelighet, utrygghet, manglende oppfølging fra myndighetene i Papua Ny-Guinea og økt spenning i Vest-Papua, gir grunn til å anta at antallet flyktninger er høyere enn hva som offisielt blir oppgitt. Kun flyktningene som bor i flyktningleiren East Awin, mottar juridisk og humanitær bistand. For flyktninger som lever i grenseområdene, er situasjonen spent, og mange flyktninger forteller at tilstedeværelsen av indonesiske militære og papuanske myndigheter føles som en trussel mot deres sikkerhet.

9. NIGERIA

FN har ikke fremmet en humanitær appell for Nigeria i 2012, til tross for økt konfliktnivå og stigende antall internt fordrevne. Det har lenge vært stor usikkerhet rundt antallet mennesker på flukt i Nigeria, men i april 2012 uttalte myndighetenes nasjonale flyktningkommisjon at minst én million mennesker er på flukt i landet. Voldsspiralen gjør det vanskelig for hjelpeorganisasjoner å gi assistanse og beskyttelse til de internt fordrevne. Neglisjering av fluktsituasjonen i Nigeria har også gjort det vanskelig for nasjonale og internasjonale organisasjoner å skaffe finansiering til hjelpeprogrammer. Det er imidlertid et positivt signal at myndighetene nå stadig oftere omtaler internflukt, og at FN har etablert en arbeidsgruppe for å starte koordinering av beskyttelse og assistanse til de som er drevet på flukt av naturkatastrofer. Forhåpentligvis vil denne arbeidsgruppen også inkludere det store antallet internflyktninger som er fordrevet av voldshandlinger i nord og i Niger-deltaet.

10. TYRKIA

På 1980- og 90-tallet ble rundt én million kurdere drevet på flukt i Tyrkia, de fleste av dem lever fremdeles som internflyktninger i byer vest i landet. De ble lenge ikke anerkjent av de tyrkiske myndighetene, og dette hindret dem tilgang til assistanse og beskyttelse fra humanitære organisasjoner. Først midt på 1990-tallet og etter sterkt press fra menneskerettighetsorganisasjoner og ikke minst FNs spesialrepresentant for internt fordrevne, anerkjente endelig tyrkiske myndigheter at det var en stor gruppe internflyktninger i landet. Situasjonen er fremdeles politisk sensitiv, og det har ikke blitt mobilisert tilstrekkelig med finansielle midler for å sikre



Foto: Junior D. Kamah/Afp/NTB scanpix

To av DR Kongos 1,7 millioner internt fordrevne søker beskyttelse i en flyktningleir i Nord-Kivu.

varige løsninger. Dette til tross for sterkt press fra EU-kommisjonen under forhandlingene om tyrkisk medlemskap i EU. De internt fordrevne blir fremdeles i stor grad oversett av lokale myndigheter, internasjonale organisasjoner og media. FN laget aldri en humanitær appell for Tyrkia, og siden Tyrkia nå er et middelinntektsland, vil det heller ikke bli gjort. ■

Av: Nina Birkeland, Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), og Richard Skretteberg, spesialrådgiver, Flyktninghjelpen

Flom i India etter ekstremt regnvær.



TEMA: ER DET ET KLIMA FOR NYE NANSEN-PASS?

I løpet av halvannet år har det skjedd en god faglig og rettslig utvikling innen feltet klimaendringer, naturkatastrofer og flukt. Vi vet nå at millioner av mennesker må flykte hvert år på grunn av naturkatastrofer. Muligens ser vi også utviklingen av en bedre beskyttelse for disse menneskene.

De siste årene har vi sett at naturkatastrofer øker i antall og omfang. Blant årsakene finner vi befolkningsvekst, urbanisering, fattigdom og klimaendringer. En spesialrapport om ekstremvær og katastrofer initiert av Norge og skrevet og publisert av FNs klimapanel i 2012, beskriver hvordan klimaendringene påvirker omfanget og frekvensen av visse naturkatastrofer som storm, flom og tørke, og at katastrofene kan inntreffe til andre tider og på andre steder enn normalt. Rapporten slår også fast at slike klimarelaterte katastrofer påvirker migrasjon og flukt.

I 2011 var det ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne i Geneve (IDMC) 15 millioner mennesker på flukt som følge av akutte naturkatastrofer, slik som flommen i Thailand høsten 2011. I tillegg kommer millioner av mennesker som måtte flykte på grunn av tørkekatastrofer lik den vi så på Afrikas Horn. Det var den verste tørkekatastrofen der på 60 år, mente mange. I 2012 er nye tørkekatastrofer under utvikling på Afrikas Horn og i Sahel.

IDMC har samlet informasjon om naturkatastrofer og flukt de fire siste årene. Tallene viser at flertallet av de som flykter, gjør det på grunn av klimarelaterte katastrofer, definert som katastrofer som kan være påvirket av klimaendringene. De langt fleste er i Asia, men ingen land slipper helt unna. Det så vi også i Norge våren 2012, da mange mennesker måtte evakueres på grunn av flommene i Trøndelag.

Mens det store flertallet er på flukt i eget land og dermed anses som internt fordrevne personer etter FNs retningslinjer for internt fordrevne av 1998, vil noen også være fordrevet til andre land. Deres beskyttelse og juridiske status er ofte uklar og i verste fall fullstendig fraværende. De langt fleste vil nok ikke defineres som flyktninger etter Flyktningkonvensjonen av 1951. I løpet av det siste halvannet året har det imidlertid skjedd en viss utvikling som gir grunn til forsiktig optimisme. Utviklingen har foregått i tre forskjellige prosesser og fora: i klimaforhandlingene, i menneskerettsdomstolene og i flyktningpolitiske fora.

ANERKJENNELSE I KLIMAAVTALE Svært mye kan sies om klimamøtene som fant sted i Cancun i desember 2010 og i Durban i desember

2011. Noe har forhandlerne fått til. I Durban ble både utviklingsland og industriland enige om å utvikle en juridisk bindende avtale med forpliktelser for begge landkategorier. Det vil imidlertid ta flere år før en slik avtale vil være ferdigforhandlet og tre i kraft. Imens blir verden bare varmere og varmere. Hvordan kan vi tilpasse oss de klimaendringene vi ikke kan unngå, inkludert det allerede endrede naturkatastrofebildet?

Flyktninghjelpen har i samarbeid med blant andre FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og Spesialrepresentanten for internt fordrevne, arbeidet lenge for å få en anerkjennelse av at klimaendringene kan påvirke fordrivelse. Mens utslippsskutt har vært vanskelig å bli enige om, har forhandlerne kommet relativt langt hva gjelder klimatilpasning. I Cancun Adaptation Framework har vi fått en referanse til klimarelatert migrasjon og flukt i paragraf 14 f. Stater inviteres til å styrke sine tilpasningsaktiviteter, blant annet gjennom «å styrke forståelse, koordinering og samarbeid med hensyn til klimaendringer og fordrivelse, migrasjon og planlagt forflytning, der det er passende, på de nasjonale, regionale og internasjonale nivåene [forfatters oversettelse].» Slike tiltak skal finansieres gjennom egne ordninger i klimaavtalen. Detaljene rundt finansiering er ennå uklare, men vi kan anta at stater som huser mange fordrevne, vil kunne motta ressurser. Bestemmelsen oppfordrer også til samarbeid mellom ulike parter og land, men detaljene rundt hvordan samarbeidet skal foregå er ikke avklart.

SUFI OG ELMİ FÅR BLI Et annet område der det har skjedd en viss utvikling, er rettspraksis og da særlig fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD). EMD har tidligere avsagt en rekke dommer som er relevante for naturkatastrofer og flukt. Eksempelvis i de to sakene *D. vs. Storbritannia* fra 2. mai 1997 og *N. vs. Storbritannia* fra 27. mai 2008, tok EMD med humanitære forhold i vurderingen av artikkel 3 i Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, nemlig forbudet mot tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling. Begge sakene handlet om at britiske myndigheter ønsket å returnere hivsmittede, i det ene tilfellet til >>>

St.Kitts og i det andre til Uganda. Retur av de hivsmittede til disse landene måtte ifølge EMD anses som umenneskelig behandling, på grunn av personens sårbarhet og forholdene i landene. I paragraf 42 i saken N. vs. Storbritannia fastslo domstolen at myndighetene risikerer å bryte artikkel 3 i helt eksepsjonelle saker der de humanitære grunnene mot retur er tvingende nødvendige («compelling»). Selv om disse to sakene omhandlet helse og sårbarhet, kan man argumentere for at noe tilsvarende må gjelde i tilfeller med naturkatastrofer.

En ny dom støtter dette synet. I Sufi og Elmi vs. Storbritannia fra 28.juni 2011 var spørsmålet om hvorvidt Storbritannia kunne returnere Sufi og Elmi til et Somalia hardt rammet av tørke og konflikt, og hva som måtte inngå i vurderingen. Når det er en «ren»

naturkatastrofesituasjon i et land, er det nå klart at vi skal anvende vurderingen i sakene som gjaldt retur av hivsmittede.

Hvis det er flere faktorer som bidrar til den humanitære krisen, slik som krig og konflikt i Somalia, skal vi benytte oss av en mindre streng vurdering som ble etablert i saken M.S.S. vs. Hellas og Belgia fra 21.januar 2011. I dette tilfellet hadde Hellas brutt artikkel 3, på grunn av forholdene for asylsøkere der, og Belgia hadde gjort seg skyldig i brudd på samme artikkel, fordi de hadde sendt asylsøkeren tilbake til Hellas, som var første asylland. EMD vurderte i denne saken asylsøkerens evne til å få dekket sine mest grunnleggende behov som mat, hygiene og bosted, hans sårbarhet for dårlig behandling og fremtidsutsiktene. Sett fra ståstedet til personen som staten vil returnere og dennes talsmenn, er dette en mindre streng vurdering enn den i N. vs. Storbritannia.

STYRKER OG SVAKHETER VED MENNESKERETTIGHETENE Sufi og Elmi-saken viser at en menneskerettslig tilnærming er relevant også for katastrofer som utvikles gradvis, som for eksempel tørke. Tilnærmingen som fokuserer på retur, kan være en løsning på utfordringene som ligger i å avgjøre når vi kan snakke om tvungen fordrivelse heller enn frivillig migrasjon. For en menneskerettsjurist er spørsmålet ikke først og fremst hvorfor noen i utgangspunktet reiste og om de da ble tvunget eller reiste frivillig. I stedet handler det om hvorvidt den gradvise endringen (for eksempel tørken) har nådd et kritisk punkt, slik at personen ikke med rimelighet kan forventes å returnere nå.

Menneskerettighetene har imidlertid sine begrensninger. En av dem er at det ikke gis noen rett til å komme inn i et annet land og få noen juridisk status der. Men befinner man seg først i landet, vil menneskerettigheter innebære at myndighetene ikke kan returnere personen dersom det vil bryte grunnleggende rettigheter som forbudet mot tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling.

Menneskerettighetene kan også være grunnlaget for komplementær beskyttelsesstatus eller opphold på humanitært grunnlag, slik vi har i Norge (se Utlendingsloven av 2008 § 38 2.ledd litra c). Den norske bestemmelsen gir imidlertid inntrykk av at dette ikke er noen forpliktelse for staten. I stedet er det kun en tillatelse som «kan» gis, i motsetning til «skal»-regler, som gjelder blant annet for flyktninger etter Flyktningkonvensjonen av 1951. Nå som Norge er et foregangsland i dette spørsmålet internasjonalt, må også den nasjonale politikken og lovgivningen klargjøres og reflektere bedre engasjementet for folk på flukt fra - eller i eksil på grunn av - klimaendringer og naturkatastrofer.

I NANSENS ÅND I 2011 ble 50-årsjubileet til Flyktningkonvensjonen feiret. Feiringen bekreftet konvensjonens relevans for de problemene verden i dag står overfor. Samtidig er det klart at mange med behov for beskyttelse faller utenfor flyktningdefinisjonen. Noen har hevdet at man bør lage en egen konvensjon for klimafordrevne, men dette er nok et mindretallssyn. Mange er enig i at det er viktig



Foto: Irina Fuhrmann/Alp/NTB scanpix

I Mauritania og resten av Sahel-regionen står millioner av mennesker i fare for å sulte på grunn av tørke.



Etter den verste flomkatastrofen noensinne i 2010, ble Pakistan igjen rammet av flom i 2011.

å ha oppmerksomhet mot de menneskeskapte klimaendringene hva gjelder ansvar og finansiering, for eksempel gjennom Cancun Framework Agreement paragraf 14 f. Men det er relativt bred enighet om at man ikke kan diskriminere mellom mennesker som flykter fra klimarelaterte katastrofer og andre naturkatastrofer når det gjelder deres behov for beskyttelse og rettigheter. Hvorvidt du har flyktet fra en klimarelatert sykklon eller en ikke-klimarelatert tsunami, er likegyldig for den personen som er på flukt.

I forbindelse med 50-årsjubileet til Flyktningkonvensjonen og vårt eget Nansen-jubileum, var Utenriksdepartementet og Miljøverndepartementet, i samarbeid med Flyktninghjelpen og Cicero, vertskap for en internasjonal konferanse om naturkatastrofer og flukt i Oslo i juni 2011. «The Nansen Conference on Climate Change and Displacement in the 21st Century» hadde bred deltagelse fra stater, akademia, utviklings-, klima- og miljøorganisasjoner, humanitære organisasjoner og media. Konferansen identifiserte ti prinsipper som skulle veilede videre politikktutforming og praksis. Disse prinsippene, de såkalte Nansen-prinsippene, vektlegger blant annet menneskerettigheter, staters primære ansvar for å beskytte sin befolkning, forebygging av katastrofer, relevansen av FNs retningslinjer for internt fordrevne og behovet for å utvikle et internasjonalt instrument for å bedre beskyttelsen av de som krysser en landegrense.

SKEPTISKE STATER Håpet under Nansen-konferansen var at man kunne ta et steg videre på ministermøtet som ble arrangert av

UNHCR i desember 2011. Det var i seg selv viktig at fordrivelse relatert til naturkatastrofer da sto på dagsordenen i et mellomstatlig forum. Flertallet av statene signaliserte imidlertid at de ikke var klare til å diskutere, utvikle eller akseptere nye forpliktelser. Den endelige teksten i Ministerkommunikatet ble ganske vag og uforpliktende. Den nevner behovet for å styrke internasjonalt samarbeid, bedre forståelsen av fordrivelse og bli enige om måter å svare på nye utfordringer, men uten eksplisitt å nevne klimaendringer eller naturkatastrofer.

På ministermøtet kunne stater også komme med individuelle løfter, såkalte «state pledges». Norge og Sveits hadde et felles løfte om å bedre beskyttelsen av folk på flukt fra naturkatastrofer. Tyskland og Mexico ble med på løftet gjennom lignende utsagn. «The Nansen Initiative» har blitt foreslått som navn på prosessen for å følge opp utsagnet.

UTVIKLINGSLAND MÅ MED Nansen-initiativet har som mål å bedre beskyttelsen av mennesker på flukt under naturkatastrofer, og spesifikt de som har krysset en landegrense. Et viktig element i prosessen videre er at stater skal konsulteres og utvikle løsningsene selv. Dette er spesielt viktig i og med at så mange stater har vært skeptiske når temaet tas opp av FN eller ekspertgrupper. Det har lenge vært et dårlig klima for å ta imot flyktninger i industriland, noe vi kan registrere fra debatten i Norge også. I de siste årene har også utviklingsland blitt mer kritiske; det er tross alt de som tar >>>

TEMA › ER DET ET KLIMA FOR NYE NANSEN-PASS?

imot det store flertallet. I flyktningleirene i Dadaab i Kenya alene bor det omtrent 500 000 somaliere. Det tilsvarer Oslos befolkning. I tillegg regnes innvandringsregulering ofte som en del av kjernen i staters suverenitet. Skepsis til ytterligere forpliktelser kan forstås mot dette bakteppet.

Når det i løpet av 2012 etableres et sekretariat, en styringsgruppe og struktur for øvrig for Nansen-initiativet, må flere utviklingsland også inkluderes. Den videre gangen i Nansen-initiativet vil være å holde konsultasjoner i enkelte, særlig utsatte regioner, slik at stater og andre aktører kan utveksle erfaringer og synspunkter. Humanitære organisasjoner og utviklingsorganisasjoner må også inkluderes. Ofte er det disse organisasjonene som står for den faktiske beskyttelsen og assistansen til folk på flukt, fordi staten mangler evne eller vilje til å beskytte. I tillegg er det behov for en rekke forskningsprosjekter. Blant annet må vi vite mer om hva de som er på flukt fra naturkatastrofer erfarer og selv mener at de trenger.

Etter hvert kan vi få en prosess på globalt nivå som kan bygge på de regionale prosessene og den nye kunnskapen, for så å videreutvikle en konsensus rundt noen prinsipper. Nansen-initiativet kan til slutt arbeide for at prinsippene anerkjennes og implementeres som lovgivning eller retningslinjer på nasjonalt, regionalt og internasjonalt nivå.

FOREBYGGING OG BESKYTTELSE Prinsippene for retningslinjer eller eventuell lovgivning knyttet til mennesker på flukt i naturkatastro-

fer kan følge oppsettet i FNs retningslinjer for internt fordrevne, med seksjoner som omhandler forebygging av fordrivelse, beskyttelse av fordrevne og løsninger på fordrivelsen. Forebyggingsprinsippene må inkludere blant annet klimatilpasning, risikoreduksjon og katastrofeberedskap. Viktigheten av dette illustreres for eksempel av jordskjelvene som rammet Haiti og Chile i 2010. Begge var kraftige jordskjelv, men konsekvensene var betraktelig verre i fattige og lite forberedte Haiti enn de var i Chile.

Til tross for god forebygging, vil vi ikke helt kunne hindre at mennesker må flykte. Prinsippene som omhandler mennesker på flukt, må inkludere rett til adgang til et land og status med rettigheter. En slik status kan være midlertidig eller permanent. Forfølgelse fra hjemstaten er ikke nødvendigvis til stede i naturkatastrofer. Hvorvidt mennesker flykter internt i eget land eller over en landegrense, vil kunne avhenge mer av geografi, ressurser og nettverk. Det kan derfor være ønskelig med et samarbeid mellom hjemstat og vertsstat.

I tillegg til prinsipper som først og fremst er rettet mot statene, må det også være prinsipper som klargjør rollen til humanitære organisasjoner og utviklingsorganisasjoner. Det er ingen internasjonal organisasjon som har hovedansvaret for folk på flukt i naturkatastrofer, verken de som flykter internt eller de som flykter over en grense. Dette skaper mangel på forutsigbarhet og noen ganger også mangel på assistanse og beskyttelse. Dette må klargjøres i prinsippene.



Thailand opplevde i 2011 den verste flomkatastrofen på flere tiår. Flommen krevde flere hundre menneskeliv.



Høyeste punkt på Funafuti-atollene ligger bare 4,5 meter over havoverflaten. Øynasjonen Tuvalu står i fare for å bli det første landet som forsvinner på grunn av stigende havnivå.

KVOTEFLYKTNINGER TIL NORGE Prinsippene som omhandler løsninger på fordrivelsen, må ta i betraktning de særlige utfordringene knyttet til retur. I konfliktfordrivelse anses ofte retur som den foretrukne løsningen når konflikten er over. I et område som er svært katastrofeutsatt eller rett og slett ødelagt, vil retur være vanskeligere. Områder i naboland blir ofte utarmet og mer utsatt for naturkatastrofer på grunn av de tusenvis av mennesker som kommer dit. Flyktningleirene i Dadaab i Kenya er et godt eksempel. Derfor må man også diskutere gjenbosetting til tredjeland. Hva vil Norge selv gjøre ut over å ta initiativ til internasjonale prosesser og betale penger? I tillegg til å bedre de eksisterende bestemmelsene i utlendingsloven som allerede er nevnt, bør vi diskutere en ordning som ligner på den vi har med kvoteflyktninger.

TØRKE KAN IKKE IGNORERES Det fremgår av det norsk-sveitsiske løftet på ministermøtet hos UNCHR at oppmerksomheten i første omgang er rettet mot akutte naturkatastrofer som flom og storm, og ikke mot de katastrofene som utvikles over tid, som tørke. Grunnen til dette er nok delvis politisk og strategisk. Vi må begynne et sted, og det blir for mye å be om beskyttelse for alle som flykter på grunn av

naturkatastrofer. I tillegg ligner fordrivelse relatert til akutte naturkatastrofer umiddelbart mer på konfliktfordrivelse og er mer håndterbart. Selv om det er visse utfordringer relatert til tørke og gradvise endringer, er behovene for beskyttelse ofte tilsvarende de i akutte naturkatastrofer. Det skjer når tørken har nådd et visst nivå, og folk må flykte eller ikke kan vende tilbake til katastrofeområdet.

Som vi har sett, kan en menneskerettslig tilnærming løse enkelte av utfordringene knyttet til det sammensatte årsaksbildet og spørsmålet om når vi kan snakke om tvungen fordrivelse versus frivillig migrasjon. Nansen-initiativet må også ta hensyn til tørke og de gradvise katastrofene. Nansen-initiativet må ta prinsipper og regler fra blant annet menneskerettighetsjussen og klimaavtalen med i betraktning i utviklingen av prinsippene. Kanskje får vi snart en forbedret beskyttelse av folk som flykter på grunn naturkatastrofer – et slags Nansen-pass for vår tid? ■

Av: Vikram Kolmannskog, menneskerettighetsjurist og skribent

En kongolesisk kvinne på flukt med barnet sitt, resultatet av en voldtekt, på ryggen. Seksuelle overgrep er et vedvarende problem i konfliktområder verden over.



TEMA:

KVINNER SKAPER ENDRING

Vi lever i en ny tid når det gjelder forståelse av hva kjønnsforskjeller kan bety for hvordan kriger utkjempes, hvordan sårbarheten i en fluktsituasjon kan være ulik og hvordan fred kan bygges. Aldri før har det vært så mange forpliktende resolusjoner i FN-drakt som pålegger medlemslandene å involvere kvinner og innhente deres syn på fredsbygging, i tillegg til å forhindre ulike former for seksualisert vold i en rekke situasjoner knyttet til væpnet konflikt.

Mange land har utarbeidet nasjonale handlingsplaner for hvordan intensjonene i de ulike FN-resolusjonene skal følges opp, og Norge har vært i første i rekke. Den omfattende innsatsen for å rette oppmerksomheten mot kjønn i krig og fred er intet mindre enn oppsiktsvekkende, oppløftende og inspirerende. Men midt i euforien rundt de store endringene på den internasjonale scenen, er det betimelig å sette et kritisk lys på hva man har gjort og løfte frem enkeltområder som fremdeles vil kreve en betydelig innsats.

Før kritikken brettes ut er det likevel verdt å fryde seg over tre unike kvinner som både sammen og hver for seg viser hva som kan oppnås når kvinner gjør seg gjeldende i spørsmål om krig og fred.

EN GLEDESPRIS Fredsprisen i 2011 ble tildelt tre kvinner som på ulikt sett viser hvordan kvinners deltakelse er helt avgjørende for å skape varig fred. Altfor lenge har forståelsen av kvinners roller i krig vært preget av et ensidig fokus på deres beskyttelsesbehov. Oppmerksomheten har vært mindre når det gjelder hva de kan bidra med for å få slutt på konflikt og for å bygge opp igjen samfunn etter krig.

Nobelprisen for 2011 ble en understreking av at kvinner spiller en viktig rolle i krig og fred, selv om vilkårene for deres engasjement ikke alltid er optimale. Ellen Johnson-Sirleaf, Leymah Gbowee og Tawakkul Karman er ikke bare kvinnelige rollemodeller. De er mennesker som har gjort en viktig innsats for demokrati, ytringsfrihet og fred – og mot overgrep og undertrykking. Ved å gi prisen til tre kvinner som med ulike midler og svært forskjellige utgangspunkt har evnet å påvirke den politiske utviklingen i sine hjemland, viser også Nobelkomiteen at kvinners innflytelse har mange uttrykk. Komiteen understreket at prisen skulle tildeles de tre kvinnene «for deres ikke-voldelige kamp for kvinners sikkerhet og deres rett til full deltakelse i fredsbyggende arbeid.» Forpliktelsen til å bruke ikke-voldelige midler er spesielt tydelig for

Gbowee og Karman. I fredsprisens tidlige år, frem til første verdenskrig, gikk mange av prisene til folk med en ren pasifistisk agenda.

Kvinnens engasjement for fred- og konfliktspørsmål springer ut fra en pasifistisk overbevisning, mener mange. Morsrollen og et naturgitt instinkt til å beskytte barn, brukes ofte som argument for at kvinner vil være mer opptatt av ikke-voldelige løsninger på betente konflikter. Ideen om at kvinner er fredelige fra naturens side står seg imidlertid dårlig. For eksempel utgjorde kvinner en stor del av geriljastyrkene i mange av konfliktene i Mellom-Amerika på 1980-tallet. Blant Tamiltigrene på Sri Lanka var også kvinneandelen høy.

Når vi hevder at kvinners deltakelse i politiske prosesser er så viktige for freden, er det ikke fordi kvinner har et naturgitt fredsengasjement. Snarere er det en understreking av at vi alle vil nyte godt av en verden der både kvinner og menn er fullverdige

deltakere i politiske prosesser, og at likeverdige relasjoner mellom de to kjønn er en viktig bestanddel i et fredelig samfunn.

SIKKERHETSÅRSRESOLUSJON 1325 LA GRUNNLAGET Tankegodset som preget Nobelkomiteens beslutning i 2011, kommer i hovedsak fra en rekke resolusjoner i FNs sikkerhetsråd. Den viktigste av disse er «moder-resolusjonen» 1325. Den påpeker viktigheten av at FN og organisasjonens medlemsland er seg bevisst kjønnsperspektivet og kjønnsbalansen i internasjonale operasjoner, politiske beslutningsprosesser og håndteringen av krig, flukt og krisesituasjoner. Resolusjonen markerer en endring i måten man snakker om kjønn på innen FN-systemet ved at kvinner fremstilles som aktører med ressurser, ikke bare som ofre for krig og konflikt.

Et sentralt element i Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 er nettopp tiltak for å fremme kvinners deltakelse i internasjonale operasjoner

«I dag blir seksualisert vold ansett som en del av det politiske spillet en krig er.»



Foto: Johannes Eisele/Atf/NTB scanpix

I Afghanistan har krigshandlingene spredt seg til stadig nye områder. Kvinner gir beskyttelse, men blir ikke alltid selv beskyttet.

og beslutningsprosesser. Dette er viktig ut fra menneskerettighetsprinsipper; at kvinner får en stemme på lik linje med menn, og demokratiske prinsipper; at de er sikret representasjon.

Spørsmål om kvinners deltakelse utgjør sentrale utfordringer i Afghanistan i 2012. Det internasjonale samfunnet er i ferd med å trappe ned sitt nærvær, både militært og sivilt. En del er oppnådd ved at kvinner nå sitter side om side med menn i parlamentet og i andre forsamlinger. Samtidig er det en kjensgjerning at mange kvinner frykter en mulig fredsavtale mellom regjeringsalliansen og Taliban. Så langt har det manglet både evne og vilje til å konsultere kvinner om forhandlingene. Risikoen er stor for en politisk fremtid i Afghanistan der ikke bare de siste års fremgang reverseres. Mange frykter også at de kvinnene som har vært mest aktive, vil bli straffet.

At freden innebærer en tilbakevending til tradisjonelle og begrensede kjønnsroller, danner et mønster man har sett i andre konflikter, blant annet i Latin-Amerika og på Balkan. Men det finnes også lysglimt. I fredsforhandlingene på Filippinene i 2011 hadde kvinner sentrale roller på begge sider av forhandlingsbordet. I tillegg ble begge sekretariatene ledet av kvinner. Det hevdes at dette har endret diskursen i forhandlingene.

Dagens fredsoperasjoner er komplekse, og det stilles store krav til planlegging og gjennomføring. Det er på høy tid at man anerkjenner at menn og kvinner ofte har svært forskjellige erfaringer fra krig og fluktsituasjoner, og at behovene for beskyttelse og hjelpetiltak kan være ulike, både under og etter konflikter. Likevel er det skuffende få kvinner som sitter ved forhandlingsbordet i dagens fredsforhandlinger. Til dags dato har under ti prosent av forhandlings-

delegasjoner bestått av kvinner, mens mindre enn tre prosent av fredsavtalene er signert av kvinner. Dette er et dårlig utgangspunkt når viktige aspekter ved gjenoppbygging av samfunn skal innlemmes i avtaleteksten.

Et annet element ved Sikkerhetsrådsresolusjon 1325 er det vi kan kalle nyttehensynet. Ved å øke andelen kvinner i en gitt fredsoperasjon, vil man samtidig øke muligheten for å komme i kontakt med den delen av sivilbefolkningen som menn kanskje ikke ville få tilgang til. Dette var noe som man fra norsk side erfarte allerede med FN-styrken i Libanon. Her bidro de kvinnelige soldatene til å etablere bred kontakt med sivilbefolkningen, og da særlig den kvinnelige delen av befolkningen. Det viste seg svært nyttig med tanke på å innhente viktig informasjon og sikre best mulig arbeidsforhold for FN-styrken som helhet.

«Det er på høy tid å anerkjenne at kvinner og menn har svært forskjellige erfaringer fra krig og fluktsituasjoner.»

BESKYTTELSE OG STRAFFEFORFØLGELSE Oppmerksomheten rundt kjønnsbasert vold i krig har økt enormt de siste årene. Tidligere ble slik vold ansett som en uheldig konsekvens av krigers, og kanskje særlig mannlige soldaters, voldelighet. I dag blir seksualisert vold ansett som en del av det politiske spillet en krig er (Skjelsbæk, 2012). Kvinnens kropp er blitt en slagmark hvor stridende, mannlige parter kan få utløp for hevne og seier, samt spre terror og frykt til sine ofre og deres nærmeste. Anerkjennelsen av denne funksjonen av kvinnekroppen kommer tydeligst frem i FNs sikkerhetsrådsresolusjon 1820, som ble vedtatt 19. juni 2008. Det oppsiktsvekkende ved denne resolusjonen er at den i klartekst sier at utstrakt bruk av seksuelle overgrep i konflikt- og postkonfliktsituasjoner er en trussel mot internasjonal fred og sikkerhet.



Foto: Stephane de Sakutin/Alp/NTB scampix

Joyce Banda innsettes som Malawis første og Afrikas andre kvinnelig president.

Gjennom Resolusjon 1820 har seksualisert vold blitt del av en sikkerhetsdiskurs. Fenomenet er ikke lenger et privat anliggende for offeret, men en trussel som rammer oss alle. Gjennom det enstemmige vedtaket av resolusjonen påhviler det nå FNs medlemsstater å bidra til å dokumentere denne formen for vold og identifisere måter å forhindre at systematisk bruk av seksualisert vold finner sted. Statene forplikter seg også til å straffeforfølge overgriperne, både under og etter konflikter.

Resolusjon 1820 kom som en oppfølging av resolusjon 1325. Etter det har resolusjon 1820 blitt ytterligere spisset gjennom resolusjon 1888 (2009) og 1960 (2010). I tillegg har FNs generalsekretær en egen spesialutsending som har til oppgave å rette oppmerksomhet mot seksuelle overgrep i krig, kartlegge ofrenes beskyttelsesbehov og foreslå måter å holde ulike grupper overgripere ansvarlige.

På tross av dette, nevnes ikke seksuelle overgrep med et eneste ord i langt de fleste freds- og våpenhvileavtaler man ser i dag. Når stridende parter skriver under på avtaler som ikke inneholder referanser til seksuell vold, er det stor fare for at slike overgrep fortsetter. Denne formen for krigføring faller da utenfor avtalen og representerer dermed ikke et brudd på den.

De to internasjonale ad hoc-straffedomstolene for henholdsvis det tidligere Jugoslavia (ICTY) og Rwanda (ICTR) har fungert som forsøkslaboratorier for hvordan denne formen for straffeforfølgelse skal håndteres. Det vil si hvilke beviser som kreves, hvilke personer man skal søke å straffeforfølge og hvordan lovverket skal anvendes. Når Den Internasjonale straffedomstolen (ICC) nå skal tjene som domstol for disse sakene, har vi omsider fått på plass et permanent internasjonalt system som har som mål å virke avskrekkende på potensielle nye overgripere, og som vil sikre at ofrenes lidelser ikke forblir upåaktet.

Årsaken til den økte oppmerksomheten om seksuelle overgrep

i krig er uklar. En forklaring kan være at overgrepene er blitt flere siden 1990-tallet, en annen at rapporteringen er blitt bedre. Mange trekker frem betydningen av krigen i Bosnia-Hercegovina. Det var en krig mellom hvite europeere, mennesker som mange andre hvite europeere hadde et forhold til gjennom feriereiser og arbeidsinnvandring til Nord-Europa. Det er kanskje ikke helt utenkelig at denne kulturelle og geografiske nærheten gjorde at flere enn tidligere ble oppmerksomme på bestialitetene. Når mange europeere og nordamerikanere identifiserte seg med disse sørøsteuropeiske gruppene, ble det vanskelig å avfeie disse hendelsene ved å plassere dem i kategorien fjernkulturelle. Samtidig er det klart at voldtektene i konflikten i Bosnia-Hercegovina og Rwanda kom på et tidspunkt hvor mange konflikter i verden var borgerkriger mellom etniske folkegrupper som delte samme landområde.

Enkelte fagmiljøer har forsøkt å gå gjennom det som finnes av statistikk om voldtekt i krig for å kartlegge om det kan være slik at voldtekt er mer sannsynlig i konflikter mellom etniske grupperinger enn i tradisjonelle kriger mellom stater. De har kommet fram til at variasjonene er store (Wood, 2006). Det gjelder både i motivene for seksualisert vold, hvem ofrene er og hvem overgriperne er. Fagfolkene påpeker også at omfanget av seksuelle overgrep ikke nødvendigvis er likt i konflikter som ellers er relativt like når det gjelder årsaker og utvikling. De trekker en kontrast mellom konflikten i Bosnia-Hercegovina og Sierra Leone, som begge var preget av høy grad av både seksualisert vold og etniske skillerlinjer, men hvor volden ble utøvd på svært forskjellige måter. I Bosnia-Hercegovina ble overgrepene brukt systematisk og strategisk i den etniske krigføringen. I Sierra Leone synes overgrep å ha vært brukt langt mer tilfeldig og usystematisk.

DOKUMENTASJON I de senere år har dokumentasjonen av seksualisert vold økt kraftig. Mange organisasjoner i felt har blitt mer opp-



Foto: Behrouz Mehr, AFP/NTB Scanpix

Med kvinner i fredsoperasjoner øker muligheten for å komme i kontakt med den delen av sivilbefolkningen som menn kanskje ikke får adgang til.

merksomme på denne formen for vold og søker aktivt etter dokumentasjon for å kunne yte bedre hjelp til ofrene. Dette kom tydelig frem da konflikten i Kosovo brøt ut i 1999. Mange av de personene og organisasjonene som hadde arbeidet i Bosnia-Hercegovina noen år tidligere, var raskt på plass med ekspertise på voldtektstraumer for å hjelpe de som ble utsatt for disse overgrepene. Vi har også sett det i måten man nærmer seg menneskene i konfliktområdene i Sudan, Sierra Leone, DR Kongo og Liberia. Der søker man å kartlegge hvorvidt seksuelle overgrep også forekommer systematisk i tillegg til andre former for overgrep og vold, og i hvilken grad det avtar eller ikke i flyktningleirer og blant internt fordrevne når konflikten er over.

Som Sikkerhetsrådet så klart har uttrykt i sine resolusjoner, trenger vi bedre data. Dette er viktig når vi skal prøve å forstå fenomenet i all sin bredde og kunne si mer om hvilke konflikter som avler mer seksuell vold enn andre, i hvilke kulturer dette forekommer mest og hvilke konsekvenser denne volden har for gjenoppbygging etter konflikt. Effektivt forebyggingsarbeid krever at man på et tidlig stadium kan identifisere hvilke grupper som er spesielt utsatt.

VEIEN VIDERE Mye har skjedd for å øke oppmerksomheten om kvinners unike erfaringer i væpnede konflikter. Kunnskap fra Tsjetsjenia til Filippinene viser dette. Vi vet også mye mer om hva kjønn kan bety for å finne fredelige løsninger på konflikter, slik Leymah Gbowees innsats i Liberia har lært en hel verden. I tillegg vet vi mer om hva som må til for å beskytte mot kjønnsbasert vold i mange land verden over.

Like fullt er det områder som vil kreve betydelig mer systematisk

«Vi trenger mer kunnskap om kårene til barn som er unnfanget på grunn av denne formen for vold ...»

innsats. Det gjelder særlig seksualisert vold. Vi trenger mer kunnskap om kårene til barn som er unnfanget på grunn av denne formen for vold og mer innsikt i hvordan menn rammes og hva dette betyr for kvinnene og familien de lever med. Det gjelder både under konflikt, på flukt og i etterkant av konflikten. Vi trenger å sette inn store ressurser for å hindre at denne formen for overgrep skjer, ved å ansvarliggjøre militære ledere og å ha en effektiv straffefølgelse.

Den politiske grunnmuren er lagt - og mye har skjedd. Men vi trenger fortsatt mer kunnskap, bredere debatt og mer treffsikre politiske tiltak i langt større omfang. På den måten blir seirene ikke bare på papiret, men reelle i folks levde og virkelige liv. ■

Av: Inger Skjelsbæk, Assisterende direktør, Institutt for Fredsforskning (PRIO) og Kristian Berg Harpviken, Direktør, Institutt for Fredsforskning (PRIO)

Henvisninger: Skjelsbæk, Inger (2012) *The Political Psychology of War Rape: Studies from Bosnia and Herzegovina*. London: Routledge.
Wood, Elisabeth Jean (2006) 'Variation in Sexual Violence during War'. *Politics & Society*, Vol. 34, No. 3, September 2006, 307–341.



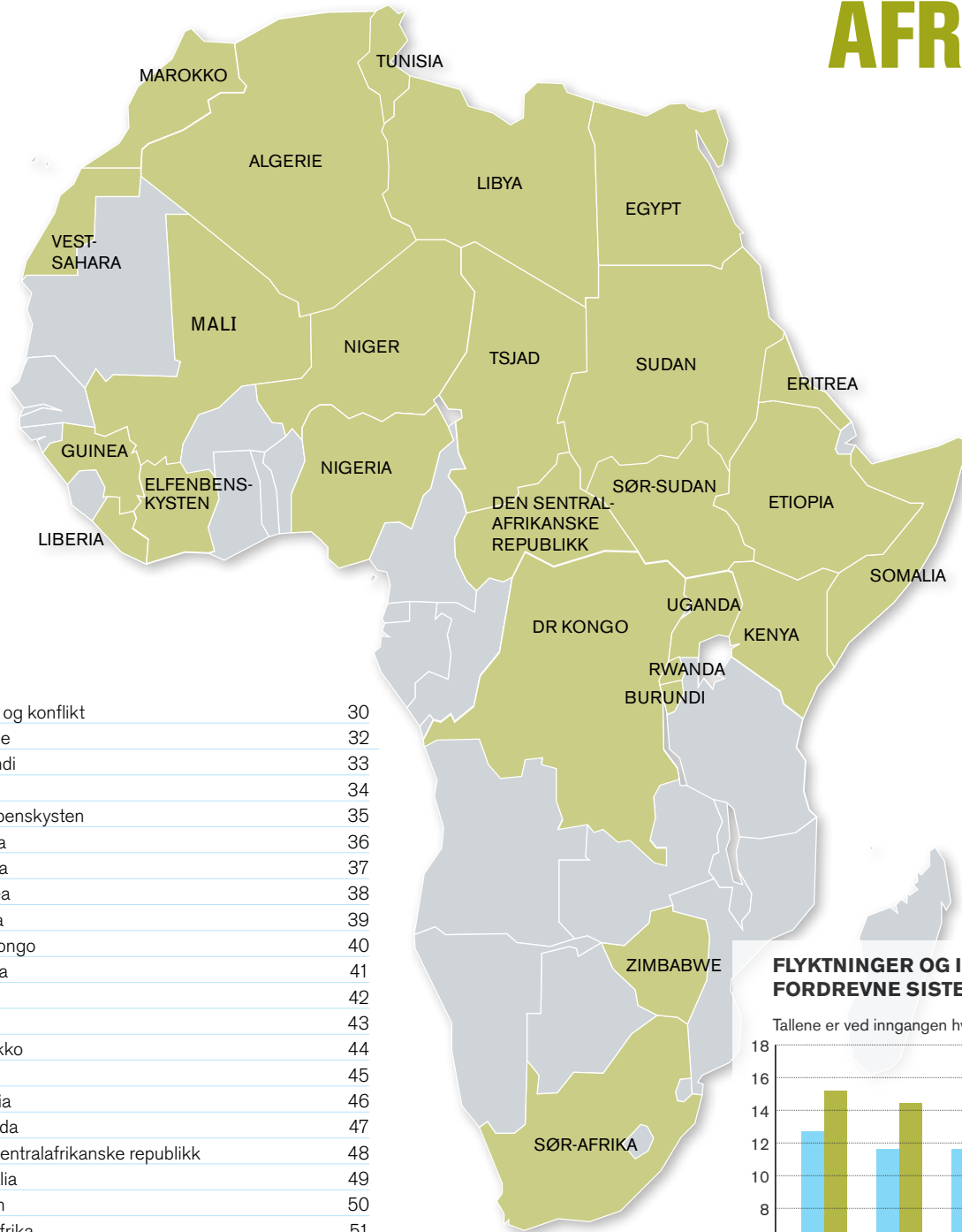
Foto: Hani Mohammed/AP/NTB scanpix

Menneskerettighetsaktivist og fredsprisvinner 2011, Tawakkul Karman, står i spissen for demokratiske reformer og kvinners rettigheter i Jemen.

Barn i matkø på et
av flere distribusjons-
steder i Mogadishu,
Somalia, under
sultkatastrofen på
Afrikas Horn i 2011.

 **SAACID**
Net Food Project
DISTRICT HOWL-WADAAH

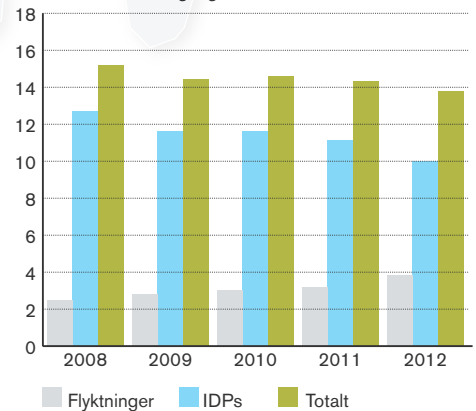




Klima og konflikt	30
Algerie	32
Burundi	33
Egypt	34
Elfenbenskysten	35
Eritrea	36
Etiopia	37
Guinea	38
Kenya	39
DR Kongo	40
Liberia	41
Libya	42
Mali	43
Marokko	44
Niger	45
Nigeria	46
Rwanda	47
Den sentralafrikanske republikk	48
Somalia	49
Sudan	50
Sør-Afrika	51
Sør-Sudan	52
Tsjad	53
Tunisia	54
Uganda	55
Vest-Sahara	56
Zimbabwe	57

FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE SISTE FEM ÅR

Tallene er ved inngangen hvert år.



LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>

Somalia	1 107 858
DR Kongo	543 581
Sudan	531 218
Eritrea	266 120
Elfenbenskysten	172 945

Kilde: UNHCR

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>

Sudan	Minst 2 200 000
DR Kongo	1 710 000
Somalia	1 460 000
Kenya	Om lag 250 000
Elfenbenskysten	Minst 247 000

Kilde: IDMC

AFRIKA

Foto: Feisal Omar/Reuters/NTB scanpix



Opprørsgruppen al-Shabaab distribuerer hjelp til internt fordrevne i Mogadishu under sultkatastrofen på Afrikas Horn høsten 2011. Å vinne befolkningens støtte er et viktig mål i alle konflikter.



Foto: Simon Maina/Alp/NTB scanpix

Kongolesiske barn leker under elendige forhold i en flyktningleir i DR Kongo, hvor de fleste har flyktet fra vold og væpnet konflikt.

KLIMA OG KONFLIKT

Tørke, sultkatastrofe og konflikt forsterket hverandre i det som skulle bli en ond sirkel på Afrikas Horn i 2011, med flere hundre tusen nye fordrevne som konsekvens. Ikke før var sultkatastrofen øst på kontinentet offisielt avblåst, før en ny stor krise utviklet seg vinteren og våren 2012 i Sahel-regionen lenger vest med ti millioner sultrammede.

Store naturkatastrofer, som blant annet kan skyldes klimaendringer, førte til flere hundre tusen nye fordrevne fra øst til vest i Afrika i 2011 og utover i 2012. Mens det for en generasjon siden var krig som dominerte årsakene til fordrivelse i Afrika, er det i dag i stadig større grad gjentakende tørke og flom som direkte eller indirekte fører til at folk tvinges til å forlate sine hjem. En fortsatt sterk prisøkning på matvarer bidrar også til at folk sulter og havner i en gjeldsspiral som er vanskelig å komme ut av.

Dette utfordrer hjelpeorganisasjoner til å tenke mer langsiktig. Hjelp i form av en sekk med mel eller et telt redder liv der og da, men er ikke bærekraftig så lenge man ikke får bukt med årsaken til krisene. Bønder og nomader som driver med kvegdrift, må få hjelp til å bli selvforsynte igjen ved å legge om måten de livnærer seg på før neste tørke eller flom rammer. Prognoser våren 2012 viste at regnmengden kom til å bli under gjennomsnittet også for den neste regnesongen i Øst-Afrika, som skulle starte i april.

I Sahel-regionen var ti millioner mennesker rammet av sult i åtte land i april 2012: Burkina Faso, Tsjad, Kamerun, Mali, Mauritania, Niger, Nigeria og Senegal. Matproduksjonen i de fattigste områdene ble redusert med 50 prosent, mens prisene på enkelte jordbruksprodukter ble doblet. Ifølge enkelte beregninger kan så mange som 226 000 barn komme til å dø av sult i Sahel-regionen i 2012. Statskuppet i Mali i mars 2012 førte til at nomadefolket tuaregene overtok de viktigste byene i nord og erklærte en egen stat. Som ventet reagerte

Den afrikanske union negativt på den nye staten. Det samme gjorde Frankrike, EU og USA. Internasjonalt er det en utbredt oppfatning at deling av afrikanske stater bare bør skje når alle andre muligheter er uttømt, slik tilfellet var da Sudan og Sør-Sudan skilte lag i 2011. Urolighetene i Mali førte til en strøm av flyktninger ut av landet og vitner om at situasjonen i Sahel-regionen er svært labil. FN roste nabolandene Niger, Mauritania og Burkina Faso for at de holdt grensene åpne for folk som flyktet fra volden i områdene.

MANGE VENDTE HJEM

1,5 millioner internt fordrevne vendte hjem i løpet av 2011, de fleste i DR Kongo, Elfenbenkysten, Sør-Sudan og Uganda. Bedrede forhold mellom Tsjad og Sudan førte til at titusener av internt fordrevne i grenseområdene kunne returnere. Det finnes lite informasjon om hvor mange av de internt fordrevne i Afrika som blir lokalt integrert. En studie utført i Den sentralafrikanske republikk, viste at 23 prosent av de internt fordrevne levde under samme forhold som de andre i vertslandsbyen.

FORTSATT KRISE MELLOM SUDAN OG SØR-SUDAN

Sør-Sudan ble offisielt løsrevet fra Sudan 9. juli 2011. Opptakten var turbulent, med uavklarte spørsmål om grenser, oljeforekomster og statsborgerskap. Sommeren og høsten 2011 førte kamphandlinger til at rundt 270 000 ble internt fordrevet i delstatene Sør-Kordofan



Opprørsstyrker i kamphandlinger i Libya mot Gaddafis regime under den arabiske våren.

og Blånilen i Sudan. Den svært vanskelige sikkerhetssituasjonen langs grensen gjorde at 140 000 personer flyktet fra Sudan til flyktningleirer i Sør-Sudan og Etiopia våren 2012. I tillegg førte interne konflikter mellom ulike stammer og grupperinger i Sør-Sudan til 350 000 nye internt fordrevne i 2011.

8. april 2012 markerte slutten på overgangsperioden for sør-sudanere i nord, som nå plikter å returnere eller legalisere sin status. Til da hadde 375 000 personer med opprinnelse fra Sør-Sudan returnert til sør siden slutten av oktober. Fortsatt bor rundt en halv million mennesker fra Sør-Sudan i Sudan, av dem har 120 000 registrert seg for retur. Fredsavtaler i Darfur har gitt få resultater for de sivile. Fortsatt lever rundt 1,7 millioner internt fordrevne i leirer i Darfur.

NYE OG GAMLE FLUKTSITUASJONER

Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo) huser fortsatt en av verdens største fluktkriser, med 1,7 millioner mennesker på flukt i eget land og minst 168 000 nye internt fordrevne i 2011. Både i Den sentralafrikanske republikk (SAR) og Nigeria ble det rapportert om nye grupper internt fordrevne i 2011. Fellesnevner for disse og de andre fluktproduserende landene som Somalia og Sudan, er kamp om naturressurser, konflikt om landområder og politiske makt-kamper. Et hovedproblem er at regjeringer og andre væpnede aktører som driver sivile på flukt, ikke blir straffeforfulgt for sine ugjerninger. Det verste eksemplet er Herrens Motstandshær (LRA) som gjennom to tiår har terrorisert sivilbefolkningen, først i Uganda og siden i nabolandene. I 2011 førte angrep fra LRA til at 438 000 mennesker ble drevet på flukt i DR Kongo, Sør-Sudan og SAR uten at verdenssamfunnet har stanset denne væpnede gruppen.

LIBYA

750 000 migranter og flyktninger i og fra Libya strømmet til nabolandene Tunisia og Egypt da opposisjonen, som etter hvert fikk støtte av NATO, gikk til krig mot Gaddafi-regimet. Ved årsskiftet 2011/2012 var det minst 154 000 internt fordrevne i Libya. Flere tusen mistet livet i forsøket på å ta seg til Europa i skrøpelige og over-

lastede farkoster. Flyktninghjelpen var blant organisasjonene som presset på for at Norge skulle ta imot overføringsflyktninger som tidligere hadde flyktet til Libya og som plutselig befant seg i en enda mer desperat situasjon. Norge tok imot 250 ekstra overføringsflyktninger fra leiren Choucha i Tunisia. Mange hadde flyktet til Libya fra land som Somalia, Etiopia og Eritrea. Fortsatt huser leiren 3000 flyktninger som ikke har noen trygge steder å reise til.

VEIEN VIDERE FOR AFRIKA

Syv av verdens ti hurtigst voksende økonomier er i Afrika, kontinentet med raskest økonomisk vekst etter Asia. Men bildet av Afrika preget av sult, krig og elendighet, henger fortsatt fast og bremser utviklingen.

Ved utgangen av 2011 huser Afrika sør for Sahara 9,7 millioner, eller over en tredel av verdens internt fordrevne. Dette er en nedgang på 1,1 millioner sammenliknet med 2010. Antallet flyktninger i Afrika er 3,8 millioner, eller 24 prosent av verdens flyktninger. Det er en økning på *SS SSS sammenliknet med året før. Økningen skyldes i hovedsak ny fordrivelse fra Somalia og Elfenbenskysten.

En forutsetning for at Afrika skal finne varige løsninger for millioner av mennesker på flukt og hindre nye flyktningstrømmer, er at statsapparatet og administrasjonen i de mange skjøre statene blir styrket. Dette er viktig både for å løse konflikter og for å gjøre samfunn bedre rustet til å takle klimaendringene. I løpet av 2011 hadde 33 av 53 afrikanske land underskrevet Kampala-konvensjonen, verdens første juridisk bindende konvensjon som skal sørge for at internt fordrevne får den beskyttelsen de trenger. Guiding Principles for Internal Displacement og stadig flere nasjonale lover for internt fordrevne er viktige instrumenter for å gi bedre beskyttelse til egen befolkning på flukt.

Afrika gjør positive fremskritt for å utdanne barn og ungdom, men fortsatt får 31 millioner barn sør for Sahara ikke oppfylt sin rett til skolegang. Av dem som starter på barneskolen, er det under 70 prosent som fullfører seks års skolegang. Utdanning er nøkkelen til videre økonomisk fremgang og politisk stabilitet i Afrika, og her kan det internasjonale samfunnet fortsatt spille en viktig rolle. ■



NØKKELTALL › ALGERIE

Folketall (mill)	35,5
Areal km2	2 381 741
Flyktninger fra Algerie	8112
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Algerie fra andre land	94 964*
Frivillige tilbakevendinger til Algerie i 2011	-
Asylsøkere fra Algerie til Norge i 2011	101

Tall ved inngangen til 2012. * UNHCR-s tall på flyktninger fra Vest-Sahara i Algerie omfatter bare de som mottar assistanse og er ikke totaltallet.

DEN ARABISKE VÅREN RASKT KVALT

Våren 2011 fant det sted store demonstrasjoner mot myndighetene i Algerie. Disse ble fra starten av slått hardt ned på og resulterte verken i mer demokrati eller i grunnleggende reformer. Algerie er dermed det eneste landet i regionen hvor regimet ikke har måttet gjøre vesentlige innrømmelser eller har blitt avsatt. Landet er svært sentralstyrt, og det meste av den utøvende makt ligger hos president Abdelaziz Bouteflika. Han fikk i 2008 endret konstitusjonen slik at han kunne bli sittende i mer enn to femårsperioder.

INNPÅ 20 ÅRS UNNTAKSTILSTAND I 1991 ble det avholdt valg i Algerie hvor flere partier fikk tillatelse til å delta. Islamistpartiet, Islamic Salvation Front, gikk seirende ut av valget. Men av frykt for at islamister skulle få kontrollen i landet, tok de militære over makten. I perioden 1992 til 2002 gikk Algerie inn i en periode med borgerkrigsliknende tilstander i deler av landet. Over 160 000 mennesker ble drept. Ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC), kan så mange som 1,5 millioner mennesker ha blitt tvunget på flukt i løpet av disse årene. Situasjonen fortsatte imidlertid å være spent, og unntakstilstanden ble opprettholdt helt til februar 2011. Opphevingen av unntakstilstanden var ett av få resultater av de folkelige demonstrasjonene våren 2011.

Både i Mahgreb-regionen og i Sahel-beltet trappet islamistgrupper opp sine aktiviteter i 2011. De store politiske endringene i regionen har flere steder etterlatt seg et politisk maktvakuum som radikale islamister forsøker å utnytte til å øke sin innflytelse. Også i 2012 har det vært flere væpnede angrep, spesielt sør i landet, som islamistgrupper har tatt på seg ansvaret for.

FLYKTNINGER FRA VEST-SAHARA Algerie har et anstrengt forhold til nabolandet Marokko. En viktig årsak er Marokkos okkupasjon

av Vest-Sahara. Algerie har stilt et område i sørvest, nær byen Tindouf, til disposisjon for de saharawiske flyktningene fra Vest-Sahara. Ifølge saharawienes eksilregjering befinner det seg 165 000 flyktninger i fire leirer i Algerie. Mange av dem har bodd i leirer helt siden deres hjemland ble okkupert av Marokko i 1975. Flyktningene føler seg isolerte, og det er stor frustrasjon over det internasjonale samfunnets passivitet når det gjelder å finne en løsning på konflikten i Vest-Sahara.

TRANSITTLAND Algerie er et populært transittland for flyktninger og migranter fra andre områder i Afrika. De fleste ønsker seg videre til Europa, men de europeiske landene som grenser til Middelhavet, har strammet inn sin innvandrings- og asylpolitikk de siste årene. Mange migranter og asylsøkere kommer seg ikke over til Europa og blir enten returnert til sine hjemland eller værende ulovlig i Algerie. Ifølge UNHCR befinner det seg omkring 4000 palestinske flyktninger i landet. I tillegg til dette har Algerie en vesentlig arbeidsinnvandring fra Kina, og rundt 35 000 kinesere bor og jobber i Algerie, de fleste knyttet til kortvarige byggeprosjekter.

FORHOLDET TIL FRANKRIKE Algerie var landet som i sterk grad fikk føle kolonimaktens vilje til å bruke makt for å bevare sitt hegemoni i det fransktalende Afrika. Et stort antall franskmenn flyttet under kolonitiden til Algerie. Utover på 1950-tallet samlet uavhengighetsbevegelsen Front de Libération Nationale stadig oppslutning i den algeriske befolkningen. Da landet endelig fikk sin uavhengighet i 1962, reiste over én million europeere, de fleste franskmenn, ut av landet. ■

NØKKELTALL › BURUNDI	
Folketall (mill)	8,4
Areal km ²	27 830
Flyktninger fra Burundi	110 788
Internt fordrevne	78 800
Flyktninger i Burundi fra andre land	45 719
Frivillige tilbakevendinger til Burundi i 2011	4280
Asylsøkere fra Burundi til Norge i 2011	6

Tall ved inngangen til 2012.

GRADVIS FREMGANG

Situasjonen i Burundi er stabil, men skjør. Fattigdom er et problem i landet, som av FN er rangert som verdens tredje minst utviklede land. Det er høy arbeidsledighet, begrenset tilgang på mat, sosiale tjenester og utdanning. Tilgang til land er en kjerne til konflikt, og det rapporteres stadig om spredt vold og overgrep. Burundi er den minst urbaniserte nasjonen i verden. Befolkningen bor over hele landet i et forsøk på å dyrke nok mat på begrenset plass.

BORGERKRIG OG FORDRIVELSE I 2011 bodde rundt 78 000 internt fordrevne i nordlige og sentrale deler av Burundi. De fleste er tutsier fordrevet på grunn av etnisk konflikt og vold som brøt ut etter landets første demokratiske valg i 1993. Presidenten, hutuen Melchior Ndadaye, ble myrdet kort tid etter valget. Det resulterte i en borgerkrig mellom hutuer og tutsier som varte fram til 2000. Hundretusener ble drevet på flukt, blant annet flyktet 700 000 til Tanzania.

160 000 burundiske flyktninger i Tanzania har fått tanzaniansk statsborgerskap de siste årene, men det har vært usikkerhet om hva som vil skje de 38 000 flyktningene i Mtabila-leiren som har ønsket varig opphold. I 2011 var det minimal retur fra Tanzania, til tross for at tanzanianske myndigheter i 2010 besluttet at flyktningene skulle tilbake til Burundi. Mtabila-leiren stenges ved utgangen av 2012.

På tross av en avtale om retur av kongolesiske flyktninger i Burundi, som ble signert mellom Burundi, DR Kongo og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) i 2009, har svært få returnert til DR Kongo de siste årene. Dette skyldes hovedsakelig den vedvarende usikre situasjonen i landet.

VANSKELIG Å FINNE VARIGE LØSNINGER En kartlegging av situasjonen for de internt fordrevne i Burundi i 2011, viser at de fleste ønsker

å bli der de har bosatt seg midlertidig, men at eiendomsretten til noen av disse landområdene var omstridt. Myndighetene har nedsatt en nasjonal landkommisjon som skal løse landkonflikter. Likevel er tilgangen til land fortsatt en av de største utfordringene ved retur.

Utviklingen i 2011 kan gi fordrevne en større sjanse til å finne varige løsninger på sikt, men det vil blant annet være avhengig av i hvilken grad sårbare grupper blir tatt hensyn til. Myndighetene startet det såkalte «villagisation»-prosjektet, der deler av befolkningen flyttes til landsbyer. Hensikten er å rasjonalisere bruken av land og bedre tilgangen på basistjenester. En ny landforskrift vedtatt i august 2011, kan bidra til å sikre land for internt fordrevne og returnerte flyktninger, enten de velger å reise hjem eller å integreres et annet sted.

INTERNASJONAL NEDTRAPPING Sikkerheten i Burundi har vært relativt god siden 2009, da det ble laget et veikart for fred mellom myndighetene og den siste aktive opprørsgruppen, Palipehutu-FNL. Likevel rapporteres det om spredt vold, bortføringer, seksuelle overgrep og drap. Hendelsene tok seg opp i kjølvannet av presidentvalget i 2010, da det største opposisjonspartiet trakk seg.

FN har valgt å trappe ned sin tilstedeværelse. Det nåværende mandatet varer til midten av februar 2013. Viktige oppgaver er å bekjempe korrupsjon og straffefrihet, samt å styrke politiet og sikkerhetstjenestene. I 2011 bidro FN til opprettelsen av en uavhengig nasjonal menneskerettighetskommissjon, som blant annet skal undersøke brudd på menneskerettighetene og sikre oppfølging. Fremtiden til Burundi er høyst usikker, og redusert internasjonal tilstedeværelse kan påvirke stabiliteten og utviklingen framover. ■



NØKKELTALL > EGYPT

Folketall (mill)	81,1
Areal km2	1 001 450
Flyktninger fra Egypt	10 413
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Egypt fra andre land	114 025
Frivillige tilbakevendinger til Egypt i 2011	-
Asylsøkere fra Egypt til Norge i 2011	24

Tall ved inngangen til 2012.

HÅP MØTER VIRKELIGHET

I likhet med andre land i Midtøsten, har Egypt vært åsted for store omveltninger i 2011. Det Muslimske Brorskap og de mer ekstreme islamistene Al-Nour var klare vinnere ved parlamentsvalget vinteren 2011-2012 med til sammen 67 % av stemmene. Dette betyr at de islamistiske partiene vil ha som en av sine første oppgaver å lede utviklingen av en ny grunnlov. Hvilke langsiktige politiske konsekvenser dette vil få og om det vil ha en betydning for flyktingers rettigheter og sosiale status, er foreløpig uklart.

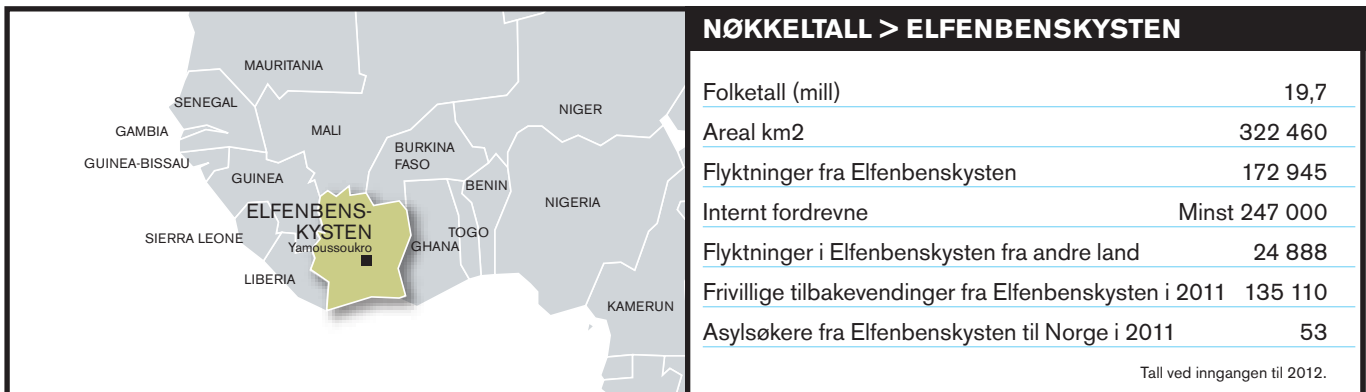
PRAKTISK BETYDNING AV FLYKTNINGSTATUS Egypt har sluttet seg til Flyktningkonvensjonen av 1951 med forbehold om visse begrensninger, tilleggsprotokollen fra 1967 og OAU-konvensjonen av 1969. Siden 1954 har FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) hatt ansvaret for registrering, dokumentasjon og tildeling av flyktningstatus. De aller fleste asylsøkere og flyktninger som kommer til Egypt, ender opp i de fattigste strøkene av Kairo og er avhengige av humanitær hjelp. Flyktningstatus gir en viss tilgang til utdanning, arbeid og sosiale tjenester, men i realiteten innebærer flyktningstatus ikke flere fordeler enn om man oppholder seg ulovlig i Egypt. Selv personer med flyktningstatus har ved flere tilfeller blitt utvist av myndighetene, og mange lever derfor i konstant usikkerhet om sin fremtid.

ØKT DISKRIMINERING Etter revolusjonen har flere rapporter påvist en økende tendens til systematisk diskriminering og mindre hjelp fra myndighetene til flyktninger fra Afrika. Dette gjelder også assistanse fra politiet, og flyktninger har ved flere anledninger i 2011 vært offer for vold og sjikane. I lokalsamfunnene assosierer mange egyptere flyktninger med Mubaraks regime, ettersom han lot dem

komme inn i landet. De sosiale forskjellene og mangel på arbeid gjør at egypterne verner om de få sosiale godene som eksisterer.

MENNESKEHANDEL Menneskehandel har lenge vært et problem i Egypt. Primært et dette et problem for kvinner og barn fra fattige familier av egyptisk opprinnelse, men også mange flyktninger blir utsatt for tvangsarbeid og sex-handel. Noen av flyktningene som deltar i systematisk prostitusjonsvirksomhet, er blitt brakt til Egypt av kriminelle gjenger for dette formålet. Andre blir rekruttert av arbeidsgivere som bruker en eventuell ulovlig status og manglende arbeidsavtaler som pressmiddel. Myndighetene har ikke vært i stand til å håndtere disse problemene i henhold til internasjonale standarder og avtaler. I 2011 kom det enkelte positive signaler fra overgangsregjeringen om at de nå ønsker å ta dette seriøst for å oppfylle sine internasjonale og humanitære forpliktelser.

FÅ BÆREKRAFTIGE LØSNINGER Hovedstrømmen av flyktninger til Egypt har i mange år kommet fra Eritrea, Etiopia, Irak, Somalia og Sudan. For noen av disse flyktningene er Egypt et transitland på veien til Israel eller Europa. I 2011 forandret denne statistikken seg som en følge av konflikten i Libya, da i alt 475 000 mennesker tok seg inn i Egypt via grenselandsbyen Saloum. I hovedsak var det libyere som kom, men også tredjelandborgere og flyktninger som tidligere var bosatt i Libya, var blant strømmen av mennesker. Internasjonale organisasjoner prøvde å sette opp bedre boliger i grenseområdene. Egypts myndigheter har imidlertid vært tilbakeholdne med å tillate mer permanente strukturer, fordi det kan oppmuntre flyktningene til å bli værende lenger. ■



BORGERKRIG OG MAKTSKIFTE

Det omstridte presidentvalget i Elfenbenskysten på slutten av 2010 kulminerte i væpnet konflikt og drev opptil én million mennesker på flukt i 2011. Situasjonen har stabilisert seg, men landet og den nylagte president Alassane Ouattara står overfor enorme utfordringer.

FRA HÅP TIL VÆPNET KONFLIKT Etter frigjøringen fra Frankrike i 1960 nøy Elfenbenskysten stabilitet og en voldsom økonomisk vekst. Det skyldtes særlig kakao- og kaffeplantasjene i vest, som skapte arbeidsplasser og ga store eksportinntekter. På 80-tallet falt råvareprisene på verdensmarkedet. Økonomisk krise og politisk uro fulgte. Arbeidsinnvandrerne, som hadde bidratt til velstand, ble sett på med langt mindre velvilje enn tidligere, og makthaverne begynte å spille på identitet og etniske motsetninger for å beholde makten. En ny landlov, som kom ut i 1998, innebar at kun innfødte ivorianere fikk rett til å eie land.

Et mislykket kuppforsøk i 2002 markerte starten på borgerkrigen og en splittelse av landet i et regjeringskontrollert sør og et opprørskontrollert nord. Krigen varte til en fredsavtale ble signert mellom opprørsgruppen Forces Nouvelles og president Laurent Gbagbo i 2007. Mange håpet at valget i 2010 skulle gjenforene landet og markere slutten på en lang prosess mot fred. Valget resulterte imidlertid i fornyet uro da sittende president Gbagbo nektet å gi fra seg makten til den internasjonalt anerkjente vinneren Alassane Ouattara. Kamphandlinger endte med at Gbagbo ble arrestert 11. april 2011. I november ble han overført til Haag for å stilles for retten ved Den internasjonale straffedomstolen, tiltalt for forbrytelser mot menneskeheten.

FLERE PÅ FLUKT På det meste rapporterte FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) at rundt én million var på flukt i 2011, hvorav

700 000 fra eller i hovedstaden Abidjan, 150 000 vest i landet og om lag 200 000 til naboland, i all hovedsak til Liberia. Det mangler imidlertid sikker informasjon om antall fordrevne, hovedsakelig fordi de fleste søker tilflukt hos vertsfamilier.

FNs kontor for nødhjelpskoordinerer (OCHA) gjenåpnet landkontoret og overtok ansvaret for internasjonal humanitær koordinering i januar. Mangelfull finansiering har begrenset hjelpen, og det er fortsatt betydelige humanitære behov. Mange har fått ødelagt hjemmene sine, og matsituasjonen er vanskelig for de som har mistet en plantesesong eller ikke lenger har tilgang til dyrkbar jord. Barn har mistet et års skolegang.

STORE UTFORDRINGER Sikkerhetssituasjonen var ved utgangen av 2011 merkbart forbedret, og en betydelig andel av de som flyktet i forbindelse med valget, hadde vendt hjem. Fortsatt høy kriminalitet og manglende demobilisering av væpnede grupper i vest, samt tilspissing av landkonflikter, hindrer likevel retur. I tillegg er infrastruktur og samfunnsinstitusjoner fremdeles i stor grad ødelagte.

En sannhets- og forsoningskommisjon ble nedsatt i november 2011 i et forsøk på å forsone befolkningen. Men prosessen vil ta tid. Ouattara vant presidentvalget med knapp margin, og stemmegivningen viste splittelsen i befolkningen. Dette ble igjen bekreftet under parlamentsvalget i desember. Den sikret nok en seier til Ouattara og hans allierte, men deltakelsen var lav, og valget ble boikottet av Gbagbos støttespillere. Uavklarte spørsmål knyttet til landrettigheter på grunnlag av identitet, forblir en kjerne til konflikt. Elfenbenskystens videre skjebne vil være avhengig av hvordan den nye regjeringen håndterer disse utfordringene. ■



NØKKELTALL > ERITREA	
Folketall (mill)	5,3
Areal km2	121 320
Flyktninger fra Eritrea	266 126
Internt fordrevne	Inntil 10 000
Flyktninger i Eritrea fra andre land	4726
Frivillige tilbakevendinger til Eritrea i 2011	-
Asylsøkere fra Eritrea til Norge i 2011	1256

Tall ved inngangen til 2012.

ISOLERT PÅ AFRIKAS HORN

Tidlig i mars 2012 angrep Etiopia en militærbase inne på eritreisk territorium, og på nytt ble den spente situasjonen mellom de to landene synliggjort. Internasjonal presse viet ikke hendelsen stor oppmerksomhet. En årsak til dette er at Eritrea, som på 1990-tallet av mange ble beskrevet som et forbilde for Afrika, har blitt stadig mer isolert de siste årene. En årsak har vært Eritreas støtte til islamistiske opposisjonsgrupper i Somalia. En annen er at vi har å gjøre med et svært undertrykkende og autoritært regime.

Optimismen rådet i Eritrea i en kort periode etter 1997, da det ble enighet om ny grunnlov som skulle berede grunnen for demokratiske valg. Tøværet ble kortvarig. Året etter brøt det ut krig med Etiopia, og demokratiseringsprosessen stanset helt opp. En fredsavtale ble inngått i juni 2000. Resultatet av konflikten var et stort antall drepte og over én million fordrevne.

Etiopia og Eritrea har etter dette ikke klart å enes om hvor grensene mellom landene skal gå. Byen Badme, på eritreisk side av grensen, har vært krigens kjerne. FN har vedtatt at byen tilhører Eritrea, men Etiopia har nektet å godkjenne dette.

REPRESSIVT REGIME Eritrea regnes for å være et av de mest repressive regimene i Afrika med hyppige brudd på menneskerettighetene og svært begrenset pressefrihet. Bare et fåtall internasjonale organisasjoner har fått tillatelse til å operere i landet, og da med strenge restriksjoner. Eritrea har også nektet å ratifisere flere internasjonale avtaler, noe som vanskeliggjør humanitær støtte og uavhengig overvåking av eventuelle menneskerettighetsbrudd. I Eritrea er det ikke religionsfrihet, og flere religiøse retninger er forbudt eller har blitt pålagt store restriksjoner på sin trosutøvelse.

LIVSLANG VERNEPLIKT Ifølge offisiell etiopisk statistikk mottok

Etiopia omkring 1300 flyktninger fra Eritrea hver måned i 2011. De fleste av dem blir integrert i lokalsamfunnene de kommer til. Mange av flyktningene som ankom i 2011, flyktet på grunn av tørken, som også rammet Eritrea. I 2012 er det fare for at landet skal rammes av ny tørke, med fare for at flere fordrives.

Også et betydelig antall unge, voksne menn med utdannelse flykter fra Eritrea. Årsaken er at de ønsker å unngå å bli innrullert i det eritreiske forsvaret. Den offisielle tjenesteperioden er 18 måneder, men styresmaktene kan kreve at de fortsetter i tjenesten på ubestemt tid. Militærneking er ikke tillatt, og alternativet kan være lange fengselsstraffer og tortur.

FLUKT TIL SUDAN Ifølge FN kom om lag 1600 eritreiske flyktninger i måneden over grensen til Sudan i 2011. De fleste av disse ønsker seg videre til et tredjeland, og noen havner til slutt i Norge. Helt siden slutten av 1960-tallet har Sudan mottatt eritreiske flyktninger, og i dag bor over 100 000 i Sudan. Mange har slått seg ned i nærheten av Kassala, ikke så langt fra grensen til Eritrea, og enkelte av dem har i løpet av årene klart å skaffe seg fast oppholdstillatelse.

FLYKTNINGER TIL NORGE I følge UDI ble det i 2011 registrert 1256 asylsøkere fra Eritrea, og det ble gitt 276 avslag på asylsøknader i løpet av fjoråret. Internasjonale organisasjoner, deriblant FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), anbefaler ikke retur av flyktninger til Eritrea, da det er en reell livsfare forbundet med å returnere. Uttransportering fra Norge av de som har fått avslag, blir ikke effektivt dersom det medfører alvorlige konsekvenser for de som skal returneres. ■



NØKKELTALL > ETIOPIA

Folketall (mill)	83,1
Areal km2	1 127 127
Flyktninger fra Etiopia	109 365
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Etiopia fra andre land	290 191
Frivillige tilbakevendinger til Etiopia i 2011	-
Asylsøkere fra Etiopia til Norge i 2011	293

Tall ved inngangen til 2012.

TØRKEKATASTROFE FØRTE TIL FORDRIVELSE

Den verste tørken på 60 år rammet Etiopia hardt i 2011. Landet tok også imot over 100 000 flyktninger fra Somalia. Somaliske flyktningbarn døde foran øynene på hjelpearbeidere i flyktningleirene i Dolo Ado sør i Etiopia på grensen til Somalia. Det internasjonale samfunnet klarte ikke å hindre sult og sykdom å ta livet av hundrevis av barn sommeren og høsten 2011. Mens leirene i Dolo Ado ble etablert i forbindelse med kollaps og krig i Somalia i 1991, fortsatte antallet flyktninger å vokse til 142 000 i 2011. På det verste kom det 23 000 nye personer hver måned, flesteparten kvinner og barn. Situasjonen stabiliserte seg utover høsten og inn i 2012, men prognoser om en ny tørkeperiode i år gjør at man forbereder seg på å ta imot flere flyktninger.

FLYKTNINGPRODUSERENDE REGION Etiopias seks naboland utgjør en region med politiske, økonomiske, sosiale og miljømessige utfordringer som fører til massiv fordrivelse av sivile. De siste tre årene har antallet flyktninger i Etiopia blitt tredoblet. 67 prosent (160 000) er fra Somalia, men også store grupper fra Sudan og Eritrea søker tilflukt i Etiopia. Nye flyktningleirer er blitt etablert i Somali-regionen i øst og i Dolo Ado i sør på grensen til Somalia.

Konflikten mellom Sudan og Sør-Sudan førte til over 20 000 nye flyktninger til Benishangul-Gumuz regionen i vest. I februar og mars 2012 flyktet 15 000 medlemmer av Lou Nuer-stammen til Matar i Gambella-regionen, der lokalsamfunnet deler den lille maten og vannet de har.

Også antallet flyktninger fra Eritrea forblir høyt. Spesielt bekymringsfullt er det økende antallet barn som flykter alene. Noen er tatt opp i et «utenfor leir» program, mens andre er blitt gjenbosatt i tredjeland.

RETUR LITE SANNSYNLIG Det er rundt 210 000 flyktninger i Etiopia,

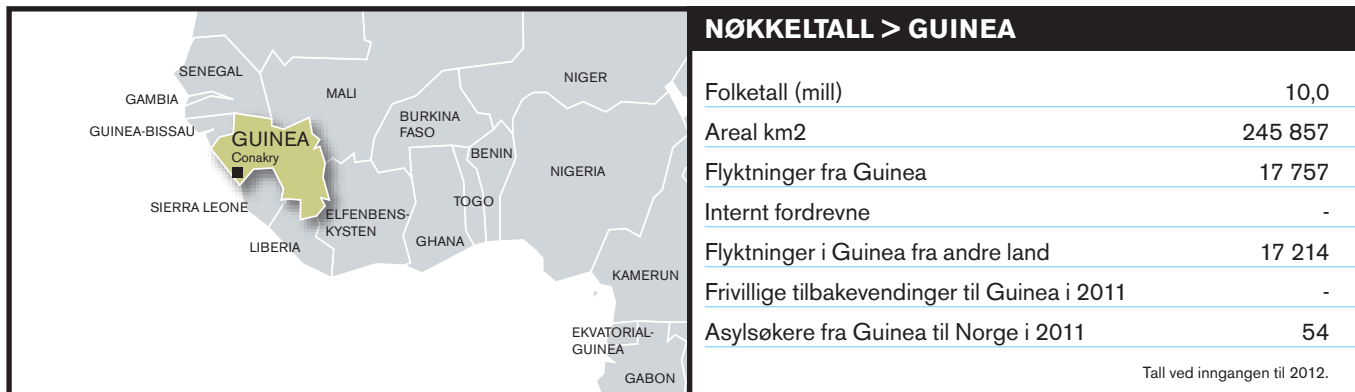
men antallet er forventet å stige til nærmere 400 000 innen utgangen av 2012 på grunn av situasjonen i Somalia og økt konfliktnivå mellom Sudan og Sør-Sudan.

Vedvarende tørke og fortsatt konflikt i regionen gjør det lite sannsynlig at mange flyktninger vil vende hjem i året som kommer. Arbeidet for flyktningene ledes av regjeringens Administration for Refugee and Returnee Affairs (ARRA) i samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og internasjonale og nasjonale hjelpeorganisasjoner.

OMSTRIDT LANDPROGRAM Etiopia er blant de hurtigst voksende økonomiene i Afrika. Likefullt har landet, der 85 prosent av befolkningen livnærer seg av småskala jordbruk, store fattigdomsproblemer. Økende matvarepriser og klimaendringer gir nye utfordringer for både tradisjonelle nomader og jordbrukere som trenger støtte til omstilling og tilpasning.

Myndighetene har iverksatt et femårig «vekst og transformasjonsprogram», der landsbybefolkning flyttes til nye områder der internasjonale selskaper har gått i gang med omfattende jordbruksprosjekter. Ifølge Etiopias grunnlov har nomader fri adgang til beite- og dyrkeområder, og rett til ikke å bli fordrevet fra sitt eget land.

KAMPALA-KONVENSJONEN Hovedkontoret til den afrikanske union (AU) ligger i hovedstaden Addis Abeba. Herfra fortsetter arbeidet for å få flere stater til å ratifisere Kampala-konvensjonen for beskyttelse og assistanse for internt fordrevne. Et annet nøkkelinstrument er Great Lakes-protokollen om beskyttelse og assistanse for internt fordrevne, som forplikter medlemmene til å implementere 'Guiding Principles on Internal Displacement'. ■



SKJØR STABILITET

Etter flere utsettelse ble presidentvalget i Guinea endelig gjennomført i november 2010. Ifølge internasjonale observatører foregikk valget uten større uregelmessigheter, og i desember 2010 ble Alpha Conde innsatt som Guineas første president etter frie valg. Guinea har helt siden selvstendigheten fra Frankrike vekslet mellom sivile og militære statsledere og hadde frem til 2008 et diktatorisk styresett. I 2009 startet omfattende demonstrasjoner mot det da sittende militærstyret. Volden eskalerte raskt, og 150 mennesker ble drept og 1200 såret. Visepresidenten tok over makten frem til valget ble avholdt.

STABILITET VIKTIG FOR HELE REGIONEN Stabilitet i Guinea er viktig for hele regionen. Konfliktene i nabolandene Sierra Leone, Liberia og Elfenbenskysten har vist seg å ha en stor spredningseffekt og har ført med seg store politiske, humanitære og økonomiske utfordringer for Guinea. Situasjonen i Vest-Afrika har gradvis stabilisert seg de siste årene, og derfor var det svært viktig at urolighetene i Guinea i 2009 ikke utviklet seg til en større konflikt.

FLYKTNINGER FRA NABOLANDENE Før uroen i forbindelse med presidentvalget og forverringen av situasjonen i nabolandet Elfenbenskysten, hadde FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) planlagt å trappe ned sin tilstedeværelse i regionen. Flyktningstrømmen fra Elfenbenskysten i 2011 førte imidlertid til at UNHCR i stedet måtte styrke sin virksomhet i de mest utsatte landene i regionen. De fleste flyktningene fra Elfenbenskysten tok seg over til Liberia, Ghana og Togo, men et mindre antall kom også over grensen til Guinea.

Guinea har de siste 20 årene tatt imot mange flyktninger fra nabolandene, spesielt Sierra Leone, Liberia og Elfenbenskysten.

Ifølge UNHCR kan så mange som opp mot én million mennesker ha flyktet til Guinea i denne perioden. De fleste har nå vendt tilbake til sine hjemland. Det finnes også grupper som enten har bosatt seg for godt i Guinea, eller som har valgt å bli værende i landet i påvente av større stabilitet i hjemlandet.

INTERNT FORDREVNE Systematiske undersøkelser av fordrivelse er ikke utført i Guinea på mange år, og det er derfor usikkert hvor mange internt fordrevne som befinner seg i området. I den mest konfliktfylte perioden, 2000/2001, regnet man med at omkring 360 000 mennesker ble fordrevet fra sine hjem. Mange flyktet til nabolandene, men de fleste ble værende i Guinea som internt fordrevne. Andre flyktet fra grenseområdene og lenger inn i Guinea på grunn av smitteeffekten fra krigføringen i nabolandene Liberia og Sierra Leone.

Ifølge UNHCR har Guinea til en viss grad fulgt opp sine forpliktelser i forhold til flyktningene fra nabolandene, mens de ikke har gjort nok for internt fordrevne og hjemkomne flyktninger. En av årsakene til dette er at internasjonale aktører, med FN i spissen, i langt større grad har bistått med støtte til hjelpearbeidet for flyktninger enn til arbeidet med internt fordrevne.

STORT POTENSIAL Guinea har store naturressurser, blant annet en av verdens største forekomster av bauxitt. I tillegg har landet betydelige forekomster av gull og diamanter, og det har et stort potensial for utnytting av vannkraft. Med politisk stabilitet, demokratisering og en fortsatt positiv utvikling i nabolandene kan landet ha gode fremtidsutsikter. Men fattigdom og mangel på sterke institusjoner gjør at Guinea står foran store utfordringer også i årene som kommer. ■



NØKKELTALL > KENYA

Folketall (mill)	40,5
Areal km2	582 650
Flyktninger fra Kenya	10 254
Internt fordrevne	Omtrent 250 000
Flyktninger i Kenya fra andre land	601 758
Frivillige tilbakevendinger til Kenya i 2011	-
Asylsøkere fra Kenya til Norge i 2011	12

Tall ved inngangen til 2012.

VERDENS STØRSTE FLYKTINGLEIR

Kenya ble hardt rammet av tørkekatastrofen på Afrikas Horn i 2011. I tillegg tok over 155 000 flyktninger fra Somalia seg over den stengte grensen for å søke tilflukt i verdens største flyktingleir.

Kapasiteten i de tre leirene i Dadaab øst i Kenya på grensen til Somalia var allerede sprengt da nye flyktninger begynte å ankomme i 2011. FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) og hjelpeorganisasjoner, som Flyktinghjelpen, jobbet på spreng for å ta imot de nyankomne, samtidig som arbeidet for å hjelpe de 320 000 flyktingene som allerede var i leirene, fortsatte. Kenyanske myndigheter ga etter for internasjonalt press og tillot en utvidelse av leirene. Det bor nå over 460 000 registrerte flyktninger i Dadaab, derav 10 000 tredjegerasjons flyktninger.

DÅRLIG SIKKERHET Sikkerhetssituasjonen i Dadaab ble dramatisk endret da kenyanske tropper gikk til krig mot opprørsgruppen Al Shabaab i Somalia i oktober 2011 med påfølgende hevngrep i og utenfor leirene. Flyktingrepresentanter i leirene ble henrettet, internasjonale hjelpearbeidere kidnappet og politiet ble utsatt for veibomber. Stemningen i leirene preges av frykt for vold, seksuelle overgrep og rekruttering av ungdom til væpnede grupper.

Kenya fortsetter å holde grensen til Somalia stengt. Fra oktober 2011 ble det satt en stopper for å registrere nyankomne flyktninger til Dadaab, noe som begrenser deres rettigheter til beskyttelse og assistanse. Kenyanske politikere uttalte at de ville tvangsreturnere flyktninger til områder de hevdet var sikret av kenyanske styrker inne i Somalia, noe som medførte protester fra det internasjonale samfunnet.

NYE FLYKTINGER FRA SØR-SUDAN Konflikten mellom Nord- og Sør-Sudan førte til flere tusen nye flyktninger til leirene i Kakuma

nordvest i Kenya. Den humanitære situasjonen i de 20 år gamle leirene er dårlig, og 80 000 flyktninger mangler grunnleggende assistanse. Over halvparten er fra Somalia, mens de øvrige kommer fra Sudan, Etiopia og DR Kongo.

Til sammen huser Kenya minst 560 000 flyktninger og asylsøkere. Over 50 000 holder til i hovedstaden Nairobi.

INTERNT FORDREVNE Vold i forbindelse med valget i Kenya i 2007 førte til at 664 000 sivile ble internt fordrevet. Majoriteten har vendt hjem eller funnet et annet sted å bo, men fortsatt bor mange tusen i leirer under svært vanskelig forhold.

Sammenstøt mellom væpnede grupper fra Somalia og Etiopia på kenyansk territorium førte til ny intern fordrivelse i 2011. I byen Mandera måtte 20 000 personer flykte da det brøt ut kamper mellom kenyanske og etiopiske styrker og den somaliske opprørsgruppen Al Shabaab.

KLIMAFORDRIVELSE Kampen om ressursene øker i takt med befolkningsveksten. Tørke og stigende matvarepriser førte til matmangel for 3,75 millioner kenyanere i 2011. Nomader har gjennom flere år blitt drevet på flukt på grunn av vold, landkonflikter og naturkatastrofer. Det er stor bekymring for at endrede klimaforhold i regionen vil føre til ytterligere intern fordrivelse i Kenya i årene fremover. ■



NØKKELTALL › DR KONGO	
Folketall (mill)	66,0
Areal km2	2 345 410
Flyktninger fra DR Kongo	543 600
Internt fordrevne	1 710 000
Flyktninger i DR Kongo fra andre land	153 885
Frivillige tilbakevendinger til DR Kongo i 2011	20 980
Asylsøkere fra DR Kongo til Norge i 2011	47

Tall ved inngangen til 2012.

INGEN STABILITET I SIKTE

Til tross for fredsavtale i 2009 og tilnærming mellom Rwanda og Den demokratiske republikken Kongo (DR Kongo), en internasjonalt støttet stabiliserings- og gjenoppbyggingsplan samt fornyet mandat til verdens største FN-styrke, er det liten fremgang å spore for sivilbefolkningen i DR Kongo. Antallet internt fordrevne har holdt seg på omtrent samme høye nivå i 2011 som i 2010. 85 prosent bor hos vertsfamilier, noe som har en innvirkning på livsgrunnlaget til hele sivilbefolkningen.

I 2011 rangerte FN DR Kongo som verdens minst utviklede land. De humanitære behovene er enorme, både når det gjelder fysisk beskyttelse, mat, helsetjenester, utdanning, arbeid og tilgang til land. Militære operasjoner og stadig flere angrep på humanitære aktører gjør det vanskeligere for hjelpeorganisasjoner å jobbe i de hardest rammede områdene og å nå ut til de som trenger hjelpen mest.

KONFLIKT I FLERE LAG Kamper mellom væpnede grupper, drap, vold og grove overgrep mot sivilbefolkningen har drevet mennesker på flukt i og fra DR Kongo i flere tiår. Så også i 2011. Konflikten er kompleks og involverer mange aktører med ulike agendaer som er direkte eller indirekte knyttet til landets rike naturressurser. Mange områder, spesielt i øst, er utenfor den kongolesiske hærens (FARDC) kontroll. I tillegg er evnen til å slå ned på opprørsgrupper, som ekspempelvis Democratic Forces of Rwanda (FDLR) i Nord- og Sør-Kivu, begrenset, og hæren er selv skyld i en rekke av de overgrepene som begås mot sivilbefolkningen. Angrep fra den ugandisk baserte Herrens Frigjøringshær (LRA) i nord-øst, landkonflikter mellom ulike etniske grupper i Ituri, samt militære operasjoner mot Allied Democratic Forces - National Army for the Liberation of Uganda (ADF-NALU) i Nord-Kivu, førte også til nye fordrivelser i 2011.

RETUR ER VANSKELIG Forholdene i DR Kongo tillater ikke trygg hjemvending for kongolesiske flyktninger fra nabolandene i øst. Avtaler om retur har i stedet bidratt til økt spenning og destabilisering. Årsaken er at returprosessen går til kjernen av konflikten, som blant annet dreier seg om etnisk tilhørighet og tilgang til land. Lite er gjort for å adressere de underliggende problemene. For de fleste internt fordrevne er det av samme grunn nærmest umulig å vende hjem. Samtidig er lite gjort for å finne alternative varige løsninger.

Et lyspunkt finnes i Équateur, hvor etniske konflikter har avtatt og flyktninger begynner å returnere fra Republikken Kongo. Retur av kongolesiske flyktninger fra Angola fortsatte i 2011, så vel som retur av angolanske flyktninger fra DR Kongo, men ikke all retur har vært frivillig.

Et stort antall rwandesiske flyktninger lever skjult i skogene i Kivu-provinsene uten humanitær assistanse. Deres gruppebeskyttelse opphører i juni 2012. De risikerer da å miste sin flyktingstatus uten at noen alternativ løsning er funnet.

PRESIDENTVALG MED STORE MANGLER Myndighetene i DR Kongo har ikke oppfylt sitt ansvar for å gi befolkningen fysisk beskyttelse og tilgang til mat, sosiale tjenester, utdanning, arbeid og land. I november 2011 ble det avholdt presidentvalg. Sittende president Kabila ble erklært som vinner, men valgprosessen var preget av store mangler og uregelmessigheter. Kabilas autoritet er svekket, samtidig som det er vanskelig å finne samlende alternativer. Utsiktene til en snarlig stabilisering og bedring av situasjonen i landet er derfor dystre. ■

NØKKELTALL › LIBERIA	
Folketall (mill)	4,0
Areal km2	111 370
Flyktninger fra Liberia	68 733
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Liberia fra andre land	128 867
Frivillige tilbakevendinger til Liberia i 2011	1640
Asylsøkere fra Liberia til Norge i 2011	24

Tall ved inngangen til 2012.

ÅPNET OPP FOR BRODERFOLKET I ØST

Konflikten etter presidentvalget i Elfenbenskysten eskalerte i mars 2011 og førte til en ny strøm av flyktninger over grensen til Liberia. I løpet av året roet konfliktbildet i Elfenbenskysten seg, og mot slutten av 2011 så man begynnelsen på en forsiktig retur. Liberia har tatt imot broderfolket fra nabolandet, men flyktningssituasjonen i grenseområdene har også vært en stor belastning for landet. Liberia er selv under gjenoppbygging etter borgerkrigen som herjet mellom 1989 og 2003.

FØRNYET TILLIT MED STORE UTFORDRINGER

Borgerkrigen i Liberia tok over 200 000 liv og drev mer enn én million mennesker på flukt. Krigen skapte en enorm humanitær katastrofe, og begge parter i konflikten begikk grove brudd på menneskerettighetene og brutale overgrep mot sivile.

Etter fredsavtalen i 2003 har FNs fredsbevarende styrke (UNMIL) vært til stede i landet. UNMILs mandat var rettet mot demilitarisering av militære grupper og gjennomføring av det første frie valget i Liberia i 2005. Mot slutten av 2011 ble sittende president Ellen Johnson Sirleaf gjenvalgt for en ny periode på seks år. Sammen med den liberiske fredsaktivisten Leymah Roberta Gbowee, var hun også blant de tre kvinnelige vinnere av Nobels fredspris 2011.

Med fornyet tillit fra folket har den gjenvalgte presidenten mange oppgaver foran seg. Landet står fortsatt overfor store sosiale og økonomiske utfordringer knyttet til arbeidsløshet, fattigdom, matusikkerhet, landkonflikter, korrupsjon og svake offentlige institusjoner. Selv om FNs sikkerhetsråd har vedtatt å forlenge UNMILs mandat med nok et år frem til oktober 2012, planlegger UNMIL en gradvis nedtrapping og overføring av ansvaret for landets sikkerhet til liberiske myndigheter.

TILBAKEVENDING ETTER BORGERKRIGEN Tilbakevending av internt fordrevne og flyktninger etter borgerkrigen startet i 2004. To år senere stengte leirene hvor internt fordrevne hadde opphold seg, og i 2007 erklærte myndighetene returprosessen for fullført. Selv om Liberia offisielt ikke har internt fordrevne i dag, antas det at et antall personer har søkt tilflukt i offentlige bygninger i hovedstaden Monrovia. Om lag 63 000 liberiske flyktninger bor fortsatt i eksil. FNs Høykommissær for Flyktninger (UNHCR) har vedtatt at deres flyktningstatus på gruppenivå opphører fra og med 30. juni 2012. I den forbindelse forventes det noe retur fra nabolandene. I returområdene er mangelen på beskyttelse et vedvarende problem. Seksualisert vold er utstrakt, og kvinner og jenter er spesielt utsatte for overgrep. Uløste spørsmål om rettigheter til land fortsetter å være en hovedutfordring, og fra tid til annen bryter det ut åpen konflikt mellom ulike grupper.

BLIR FORTSATT VÆRENDE I LIBERIA De aller fleste ivorianske flyktningene som søkte ly i Liberia, har blitt værende i grenseområdene Nimba, Grand Gedeh, River Gee og Maryland. Andre har bosatt seg i de seks flyktningleirene som ble etablert i disse områdene. Mot slutten av 2011 var det fortsatt i underkant av 130 000 flyktninger i landet. Grenseområdene mellom Liberia og Elfenbenskysten var allerede hardt rammet av matmangel i forkant av flyktningstrømmen, og situasjonen er blitt ytterligere forverret, særlig i de vertsamfunnene som har tatt imot flest flyktninger. Utover våren 2012 ser man en tiltagende retur til Elfenbenskysten, men for mange er det fortsatt ikke trygt å returnere. Det forventes at en stor andel ivorianske flyktninger fortsatt blir værende i Liberia. ■



NØKKELTALL > LIBYA

Folketall (mill)	6,4
Areal km2	1 759 540
Flyktninger fra Libya	5889
Internt fordrevne	Minst 154 000
Flyktninger i Libya fra andre land	13 024
Frivillige tilbakevendinger til Libya i 2011	148 950
Asylsøkere fra Libya til Norge i 2011	139

Tall ved inngangen til 2012.

EN NASJON I ENDRING

Det voldsomme opprøret, den internasjonale militære intervensjonen og det påfølgende regimeskiftet i Libya i 2011 sendte mer enn 900 000 mennesker på flukt over landegrensene. Svært mange var tredjelandsborgere - gjestearbeidere og en blandet gruppe migranter. Gjestearbeiderne ble raskt evakuert i regi av sine hjemland. Brorparten av migrantene strandet i flyktningleirer, særlig i Tunisia. Tusenvis forsøkte også å ta seg til Europa i båt. Mange hundre døde i forsøket. Anslagsvis 500 000 mennesker, både tredjelandsborgere og libyere, ble også internt fordrevet.

Brorparten av libyerne i eksil returnerte i 2011. Det samme gjelder internt fordrevne. Men titusener var våren 2012 fortsatt internt fordrevet, da sikkerhetssituasjonen er labil i enkelte områder. Andre har ikke noe hjem å returnere til. Fordrevne som var lojale til det gamle regimet, er blitt nektet retur og utsettes for overgrep.

FORTSATT USTABILT Siden juli 2011 er Libya blitt styrt av et overgangsråd (National Transitional Council, NTC), som er blitt anerkjent av store deler av det internasjonale samfunnet. Da Libyas diktator gjennom 40 år, Muammar Gaddafi, ble drept 20. oktober, erklærte overgangsrådet Libya for «frigjort» og lovet å etablere en overgangsregjering, avholde valg innen åtte måneder og lage et utkast til ny grunnlov. Det sivile samfunnet har de siste månedene blomstret opp med politiske partier og pressgrupper, nye medier og miljøorganisasjoner.

Men Libya er fortsatt langt fra stabilt og fredelig. Det stod ingen samlet opposisjon med en entydig ideologi bak den libyske revolusjonen, og lenge var det uklart hvem som ville ta makten da regimet falt. Overgangsrådet representerer den største opposi-

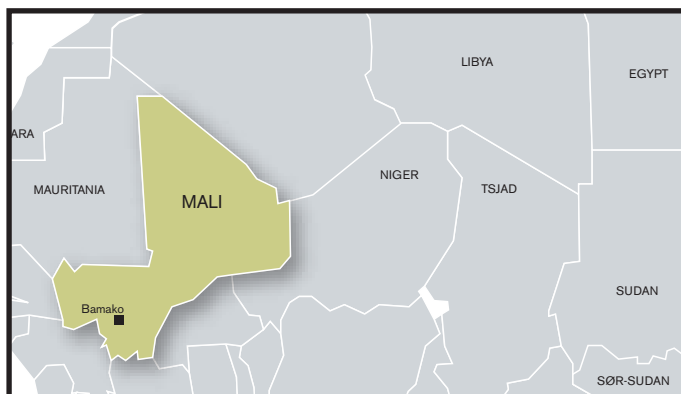
sjonsgruppen, men de har langt fra alle med seg på laget. Våpen-tettheten er høy, og motsetningene er fremdeles sterke mellom ulike grupperinger.

Ved flere tilfeller våren 2012 har det vært sammenstøt mellom grupper av tidligere opprørere, og mellom ulike etniske grupper. Mange er blitt drept. I mars lanserte en gruppe NTC-representanter en kampanje for selvstyre i et område i det oljerike øst, sentrert rundt Benghazi. Analytikerne frykter at spenningene kan stikke kjepper i hjulene for det planlagte valget i 2012.

SÅRBARE TREDJELANDBORGERE Flyktninger og asylsøkere fra andre land, som før og under revolusjonen bodde i Libya, går en usikker fremtid i møte. Før den arabiske våren hadde FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) registrert 11 000 flyktninger og asylsøkere i landet. UNHCR kjente også til tusenvis av andre med et mulig beskyttelsesbehov fra konfliktherjede land som Eritrea, Irak, Pakistan, Somalia, Sudan og Jemen. I tillegg har et stort antall palestinske flyktninger vært bosatt i Libya i en årrekke.

Libya har ikke signert FNs flyktningkonvensjon og har verken lovverk eller administrative systemer for å håndtere asylsøkere. Mange ble arrestert, internert og deportert uten at deres beskyttelsesbehov ble utredet. At Libya nå er på vei mot et mer demokratisk styresett kan, ifølge UNHCR, være en gylden mulighet for å få på plass et nasjonalt asylsystem og tilslutning til konvensjonen. UNHCR har allerede opprettet et formelt samarbeid med de nye styresmaktene.

Før revolusjonen var Libya et av hovedtransittlandene for en blandet strøm av migranter med kurs for Europa. Trafikken har nå tatt seg opp igjen. ■



NØKKELTALL > MALI

Folketall (mill)	15,4
Areal km2	1 267 000
Flyktninger fra Mali	4692
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Mali fra andre land	18 121
Frivillige tilbakevendinger til Mali i 2011	-
Asylsøkere fra Mali til Norge i 2011	4

Tall ved inngangen til 2012.

FORNYET KONFLIKT

17. januar 2012 brøt det ut harde kamper mellom tuaregopprørere og regjeringsstyrker nord i Mali. I løpet av våren tok tuaregene kontroll over store områder. I april hadde opprøret sendt rundt 100 000 mennesker på flukt over grensen, hovedsakelig til Burkina Faso, Mauritania og Niger. Nærmere 100 000 var på dette tidspunktet internt fordrevet.

Oppblussingen av kampene i Mali kom tre år etter fredsavtalen fra 2009, som skulle markere en slutt på tuaregenes stadige opprør mot sentrale myndigheter.

GAMLE MOTSETNINGER Mali er et av verdens fattigste og mest bistandsavhengige land. I tiårene etter uavhengigheten fra Frankrike i 1960 har landet vært rammet av gjentatte opprør og tørke og 23 år med militærdiktatur. Siden den første demokratiske valgte presidenten kom til makten i 1992, har landet hatt sivilt styre og vært relativt stabilt politisk. Det internasjonale samfunnet har de siste årene imidlertid vært bekymret for at Mali blir brukt som en «trygg havn» for al-Qaida-terrorister. Konflikten med de nomadiske tuaregstammene i nord har preget Mali i to tiår. På begynnelsen av 1990-tallet sendte myndighetene soldater for å slå ned opprørerne, som krevde landrettigheter og likebehandling. En rekke avtaler ble undertegnet på 1990-tallet, men tuaregene følte seg fortsatt diskriminert. I 2007 blusset opprøret opp igjen, med sporadiske kamper frem til fredsavtalen i 2009. Særlig to hovedgrupper tuareger står bak 2012-opprøret: Den nasjonale bevegelsen for frigjøringen av Azawad (MNLA) og den islamistiske Ansar Dine.

NYTT KUPP Det siste opprøret har ført til politisk kaos i hele Mali. I mars 2012 ble Amadou Toumani Touré, generalen som får æren

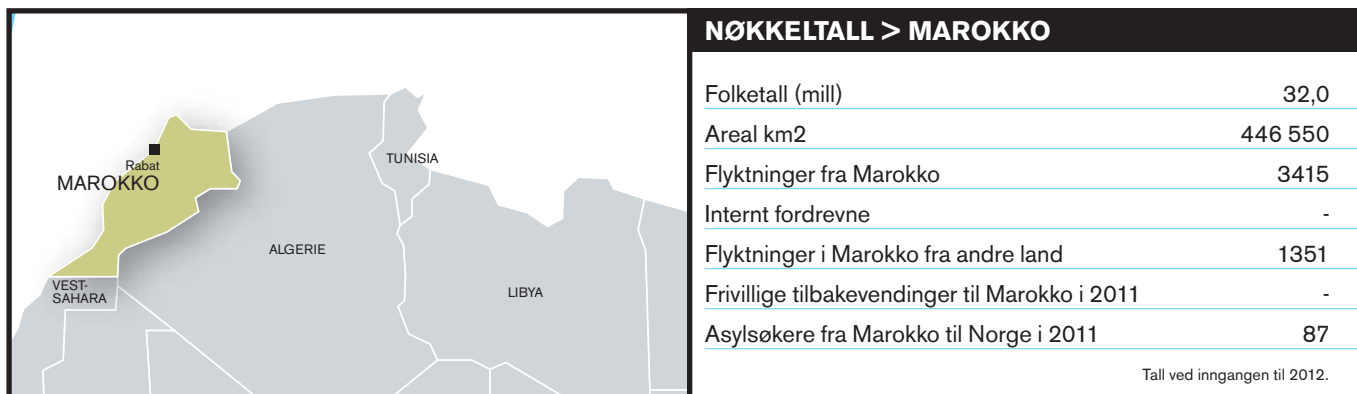
for å ha reddet Mali fra militærdiktaturet og er landets valgte president, avsatt i et kupp. Kuppmakerne var offiserer i hæren som sier de tok over makten på grunn av misnøye med regjeringens håndtering av det siste tuaregopprøret.

Etter planen skulle det vært avholdt presidentvalg i april 2012. Sivilt styre ble gjenopprettet 12. april som følge av press og sanksjoner fra det internasjonale samfunnet, og meglingsregi av den vestafrikanske samarbeidsorganisasjonen ECOWAS. Parlamentslederen Dioncounda Traoré ble innsatt som interimpresident frem til valg kan avholdes. Traoré har lovet å slå hardt ned på opprørerne om de ikke godtar fredsforhandlinger. Ved utgangen av april 2012 var den politiske situasjonen fortsatt ustabil, og opprøret i nord fortsatte.

TØFFE LEVEKÅR De fleste som er blitt drevet på flukt av kampene, er etniske tuareger fra landsbygda, men mange tilhører også de etniske gruppene Songhai, Moor og Fulani. Mange har flyktet til de karrige grenseområdene i Burkina Faso, Mauritania og Niger, som er rammet av alvorlig tørke. Det fører til både mat- og vannmangel, og levekårene for flyktningene i området er svært vanskelige. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har opprettet flere leirer for å skaffe flyktningene husly, og flere internasjonale humanitære organisasjoner bidrar.

Også for de internt fordrevne er situasjonen kritisk. Sikkerhets-situasjonen gjør det vanskelig for hjelpearbeiderne å nå frem. Mali har signert Den afrikanske unions (AU) konvensjon for internt fordrevne, men har ikke ratifisert den.

Mali huser også flyktninger fra Liberia. I løpet av 2012 vil gruppebeskyttelsen opphøre. I flere land i regionen jobbes det nå med frivillig retur og lokal integrering av liberiere. ■



FØNVIND FRA DEN ARABISKE VÅREN

I kjølvannet av de store demonstrasjonene i den arabiske verden våren 2011, ble det i Marokko gjennomført konstitusjonelle endringer som førte landet i en mer demokratisk retning. Et viktig skritt var at det juridiske systemet ble gjort uavhengig av lovgivende og utøvende makt. Kongen forpliktet seg til å utnevne statsminister fra det politiske partiet med størst oppslutning, og kvinner fikk like rettigheter som menn.

De konstitusjonelle endringene ble initiert av kongen, som har gitt fra seg mer reell makt til parlamentet. Dette har ført til at kongens støtte i befolkningen har blitt styrket. Kongedømmet i Marokko har derfor klart seg relativt bra gjennom den arabiske våren, som har bidratt til regimeskifter i flere araberstater i Nord-Afrika og Midtøsten.

ULØST KONFLIKT I VEST-SAHARA Kolonimakten Spania trakk seg ut av Vest-Sahara etter Francos død i 1975. Samme år rykket marokkanske styrker inn i området og startet en okkupasjon, som fremdeles pågår. Halvparten av Vest-Saharas opprinnelige befolkning, saharawiene, ble tvunget på flukt og befinner seg i dag i fire isolerte flyktningleirer i nabolandet Algerie.

FN har definert Vest-Sahara som et avkoloniseringsspørsmål, og Den internasjonale domstolen i Haag forkastet allerede i 1975 Marokkos påståtte «historiske krav» på Vest-Sahara. Til tross for dette har den marokkanske regjeringen frem til nå klart å hindre den opprinnelige befolkningen i å utøve sin demokratiske rett til selv å bestemme sin egen fremtid. Marokkos utnyttelse av naturressurser i okkupert område, uten at det kommer den opprinnelige befolkningen til gode, er også et klart brudd på folkeretten.

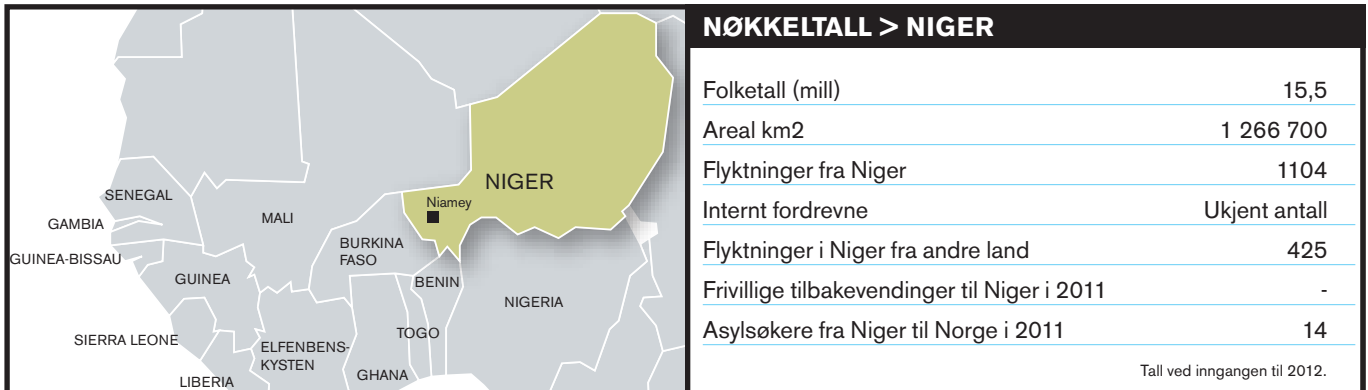
ANSTRENGT NABOSKAP I okkupert Vest-Sahara slås det hardt ned på alle protester og krav om uavhengighet. I november 2010 opprettet saharawiske aktivister en protestleir i utkanten av hovedstaden Laayoune, som samlet mellom 10 000 og 20 000 mennesker. De protesterte mot marokkansk maktmisbruk og sosial og økonomisk urett. Teltleiren ble stormet og ødelagt. Mange av aktivistene ble arrestert. Til tross for dette har Frankrike, gjennom sitt sete i Sikkerhetsrådet, fortsatt å nekte FN å overvåke menneskerettighetene i Vest-Sahara. Den fastlåste konflikten har ledet til et anstrengt forhold mellom Marokko og Algerie, og grensene mellom de to landene har vært stengt siden 1994.

TRANSITTLAND FOR FLYKTNINGER OG MIGRANTER Marokko har i en årrekke vært et populært transittland for flyktninger og migranter fra Vest-Afrika og Sahel-området. Mange blir returnert til sine respektive land, mens andre tar seg videre til Europa eller blir værende igjen i Marokko som flyktninger eller illegale immigranter.

Marokko har ratifisert FNs Flyktningkonvensjon, men mangler nasjonale asyllover. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) bistår myndighetene med å registrere asylsøkere, vurdere beskyttelsesbehov og utstede dokumenter. Selv om dokumentasjon ikke gir rettslig status i seg selv, beskytter den i praksis mot arrestasjoner og retur.

Mange flyktninger og migranter opplever imidlertid å bli stoppet når de forsøker å ta seg inn i Marokko, og disse risikerer å bli deportert og dumpet på grensen uten at deres beskyttelsesbehov blir utredet.

Finanskrisen og økt grensekontroll har ført til at tilstrømmingen av mennesker til Spania fra Marokko har minsket de seneste årene. ■



NY TØRKEPERIODE

Sahel-regionen strekker seg fra Mauritania i vest til Eritrea i øst. Området har kontinuerlige utfordringer med tørke, og noen år kan mangelen på vann være kritisk for store deler av befolkningen. Innbyggerne er vant til det tørre klimaet, men de kan i perioder ikke klare seg uten internasjonal støtte. Vinteren 2011/2012 utviklet situasjonen seg til å bli prekær i enkelte områder. I april 2012 opplyste UNICEF at én million barn stod i fare for å sulte. Niger, og dets 15 millioner innbyggere, stod i fare for å være blant de som ville bli hardest rammet.

I et forsøk på å være bedre forberedt denne gang enn ved tørkekatastrofen på Afrikas Horn i 2011, fordoblet EU på et tidlig tidspunkt sin økonomiske støtte til de områdene som man regner med vil bli verst rammet. Prognosene sier at situasjonen vil være på det verste i juli og videre fremover i 2012. Det er imidlertid fortsatt stort behov for finansiell støtte for at nasjonale og internasjonale aktører, inkludert FN, skal kunne forberede hjelpearbeidet.

KAMPHANDLINGER I GRENSETRAKTENE I nabolandet Mali økte konfliktnivået betraktelig mot slutten av 2011 og i de første månedene av 2012. Tuareger, med tilbakevendte soldater fra Libya i spissen, erobret hele det nordlige Mali, men fikk liten internasjonal støtte for sitt krav om en selvstendig stat. Kamphandlinger mellom tuareger og regjeringsstyrker førte til at minst 170 000 mennesker ble drevet på flukt i løpet av mars 2012, ifølge FN. 12 000 av disse hadde på daværende tidspunkt krysset grensen til Niger. De nyankomne befinner seg i et område som er hardt rammet av tørke. Det er i utgangspunktet både for lite mat og vann, noe som forverrer forholdet mellom flyktningene og lokalbefolkningen.

INTERNET FORDREVNE Kamp om ressurser har i mange tiår ført til sammenstøt mellom fastboende bønder og nomader på gjennomreise med sine dyr. Intensiteten i disse konfliktene øker hvert år med tørke. De alvorligste utslagene våren 2012 så vi i grensetraktene mellom Niger og Mali. I dette området har det helt siden 1990 pågått kamper mellom regjeringsstyrker og lokale tuareger. En fredsavtale fra 1995 førte til en mer stabil periode frem til 2007, da det brøt ut nye kamper som vedvarte til årsskiftet 2008-2009. 11 000 mennesker ble drevet på flukt på grunn av disse sammenstøtene. Ifølge IDMC har omtrent 4500 av disse returnert til sine hjemsteder. Det finnes for tiden ingen sikre tall på hvor mange mennesker som fortsatt er internt fordrevet i Niger.

ET AV VERDENS FATTIGSTE LAND Niger er et av verdens fattigste land. Det meste av landet er ørken, og det er få ressurser som kan gi landet inntekter. I 1968 ble det funnet store forekomster av uran. Dette ga landet sårt tiltrengte midler helt frem til begynnelsen av 1980-tallet, da produksjonen stoppet opp. Dårlig fordelingspolitikk og statlig korrupsjon ledet imidlertid til at befolkningen ikke fikk ta del i det økonomiske oppsvinget uran-handelen førte med seg.

Niger hadde militærstyre i perioden 1996-1999, men har nå et flerpartisystem og en demokratisk konstitusjon. Nesten hele befolkningen er sunnimuslimer, men landet har en sekulær statsforvaltning. De seneste årene har vi sett økt islamistisk aktivitet i hele Sahel-området og i land som Nigeria og Algerie. I tillegg til tørke og interne konflikter, øker dette risikoen for fremtidig ustabilitet i regionen. ■



NØKKELTALL › NIGERIA

Folketall (mill)	158,4
Areal km2	923 768
Flyktninger fra Nigeria	26 923
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Nigeria fra andre land	10 335
Frivillige tilbakevendinger til Nigeria i 2011	-
Asylsøkere fra Nigeria til Norge i 2011	240

Tall ved inngangen til 2012.

VOLDSSPIRAL OG RELIGIØS-ETNISK URO

Rundt 65 000 personer flyktet på grunn av uroligheter i forbindelse med presidentvalget i april 2011. Spenninger og voldelige opptøyer mellom religiøse og etniske grupper, og mellom nord og sør, er hovedårsakene til et økende antall internt fordrevne i Nigeria. Lite er blitt gjort for å bedre deres situasjon.

FRYKTER VOLD Valget av president Goodluck Jonathan fra det regjerende People's Democratic Party førte til voldelige protester fra opposisjonen. Resultatet var en strøm av internt fordrevne i de nordlige delstatene. Mange av disse fikk ikke deltatt i de påfølgende valgene på delstatsguvernører, da frykten for mer vold hindret dem i å dra hjem.

Den militante, islamistiske bevegelsen Boko Haram intensiverte sine voldelige angrep i 2011. Boko Haram har sitt utspring i nord og arbeidet fra starten i 2002 for innføring av sharialovgivning i Nigeria. Bevegelsen ble gradvis mer voldelig. Da myndighetene i 2009 begynte å slå ned på deres aktiviteter, startet en rekke blodige sammenstøt med regjeringsstyrkene, etterfulgt av drap og bombeangrep. Boko Haram var blant annet ansvarlig for terrorangrepet mot FNs kontor i Abuja august 2011. Alle voldshandlingene har gjort det vanskeligere for fordrevne å vende hjem. Flere tusen flyktet til nabolandene Tsjad og Niger som følge av Boko Harams angrep våren 2012.

KONFLIKTER UTVIKLET OVER ÅR Dagens voldsspiral i Afrikas mest folkerike land bunner blant annet i kamp om land og naturressurser, og om hvem som skal ha politisk innflytelse. Nigeria huser mer enn 250 etniske grupper, og mange er redde for å bli diskriminert. I tillegg er det sterk mistro mellom den kristne og den muslimske

befolkningen, en mistro som stadig fører til vold. Muslimene er i flertall i nord og de kristne i sør. Uro og frustrasjon er det også i det oljerike Niger-deltaet, der lokalbefolkningen ikke får del i oljerikdommen. Alle konfliktene sammen med naturkatastrofer som jorderosjon og flom, har fordrevet titusener av mennesker.

FORSØK PÅ Å TELLE Tallet på internt fordrevne i Nigeria er usikkert. I en undersøkelse fra oktober 2010 til oktober 2011, i regi av The National Emergency Management Agency (NEMA), ble tallet anslått til 370 000. 74 000 befant seg i midlertidige leirer, mens de aller fleste hadde søkt tilflukt hos familie og venner.

I tillegg til de internt fordrevne, befinner det seg rundt 10 000 flyktninger i Nigeria, først og fremst fra Liberia.

MANGLER POLITISKE TILTAK

I 2011 ratifiserte Nigeria Den afrikanske unions (AU) konvensjon for internt fordrevne. Men landet mangler en nasjonal politikk og et juridisk rammeverk for de fordrevne. Det er i stor grad opp til de lokale myndighetene å håndtere dem. På føderalt nivå har NEMA ansvaret for humanitær hjelp, men ansvaret er knyttet til katastrofer generelt, ikke internt fordrevne spesielt.

Det er uvisst hvor mange av de internt fordrevne i Nigeria som mottar hjelp. Lite er blitt gjort for å finne varige løsninger, enten det gjelder gjenoppbygging av hus og livsgrunnlag der de flyktet fra, eller i form av humanitær assistanse der de har flyktet til.

I 2011 satte imidlertid myndighetene i gang tiltak for å gjenbosette rundt 5000 fordrevne i delstaten Bauchi. Disse var ofre for religiøst motivert vold i delstaten Plateau, der flere tusen ble fordrevet og mange drept i 2010. ■



NØKKELTALL › RWANDA

Folketall (mill)	10,6
Areal km ²	26 338
Flyktninger fra Rwanda	116 051
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Rwanda fra andre land	55 621
Frivillige tilbakevendinger til Rwanda i 2011	8350
Asylsøkere fra Rwanda til Norge i 2011	7

Tall ved inngangen til 2012.

FLEST MULIG HJEM

Å få de resterende rwandiske flyktningene hjem fra naboland som Kongo, Burundi, Uganda og Sør-Afrika er en prioritert oppgave for regjeringen i Rwanda. Etter planen skal gruppebeskyttelsen av disse flyktningene opphøre i løpet av 2012. Rwanda huser også selv mange flyktninger fra Great Lakes-området.

FRIVILLIG RETUR De fleste som flyktet under folkemordet i 1994, har vendt tilbake, og myndighetene jobber for å sluttføre frivillig retur av de rundt 114 000 rwanderne som fortsatt er flyktninger i nabolandene. Dette gjøres blant annet i samarbeid med FN.

De som vender hjem får en «startpakke» med basisvarer, men mange sliter med å etablere seg på nytt. Myndighetene får hjelp fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) i reintegreringsarbeidet.

Fortsatt er skepsisen stor blant mange av flyktningene som ennå ikke har vendt hjem. De frykter president Paul Kagame autoritære styresett, med manglende demokratiske reformer og innskrenkede rettigheter. Frykten deles av flere menneskerettighetsorganisasjoner.

FLYKTNINGER FØR OG ETTER FOLKEMORDET

Rwandas flyktningproblemer startet lenge før folkemordet i 1994. De etniske spenningene mellom tutsier og hutuer går langt tilbake, selv om de to gruppene opprinnelig har samme språk og kultur. Koloniherrn Belgia bidro til å skape mistillit mellom tutsier og hutuer gjennom en velkjent «splitt og hersk»-politikk.

Etter at landet ble selvstendig i 1962, ble hutuene sittende med makten. Undertrykkelse av tutsiene og kamp om dyrkbar jord førte til at mange tutsier flyktet til nabolandene. En tutsidominert

geriljabevegelse vokste frem samtidig som spenningene mellom de to folkegruppene økte. Fallet i kaffeprisene på begynnelsen av 1990-tallet og de såkalte strukturtilpasningsprogrammene fra Verdensbanken vanskeliggjorde folks hverdag ytterligere. Eksplosjonen kom da 800 000 tutsier og moderate hutuer ble slaktet ned i løpet av hundre dager i 1994. Etter at tutsiene tok over makten, ble rundt to millioner hutuer drevet på flukt. Blant dem var militante ekstremister som, med base i nabolandet DR Kongo, startet geriljakrig mot rwandiske myndigheter.

Situasjonen fortsatte å være spent i grenseområdene i flere år, men etter hvert la flere og flere hutuopprørere ned våpnene, og flyktninger begynte å vende tilbake til Rwanda, både fra DR Kongo og Burundi.

I Rwanda deltok hele befolkningen i forsoningsprosesser gjennom den tradisjonelle domstolen Gacaca. Denne ble avsluttet i 2009 etter å ha behandlet over en million saker. I dag er ordene hutu og tutsi forbudt, alle kalles rwandere, men under overflaten finnes ennå mistillit mellom folkegruppene.

VANSKELIGE FORHOLD I LEIRENE

Rwanda er selv vertsland for flere titalls tusen flyktninger fra nabolandene, særlig fra DR Kongo. De fleste bor i leirer og i hovedstaden Kigali. Utsikten til en varig løsning er ikke god så lenge urolighetene i DR Kongo vedvarer. ■



NØKKELTALL > DEN SENTRALAFRIKANSKE REP.

Folketall (mill)	4,4
Areal km ²	622 984
Flyktninger fra Den sentralafrikanske republikk	164 670
Internt fordrevne	105 000
Flyktninger Den sentralafrikanske republikk fra andre land	19 178
Frivillige tilbakevendinger til Den sentralafrikanske republikk i 2011	8970
Asylsøkere fra Den sentralafrikanske republikk til Norge i 2011	0

Tall ved inngangen til 2012.

STORE UDEKKEDE BEHOV

Seks prosent av de 4,5 millioner innbyggerne i Den Sentralafrikanske Republikk (SAR) var enten internt fordrevne eller flyktninger i nabolandene ved utgangen av 2011. Den humanitære hjelpen til de internt fordrevne er på et absolutt minimum. Årsakene er både manglende finansiering og problemer med nå frem med hjelp på grunn av sikkerhetssituasjonen.

Folk tvinges på flukt både av væpnede banditter og ulike opprørsgrupper som er aktive, spesielt i de nordlige områdene i landet. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) anslår at om lag 200 000 mennesker er fordrevet fra sine hjem. Mange flykter til naboland som DR Kongo, Kamerun, Sør-Sudan og Tsjad. De fleste velger imidlertid i en periode å bosette seg i nærheten av hjemstedet i håp om å vende tilbake når situasjonen tillater det.

De seneste årene har styresmaktene innledet dialog med enkelte opprørsgrupper. Det har ført til at antallet internt fordrevne har sunket noe, og en del av flyktningene har valgt å returnere til SAR fra nabolandene. Likevel ble det registrert 22 000 nye internt fordrevne i 2011.

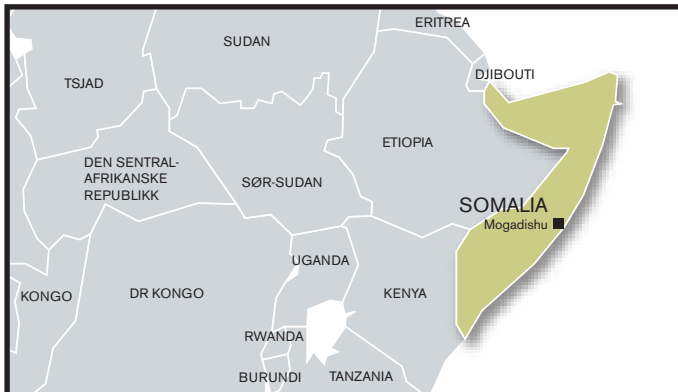
SVAK STYRKINGSEVNE Helt siden landet ble selvstendig i 1960, har SAR vært preget av politisk ustabilitet og hyppige militærkupp. I desember 2008 ble det undertegnet en avtale om våpenhvile mellom myndighetene og den væpnede opposisjonen. Det førte til en forbedret sikkerhetssituasjon, men fra 2009 økte den politiske spenningen igjen. Etter flere utsettelse ble det holdt presidentvalg i mars 2011, og det ga den sittende presidenten fornyet mandat. Etter mange år med regjeringer uten styringsevne og liten eller ingen statlig tilstedeværelse i flere områder, mangler SAR det meste. Landet trenger internasjonal støtte til utbygging av landbruk, veier, skolesystem, helsevesen og annen infrastruktur.

FLYKTNINGER FRA NABOLANDENE På grunn av volden, den vanskelige sikkerhetssituasjonen og de store humanitære utfordringene i nabolandet DR Kongo, har 25 000 flyktninger krysset grensen til SAR.

Sommeren 2011 ble Sudan delt, men utover våren 2012 steg spenningen mellom Sudan og Sør-Sudan. Kamphandlinger førte til at mange i grenseområdene ble tvunget på flukt internt eller til Etiopia. En eventuell opptrapping av denne konflikten vil trolig kunne føre til at flyktninger også tar seg over grensen til SAR.

HERRENS MOTSTANDSHÆR (LRA) Vinteren 2011/2012 var det stor internasjonal oppmerksomhet om LRA-lederen, Joseph Kony, gjennom en videokampanje satt i gang av organisasjonen «Invisible Children». Den aktualiserte den pågående konflikten mellom LRA og styresmaktene i Uganda, Sør-Sudan og SAR. Etter at ugandiske myndigheter i 2008 klarte å presse LRA ut av Nord-Uganda, har Kony etter all sannsynlighet opprettet ny maktbase i grensetraktene mellom SAR og Sør-Sudan. Etter det har LRA utført en rekke angrep mot landsbyer øst i SAR og helt nord i DR Kongo. Angrepene inkluderer tilfeldige drap, totur, bortføring av barn og unge, samt voldtekter. Dette har skapt stor frykt blant lokalbefolkningen og ført til mange har flyktet inn til byene. De som blir igjen på landsbygda, klager over manglende sikkerhet og at styresmaktene ikke evner å beskytte dem mot LRAs herjinger.

Det internasjonale fokuset på LRA og deres aktiviteter har ledet til at Den afrikanske union (AU) nå har bestemt seg for å sende 5000 soldater til Sør-Sudan. Fra sin base i Yambio helt sør i Sør-Sudan skal AU-styrken forsøke å finne Kony, slik at han kan fanges og stilles for retten. ■



NØKKELTALL › SOMALIA

Folketall (mill)	93,0
Areal km2	637 657
Flyktninger fra Somalia	1 107 879
Internt fordrevne	1 460 000
Flyktninger i Somalia fra andre land	8115
Frivillige tilbakevendinger til Somalia i 2011	110
Asylsøkere fra Somalia til Norge i 2011	2216

Tall ved inngangen til 2012.

FLYKTER ETTER SULTKATASTROFE

Etter flere sammenhengende perioder med tørke, brøt folks evne til å livnære seg til slutt sammen i 2011, og hundretusener av somaliere flyktet ut av landet. Nesten en tredel av landets befolkning er nå på flukt innenfor og utenfor Somalias grenser.

VERDENS VERSTE KRISE Da FN erklærte hungersnød i sørlige områder i Somalia i juli 2011, var katastrofen allerede et faktum. Kombinasjonen av to tiår med konflikt, anarki, økende matvarepriser og den verste tørken på 60 år, førte til en humanitær katastrofe. Ifølge FN sultet over hundre tusen mennesker i hjel, flesteparten barn.

Kvegdrivere og bønder ventet i det lengste med å flykte, men etter at de fleste husdyrene bukket under, la flere hundre tusen ut på en strevsom reise til nabolandene Kenya, Etiopia og Jemen. Barn omkom av utmattelse på veien, og hele grupper ble utsatt for forferdelige overgrep i form av plyndring og massevoldtekt av kriminelle bander som herjer fritt.

Nærmere én million somaliere er nå på flukt i nabolandene Kenya (innpå 500 000), Jemen (minst 220 000) og Etiopia (120 000).

KENYA GRIPER INN Vedvarende væpnede konflikter i sørlige deler av Somalia er hovedårsaken til nye interne fordrivelser og mangel på varige løsninger. Sør i landet fortsatte kampene mellom overgangsregjeringen, støttet av en militærstyrke fra Den afrikanske unionen (AU), og etiopiske styrker gjennom hele 2011 og videre inn i 2012.

Kampene eskalerte da kenyanske styrker tok seg inn i Somalia i oktober 2011 for å nedkjempe den somaliske opprørsgruppen Al Shabaab, som også har fotfeste i Kenya. Mange som forsøkte å flykte, ble holdt tilbake av krigere i områder der hjelpeorganisasjoner var forhindret i å slippe til på grunn av den svært dårlige sikkerheten og trusler fra opprørsgrupper.

KASTES UT I NORD Situasjonen for 85 000 internt fordrevne i den selvstyrte nasjonen Somaliland i nord og 143 000 personer på flukt i den selverklærte enheten Puntland forble relativt uendret i 2011. De fleste internt fordrevne og en gruppe flyktninger fra Etiopia holder til i byene. Der lever de tettepakket i små stråhytter, telt og midlertidig husly laget av blikkplater, eller stuet sammen i forfalle offentlige bygninger.

En økende bekymring i forbindelse med generell urbanisering og befolkningstilstrømming til byene, er at internt fordrevne kastes ut fra områder der de har søkt tilflukt, ofte uten forvarsel og uten at de blir tilbudt alternative løsninger. Den humanitære situasjonen for internt fordrevne i Somaliland og Puntland er dårlig, med få arbeidsmuligheter og lite tilgang til grunnleggende helsetjenester og skole.

DYSTRE UTSIKTER Sultkatastrofen ble erklært over i begynnelsen av 2012. Etter det har likevel barn fortsatt å dø av sult i Somalia. Verdenssamfunnet snakker mye om å hjelpe somaliere til å bli bedre rustet til å takle nye naturkatastrofer, men den humanitære tilgangen forblir veldig begrenset i sør, og det er ellers begrenset interesse for å støtte sivilsamfunnet i Puntland og Somaliland. Prognoser om at også den neste regnesesongen i 2012 blir under normalen, tegner et lite optimistisk bilde for det neste året.

Internt fordrevne i Somalia har akutte behov for rent vann, tilstrekkelig næring, tak over hodet, sanitære forhold, helsehjelp, utdanning og inntektsmuligheter. De har i praksis ingen politisk eller sikkerhetsmessig beskyttelse, og øvrige sosiale og juridiske rettigheter forblir en luksus i dette ødelagte landet. ■



NØKKELTALL › SUDAN

Folketall (mill)	43,6
Areal km2	1 861 484
Flyktninger fra Sudan	531 220*
Internt fordrevne	Minst 2 200 000
Flyktninger i Sudan fra andre land	146 327
Frivillige tilbakevendinger til Sudan i 2011	50 030
Asylsøkere fra Sudan til Norge i 2011	209

Tall ved inngangen til 2012.
*Tallet inkluderer også flyktninger fra Sør-Sudan.

MANGE ULØSTE PROBLEMER

9. juli 2011 ble Sør-Sudan et selvstendig land, seks år etter at en fredsavtale mellom Sudan og Sør-Sudan ble underskrevet. Dette førte til massiv migrasjon fra nord til sør, og flyktningstrømmer til nabolandene etter væpnet konflikt i grenseregionene.

I 2011 ble det også undertegnet en fredsavtale mellom regjeringen og en av opprørsgruppene i Darfur-regionen vest i landet. Likevel var det få internt fordrevne eller flyktninger, hovedsakelig i nabolandet Tsjad, som returnerte.

UAVKLARTE SPØRSMÅL OM STATSBOGERSKAP Flere hundretusen mennesker returnerte fra nord til sør før delingen av Sudan, og fortsatt assisterer regjeringene i de to landene og internasjonale organisasjoner folk som vender tilbake. I august 2011 endret Sudan loven om statsborgerskap, slik at personer med sør-sudansk tilhørighet mister sitt sudanske statsborgerskap. Det anslås at det på slutten av 2011 fremdeles levde 700 000 sør-sudanere i Sudan. Mange av disse har svake bånd til Sør-Sudan og står i fare for å bli statsløse.

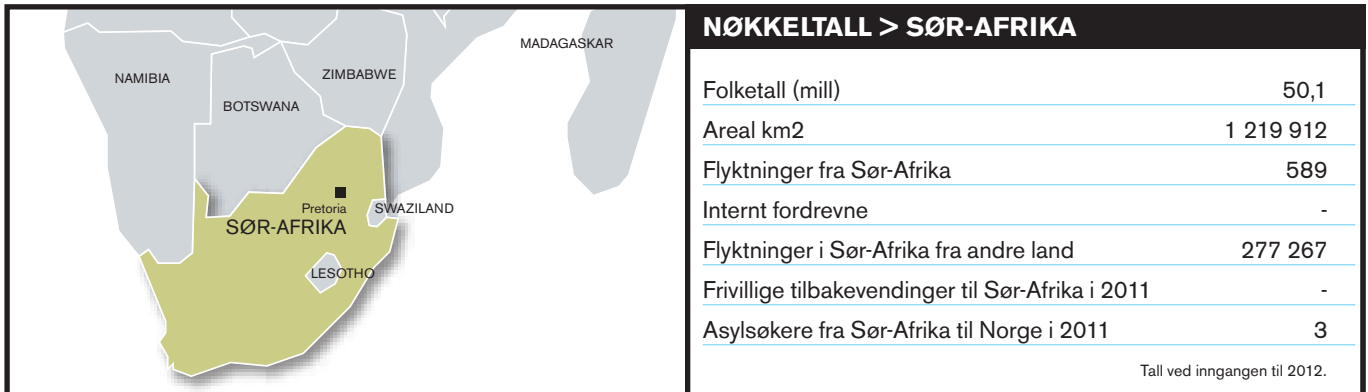
Det østlige Sudan har blitt en transittsone for folk som kommer fra nabolandene. Det har vært en tydelig økning i menneskehandel og smugling av folk som har tenkt å reise videre til et bedre liv i hovedstaden Khartoum, Nord-Afrika, Europa eller Midtøsten. For mange flyktninger og asylsøkere, hovedsakelig de som er bosatt i Khartoum, utgjør mangelen på identitetspapirer en konstant risiko for arrest, deportasjon og utsendelse.

VÆPNET KONFLIKT I GRENSEOMRÅDENE Sudan har lenge vært preget av væpnet konflikt om ressurser og makt. To runder med borgerkrig mellom nord og sør kostet to millioner mennesker livet. Uenighet om oljeressursene og hvor grensen mellom nord og sør

går, skaper fortsatt stor spenning. Over 300 000 mennesker flyktet fra Sør-Kordofan sommeren 2011. Etter at titusener hadde flyktet fra Abyei, vedtok FNs Sikkerhetsråd resolusjon 1990, som la grunnlag for etableringen av en midlertidig sikkerhetsstyrke i Abyei (UNISFA). Operasjonen har som mandat å overvåke grensen mellom nord og sør og beskytte sivilbefolkningen og nødhjelpsarbeidere.

SPENT I DARFUR Siden 2003 har trefninger mellom regjeringsstyrker og opprørsstyrker i Darfur-provinsen fordrevet millioner og tatt livet av over 200 000 mennesker. Til tross for at en fredsavtale mellom regjeringen og en av opprørsgruppene i den vestlige Darfur-provinsen ble undertegnet i juli 2011, lever fortsatt nesten to millioner internt fordrevne i leirer. Regjeringen har også kunngjort en ny plan for fred og utvikling i Darfur, og etter at en avtale med Tsjad ble inngått i 2010, er det lagt et løp for retur av flyktninger fra Tsjad. På tross av dette var det svært få flyktninger og internt fordrevne i regionen som vendte hjem i 2011.

FORTSATT STORE PROBLEMER I 2012 vil hovedutfordringene for FN og det internasjonale samfunnet fremdeles være migrasjon mellom nord og sør og den pågående konflikten om grensen og ressursfordelingen mellom Sudan og Sør-Sudan. Samtidig er tilgangen til ulike konfliktrammede områder redusert, etter at FNs fredsbevarende styrke i Sudan trakk seg ut i juli 2011. FN vil i samarbeid med regjeringen og hjelpeorganisasjoner arbeide for retur av flere flyktninger fra Tsjad og internt fordrevne i Darfur-regionen. Det gjenstår ennå å se om sikkerhetssituasjonen blir såpass stabil at folk kan vende tilbake. ■



NUMMER ÉN PÅ ASYLSØKERTOPPEN

Sør-Afrika har i flere år vært det landet i verden som mottar flest asylsøkere. I 2011 var tallet 107 000, en nedgang fra 181 000 året før. Til tross for reduksjonen er mottaksapparatet overbelastet, og over 300 000 søknader venter på å bli behandlet. Trykket ser ikke ut til å lette med det første.

FORSØK PÅ INNSTRAMMING På grunn av en relativt liberal innvandringslovgivning, høy levestandard og nærhet til konfliktområder, har Sør-Afrika lenge trukket til seg en strøm av flyktninger og migranter fra andre land. Den enorme køen av asylsøkere gjør at søknadene ikke alltid behandles rettferdig, effektivt eller på individuell basis. Både voksne som kommer alene og enslige mindreårige er spesielt sårbare. Familiegjenforening er ofte vanskelig å få til.

I motsetning til mange andre land gir Sør-Afrika asylsøkere full bevegelsesfrihet, rett til å arbeide og gå på skole mens de venter på at søknaden behandles. Myndighetene vurderer nå imidlertid å innskrenke disse rettighetene. Mange organisasjoner har reagert på planene fordi de mener det kan bety at flere går under jorden, blir kriminelle, tiggere eller utnyttes av andre.

Myndighetene har også forsøkt å gjøre innvandringspolitikken strengere ved å begrense antall dager en asylsøker har på å levere inn søknaden og kutte ned på antall kontorer som tar imot asylsøkere.

TVANGSUTSENDELSE TIL ZIMBABWE De fleste som søker asyl i Sør-Afrika, er fra nabolandene Zimbabwe og Angola, samt Malawi, Burundi, DR Kongo, Rwanda, Etiopia og Somalia. I tillegg kommer en del fra asiatiske land, som Kina og India.

Den største gruppen er fra Zimbabwe. Mellom 1 og 1,5 millioner

zimbabwære oppholder seg i Sør-Afrika etter å ha flyktet fra politisk vold og økonomisk kollaps i hjemlandet de siste årene. I 2008 fikk alle fra Zimbabwe forsikring om at de ikke skulle arresteres eller tvangsutsendes selv om de ikke hadde papirene i orden. De fikk en frist for å søke om oppholdstillatelse, og ved fristens utløp i oktober 2011 startet hjemsendelsen til Zimbabwe av dem som da ikke hadde gyldige dokumenter. Rundt 10 000 har blitt sendt hjem per februar 2012.

HINDRE FOR INTEGRERING Sør-Afrika sliter med en del problemer som ofte rammer innvandrere ekstra hardt, blant annet fattigdom, seksualisert vold og kjønnsdiskriminering, arbeidsløshet og dårlige arbeidsforhold, samt kriminalitet. I tillegg forverres situasjonen for asylsøkerne ved at de ofte mangler dokumenter som kan være nødvendige for eksempel for å få en jobb.

Konkurranse om velferdsgoder og jobber skaper stadig spenninger mellom sørafrikanere og dem som kommer utenfra. Dette er også koblet til en fremmedfrykt som fortsatt preger det sørafrikanske samfunnet i kjølvannet av apartheid. Det har vært mange konflikter og sammenstøt med utspring i fremmedfrykt, noe som hemmer integreringen av innvandrere i lokalsamfunn og muligheten de har til å skape et selvstendig liv. Frykten for slike konflikter i townships har gjort at mange asylsøkere heller bosetter seg i dyrere byområder, hvor de ofte blir avhengige av bistand til husly og mat.

I etterkant av de rasistisk motiverte voldsepisoder som drev tusenvis av mennesker på flukt i 2008, har FN's høykommissær for flyktninger (UNHCR), regjeringen og sivilsamfunnet startet et samarbeidsprogram for å dempe fremmedfrykten som rammer folk med ikke-sørafrikansk opprinnelse. ■



NØKKELTALL › SØR-SUDAN

Folketall (mill)	10,6
Areal km2	644 329
Flyktninger fra Sør-Sudan	7*
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Sør-Sudan fra andre land	105 111
Frivillige tilbakevendinger til Sør-Sudan i 2011	890
Asylsøkere fra Sør-Sudan til Norge i 2011	1

Tall ved inngangen til 2012.
*De fleste flyktninger fra Sør-Sudan er inkludert i tallet for Sudan.

VERDENS YNGSTE STAT

Etter fredsavtalen i 2005 og folkeavstemming i januar 2011 ble Sør-Sudan uavhengig 9. juli 2011. Utfordringene står i kø for verdens yngste stat, med interne konflikter, urolige grenseområder, nye fordrivelser og store humanitære behov. Samtidig vender også mange sørsudanere tilbake.

INTERN KONFLIKT OG UROLIGE GRENSEOMRÅDER Over 350 000 mennesker ble drevet på flukt i Sør-Sudan i 2011, ifølge FN. De viktigste årsakene var væpnet konflikt mellom sørsudanske styrker (Sudan People's Liberation Army, SPLA) og ulike militsgrupper, kvegtyveri, konflikt mellom etniske grupper og angrep fra den ugandiske Herrens motstandshær (LRA), som opererer i landet. 110 000 mennesker flyktet sørover da kamper mellom sudanske styrker (Sudan Armed Forces, SAF) og SPLA brøt ut i oljeregionen Abyei i mai 2011. Det er uavklart om Abyei skal tilhøre Sudan eller Sør-Sudan, og militær tilstedeværelse hindrer flyktningene i å vende tilbake.

I Sudan er det konflikt mellom SAF og Sudan People's Liberation Army-North (SPLA-N) i Sør-Kordofan og Blånilen. Bakkekamper og luftbombing rammet sivilbefolkningen hardt, og rundt 75 000 flyktninger kom over grensen til Sør-Sudan i 2011. I april 2012 var antallet kommet opp i over 110 000 mennesker, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Humanitære organisasjoner bistår i leirene i Unity og Øvre Nilen, men sikkerhetssituasjonen er vanskelig og mange områder er minelagt. Det er også flyktninger fra DR Kongo, Den sentralafrikanske republikk og Etiopia i Sør-Sudan.

TILBAKEVENDING FRA SUDAN Med fredsavtalen i 2005 startet tilbakevendingen til Sør-Sudan. Fra oktober 2010 til slutten av 2011 kom over 360 000 sørsudanere tilbake fra nord, ifølge FN. Til-

bakevendingen fortsatte i 2012, men det er stor mangel på basis-tjenester og infrastruktur, både i transitt- og returområdene. En av de største utfordringene for å få til varige løsninger, er tilgang til land for å bo og kunne dyrke nok mat.

Rundt 700 000 sørsudanere befinner seg fortsatt i Sudan, men med uavklart status. Sudan har endret loven slik at de ikke lenger har rett til sudansk statsborgerskap. Selv om de betraktes som borgere av Sør-Sudan, er det usikkert om de har tilgang til sørsudanske identitetsdokumenter og oppholdstillatelse for å bli i nord.

INTERNASJONAL, HUMANITÆR RESPONS Sør-Sudan er et av verdens minst utviklede land. Over halve befolkningen lever på under en dollar dagen. Det er mangel på helsetjenester, utdanningstilbud, vann og sanitærforhold, og lite utbygd infrastruktur. Ytterligere nødhjelpsbehov skapes på grunn av væpnet konflikt, tørke og flom. I 2012 anslår FN at 4,7 millioner sørsudanere - nesten halve befolkningen - trenger matvarehjelp. Begrensede ressurser, den vanskelige sikkerhetssituasjonen og mangelen på infrastruktur er hovedutfordringer for humanitær innsats.

SKJØRE POLITISKE FORHANDLINGER Mandatet til FNs fredsbevarende styrke (UNMISS) er å støtte Sør-Sudan med å skape fred, sikkerhet og beskytte sivilbefolkningen. Det er også en FN-styrke (UNISFA) i Abyei.

Politiske forhandlinger mellom Sudan og Sør-Sudan om grensemarkering, nomaders tilgang til vann og beitemarker, fordeling av oljeinntekter og statusen til borgere som befinner seg på det andre landets territorium, administreres av Den afrikanske union. Mens konfliktnivået mellom de to nye nabolandene er høyt, er forhandlingsviljen skjør. ■

NØKKELTALL › TSJAD	
Folketall (mill)	11,2
Areal km2	1 284 000
Flyktninger fra Tsjad	45 773
Internt fordrevne	126 000
Flyktninger i Tsjad fra andre land	366 659
Frivillige tilbakevendinger til Tsjad i 2011	-
Asylsøkere fra Tsjad til Norge i 2011	4
Tall ved inngangen til 2012.	

RETUR AV FORDREVNE

Etter fredsavtalen mellom Tsjad og Sudan i 2010 har sikkerhets-situasjonen øst i Tsjad blitt forbedret. Dette førte til at 50 000 internt fordrevne kunne returnere til sine hjemsteder i 2011. På grunn av den pågående konflikten i Sudans Darfur-provins, er det derimot liten sjanse for snarlig retur for de flere hundretusen flyktningene som befinner seg i leirer øst i Tsjad.

Fortsatt konflikt i Den sentralafrikanske republikk (SAR) gir lite håp om at sentralafrikanske flyktninger i Tsjad skal kunne vende hjem.

FÆRRE INTERNT FORDREVNE President Idriss Déby, som kom til makten ved militærkupp i 1990, vant presidentvalget i begynnelsen av 2011. Valget gikk noenlunde fredelig for seg, og lite tyder på at Tsjad vil oppleve opprør som man så under den arabiske våren. På tross av flere kuppforsøk har ikke opposisjonen i landet klart å samle seg, og den har problemer med å fremstå som et reelt alternativ til Déby.

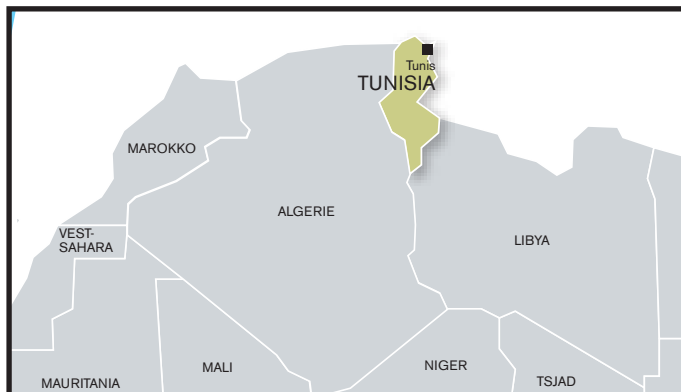
Konflikt mellom opposisjonsgrupper og regjeringstyrker øst i landet, samt væpnede grupper som opererte på begge sider av grensen mellom Sudan og Tsjad, førte til at antall internt fordrevne i Tsjad kom opp i 180 000 i 2009. Etter at Sudan og Tsjad inngikk en samarbeidsavtale i 2010, har situasjonen roet seg, og 50 000 internt fordrevne har nå returnert. Ifølge regjeringen skal alle ha returnert innen utgangen av 2012. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) mener imidlertid at dette kan ta noe lenger tid. Et problem i det fattige landet er at mange mennesker får mer mat og bedre tjenester i leirene enn de kan få tilgang til når de vender hjem.

FASTLÅSTE FLYKTNINGSITUASJONER På tross av den pågående konflikten i Darfur i Sudan, har flyktningstrømmen fra Sudan til Tsjad

stoppet opp. Antall fødsler gjør imidlertid at folketallet i leirene stiger. Ettersom det er liten mulighet for snarlig retur av flyktningene, vil UNHCR og internasjonale organisasjoner fortsette med grunnleggende nødhjelp som mat, vann og utbedring av sanitære forhold. Samtidig prioriteres også utdanning og økt selvberging, aktiviteter som vil bli videreført i 2012.

Både i flyktingleirene og i leirene for internt fordrevne er det utbredt fare for tvangsrekruttering og seksuell vold. Derfor prioriteres arbeidet med beskyttelse og forebygging svært høyt. Det samme er situasjonen i leirene for flyktningene fra SAR sør i Tsjad. Ettersom flyktningene fra SAR ofte har slektninger i områdene de kommer til i Tsjad, er økt selvberging og utdeling av korn og redskaper viktige elementer i hjelpearbeidet. Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) arbeider også for gjenbosetting av de mest sårbare flyktningene fra SAR i USA.

FARE FOR NY SULTKATASTROFE Tsjad er et av de fattigste landene i verden og ligger på 183. plass av 187 land på FNs levekårsindeks. Mange tsjadere har de senere årene reist til nabolandet Libya for å finne arbeid. Konflikten i Libya førte til at over 90 000 mennesker returnerte til Tsjad i løpet av 2011. Dette gjør at mange familier i Tsjad har mistet en viktig inntektskilde, noe som legger ekstra press på allerede sårbare lokalsamfunn. I tillegg ble avlingene redusert med mellom 20 og 30 prosent i 2011 på grunn av tørke. Det internasjonale samfunnet har varslet om en mulig sultkatastrofe hvis nødhjelpen ikke trappes opp. ■



NØKKELTALL › TUNISIA

Folketall (mill)	10,5
Areal km2	163 610
Flyktninger fra Tunisia	3551
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Tunisia fra andre land	4652
Frivillige tilbakevendinger til Tunisia i 2011	-
Asylsøkere fra Tunisia til Norge i 2011	76

Tall ved inngangen til 2012.

VALG OG FREMTIDSOPTIMISME

Mange hundre tusen mennesker søkte tilflukt i Tunisia da nabolandet Libya ble slynget ut i væpnet konflikt og regimeskifte i februar 2011. Tunisia var selv i en overgangsfase. Landets enevelde president, Zine al-Abidine Ben Ali, hadde nettopp flyktet i eksil etter å ha mislykkes i forsøket med å slå hardt ned på et folkelig opprør. Likevel åpnet Tunisia sine grenser for flyktningene fra nabolandet. I samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og det internasjonale samfunnet, håndterte de ferske styresmaktene flyktningekrisen godt. Samtidig fortsatte uroen internt, og mange tunisiere forlot landet på jakt etter nye muligheter og beskyttelse i Europa.

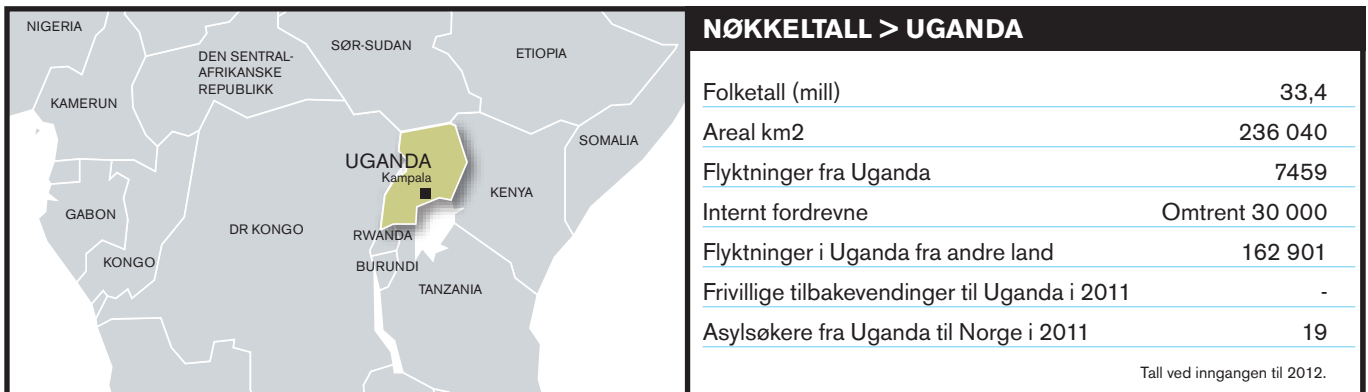
DEN ARABISKE VÅREN Det var en arbeidsledig tunisiers selvmord i protest mot at han ikke fikk selge grønnsaker på gaten, som var kimen til det vi nå kjenner som «Den arabiske våren». I løpet av kort tid kom en bølge av folkelig opprør i Nord-Afrika og Midtøsten som har ført til krig og masseflukt, samt veltet regimer i hele regionen. Den første som falt, var Tunisias president, 14. januar 2011, etter at folket tok til gatene i solidaritet med grønnsaks selgeren og i frustrasjon over stor arbeidsledighet. Protestene førte raskt til krav om politiske reformer.

I oktober 2011 gikk folket til urnene for å velge ny nasjonalforsamling. En koalisjonsregjering kom på plass og en ny grunnlov er under utarbeidelse. Det største partiet i koalisjonen er islamistiske Ennadha, som var forbudt under det gamle regimet. Partiledelsen har gjort det klart at de ikke har en islamsk stat som mål. Likevel frykter mange analytikere at konservative krefter i Ennadha kan lede Tunisia inn i et nytt enevelde, denne gang med religiøst fortegn og sharialover. I Tunisia hersker imidlertid fremtidsoptimismen, tross vedvarende økonomiske problemer og høy arbeidsledighet.

MANGE ASYLSØKERE De fleste libyere som flyktet til Tunisia, har nå vendt hjem. Over 200 000 tredjelandborgere søkte også tilflukt i landet da konflikten pågikk i landet. De fleste var gjestearbeidere, som raskt ble evakuert til sine hjemland. Men mange var også asylsøkere og flyktninger, særlig fra krigsherjede land sør for Sahara. 3700 av dem har søkt om asyl i Tunisia. Mange andre ønsker imidlertid ikke å bli, og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har arbeidet med omplassering til andre land.

Tunisia har ratifisert FNs flyktningkonvensjon, men har til nå ikke hatt noen nasjonal asyllovgivning eller et system for å håndtere asylsøknader. UNHCR håper omveltningene i landet kan føre til at det nødvendige rammeverket kommer på plass. I juni 2011 signerte Tunisia en samarbeidsavtale med UNHCR. Tunisias offentlige institusjoner er imidlertid fortsatt sårbare og i en oppbyggingsfase.

MIDT I DEBATTEN Før 2011 var ikke Tunisia noe sentralt land for den blandede strømmen av migranter med kurs for Europa. Den arabiske våren plasserte imidlertid Tunisia midt i den europeiske asyl- og migrasjonsdebatten. Det skjedde da tusenvis av tunisiere tok seg over Middelhavet til Europa. Totalt søkte 7900 tunisiere asyl i industriland i 2011, mot 900 i 2010, ifølge UNHCR. Italia var hovedmottaksland og skapte furore da myndighetene i protest mot å bære byrden alene, ga mange midlertidig opphold og mulighet til å reise videre til andre europeiske land. Dette er i strid med Dublin-forordningen i Schengen-avtalen, som sier at første mottaksland i Europa må behandle søknad om asyl. ■



MANGE HAR VENDT HJEM

I 2011, i Ugandas andre presidentvalg etter innføringen av flerpartisystem i 2005, vant Yoweri Museveni sin fjerde termin som president med 68 prosent av stemmene. Valgresultatet ble imidlertid gjenstand for kritikk fra opposisjonen, og anklager om valgfusk ble fremsatt.

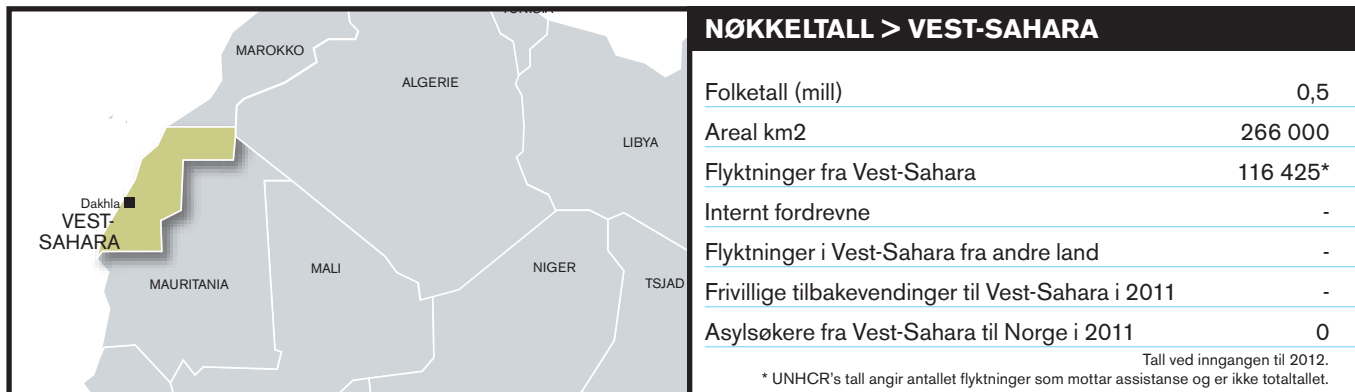
Også i Nord-Uganda ga befolkningen sin støtte til Museveni. En forklaring på seieren i nord kan være at regjeringen etter freds slutningen med opprørsbevegelsen Herrens Motstandshær (LRA) i 2006 har investert betydelige, om enn langt fra tilstrekkelige, midler til gjenoppbygging og økonomisk utvikling for de internt fordrevne som har returnert. Ifølge kritiske kommentarer kan en annen forklaring være at de militære truet befolkningen med at støtten ville opphøre dersom de ikke ga Museveni sin stemme.

INTERNT FORDREVNE HAR VENDT HJEM Ved utgangen av 2011 har 1,8 millioner tidligere internt fordrevne reist tilbake til sine landsbyer eller til andre steder for å etablere seg på nytt. Om lag 30 000 bor fortsatt under leirlignende forhold. De har ikke klart å vende hjem på grunn av alder, sykdom eller funksjonshemming, eller de har ikke jord å vende tilbake til. Selv om myndighetene gradvis bygger ut sosiale tjenester, infrastruktur og skoler, er tilbudene fortsatt svært utilstrekkelige, og mange møter store vanskeligheter med å gjenoppbygge livene sine. Barn som ble rekruttert til barnesoldater under konflikten, sliter med traumer og opplever vansker med å tilpasse seg samfunnet. Å etablere et bærekraftig livsgrunnlag er en av de største utfordringene. Jordbruk og husdyrhold har vært tradisjonelle leveveier for befolkningen i nord, men matproduksjonen har blitt sterkt redusert på grunn av konflikt og krigshandlinger. Etter 20 år i leirer har kunnskap om jordbruk i stor grad forvitret. Buskapen har gått tapt, og kostnadene med å etablere husdyrhold på nytt er store.

KAMP OM LAND OG EIENDOM Det lange oppholdet i leir har ført til at mange opplever å ha mistet råderetten over jorda si når de kommer tilbake; en slektning har overtatt eiendommen, eller voksne barn som har kommet hjem før foreldrene, har solgt jorda ut av familien. Spesielt enker, enslige kvinnelige forsørgere og foreldreløse barn har ofte små muligheter til å hevde sine rettigheter til jorda etter avdøde ektefeller eller fedre. Det er også eksempler på at jordeiendommer til de som har sittet i leirer, har blitt overtatt av innflytelsesrike personer og gjort om til store bruk. Antall land- og eiendomstvister øker og utfordrer et rettsapparat som mangler tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å håndtere saker på en effektiv og rettferdig måte.

FLYKTNINGER FRA NABOLANDENE Ved inngangen til 2012 var det om lag 164 000 flyktninger i Uganda. De største gruppene er fra DR Kongo, Somalia og Sudan. Majoriteten bor i åtte leirer i nord og sørvest i landet. I hele 2011 og i begynnelsen av 2012 økte strømmen av flyktninger. Med pågående konflikter i flere av nabolandene, regner man med at nye flyktninger fortsatt vil ta seg over grensen til Uganda.

Selv om Uganda har opplevd økonomisk vekst de siste årene, utgjør den hurtig voksende inflasjonen en stor trussel mot folks økonomi. Matvareprisene stiger raskt, noe som har ført til sosial uro og demonstrasjoner, spesielt i byene. Demonstrasjoner er blitt slått hardt ned på av myndighetene. Klimaendringer, manglende jordbruksinvesteringer og feilslåtte avlinger gjør at matvaresituasjonen fortsatt er vanskelig, spesielt blant mange av de returnerte i nord. ■



OKKUPERT OG NEGLISJERT

165 000, eller nesten halvparten av den opprinnelige befolkningen i Vest-Sahara, lever i flyktningleirer i nabolandet Algerie. Isolasjon og ekstreme klimatiske forhold gjør at de saharawiske flyktningene er helt avhengige av internasjonal assistanse. Kun ti prosent av maten de trenger, kan de dyrke selv. Hjelpen fra det internasjonale samfunnet har imidlertid vært begrenset, og under- og feilernæring, spesielt blant barn, har vært utbredt. Utdanningstilbudet har også store mangler, og høyere utdanning er bare mulig hvis ungdommene får komme til andre land.

LANG HISTORIE Saharawiernes historie strekker seg tilbake til 1100-tallet. Den nomadiske befolkningen har historisk sett vært organisert gjennom stammer som dannet en politisk plattform gjennom et fellesråd kalt Ait Arbain. Saharawiernes kultur skiller seg fra marokkansk og algerisk og har større fellestrekk med Mauritania og deler av Vest-Afrika. Kvinnenes posisjon i samfunnet er, i en arabisk kontekst, relativt sterk. Kvinnene har eiendomsrett og kontroll over husholdet og dyra, og deres posisjon gjenspeiles i flyktningleirene, der kvinnene i stor grad driver leirene på lokalt nivå. Saharawiene har en liberal og avslappet tolkning av islam. Som nomader har de ingen tradisjon med moskeer, og religionen har liten innflytelse på dagligliv og politikk.

OKKUPASJONEN Da den spanske kolonimakten trakk seg ut, rykket Marokko inn i landet. Fra 1975 og gjennom hele 1980-tallet pågikk det kamper mellom saharawiernes organisasjon Polisario og den marokkanske hæren. Først i 1991 ble det inngått våpenhvile, og FNs sikkerhetsråd sendte MINURSO-styrken (FNs Misjon for en Folkeavstemning i Vest-Sahara) til området for å overvåke våpenhvilen og forberede valg.

På denne tiden var saharawiene optimistiske. FN hadde definert Vest-Sahara som et avkoloniseringsspørsmål, og Den internasjonale domstolen i Haag forkastet allerede i 1975 Marokkos påståtte «historiske krav» på Vest-Sahara. Alt lå til rette for at saharawiene skulle få utøve sin demokratiske rett til selv å bestemme sin egen fremtid.

FN-SPORET Over 20 år etter at våpenhvileavtalen ble undertegnet, har det fremdeles ikke blitt avholdt en folkeavstemning om Vest-Saharas fremtid. Marokko vil ikke godta at «full selvstendighet» kan være et av valgalternativene. Mens nye generasjoner vokser opp i flyktningleirene, har Marokko brukt tiden til å utnytte naturressurser i okkuperte områder, i strid med den opprinnelige befolkningens ønsker og uten at inntektene gavner saharawiene. Dette er klart i strid med folkeretten.

I 2011 kom det også flere reaksjoner fra det internasjonale samfunn på dette. 14. desember 2011 vedtok Europaparlamentet at EU ikke lenger får drive fiske i farvannet utenfor Vest-Sahara. I Norge besluttet Statens pensjonsfond utland høsten 2011 å kaste ut det amerikanske selskapet FMC Corporation og det kanadiske Potash Corporation of Saskatchewan, verdens største gjødselsprodusent, for grove brudd på fondets etiske normer. Bakgrunnen er selskapenes kjøp av fosfat fra den okkuperte delen av Vest-Sahara.

Flere og flere politikere, både i Norge og innenfor EU, tar nå til orde for å løfte Vest-Sahara høyere opp på den politiske dagsorden. Den afrikanske union (AU) har i mange år anerkjent saharawiernes rett til å bestemme sin egen fremtid. ■



NØKKELTALL › ZIMBABWE

Folketall (mill)	12,6
Areal km2	390 580
Flyktninger fra Zimbabwe	60 878
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Zimbabwe fra andre land	5338
Frivillige tilbakevendinger til Zimbabwe i 2011	-
Asylsøkere fra Zimbabwe til Norge i 2011	16

Tall ved inngangen til 2012.

INTERNT FORDREVNE – EN SÅRBAR GRUPPE

Den humanitære situasjonen i Zimbabwe har forbedret seg siden samlingsregjeringen ble etablert i 2009, men i 2011 førte den økonomiske situasjonen i landet igjen til store utfordringer. Samtidig som prisene steg, uteble også regnet i mange distrikter, og avlingene ble dårligere enn på lenge. Dette har forverret mat-sikkerheten for sårbare grupper. Opptakten til nytt valg preget også Zimbabwe i 2011, og mange frykter at tiden frem mot valget vil føre til økt politisk vold og fordrivelse.

ÅRSAKER TIL FORDRIVELSE Intern fordrivelse i Zimbabwe har flere ulike årsaker. Mange jordbruksarbeidere så seg tvunget til å flytte etter å ha mistet arbeidet sitt ved gårder som ble omfordelt under landreformene fra starten av 2000-tallet. Andre ble fordrevet som et resultat av myndighetenes opprydding av illegale bosettinger i urbane områder, og kampanjer mot gruvarbeidere som arbeidet uten nødvendige tillatelser. Den siste gruppen er de som flyktet på grunn av politisk vold under opptakten til valget i 2008. Flesteparten av disse har kunnet returnere til sine hjem.

GRADVIS ANERKJENNELSE AV INTERNT FORDREVNE Fordrivelse av mennesker i Zimbabwe har i stor grad vært knyttet til de politiske spenningene i landet og er derfor et svært sensitivt politisk tema. Myndighetene ville lenge ikke anerkjenne at Zimbabwe hadde internt fordrevne. Det var ikke politisk vilje til å gi dem beskyttelse og hjelp, og det var lite eksakt kunnskap om antall, bosettingsmønster og behov. Etter at samlingsregjeringen mellom Zanu-PF og MDC ble dannet i 2009, har myndighetenes holdning til denne gruppen gradvis endret seg. I tillegg til å anerkjenne at landet har internt fordrevne, deltok myndighetene i en kartlegging av denne gruppen i 2009 sammen med FN. Men resultatene av denne studien er ennå

ikke offentliggjort, og planene om en mer omfattende kartlegging har ikke blitt satt i gang. Til tross for at president Mugabe har signert Kampala-konvensjonen om internt fordrevnes rettigheter, var den ved slutten av 2011 fortsatt ikke ratifisert.

RETUR OG LOKAL INTEGRERING Internt fordrevne er fortsatt en av de mest sårbare gruppene i Zimbabwe. For de aller fleste er ikke retur et mulig alternativ, og lokal integrering er for mange derfor den eneste varige løsningen. Men heller ikke lokal integrering er uten utfordringer. Mange internt fordrevne har begrenset tilgang til betalt arbeid, dyrkbar jord, helsetjenester og utdanning og mange mangler identitetspapirer. Fra 2011 har myndighetene, sammen med lokale og internasjonale organisasjoner, i økende grad benyttet seg av «community based planning» for å identifisere, prioritere og respondere på behov som internt fordrevne og deres vertsfamilier står overfor.

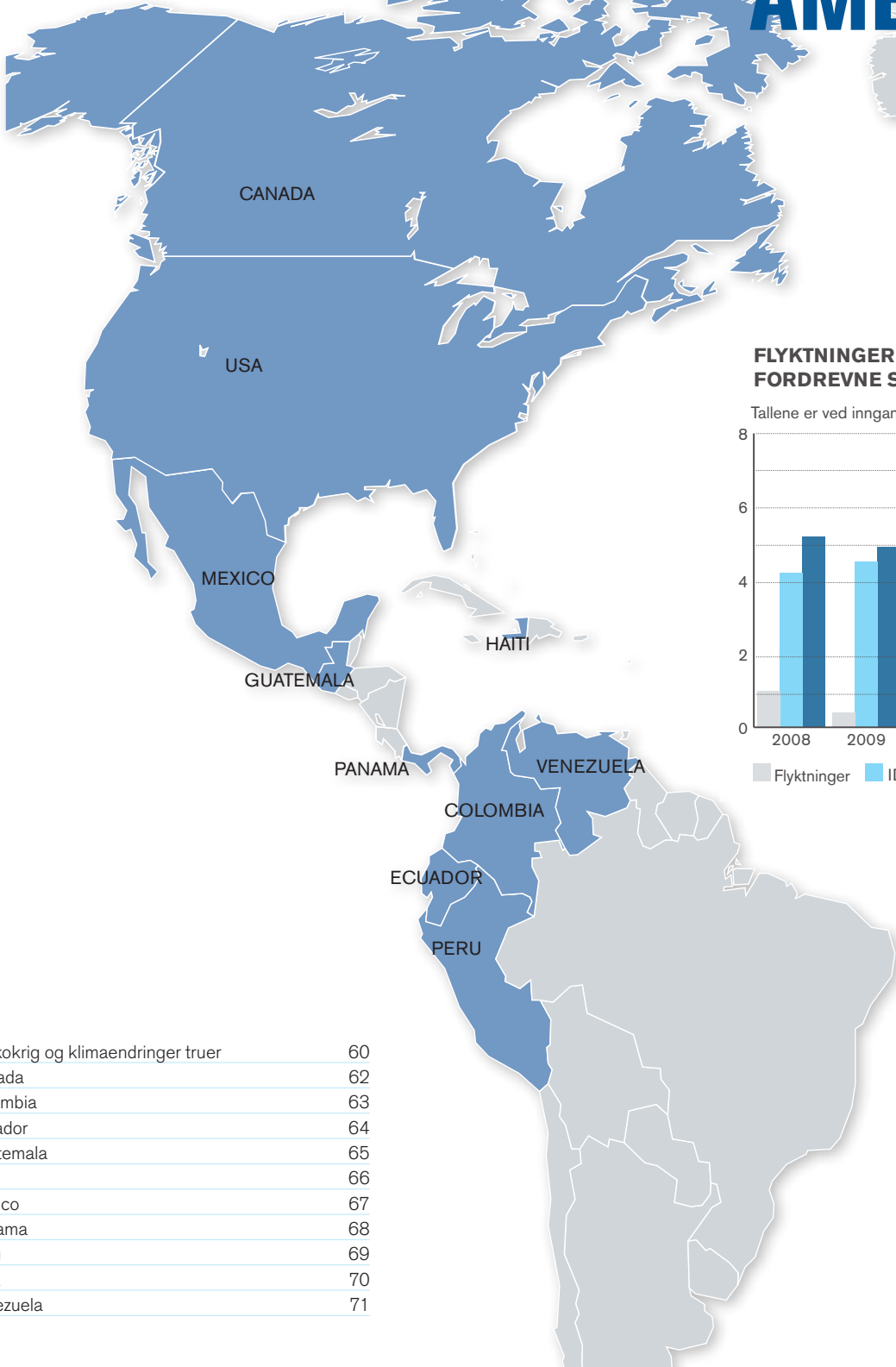
Det antas at om lag 1-1,5 millioner zimbabwere har reist over grensen til Sør-Afrika. Mange illegale immigranter blir deportert ut av Sør-Afrika. Hvor mange som har blitt sendt tilbake til Zimbabwe, er imidlertid uvisst. Det antas at mange tvangsreturnerte drar tilbake til Sør-Afrika igjen.

FRYKTER ØKT VOLD OG FORDRIVELSE Arbeidet med å skrive ny grunnlov pågår, og nytt valg skal etter planen holdes etter at den nye grunnloven er på plass. Det er fortsatt stor usikkerhet om når valget vil bli gjennomført, men det antas at det vil skje tidligst i slutten av 2012, og mest sannsynlig i løpet av 2013. Allerede er det registrert en økning av politisk vold, og mange frykter at opptakten til nytt valg vil kunne føre til 2008-tilstander, med utstrakt vold og ny fordrivelse. ■

Meksikansk migrant tar en
pust i bakken langs den travle
reiseruten gjennom Mexico til
grensene mot USA.

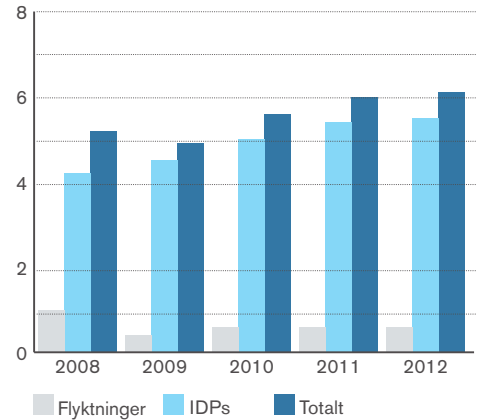


AMERIKA >>



FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE SISTE FEM ÅR

Tallene er ved inngangen hvert år.



Narkokrig og klimaendringer truer	60
Canada	62
Colombia	63
Ecuador	64
Guatemala	65
Haiti	66
Mexico	67
Panama	68
Peru	69
USA	70
Venezuela	71

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>

Colombia	438 481
Haiti	40 537
Mexico	12 806
Cuba	8773
El Salvador	8356

Kilde: UNHCR

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>

Colombia	3 876 000 - 5 281 000
Peru	Om lag 150 000
Mexico	Om lag 160 000

Kilde: IDMC



Langs den 3169 km lange grensen mellom Mexico og USA er det mange som tar seg illegalt inn til USA.



Colombia har flest internt fordrevne i verden. De fleste trekker inn til slummen i storbyene. Her fra hovedstaden Bogotá.

NARKOKRIG OG KLIMAENDRINGER TRUER

Ved årsskiftet 2011/2012 var det 5,6 millioner internt fordrevne i Latin-Amerika, en økning på 400 000 fra året før. Økningen skyldes i første rekke utviklingen i Colombia og Mexico. Colombia har nå det høyeste antallet internt fordrevne i verden.

Mellom-Amerika og deler av Sør-Amerika står foran store utfordringer knyttet til den ekstreme voldsbølgen narkotikatraffikken fører med seg. Hele kontinentet er utsatt for skjev ressursfordeling, store migrasjonsstrømmer og stadig oftere ekstremvær.

Politisk er forholdet mellom USA og flere av landene i Latin-Amerika fortsatt kjølig, selv om det har bedret seg etter at president Obama kom til makten. I april 2012 var det ti år siden det feilslåtte kuppet mot Venezuelas president Hugo Chávez. Dette bidro til å styrke venstrevinden i varierende grad i land som Bolivia, Ecuador, Paraguay, Brasil og Argentina. I samme periode vokste tanken om latinamerikansk samhold og integrasjon fram, og behovet for å bli mindre avhengig av USA. President Obama har ikke prioritert Latin-Amerika i sin utenrikspolitikk. Samtidig har USA gradvis blitt mindre relevant, ikke minst økonomisk, for flere av de latinamerikanske landene. Likevel deler de mange utfordringer. Dette gjelder ikke minst narkotikatraffikken.

HØYT VOLDSNIVÅ Voldsbølgen i Mellom-Amerika har ført til at drapstallene i for eksempel Guatemala nå er like høye som under borgerkrigen på 1980-tallet. Seks av sju land som toppe statistikken over land med høyest drapstall i verden, ligger i Mellom-Amerika og Karibia, ifølge en rapport fra FNs kontor for narkotika og kriminalitet (UNODC) fra oktober 2011. Kriminaliteten og volden fører også til flere internt fordrevne.

Bak voldsspiralen står narkokarteller som slåss seg i mellom om å få kontroll over bestemte områder og smuglingsruter, samt

«maras» – kriminelle gjenger som livnærer seg på alt fra prostitusjon til våpen- og menneskesmugling. Narkokartellene blir stadig mer brutale og tar i bruk både kidnappinger, trusler og drap for å oppnå kontroll. Korrupsjon, svake institusjoner og et sviktende rettsapparat forverrer situasjonen. Sjansen for å bli stilt for retten er minimal.

MISLYKKET STRATEGI Mexicos president Felipe Calderón har høstet mye kritikk for å bruke soldater i det han kaller «krigen mot narkokartellene». Human Rights Watch (HRW) viser til mange tilfeller av drap og tortur begått av sikkerhetsstyrkene og mener bruk av militær makt bare øker voldsnivået og gjør vondt verre.

De fleste narkotikakartellene i Mellom-Amerika har sitt utspring i Mexico, men opererer i hele regionen. Inntektene deres kommer ikke bare fra narkotikatraffikk, men også fra menneskehandel, våpensmugling, piratvirksomhet og annen ulovlig virksomhet.

Immigrantene som forsøker å komme seg over grensen fra Guatemala til Mexico og videre til USA, utsetter seg for stor fare. 18 000 immigranter kidnappes årlig i Mexico, ifølge HRW. Det er først og fremst narkokartellene som står bak, men også ansatte i migrasjonsmyndighetene skal være involvert.

FORTSATT STORE ULIKHETER Fattigdommen i Latin-Amerika har gått ned de siste årene og er den laveste på 20 år. I 1990 var 48,4 prosent av befolkningen fattige, mens tallet hadde sunket til 31,4 prosent i 2010, ifølge FNs kommisjon for Latin-Amerika og Karibia (ECLAC).



Foto: Felipe Dana/Alp/NTB scanpix



Foto: Chris Bouroncle/Alp/NTB scanpix

Brasil opplevde i 2011 en serie jordskred som tok 750 liv og gjorde nesten 14 000 mennesker husløse.

Peru er verdens nest største eksportør av koka.

Likevel er Latin-Amerika det kontinentet i verden hvor gapet mellom fattige og rike er størst. De store ulikhetene er med på å forklare voldsspiralen i regionen. Skjev jordfordeling har historisk sett preget de fleste samfunn i hele Latin-Amerika, og er en av de viktigste årsakene til den langvarige, væpnede konflikten i Colombia.

I Brasil eier én prosent av befolkningen 46,2 prosent av jorda, og det finnes fire millioner jordløse landarbeidere. Jordkonflikter var også bakgrunnen for Zapatsita-opprøret i 1994 i Chiapas i Mexico. Fortsatt er 20 000 internt fordrevet etter konflikten, ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC). Situasjonen for de internt fordrevne etter borgerkrigen i Guatemala (1960-1996) er svært uklar. IDMC anslår at mellom 500 000 og 1 500 000 ble fordrevet. De fleste er urfolk som har mistet sine landområder og ikke har fått noen kompensasjon.

VÆPNET KONFLIKT I COLOMBIA Under president Santos har den colombianske regjeringen endelig vedgått at det pågår en væpnet konflikt mellom regjeringen, paramilitære grupper og FARC-geriljaen. Colombia er nå det eneste landet i Latin-Amerika der geriljabevegelser av betydning fremdeles opererer. Både FARC-geriljaen og de paramilitære er involvert i narkohandelen, som er en viktig finansieringskilde for de illegale væpnede gruppene. Det hersker spenning rundt hvordan Santos-regjeringen skal gjennomføre loven «Ley de Victimias» som skal gi kompensasjon og land tilbake til Colombias millioner av internt fordrevne. Dette kommer til å bli en svært krevende oppgave, både juridisk, politisk, økonomisk og sikkerhetsmessig. Situasjonen for de internt fordrevne er imidlertid fortsatt svært vanskelig. Bare én av ti har tilgang til skikkelig husly, og kun fem prosent har inntektsgivende arbeid. Antallet nye fordrivelser i 2011 ligger på samme nivå som tidligere år.

De fleste flyktningene i Latin-Amerika er fra Colombia. Flere hundre tusen befinner seg i Ecuador og Venezuela, og et betydelig antall oppholder seg i andre land i Mellom-Amerika. Stigmatiseringen av de colombianske flyktningene er økende. Frykten for

diskriminering og vold gjør at mange flyktninger foretrekker å ikke la seg registrere, til tross for at de da har færre rettigheter.

DELSTATER I USA ØNSKER STRENGERE LOVER U.S. Department of Homeland Security oppgir at det per 1. januar 2011 var 11,5 millioner immigranter som oppholdt seg ulovlig i USA. 59 prosent av disse var meksikanere. Det kom 340 000 illegale immigranter til USA i 2011, 50 000 færre enn året før. De aller fleste var latinamerikanere som tok seg over grensen fra Mexico. Streng grensekontroll, samt økonomiske nedgangstider i USA er blant årsakene til at den illegale immigrasjonen har gått ned.

Mange delstater i USA kritiserer regjeringen for å ha en for løssluppen immigrasjonspolitik. I 2010 ble en ny immigrasjonslov, SB 1070, vedtatt i Arizona. Loven innebærer blant annet at alle immigranter må bære identifikasjonspapirer, og den kriminaliserer de som huser eller gir jobb til illegale immigranter. Etter vedtaket i Arizona har 31 andre stater vedtatt lignende lover. Lovforslaget har ført til store protester, også fra president Obama. Sommeren 2012 skal Høyesterett avgjøre hvorvidt SB 1070 er lovlig eller ikke.

EKSTREMVÆR RAMMER Organisasjonen Sistema de la Integración Centroamericana (SICA), som jobber for tettere integrasjon i Mellom-Amerika, mener at ved siden av sikkerhetsproblemene er klimaendringene den største utfordringen for regionen. I allerede utsatte områder forventes stadig kraftigere og hyppigere ekstremvær. De mellomamerikanske og karibiske landene rammes stadig oftere av orkaner. I 2011 opplevde flere land, som Colombia og Ecuador, store oversvømmelser som ødela boliger, avlinger, vannreservoarer og infrastruktur. Samtidig led Mexico av den verste tørkeperioden på 70 år. Den rammet 2,5 millioner mennesker, ifølge Earth Times. Mexico har store utfordringer i jordbruket og halvparten av skogen er hogd ned, noe som har ført til erosjon. Mellom 1,4 og 6,8 millioner meksikanere vil emigrere til USA på grunn av tørt klima innen 2080, anslår en rapport fra Princetown University. ■



NØKKELTALL › CANADA

Folketall (mill)	34,0
Areal km2	9 984 670
Flyktninger fra Canada	114
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Canada fra andre land	206 735
Frivillige tilbakevendinger til Canada i 2011	-
Asylsøkere fra Canada til Norge i 2011	2

Tall ved inngangen til 2012.

FÆRRE FLYKTNINGER OG ASYLSØKERE

Tradisjonelt har Canada hatt en liberal asyl- og innvandringspolitikk og vært blant de industrilandene som har mottatt flest asylsøkere. De siste årene har dette endret seg. Fra rekordåret 2008 til 2011 har landet gått fra å være nummer to til nummer åtte på listen over vestlige land som mottar flest asylsøknader. En viktig årsak er innføringen av visumplikt i 2009 for Mexico og Tsjekia, der flesteparten av asylsøkerne kom fra i 2008.

I 2011 søkte i alt 25 300 personer om asyl i Canada. De største gruppene var fra Ungarn (4409) og Kina (1853). De øvrige fordelte seg på et stort antall land spredt over hele verden.

NY ASYL- OG FLYKTNINGLOV Canada vedtok en ny asyl- og flyktninglov (C-11 The Balanced Refugee Reform Act) i mars 2010. Fortsatt er det mye som ikke er på plass, men loven skal tre i kraft 29. juni 2012.

Loven etablerer blant annet et frivillig returprogram for flyktninger. En annen endring er at de som har fått flyktningstatus, skal kunne søke om permanent opphold etter et halvt år.

Den nye loven krever at behandlingstiden for asylsøknader skal ned. Det første intervjuet skal foretas allerede innen 15 dager etter at asylsøknaden er sendt.

FNs høykommissær for flyktninger (UNCHR) har i mange år kritisert Canada for manglende mulighet til å anke avslag på asyl. Tidligere kunne man anke til en føderal domstol, men i praksis fungerte ikke dette, fordi kun ti prosent av sakene ble godkjent for behandling. En viktig endring med den nye loven er at ankemuligheten skal være reell gjennom etablering av en egen ankeinstans. Anken må imidlertid oversendes innen 15 dager, noe som mange organisasjoner har kritisert. De mener fristen er altfor kort og at den vil ramme spesielt de minst ressurssterke og sårbare flyktningene.

Den nye loven innebærer også at asylsøkere fra land definert som «trygge», skal få hurtigbehandlet sin søknad. Lignende regler finnes i mange europeiske land.

DNA-TEST KRITISERES Canada er også i ferd med å innføre en lov som skal forhindre menneskesmugling (C-4). Hva denne innebærer er omdiskutert. Over 70 menneskerettsorganisasjoner har gått sammen om en henvendelse til myndighetene, der de uttrykker bekymring for at den nye loven i realiteten går ut over rettighetene til asylsøkere og flyktninger.

Den canadiske flyktninghjelpen kritiserer bruken av DNA-test ved familiegjenforening. Testen kan brukes der det er tvil om familieforholdet, men nyttes først og fremst overfor afrikanere, asiater og folk fra Karibien. Organisasjonen mener det trengs klare retningslinjer for når DNA-testen kan brukes, og at den bare bør benyttes i siste instans.

PRIVATPERSONER TAR IMOT OVERFØRINGSFLYKTNINGER Ifølge Citizenship and Immigration Canada skal Canada de neste årene kunne ta imot opptil 2500 overføringsflyktninger per år. Det er en drastisk nedgang fra tidligere år, da landet mottok mellom 10 000 og 12 000 overføringsflyktninger. Canada var i mange år det landet i verden som tok imot flest overføringsflyktninger etter USA.

I Canada kan privatpersoner ta imot overføringsflyktninger ved å inngå avtale med myndighetene om å påta seg det økonomiske og sosiale ansvaret for flyktningene. Med den nye loven (C-11) åpner myndighetene for at 20 prosent flere overføringsflyktninger kan få nytte godt av denne ordningen. Det er fortsatt en del uklarheter med hensyn til hvilke krav som stilles. ■



NØKKELTALL › COLOMBIA

Folketall (mill)	46,3
Areal km ²	1 138 910
Flyktninger fra Colombia	438 518
Internt fordrevne	3 876 000 - 5 281 000
Flyktninger i Colombia fra andre land	339
Frivillige tilbakevendinger til Colombia i 2011	-
Asylsøkere fra Colombia til Norge i 2011	5

Tall ved inngangen til 2012.

ET GLIMT AV HÅP

Den colombianske regjeringen har omsider erkjent at det pågår en væpnet konflikt i Colombia. President Santos har vektlagt å bedre menneskerettighetssituasjonen og gi støtte til konfliktens millioner av ofre. Likevel ble nesten 103 000 fordrevet bare i 2011. Den humanitære assistansen til mennesker på flukt er fremdeles utilstrekkelig, og angrep og drap på menneskerettighetsaktivister og lokale ledere for de internt fordrevne fortsetter.

Santos-regjeringens egentlige eksamen blir gjennomføringen av Ley de Victimias. Loven ble endelig ferdigstilt i desember 2011 og skal gi kompensasjon og land tilbake til landets millioner av internt fordrevne. Men dette er en svært krevende oppgave, både juridisk, politisk, økonomisk og sikkerhetsmessig.

OFRENES LOV Siste halvdel av 2011 ble det gjort et omfattende arbeid for å forberede gjennomføringen av Ley de Victimias («ofrenes lov»), og i 2012 skal resultatene begynne å komme. Lykkes man, vil det ha stor betydning for å gi ofrene for konflikten oppreisning for begått urett. Mislykkes regjeringen, blir man stående på stedet hvil.

Gjennomføringen av loven vil bli utfordret av store landeiere og paramilitære grupper, som har utvidet sine eiendommer gjennom fordrivelse av bønder i ly av den væpnede konflikten. Flere av disse gruppene satset alt på lokalvalget i oktober 2011, vel vitende om at de statlige institusjonene er svake og at ansvaret for gjennomføringen av loven i stor grad vil bli lagt på lokalt nivå.

For første gang på mange år har Colombia en regjering som møter motstand fra ytre høyre og deler av den etablerte elite. Tidligere president Uribe klarte å holde en allianse mellom den urbane eliten og de store landeierne på landsbygda. Det var en sterk og aggressiv allianse som gjorde alt for å parkere sivilsam-

funnets agendaer på sidelinjen. Resultatene fra lokalvalgene i 2011 viste at Uribes støttespillere er svekket.

INNEN 10 ÅR Ley de Victimias er viktig for ofrenes søken etter sannhet, rettferdighet, forsoning og fred. Den er utformet for å fremme erstatningskrav og tilbakeføring av jord innen 10 år. Utgangspunktet er at over én million familier er drevet på flukt i Colombia. Dette innebærer at man må finne erstatning for eller tilbakeføring av jord til 100 000 familier i året. Utfordringene er mange. Bare i 2011 ble 49 menneskerettighetsaktivister drept, ifølge organisasjonen «Somos Defensores». Mange lokale ledere har lidd samme skjebne. Veien videre krever nær dialog med ofrene, lokale myndigheter og ulike sektorer i sivilsamfunnet. Regjeringen har budsjettert med 25 milliarder dollar over 10 år.

VÆPNET KONFLIKT Colombia har hatt en uavbrutt voldsspiral de siste 50 årene, der gerilja, kriminelle bander, narkokarteller, paramilitære grupper og hæren har operert. I februar 2012 lovet FARC å slutte med kidnapping av sivile, og i april ble de ti siste soldatene og politimennene løslatt. Lederen Timoleón Jiménez, alias Timochenko, uttalte også at han ønsket fred. President Santos sa at dette ikke var nok og krevde at geriljaen også måtte slutte å rekruttere barnesoldater og bruke landminer.

Selv om flere toppledere i FARC har blitt drept de siste årene, har geriljaen økt sin aktivitet. I 2011 utførte FARC 2148 angrep, det høyeste tallet på 15 år. Reorganiserte paramilitære grupper og narkobander har også vokst. Dette viser at uten en forhandlet politisk løsning på konflikten, vil gjennomføringen av Ley de Victimias stå overfor nærmest uoverstigelige utfordringer. ■



NØKKELTALL › ECUADOR

Folketall (mill)	14,5
Areal km2	283 560
Flyktninger fra Ecuador	1167
Internt fordrevne	0
Flyktninger i Ecuador fra andre land	144 994
Frivillige tilbakevendinger til Ecuador i 2011	-
Asylsøkere fra Ecuador til Norge i 2011	0

Tall ved inngangen til 2012.

FLEST FLYKTNINGER I LATIN-AMERIKA

Ecuador er sammen med Venezuela det landet som har flest flyktninger i Latin-Amerika. Årsaken er den pågående væpnede konflikten i Colombia mellom regjeringen, paramilitære grupper og FARC-geriljaen. Ecuador deler 600 km grense med Colombia, og 98 prosent av flyktningene i Ecuador er colombianere. Hver måned tar omkring 1500 colombianere seg over grensen.

BEDRET FORHOLD TIL COLOMBIA Rundt 40 prosent av flyktningene befinner seg i grenseområdene mot Colombia. Disse regionene er de minst utviklede i Ecuador med stor fattigdom og dårlig infrastruktur. Væpnede grupper kjemper om kontroll over disse strategisk viktige områdene, der menneskehandel og smugling av narkotika og våpen pågår i stor stil.

Forholdet mellom Ecuador og Colombia var i en periode svært spent. Det toppet seg i 2008 da den colombianske regjeringen bombet en FARC-leir på ecuadoriansk territorium. De diplomatiske forbindelsene ble brutt, men gjenopptatt i november 2010. Et av kravene fra Ecuador var økonomisk støtte til de colombianske flyktningene. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har hjulpet de to landene til å bli enige om å inngå et samarbeid for å sikre flyktningenes behov og rettigheter.

I desember 2011 besøkte Colombias president Manuel Santos Ecuador. Fem dager senere besøket kunngjorde Ecuadors president Rafael Correa at han ville utplassere 10 000 soldater og politi langs grensen for å bedre sikkerheten. Sikkerhetsstyrkene kritiseres for å forverre flyktningenes situasjon.

STIGMATISERING AV FLYKTNINGER Manglende registrering av flyktninger har vært et stort problem, men i løpet av 2010 ble det satt i gang en kampanje for å forbedre dette. Registrerte flyktninger har

blant annet rett til å skaffe seg arbeid, utdanning og eie bolig.

Stigmatiseringen av flyktningene er økende. I en holdningsundersøkelse blant ecuadorianere svarte 64 prosent at de hadde et veldig dårlig inntrykk av colombianere som oppholder seg i Ecuador. De assosieres ofte med vold, prostitusjon og kriminalitet. Frykten for diskriminering og vold gjør at mange flyktninger foretrekker å ikke la seg registrere, til tross for at de da har færre rettigheter og løper større risiko for utnyttning på arbeidsmarkedet. De mest utsatte er urfolk, kvinner, barn og afro-colombianere.

I januar 2011 introduserte ecuadorianske myndigheter nye og strengere regler for asylsøknader. Målet er å få færre ubegrunnede søknader. UNHCR mener utfordringene er å forbedre asyllovgivningen, identifisere flyktningenes behov og iverksette ordninger som ivaretar deres rettigheter på lang sikt. Det er liten sannsynlighet for at de colombianske flyktningene returnerer til hjemlandet i nærmeste framtid.

HJELP FRA BRASIL I september 2010 undertegnet Ecuador en avtale med Brasil om bistand i forbindelse med integreringen av de 15 000 colombianske flyktningene som befinner seg i det nordøstlige Ecuador. Det er den første bistandsavtalen av en slik art og størrelse mellom latinamerikanske land, ifølge UNHCR. De brasilianske myndighetene støtter prosjekter knyttet til utdanning, kjønnsbasert vold og utbygging av infrastruktur. Bistandsmidlene skal også komme den fattige lokalbefolkningen til gode.

Foreløpig er det usikkert hvorvidt de colombianske flyktningene i Ecuador og andre naboland omfattes av «Ley de Victimias» (se landprofil Colombia), vedtatt av det colombianske senatet i juni 2011, som blant annet går ut på tilbakeføring av land til mennesker fordrevet på grunn av konflikten. ■



NØKKELTALL › GUATEMALA

Folketall (mill)	14,4
Areal km2	108 890
Flyktninger fra Guatemala	7195
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Guatemala fra andre land	157
Frivillige tilbakevendinger til Guatemala i 2011	-
Asylsøkere fra Guatemala til Norge i 2011	0

Tall ved inngangen til 2012.

UVISST ANTALL INTERNT FORDREVNE

Krigen mellom kriminelle gjenger gjør Guatemala til et av verdens mest voldelige land. Landet grenser mot Mexico i nord, og det er først og fremst mexicanske narkokarteller som opererer. Store mengder våpen og narkotika transporteres gjennom Guatemala og videre gjennom Mexico på vei til USA. De siste årene har Guatemala hatt en drapsrate på over 5000 årlig, ifølge Latin-Amerikaboken 2010. Dette tallet ligger nært opp til antall drept per år under borgerkrigen fra 1960 - 1996.

MAYAINDIANERNE MEST UTSATT Ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) er mange guatemalanere blitt internt fordrevet på grunn av narkokrigen de siste årene, men antallet er ukjent. I Villa Nueva utenfor Guatemala City skal fem prosent av befolkningen være internt fordrevet fordi de ikke har kunnet betale bestiktelser som de kriminelle gjengene krever.

Guatemala har allerede et høyt antall internt fordrevne etter borgerkrigen som endte i 1996. Den 36 år lange væpnede konflikten omtales som den blodigste av alle borgerkriger i Latin-Amerika, med i overkant av 200 000 drept. Tallene spriker, men IDMC anslår at mellom 500 000 og 1,5 millioner mennesker ble internt fordrevet under krigen. Ingen sikre undersøkelser er foretatt verken når det gjelder de fordrevnes levekår eller hvor mange de er, men de fleste lever i slumområder i eller i nærheten av Guatemala City. Den nasjonale kommisjonen for kompensasjon etter borgerkrigen (PNR) mente i 2006 at det var én million internt fordrevne i landet, hovedsakelig urfolk.

Maya indianerne utgjør 60 prosent av befolkningen i Guatemala, og rundt 80 prosent av dem er fattige. Ressursfordelingen i landet er svært skjev, og antall jordløse er stigende. 70 prosent av all dyrkbar jord er i hendene på tre prosent av befolkningen, rapporterer FNs utviklingsprogram (UNDP).

VOLD OG NARKOKRIG En av grunnene til den høye kriminaliteten i Guatemala er at sjansen for å bli rettsforfulgt er minimal. Borgerkrigen har stor skyld i at institusjonene er svake og at statsapparatet er infiltrert. I april 2009 fantes det rundt 100 000 private sikkerhetsvakter

i landet med fri tilgang til våpen. Flere av dem er knyttet til kriminelle miljøer. Narkokartellet Las Zetas er en av de mest aktive kriminelle gruppene i Guatemala og er kjent for grusomme voldshandlinger som massedrap og likvidering på åpen gate. På grunn av fattigdom og vold er det mange som forsøker å emigrere, først og fremst til USA via Mexico.

Guatemala er også transittland for migranter fra land lenger sør i Latin-Amerika. Mexico's National Immigration Institute (INM) anslår at 400 000 ulovlige immigranter årlig prøver å krysse grensen fra Guatemala til Mexico. Ifølge General Migration Directorate (DGM) ble 30 855 illegale guatemalanske immigranter deportert fra USA i 2011, og 30 700 ble deportert fra Mexico. U.S. Department of Homeland Security oppgir at i 2010 var det 520 000 guatemalanske illegale immigranter i USA.

PRESIDENT MED KONTROVERSIELL FORTID Det er lite håp om at president Otto Perez Molina, som vant valget i september 2011, vil gjøre situasjonen i Guatemala bedre. Før valget henvendte urfolksorganisasjonen Waquib Kej seg til FN for å hindre at Molina fikk stille til valg. Organisasjonen anklaget Molina for drap og tortur under borgerkrigen, da han var leder for den militære etterretnings-tjenesten. Men president Molina lover større sikkerhet og bruk av hardhendte metoder for å knuse de voldelige narkotikabandene. ■



NØKKELTALL > HAITI

Folketall (mill)	10,0
Areal km ²	27 750
Flyktninger fra Haiti	41 129
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Haiti fra andre land	6
Frivillige tilbakevendinger til Haiti i 2011	-
Asylsøkere fra Haiti til Norge i 2011	1

Tall ved inngangen til 2012.

KAOS OG KORRUPSJON

Sommeren 2011 oppfordret FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) alle land om å ta humanitære hensyn og ikke å returnere flyktninger til Haiti. Gjenoppbyggingen etter jordskjelvet i 2010 har vært kaotisk, og myndighetene har fortsatt ingen handlingsplan for gjenreisingsarbeidet. Landets nye president Michel Martelly, som kom til makten i mai 2011, har liten eller ingen politisk erfaring. Intern maktkamp førte til at statsminister Garry Conille trakk seg i februar 2012. Haiti er et av verdens mest korrupte land, og brukes som transitland for narkotikasmugling fra land i Latin-Amerika til USA.

UTRYGGE LEIRER Jordskjelvet som rammet Haiti 12. januar 2010, tok 220 000 menneskeliv og skadet 300 000. I tillegg ble 2,3 millioner mennesker hjemløse. I juli 2010 var det på det meste 1,5 millioner internt fordrevne som oppholdt seg i teltleirer i Haiti. Ved utgangen av 2011 bodde fortsatt over en halv million i slike leirer. Svært få av de som har forlatt teltleirene, har kunnet reise hjem.

Fra juli 2010 og frem til februar 2012 skal 63 000 ha blitt kastet ut fra teltleirene, og svært mange lever under trusselen om å bli det. Noen leirer har blitt nedlagt fordi landeiere krever eiendomsrett. Overgrep og voldtekt er et stort og vedvarende problem.

Svært mange bistandsorganisasjoner har trukket seg ut av Haiti, og ifølge FN hemmes oppbyggingen av landet av bistandstretthet. Kun 53 prosent av de 5,5 milliarder dollar som ble lovet på en giverkonferanse for Haiti i mars 2011, er utbetalt.

Vestlige bistandsorganisasjoner og FN har liten tillit i befolkningen, viser undersøkelser. Lokalbefolkningen foretrekker å få hjelp fra sitt eget folk og ta i bruk egne tradisjoner for konflikt-håndtering.

Våren 2012 advarte FN om fare for omfattende spredning av

malaria i flyktningleirene fordi pengemangelen går ut over arbeidet med helse og hygiene i leirene.

EN SJETTEDEL EMIGRERT Ifølge nyhetsbyrået Reuters Alertnet har en sjettedel av haitierne forlatt landet, mange i usikre småbåter. Den viktigste destinasjonen er Den dominikanske republikk, hvor ti prosent av befolkningen er fra Haiti. Etter jordskjelvet reiste 200 000 haitiere over grensen til nabolandet. I Den dominikanske republikk har haitierne ingen statsborgerrettigheter, og de har derfor ikke tilgang til helsetjenester og utdanning. Mange arbeider under slavelignende forhold på plantasjer og i sexindustrien.

Et stort problem for mange haitiere er at de ikke har identitetspapirer. I løpet av 2011 skaffet UNHCR, sammen med de haitiske myndighetene, fødselsattester til 5000 internt fordrevne. Haiti lovet i 2011 å ratifisere konvensjonen for reduksjon av statsløse fra 1961, og UNHCR håper det kan gi en positiv effekt overfor andre karibiske land.

UTFORDRINGER I JORDBRUKET Allerede før jordskjelvet i 2010 var Haiti det fattigste landet på den vestlige halvkule, sterkt preget av både naturkatastrofer og politisk ustabilitet. 75 prosent av befolkningen lever for under to dollar dagen, og størsteparten av statsbudsjettet blir finansiert gjennom bistand. Siden 1994 har fredsbevarende styrker fra FN vært i landet i flere perioder.

En nyliberalistisk politikk, gjennomført etter press fra Det internasjonale pengefondet (IMF) og Verdensbanken på 80-tallet, slo beina under matvareproduksjonen. Sterkt subsidiert ris fra USA utkonkurrerte småbøndene som flyttet inn til hovedstaden. Etter jordskjelvet flytter nå folk tilbake til landsbygda, men vilkårene for jordbruk er fortsatt dårlige. ■



NØKKELTALL › MEXICO

Folketall (mill)	113,4
Areal km2	1 972 550
Flyktninger fra Mexico	12 806
Internt fordrevne	Om lag 160 000
Flyktninger i Mexico fra andre land	2308
Frivillige tilbakevendinger til Mexico i 2011	-
Asylsøkere fra Mexico til Norge i 2011	8

Tall ved inngangen til 2012.

NARKOKRIGEN FORVERRES

Krigen mellom de ulike narkokartellene i Mexico fortsetter. Blant de som er hardest rammet, er staten Chihuahua og byen Juárez nær grensen til USA. Dette området fungerer som hovedtransportåre for narkotikasmuglingen fra Mexico til USA. Kommisjonen for menneskerettigheter i Chihuahua har dokumentert 12 000 foreldreløse barn på grunn av krigen. I 2011 skal 24 500 mennesker ha blitt internt fordrevet, ifølge Universidad Autónoma de Ciudad Juárez. Juárez var i 2009 verdens mest voldelige by med 191 mord per 100 000 innbygger.

MILITÆRE SKAPER MER VOLD Etter at Felipe Calderon kom til makten i Mexico i 2006 og erklærte krig mot narkokartellene, har sikkerhetssituasjonen forverret seg betraktelig. Over 50 000 mennesker er blitt drept. Regjeringen har svart med repressive metoder og satt inn 49 000 flere soldater fra hæren. Human Rights Watch (HRW) kritiserer regjeringen for ensidig bruk av militær makt, og viser til de mange tilfellene av drap og tortur begått av sikkerhetsstyrkene.

En av de mest voldelige gruppene, Las Zetas, skal ha rundt 10 000 medlemmer og består i stor grad av tidligere elitesoldater som var stasjonert ved grensen.

Mexico er både produsentland og transitland for narkotika fra Latin-Amerika til USA og Europa. Menneskehandel og smugling av våpen foregår også i stor stil. Det er ikke uvanlig at både politi og politikere er involvert. 90 prosent av våpnene som blir brukt i krigen, er kjøpt lovlig i USA og smuglet inn i Mexico, ifølge Norsk Nettverk for Latin-Amerika forskning (NorLARNet).

INTERNT FORDREVNE Det foreligger ikke sikre tall på hvor mange som har måttet flykte på grunn av narkotikakrigen. Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) viser til en studie som

anslår at 1,6 millioner er blitt internt fordrevet i løpet av de siste fem årene på grunn av narkotikakrigen.

24 000 urfolk er fortsatt internt fordrevet i Chiapas i det sørlige Mexico etter Zapatista-opprøret i 1994, ifølge FNs utviklingsprogram (UNDP). I begynnelsen av 2012 vedtok myndighetene i Chiapas en lov for at rettighetene til de internt fordrevne etter opprøret skal sikres bedre. Frem til nå har det ikke vært en helhetlig politikk for internt fordrevne, og hjelpen har vært sporadisk. En viktig seier for UNDP og frivillige organisasjoner som har jobbet med lovforslaget, er en klar definisjon av internt fordrevne. Det er fortsatt usikkert hvordan loven skal implementeres. I statene Guerrero og Oaxaca er urfolk de siste årene blitt fordrevet på grunn av religiøse konflikter og paramilitær virksomhet. Disse får svært liten oppmerksomhet.

KIDNAPPING OG DEPORTASJONER Mexico ratifiserte Flyktningkonvensjonen av 1951 og tilleggsprotokollen av 1967 i 2000, men den nasjonale lovgivningen har vært mangelfull og ikke oppfylt internasjonale standarder. I januar 2011 trådte en ny lov for flyktninger og asylsøkere i kraft. Den sikrer flyktningene rett til helse-tjenester, arbeid og utdanning.

Årlig kidnappes om lag 18 000 immigranter i Mexico. Det er først og fremst de kriminelle narkokartellene som står bak kidnappingene, men også ansatte i migrasjonsmyndighetene skal være involvert.

73 prosent av de 390 000 ulovlige immigrantene som ble deportert fra USA i 2010, kom fra Mexico, ifølge Pew Hispanic Center. U.S. Department of Homeland Security oppgir at i 2011 utgjorde meksikanerne 59 prosent av de 11,5 millioner immigrantene som oppholdt seg ulovlig i USA. ■



NØKKELTALL › PANAMA

Folketall (mill)	3,5
Areal km2	75 420
Flyktninger fra Panama	134
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Panama fra andre land	18 056
Frivillige tilbakevendinger til Panama i 2011	-
Asylsøkere fra Panama til Norge i 2011	0

Tall ved inngangen til 2012.

FÅ RETTIGHETER

I Panama er det mellom 12 500 og 14 000 personer som trenger internasjonal beskyttelse, ifølge en studie fra La Universidad de Panama og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Majoriteten er colombianere som har flyktet fra den væpnede konflikten mellom regjeringen, paramilitære grupper og geriljaen i Colombia. Bare 1000 personer har fått flyktningstatus, og kun en brøkdel av de som søker asyl, får det.

OPPHOLDER SEG I SKJUL De fleste colombianske flyktninger ankommer Panama med fly og befinner seg i urbane slumområder i utkanten av Panama City og Colón. Til tross for at de fleste holder sammen og har sine nettverk, er det likevel en utfordring å nå fram til de som trenger beskyttelse. Mange søker ikke engang om asyl, fordi de vet sjansen for å få det innvilget er minimal. Av frykt for å bli deportert, velger de å leve i skjul.

De aller fattigste krysser grensen til fots eller med båt. Flertallet er afro-colombianere eller urfolk. De ender opp i grenseprovinser som Darién, som er den minst utviklede regionen i Panama. Beskyttelsesbehovene er store, spesielt for kvinner og barn.

Et alvorlig problem er at de nasjonale myndighetene ikke tilbyr noe som helst informasjon når det gjelder rettigheter eller juridisk hjelp til flyktningene. UNHCR og lokale frivillige organisasjoner jobber for at flere skal registreres. Det er første steg for å oppnå beskyttelse. Andre prosjekter går ut på å heve kapasiteten til lokale myndigheter. Organisasjoner knyttet til den katolske kirken gjør også en betydelig innsats for flyktningene.

De colombianske flyktningene er utsatt for diskriminering, både fra myndighetene og vanlige folk. I mediene omtales de også

på en diskriminerende måte. Derfor er det viktig med informasjon om konflikten i Colombia og flyktningenes situasjon.

MIDLERTIDIG BESKYTTELSE Panama gir midlertidig beskyttelse til personer på flukt fra ikke-statlige aktører, som geriljaen og paramilitære grupper. Personer med midlertidig beskyttelse lever under svært strenge restriksjoner. I praksis har de ikke lov til å forlate landsbyen eller ta seg jobb, og de har store problemer med å få dekket sine mest elementære behov. Flere skal ha mistet livet på grunn av mangel på medisinsk hjelp.

Foreløpig er det usikkert hvorvidt de colombianske flyktningene i Panama og andre naboland omfattes av «Ley de Víctimas» (se landprofil Colombia), vedtatt av det colombianske senatet i juni 2011, som blant annet går ut på tilbakeføring av jord til personer drevet på flukt. De colombianske flyktningene i Panama trenger mer humanitær assistanse og juridisk bistand for å dekke sine beskyttelsesbehov.

ØKONOMISK VEKST Etter overtakelsen av Panama-kanalen i 1999, har Panama hatt høy økonomisk vekst. Landet er også kjent for å være et skatteparadis. Men Panama ligger nest dårligst an i Latin-Amerika når det gjelder sosiale forskjeller.

I juni 2011 ratifiserte Panama konvensjonen for reduksjon av statsløse fra 1961, samt konvensjonen fra 1954 om statsløses status. UNHCR berømmer Panama for å være det første landet i verden til å skrive under, etter at de iverksatte en kampanje i forbindelse med 50-årsmarkeringen av konvensjonen for reduksjon av statsløse. ■

NØKKELTALL > PERU	
Folketall (mill)	29,0
Areal km ²	1 285 216
Flyktninger fra Peru	5989
Internt fordrevne	Om lag 150 000
Flyktninger i Peru fra andre land	1638
Frivillige tilbakevendinger til Peru i 2011	-
Asylsøkere fra Peru til Norge i 2011	0

Tall ved inngangen til 2012.

INGEN KOMPENSASJON TIL FORDREVNE

I Peru finnes det fortsatt 150 000 internt fordrevne etter konflikten mellom den maoistiske geriljabevegelsen Lysende Sti og peruanske myndigheter som startet i 1980. Situasjonen var på sitt verste i 1990 med én million internt fordrevne. Konflikten avtok etter at lederen av Lysende Sti, Abimael Guzman, ble arrestert i 1992. De fleste internt fordrevne er fortsatt ekskludert fra offentlige goder som helsetjenester og utdanning, og mange har store problemer med å skaffe seg jobb.

FÅ FRAMSKRITT ETTER LOVEN I 2004 kom det en lov med retningslinjer for å beskytte internt fordrevne og hindre nye fordrivelser. Målet var å ansvarliggjøre myndighetene og få alle internt fordrevne registrert. I 2010 var likevel bare 5000 registrert, og ved utgangen av 2011 hadde ingen av disse mottatt noen som helst form for kompensasjon, slik loven sier. Det finnes heller ingen kartlegging eller undersøkelse av situasjonen til de internt fordrevne i Peru.

De fleste internt fordrevne lever i urbane slumområder i Lima, Ayacucho, Junín, Ica og Huánuco. Det er anslått at 70 prosent av dem tilhører urbefolkningen.

ØKT KOKAPRODUKSJON De siste årene har det vært store regionale konflikter i Peru knyttet til utnyttelse av naturressurser, gruvedrift og kokaproduksjon.

Ifølge en FN-rapport benyttes 560 000 mål til dyrking av koka, mens bare vel 66 000 mål er godkjent fra myndighetenes side. Peru ligger nå like etter Colombia som verdens største kokaeksportør, og deler av eksporten kontrolleres av tidligere medlemmer i Lysende Sti-geriljaen. I februar 2012 ble Artemio, leder for en av de to gjenværende frak-

sjonene av Lysende Sti, såret og deretter arrestert. Dette skjedde etter et sammenstøt mellom geriljaen og regjeringssoldater i Huallaga-dalen, som er et kjerneområde for kokaproduksjon.

Perus tidligere president, Alan García, var kjent for å føre en nyliberalistisk økonomisk politikk. Under hans periode ble det åpnet for leting etter olje og gass, samt annen økonomisk virksomhet på områder som tilsvarer 75 prosent av peruansk Amazonas. Her bor det først og fremst urfolk. FN kritiserer Peru for manglende implementering av ILO-konvensjonen om urfolks rettigheter. I juni 2011 vant Ollanta Humala fra venstrepartiet Gana Perú presidentvalget med løfter om fattigdomsbekjempelse, større nasjonal kontroll over naturressursene, kraftig økning i minstelønnen og et mer reelt og deltakende demokrati.

MIGRASJON OG FATTIGDOM Til tross for den sterke økonomiske veksten i Peru de siste årene, lever fortsatt 31,3 prosent av befolkningen i fattigdom, ifølge det nasjonale instituttet for statistikk. Fattigdommen er spesielt utbredt på landsbygda.

Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) sier i en rapport at over to millioner peruanere forlot landet mellom 1990 og 2009. Vanligste destinasjoner var USA (32,6 prosent), Spania (16,6 prosent) og Argentina (13,5 prosent).

700 000 peruanske familier mottar pengeoverføringer fra slektninger i utlandet. For 60 prosent av disse familiene er pengeoverføringene fra utlandet eneste inntektskilde.

Peru grenser til Colombia, men er lite berørt av konflikten der, og det finnes få colombianske flyktninger i landet. En grunn er at grenseområdet består av ugjennomtrengelig jungel og er nesten ubebodd. ■



NØKKELTALL › USA

Folketall (mill)	310,4
Areal km ²	9 629 091
Flyktninger fra USA	4374
Internt fordrevne	-
Flyktninger i USA fra andre land	276 484
Frivillige tilbakevendinger til USA i 2011	-
Asylsøkere fra USA til Norge i 2011	4

Tall ved inngangen til 2012.

STRID OM INNVANDRINGSLOVER

Etter at Obama kom til makten i 2009, har 1,1 millioner immigranter uten lovlig opphold blitt deportert, ifølge The New York Times. Det er det høyeste antallet de siste femti årene, og mange av de deporterte er flyktninger med beskyttelsesbehov. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) uttrykker bekymring for at anti-terrorlover i økende grad rammer asylsøkere og flyktninger, og mener de strider mot internasjonal lov og Flyktningkonvensjonen.

LOVFORSLAG TIL HØYESTERETT Debatt om en ny immigrasjonsreform kan bli en av valgkampsakene i 2012. Mange stater kritiserer regjeringen for å være for løssluppen i immigrasjons- og flyktningepolitikken, og har vedtatt egne lover. I 2010 ble den såkalte SB 1070-loven vedtatt i Arizona. Det førte til protester over hele USA, også fra president Obama.

Loven innebærer blant annet at alle innvandrere må bære identifikasjonspapirer, og den gjør det ulovlig for personer uten lovlig opphold å bo eller ta seg jobb i staten. I tillegg kriminaliserer den også de som ansetter, huser eller transporterer illegale immigranter. Loven gir politiet rett til å deportere eller fengsle immigrantere på ubestemt tid.

Samtidig som diskusjonen har pågått om hvorvidt en stat kan vedta sine egne immigrasjonslover, har 31 andre stater allerede vedtatt nye lover inspirert av SB 1070 i løpet av 2011, ifølge The New York Times. Høyesterett skal ta stilling til hvorvidt SB 1070 er lovlig eller ikke, og en avgjørelse er ventet i løpet av sommeren 2012.

MINDRE ILLEGAL IMMIGRASJON Den illegale immigrasjonen til USA sank fra 390 000 i 2010 til 340 000 i 2011. En av grunnene er at finanskrisen gjør det mindre attraktivt å reise til landet. Grensekontrollen mellom USA og Mexico forsterkes også stadig. 73 prosent

av de 390 000 ulovlige immigrantere som ble deportert fra USA i 2010, kom fra Mexico, ifølge Pew Hispanic Center. U.S. Department of Homeland Security oppgir at per 1. januar 2011 var det 11,5 millioner immigranter som oppholdt seg ulovlig i USA, 59 prosent av disse var meksikanere.

TRENGER FORNYELSE Dagens lovgivning for flyktninger og asylsøkere baserer seg i stor grad på The Refugee Act fra 1980. The Refugee Council USA (RCUSA) mener systemet for lengst er modent for fornyelse. RCUSA kritiserer myndighetene for dårlig koordinering og kompliserte prosedyrer. Et av ankepunktene er at regjeringen svikter når det gjelder å tilrettelegge for at lokale myndigheter skal kunne ta imot flyktninger og asylsøkere på en god måte.

I tiden etter at loven trådte i kraft på 1980-tallet, mottok flyktningene økonomisk hjelp i minst ett og et halvt år. I dag varer pengestøtten maks åtte måneder, uavhengig om det er spesielle behov grunnet sykdom, uførhet, psykiske traumer eller andre forhold. RCUSA mener åtte måneder er altfor kort tid til at flyktningene kan skaffe seg jobb og klare seg på egen hånd.

OVERFØRINGSFLYKTNINGER 74 000 søkte om asyl i USA i 2011. Dette er en økning på 33 prosent fra året før. Halvparten av asylsøkerne kom fra Kina, Mexico og El Salvador.

Fra 1975 til og med 2011 har USA tatt imot tre millioner overføringsflyktninger. Dette er mer enn samtlige andre land i verden til sammen. En overføringsflyktning kan søke om permanent oppholdstillatelse etter ett år og om statsborgerskap etter fem år. Office of Refugee Resettlement (ORR) melder at tok USA imot 56 410 overføringsflyktninger i 2011. Over halvparten kom fra Burma og Bhutan. ■



NØKKELTALL > VENEZUELA

Folketall (mill)	29,0
Areal km ²	912 050
Flyktninger fra Venezuela	8140
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Venezuela fra andre land	219 391
Frivillige tilbakevendinger til Venezuela i 2011	-
Asylsøkere fra Venezuela til Norge i 2011	0

Tall ved inngangen til 2012.

LANG VEI TIL FLYKTNINGSTATUS

Venezuela deler en 2219 km lang grense med Colombia. Landet har mottatt et stort antall colombianske flyktninger som har flyktet over grensen fra den væpnede konflikten mellom regjeringen, geriljaen og paramilitære grupper i Colombia. Det skal oppholde seg omkring 200 000 colombianske flyktninger i Venezuela, men bare 1774 har fått flyktningstatus. Det betyr at under ti prosent av de som kan ha rett til det, har fått status som flyktninger.

LANG VENTETID FOR ASYLSØKERE Den pågående konflikten i Colombia gir lite håp om snarlig tilbakevending for flyktningene i Venezuela. De fleste lever i de fattige grenseprovinserne Zulia, Tachira, Apure og Amazonas. Her er det mangel på helsetjenester, utdanning og rent drikkevann. To tredeler av familiene overlever fra dag til dag på det de tjener på strøjobber, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Flyktningene oppholder seg i små samfunn langs den lange, uoversiktlige grensen. Dette skaper store utfordringer i arbeidet med å registrere og nå frem med hjelp til flyktningene.

15 700 asylsøkere venter på å få sin status definert. Asylsøkerne har etter loven rett på dokumenter som er gyldige i to måneder når de melder seg. I praksis tar det oftest mange måneder før de får dokumentene. Mens UNHCR mener det tar opptil tre år å få en asylsøknad ferdigbehandlet, hevder flere menneskerettighetsorganisasjoner det tar dobbelt så lang tid. Asylsøkerne har ikke rett til å jobbe i ventetiden, og den lange behandlingstiden skaper store problemer.

BEDRET FORHOLDT TIL COLOMBIA Venezuelas forhold til Colombia har vært komplisert, og ideologisk sett står de to landene langt fra hverandre. I 2009 ga Colombia USA adgang til å etablere flere

militærbaser i landet. Venezuelas president, Hugo Chavez, svarte med å intensivere det militære nærværet i grenseområdet og brøt de diplomatiske forbindelsene. Dette forverret situasjonen for flyktningene i grenseområdet, og det ble rapportert om tilfeller av overgrep fra de militære. Etter at Juan Manuel Santos ble president i Colombia i august 2010, er de diplomatiske forbindelsene blitt gjenopptatt.

Omfattende korrupsjon, samt regjeringens innblanding og kontroll over både domstolene og byråkratiet, skaper utfordringer når det gjelder å utarbeide en langsiktig og forutsigbar flyktningpolitikk i Venezuela. Spesielt øker usikkerhetsmomentene i forkant av valg når regjeringen øker kontrollen.

Noen positive forandringer har likevel skjedd den siste tiden. Nasjonale institusjoner som jobber med flyktningsspørsmål, har fått styrket sin kapasitet etter samarbeid med UNHCR. Det samme gjelder Den nasjonale kommisjonen for flyktninger, som har ansvar for flyktningsspørsmål.

BOR UTSATT UNHCR har observert at stadig flere colombianske flyktningene søker tilflukt i områder som myndighetene regner som ubeboelige fordi de ligger utsatt til for naturkatastrofer. Et eksempel er Villa Gloria utenfor Cartagena, der det i 2010 bodde over hundre familier.

Foreløpig er det usikkert hvorvidt de colombianske flyktningene i Venezuela og andre naboland omfattes av «Ley de Victimias» (se landprofil Colombia), vedtatt av det colombianske senatet i juni 2011, som blant annet går ut på tilbakeføring av jord til mennesker drevet på flukt. Å styrke den juridiske bistanden til de colombianske flyktningene blir derfor svært viktig i tiden som kommer. ■



*Vinterkulden tar livet
av mange barn på flukt
i Afghanistan.*

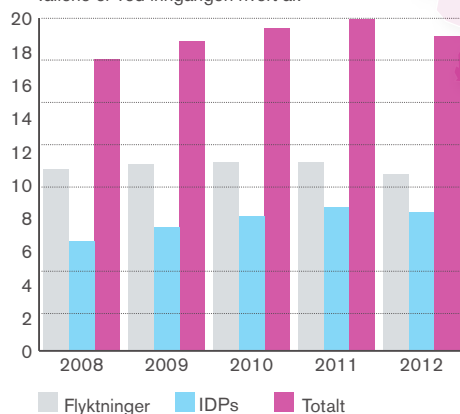
ASIA OG OSEANIA



Fortsatt store humanitære utfordringer	84
Afghanistan	86
Australia	87
Bangladesh	88
Bhutan	89
Filippinene	90
India	91
Indonesia	92
Irak	93
Iran	94
Israel	95
Jemen	96
Jordan	97
Kina	98
Libanon	99
Myanmar/Burma	100
Nepal	101
Nord-Korea	102
Pakistan	103
Det palestinske området	104
Papua Ny-Guinea	105
Sri Lanka	106
Syria	107
Sør-Korea	108
Thailand	109

FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE SISTE FEM ÅR

Tallene er ved inngangen hvert år.



LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA

Det palestinske området	4 893 508
Afghanistan	2 702 237
Irak	1 452 287
Myanmar (Burma)	438 659
Vietnam	338 945

Kilde: UNHCR og UNRWA

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE

Irak	2 300 000 - 2 600 000
Pakistan	Minst 900 000
Syria	Minst 589 000
India	Minst 506 000
Jemen	Minst 463 500

Kilde: IDMC



Kamper mellom regjeringsstyrker og opprørere i Kachin-staten i det nordlige Myanmar fordrev mellom 50 000 og 75 000 mennesker sommeren og høsten 2011.

FORTSATT STORE HUMANITÆRE UTFORDRINGER

Ved utgangen av 2011 var det totale antallet mennesker på flukt i Asia på 18,9 millioner - en nedgang på én million sammenlignet med 2010. Tallet på flyktninger gikk ned fra 11,3 millioner i 2010 til 10,6 millioner i 2011. Antallet internt fordrevne viste en nedgang fra 8,6 til 8,3 millioner i samme periode.

SØR- OG SØRØST-ASIA Tallet på internt fordrevne falt i 2011 for første gang på seks år i Sør- og Sørøst-Asia. Ved årsskiftet 2011/2012 var 4,3 millioner på flukt i eget land på grunn av væpnet konflikt, vold og brudd på menneskerettighetene. I 2010 var tallet 4,6 millioner. Hovedårsaken er nedgangen i antallet internt fordrevne i Pakistan og Sri Lanka. Både i Afghanistan, Myanmar, Pakistan og Filippinene pågikk det fortsatt væpnede konflikter i 2011.

Myndighetene i Thailand gav støtte til de som ble fordrevet på grunn av grensetvisten med Kambodsja, men viser langt mindre interesse for de som er rammet av konflikten mellom muslimske opprørsgrupper og regjeringsstyrker i Sør-Thailand. Det samme mønstret vises i India og i Vest-Papua i Indonesia, der myndighetene benekter at konflikter med separatistgrupper fører til fordrivelse. Både i Thailand, Indonesia og India hindrer nasjonale myndigheter utenlandske hjelpeorganisasjoner tilgang til konfliktområdene.

I Bangladesh, India, Indonesia og Filippinene er også mye av volden knyttet til motsetninger mellom grupper som tilhører ulike klaner og etniske eller religiøse grupper. Kampen om jord, ressurser og politisk makt er drivkraften bak voldshandlingene.

Et fellestrekk for mange av landene er at flertallet av de som er på flukt, ikke befinner seg i leirer, men søker hjelp og beskyttelse hos slektninger eller venner, ofte i større byer. I Afghanistan flykter vanligvis hele familien sammen, mens en person ofte blir værende igjen for å passe på hus og eiendom.

I Sør- og Sørøst-Asia ble 643 000 fordrevet i 2011 mot 800 000 i 2010. Flest nye fordrivelser var det i Pakistan (190 000) og Afghanistan (186 000). I Pakistan returnerte samtidig så mange at det samlede antallet internt fordrevne likevel gikk ned. I Afghanistan representerer tallet på nye fordrivelser en økning på 80 prosent sammenlignet med året før, og reflekterer at konflikten har spredd seg til provinser nord og nordvest i landet. 15 år etter fødselen til den internasjonale konvensjonen mot produksjon, salg og bruk av landminer, ble det i 2011 lagt ut nye miner av væpnede grupper både i Afghanistan, Pakistan og Myanmar.

I Myanmar gav løslatelse av politiske fanger, samt etablering av et nytt juridisk regelverk med større demokratisk handlingsrom og gjennomføringen av mellomvalget i april 2012, grunn til optimisme. Likevel står landet overfor store utfordringer med å finne varige løsninger på de mange etniske konfliktene.

I Sri Lanka er fremdeles over 100 000 mennesker internt fordrevet, tre år etter at den væpnede konflikten ble avsluttet. I tillegg har en stor andel av dem som har returnert til sine hjemsteder fremdeles behov for humanitær assistanse og beskyttelse.

Det er bare tre land i Sørøst-Asia - Kambodsja, Filippinene og Øst-Timor - som har tilsluttet seg Flyktningkonvensjonen av 1951 og tilleggsprotokollen fra 1967. Likevel har flere land i regionen, for eksempel Thailand, tatt i mot et stort antall flyktninger i en årrekke. FNs høykommissær for flyktninger arbeider i flere av



Den første ferjen med returnerte flyktninger fra India legger til kai i Colombo, hovedstaden i Sri Lanka.



Foto: Espen Rasmussen

Den humanitære krisen i Jemen fortsetter. Det totale antallet fordrevne nærmer seg nå en halv million.

landene for å bedre den nasjonale lovgivingen på flyktningfeltet slik at den blir mer i samsvar med internasjonale standarder.

MIDTØSTEN Etter at den arabiske våren hadde ført til regimeskifte i de tre nordafrikanske landene Tunisia, Egypt og Libya, nådde fønvindene også den arabiske halvøya og førte til president Ali Abdallah Salehs avgang i Jemen i november 2011. Protestene fortsatte i Bahrain, og våren 2012 fryktet mange at situasjonen i Syria kunne ende med borgerkrig.

Spesielt i Jemen, det fattigste landet på den arabiske halvøya, og i Syria utviklet den humanitære situasjonen seg fra vondt til verre i 2011. Bare i 2011 ble 175 000 mennesker fordrevet fra sine hjem i Jemen, og det totale antallet internt fordrevne nærmet seg en halv million. 156 000 ble internt fordrevet i Syria i 2011, og tallene fortsatte å stige i 2012. I april 2012 anslo FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) at 55 000 syriske flyktninger hadde krysset grensene til nabolandene Jordan, Libanon, Tyrkia og Irak.

Opprøret i Syria kan også få dramatiske politiske følger. Siden opprøret startet i mars 2011, har splittelsen i nabolandet Libanon blitt stadig dypere mellom de som støtter det syriske regimet og de som støtter opprørerne. Et regimeskifte i Syria vil føre til at aksen mellom Hizbollah og Iran via Syria blir brutt. Dette vil radikalt endre Hizbollahs posisjon i libanesisk politikk.

Palestina fikk innvilget observatørstatus i FNs generalforsamling og medlemskap hos UNESCO, den hittil eneste FN-organisasjonen som har anerkjent Palestina som medlemsland, i 2011. Situasjonen for de palestinske flyktningene er imidlertid ikke endret. Israels fortsatte blokade av Gaza fører til svært vanskelige forhold for den palestinske sivilbefolkningen. Israel fortsetter også utbyggingen på den okkuperte Vestbredden. Ifølge EU har bosetternes angrep på palestinere og deres eiendom blitt tredoblet de siste tre årene. Protestene fra det internasjonale samfunn møter fortsatt døve ører i Tel Aviv.

Da de siste amerikanske troppene forlot Irak i desember 2011, stod en splittet nasjon tilbake. Uløste konflikter, ofte etter etniske og religiøse skillelinjer, preger fortsatt situasjonen. Irak har mellom 2,3 og 2,6 millioner internt fordrevne, noe som er blant det høyeste i verden.

De fleste kristne på flukt inne i Irak har slått seg ned i de kurdiske områdene i nord, hvor de møter store problemer med å finne seg jobb eller få utdanning. I 2011 skjedde det også en forverring i deres sikkerhetssituasjon, på grunn av angrep fra militante islamistiske grupper. Over 1,6 millioner irakere har flyktet ut av landet.

Kina spiller en nøkkelrolle i det politiske spillet på den koreanske halvøya. Kinas nære forhold til maktøverne i Pyongyang reflekteres i deres behandling av de nordkoreanske flyktningene som befinner seg i Kina. Beijing ønsker minimal internasjonal oppmerksomhet rundt deres situasjon, og nekter dem fundamentale rettigheter som å søke asyl eller oppsøke den sørkoreanske ambassaden i Beijing. Kina ønsker ikke kollaps i Nord-Korea med en påfølgende flyktningstrøm inn i Kina. De vil heller ikke at den fra før av relativt store minoriteten av koreanere som er kinesiske statsborgere, skal øke vesentlig.

NATURKATASTROFER Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC) har samlet informasjon om naturkatastrofer og flukt de fire siste årene. Tallene viser at flertallet flykter på grunn av klimarelaterte katastrofer, definert som katastrofer som kan være påvirket av klimaendringene. De langt fleste er i Asia. I Pakistan ble gjenoppbyggingen etter storflommen i 2010 ytterligere komplisert da landet i september 2011 ble rammet av en ny flom. Ved årsskiftet 2011/2012 var fortsatt over en halv million internt fordrevet på grunn av flommen. Thailand ble rammet av den verste flommen på femti år i oktober 2011. En tredel av landet ble lagt under vann, og over 110 000 ble fordrevet fra sine hjem. Da tyfonen Washi slo inn over Mindanao på Filippinene i desember 2011, mistet titusener av mennesker sine hjem.

Effektiv forebygging er svært viktig for å minimalisere tap av menneskeliv og ødeleggelser. Bangladesh, som er svært utsatt for denne type naturkatastrofer, har etablert et effektivt varslings-system og bygget tilfluktsrom. Da syklonen Sidr traff land i Bangladesh i 2007, mistet 3400 mennesker livet. Da syklonen Nargis, som hadde tilsvarende styrke, rammet Myanmar i 2008, døde til sammenligning over 84 000 mennesker, mens mer enn 50 000 mennesker ble meldt savnet. ■



NØKKELTALL › AFGHANISTAN

Folketall (mill)	31,4
Areal km2	647 500
Flyktninger fra Afghanistan	2 702 237
Internt fordrevne	Minst 450 000
Flyktninger i Afghanistan fra andre land	3062
Frivillige tilbakevendinger til Afghanistan i 2011	70 950
Asylsøkere fra Afghanistan til Norge i 2011	979

Tall ved inngangen til 2012.

ØKT KONFLIKTNIVÅ, FLERE FORDRIVES

I 2011, elleve år etter at internasjonale styrker gikk inn i Afghanistan, ble det bestemt at styrkene skal starte sin tilbaketrekking innen utgangen av 2014. Den militære kontrollen vil da bli overlatt til afghanske styrker. 2011 var preget av et økende konfliktnivå mellom afghanske og internasjonale styrker på den ene siden og Taliban og andre væpnede grupper på den andre siden. Nyheten om tilbaketrekkingen av de internasjonale styrkene bidro til en intensivering av interne maktkamper. Etniske konflikter og uenigheter knyttet til tilgang til land og vann, økte konfliktnivået ytterligere. De humanitære konsekvensene var at antallet nye internt fordrevne i 2011 (186 000) var det høyeste siden 2002.

SPREDNING AV KONFLIKTEN Etter flere tiår med konflikt er det få områder i Afghanistan som ikke har eller har mottatt internt fordrevne. I 2011 så man konflikten spre seg fra de sørlige, vestlige og østlige delene av landet til de tidligere mer stabile sentrale, nordlige og nordvestlige områdene. Mens en del internt fordrevne søkte beskyttelse og husly hos familie og venner, bodde de fleste i flyktningleirer eller i uformelle leirer i nærheten av urbane strøk. Internt fordrevne søkte seg i større grad til byer hvor husly og arbeid ble sett på som lettere tilgjengelig. Imidlertid viste en studie fra Verdensbanken og FNs høykommissær for flyktninger i 2011 at internt fordrevne som oppholdt seg i større byer, var mer sårbare og i større grad manglet tilgang til arbeid, husly og mat.

BARN OG ALENEMØDRE MEST SÅRBARE Den mest utsatte gruppen internt fordrevne var barn og alenemødre. Deres ressurser er i utgangspunktet svært begrenset, blant annet som et resultat av sosiale og kulturelle forhold. Barn utgjorde 60 prosent av de

internt fordrevne i 2011 og var spesielt utsatt for seksuelle overgrep og menneskehandel, samt rekruttering til barnarbeid eller til væpnede grupper. Blant både lokalbefolkningen og de internt fordrevne er det mange som dør på grunn av mangel på husly når værforholdene er ekstreme, spesielt vinterstid.

FÅ RETURNERER I løpet av 2011 var det ytterst få interne fordrevne som returnerte til sine hjemsteder. Arbeidet med å finne varige løsninger, både for internt fordrevne og flyktninger som returnerer, kommer til å bli en stor utfordring i tiden som kommer. De vanligste hindringene for retur er mangel på tilgang til land, problemer med å få tilbake hus og eiendeler, samt begrenset tilgang til sosiale tjenester. Mange som har prøvd å returnere, har vært nødt til å flykte på nytt på grunn av den dårlige sikkerhets-situasjonen.

Myndighetenes respons når det gjelder humanitær assistanse og beskyttelse av de internt fordrevne, forblir mangelfull. Dette er i all hovedsak knyttet til at myndighetene har begrenset kontroll over store deler av Afghanistan og begrenset kapasitet til å bidra. Dessuten vegrer myndighetene seg mot å erkjenne det totale antallet internt fordrevne. FNs tilgang avgrenser seg til halvparten av landet. FN er dermed heller ikke i stand til å møte de enorme humanitære utfordringene landet står overfor.

Returen av afghanske flyktninger fra Iran og Pakistan har gått kraftig ned de siste årene. Dette skyldes at konfliktnivået i Afghanistan har økt, og at muligheten for å finne husly og arbeid er begrenset. Mange har heller ikke noe å vende tilbake til og står i fare for å bli fordrevet på nytt hvis de returnerer. ■



NØKKELTALL > AUSTRALIA

Folketall (mill)	22,3
Areal km2	7 686 850
Flyktninger fra Australia	47
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Australia fra andre land	28 676
Frivillige tilbakevendinger til Australia i 2011	-
Asylsøkere fra Australia til Norge i 2011	1

Tall ved inngangen til 2012.

FÆRRE NYE BÅTFLYKTNINGER

For første gang på seks år var det i 2011 en nedgang i antall flyktninger som kom til

Australia. Nedgangen på ni prosent fra året før skyldes at færre flyktninger kom sjøveien. Men behandlingen av båtflyktningene i landet skaper fortsatt stor debatt. I det siste har en oppmykning av reglene gitt et sterkere juridisk vern for denne gruppen.

TO TYPER FLYKTNINGER Australia har siden 1990-tallet hatt strengere regler for flyktninger som kommer med båt enn for dem som kommer med fly. Strømmen av båtflyktninger de siste årene fra fattige og konfliktfylte land som Afghanistan, Iran og Sri Lanka har lenge vært en varm potet i australsk politikk. Etter valget i 2001 innførte den konservative valgvingen John Howard den såkalte «Stillehavs-løsningen». Den innebar at båtflyktningene ble plassert i interneringssentre på øyer i Stillehavet før de nådde australsk fastland, uten mulighet til å søke asyl i Australia.

Fra 2007 har Labour-regjeringen gradvis liberalisert asylpolitikken ved å gi båtflyktningene mulighet til å søke asyl og ved å forbedre forholdene i sentrene. Men fortsatt høster interneringssentrene kraftig kritikk. De er overfylte, mange blir værende der i flere år, og frustrasjonen blant flyktningene fører med jevne mellomrom til opptøyer og bråk. Det har vært flere selvmord og en rekke tilfeller av selvskading.

ØKT LIKHET I mars 2012 bestemte regjeringen at alle asylsøknader skal behandles likt, uavhengig av hvordan flyktningene har ankommet Australia. Dette betyr at også båtflyktningene skal ha krav på en lovfestet søknadsprosess med samme klagemulighet som andre flyktninger. Menneskerettighetsorganisasjoner betegner

avgjørelsen som et viktig skritt i retning av en mindre diskriminerende flyktningpolitikk. Regelendringen er delvis knyttet til en avgjørelse i Høyesterett i 2010, der det ble slått fast at behandlingen av båtflyktningenes asylsøknader ikke var i tråd med rettfærdig rettspraksis og i konflikt med australsk lov. Mot slutten av 2011 kom også en annen oppmykning, da myndighetene begynte å gi midlertidig visum til enkelte båtflyktninger. Dette betyr at de kan jobbe mens de venter på at søknaden blir ferdigbehandlet.

Til tross for forbedringene i asylpolitikken, diskrimineres båtflyktninger fortsatt. Aktivister påpeker at hovedproblemet med tvungen internering av flyktninger på ubestemt tid, ikke er løst. 4500 personer befinner seg i interneringssentre, om lag 3000 av dem i såkalte høysikkerhetssentre. 36 prosent har vært internert i mer enn ett år.

ØNSKER REGIONALT SAMARBEID Australias statsminister Julia Gillard har gjort flere forsøk på å finne regionale løsninger på flyktningstilstrømmingen. Ett av dem var å bygge et regionalt interneringssenter for båtflyktninger på Øst-Timor, men forslaget strandet på grunn av manglende vilje hos den østtimoresiske regjeringen. Australia har deretter inngått en intensjonsavtale med Papua Ny-Guinea om å få til et lignende senter på Manus Island.

Et annet forsøk på regionalt samarbeid var regjeringens innføring av den såkalte «Malaysia-løsningen» i juli 2011. Den innebar at de neste 800 båtflyktningene som kom til Australia, skulle byttes mot 4000 FN-registrerte flyktninger i Malaysia, de fleste fra Myanmar. Men tiltaket ble stoppet av Høyesterett på grunn av manglende juridisk beskyttelse av flyktninger i Malaysia. ■



NØKKELTALL › BANGLADESH

Folketall (mill)	148,7
Areal km2	144 000
Flyktninger fra Bangladesh	15 025
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Bangladesh fra andre land	229 671
Frivillige tilbakevendinger til Bangladesh i 2011	-
Asylsøkere fra Bangladesh til Norge i 2011	75

Tall ved inngangen til 2012.

EKSTREMVÆR OG Knappe Ressurser

Bangladesh var i perioden 1991-2010 verdens mest utsatte land for ekstremvær, ifølge Germanwatch Global Climate Risk Index. Landet har vært spesielt rammet av flom og sykloner. I et normalår blir 20 prosent av landmassen i Bangladesh midlertidig lagt under vann. Ved siste storflom i 2004 var hele 40 prosent av landarealet oversvømt. I 2007 ble landet rammet av syklonen «Sidr», som forårsaket store ødeleggelser i den sørvestlige delen av landet. Ettersom klimaendringene øker hyppigheten, omfanget og konsekvensene av naturkatastrofene, spår enkelte analytikere at Bangladesh på sikt står i fare for å bli en «mislykket» stat.

VELLYKKET FOREBYGGING Syklonen «Sidr» tok livet av 3500 mennesker i 2007. Tilsvarende sykloner i 1970 og 1991 tok livet av henholdsvis 500 000 og 140 000 mennesker. Dette illustrer med all tydelighet hvor viktig det er å satse på forebyggende tiltak for å minske virkningene av klimaendringene. Myndighetene i Bangladesh har etablert et effektivt tidligvarslingssystem og et nett av tilfluktsrom som til sammen har gjort at tapstallene i forbindelse med sykloner har gått kraftig ned. Likevel risikerer millioner av mennesker å bli fordrevet på grunn av ekstremvær og stigende havnivå de neste tiårene. Ifølge FN risikerer Bangladesh å miste 17 prosent av sitt nåværende landareal innen 2050.

KAMP OM Knappe Ressurser Fattigdom er utbredt i Bangladesh. 40 prosent av befolkningen lever for rundt én dollar om dagen. Tett befolket, begrensede landarealer, naturkatastrofer og stor fattigdom har gjort at kampen om jord er en alvorlig kime til konflikt. Flere urfolksgrupper som holder til i tradisjonelt mer marginale områder, blir utsatt for stadig større press gjennom tilflytting av fattige muslimske bengalere som overtar deres jord.

Også hinduene, som utgjør 16 prosent av befolkningen, har blitt fratatt eiendom, i hovedsak gjennom diskriminerende lover og voldshandlinger. Mangel på jord gjør det vanskelig å finne arbeid, og mange reiser derfor til andre land for å kunne brødfø familien.

URFOLK I 2009 utga Human Development Research Centre (HDRC) en bok der det kommer frem at urfolksgrupper i det nordlige Bangladesh er blitt fratatt store landområder. Ifølge HDRC lever 60 prosent av urbefolkningen i denne delen av landet i ekstrem fattigdom.

I Chittagong Hills Tracts i det sørøstlige Bangladesh har den store tilflyttingen av bengalske muslimer ført til konfrontasjoner i en årrekke. Etter tjue år med væpnet konflikt mellom bosettere og urfolksgruppen Jumma, ble det inngått en fredsavtale i 1997. Avtalen ga urbefolkningen en viss grad av selvstyre, og de internt fordrevne ble lovet varige løsninger. 15 år senere er det åpenbart at problemene langt fra er løst. Vold og generell usikkerhet skaper i stedet nye fordrivelser. En stor utfordring er at det er lagt sterke restriksjoner på uavhengig rapportering fra områdene der problemene utspiller seg.

FLYKTNINGER FRA MYANMAR I 1991 krysset 250 000 rohingya-flyktninger fra Myanmar grensen til Bangladesh. Mange har vendt tilbake, men fortsatt bor over 29 000 rohingyaer i to leirer i Cox's Bazar-distriktet like ved grensen i sørøst. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) gir assistanse for å dekke basisbehov innenfor utdanning, helse, ernæring og husly til folk i leirene i påvente av å finne varige løsninger. I tillegg anslår myndighetene at det befinner seg 200 000 uregistrerte flyktninger fra Myanmar i Bangladesh. Disse lever under svært vanskelige forhold. ■



NØKKELTALL > BHUTAN

Folketall (mill)	0,7
Areal km ²	47 000
Flyktninger fra Bhutan	58 999
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Bhutan fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Bhutan i 2011	-
Asylsøkere fra Bhutan til Norge i 2011	2

Tall ved inngangen til 2012.

HALVPARTEN AV FLYKTNINGENE GJENBOSATT

Av de 108 000 bhutanske flyktningene som tidligere oppholdt seg i leirer i Nepal, hadde nesten 60 000 blitt gjenbosatt i tredjeland ved utgangen av 2011. De fleste, rundt 45 000, har kommet til USA, mens resten har blitt gjenbosatt i Canada, Australia, New Zealand, Norge, Danmark, Nederland og Storbritannia.

OVERFØRINGSFLYKTNINGER TIL NORGE 147 bhutanske flyktninger fikk grønt lys for å reise til Norge på kvoten for overføringsflyktninger i 2011. Disse vil ankomme i 2012. Det vil ikke være en egen kvote for bhutanske flyktninger i Nepal til rådighet på kvoten for 2012. Norske myndigheter regner likevel med at det kan bli aktuelt å innvilge noen saker på «åpen kvote» i 2012. Totalt var det ved utgangen av 2011 ankommet 374 bhutanske flyktninger til Norge. De 147 som fikk innreisetilatelse i 2011, men som ennå ikke har ankommet, er ikke regnet inn i dette tallet.

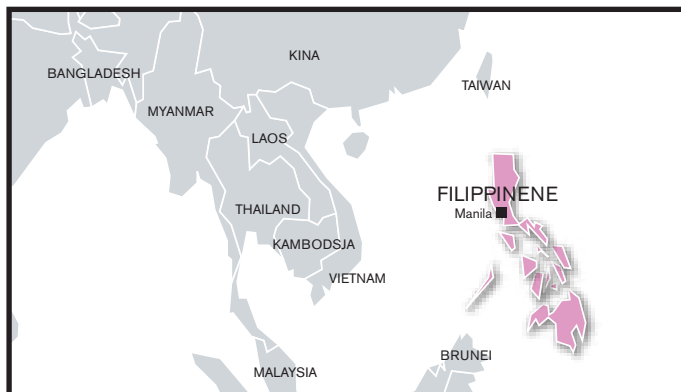
HÅPET OM HJEMVENDING SVINNER HEN På begynnelsen av 1990-tallet flyktet 130 000 mennesker fra Bhutan, det vil si om lag en sjettedel av landets befolkning. De fleste endte opp i flyktningleirer i Nepal. Siden da har det vært til sammen 15 resultatløse runder med bilaterale samtaler mellom myndighetene i Nepal og Bhutan for å finne en løsning på flyktningproblemet. Ikke en eneste flyktning har fått vende hjem.

Uten tegn til fremtidshåp for flyktningene i Nepal, økte frustrasjonen i leirene utover på 2000-tallet. I 2007 kom det til sammenstøt mellom ulike grupper inne i leirene og mellom flyktninger og lokalbefolkningen. Den samtidig gradvise nedtrappingen av humanitær assistanse fra FN forsterket utålmodigheten ytterligere. Forverringen av sikkerhetssituasjonen inne i leirene og den totalt fastlåste forhandlingssituasjonen mellom Nepal og Bhutan, var

bakgrunnen for at USA og flere andre land på slutten av 2006 sa seg villig til å ta imot bhutanske flyktninger. I november 2007 startet et gjenbosettingsprogram for bhutanske flyktninger som befant seg i leirer i Nepal.

LEIRENE TØMMES RASKT Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) oppholder det seg fremdeles 55 000 flyktninger i leirene i Nepal. Men gjenbosettingsprogrammet har vært en suksess. Ved utgangen av 2013 vil det høyst sannsynlig være kun mellom 12 000 og 15 000 flyktninger igjen. Situasjonen i leirene er langt roligere enn i 2007, da vold og overgrep var vanlig. Selv om mange, særlig de eldre, egentlig har ønsket å reise tilbake til Bhutan, har de fleste forsonet seg med at den døren er stengt. De forbereder seg på et nytt liv. Mange går på engelskkurs, ettersom sjansen er stor for at de bosetter seg i et engelskspråklig land.

GROVE OVERGREP Bakgrunnen for flyktningstrømmene var at regjeringen i Bhutan fra midten av 1980-tallet gjennomførte en politikk som i praksis betød tvangsassimilering av etniske minoriteter. Innflyttere fra Nepal, kalt lhotshampas, var hinduer og ble betraktet som en politisk og kulturell trussel mot den buddhistiske elitens makt, verdier og identitet. Det faktum at staten representerte én etnisk gruppe, de buddhistiske ngalongene, i et multi-etnisk samfunn, skapte frustrasjon og frykt. Diskriminerende lover ble fulgt opp av arrestasjoner, tortur, konfiskering av eiendom og overgrep. Mange nepalskspråklige ble også fratatt sitt statsborgerskap. ■



NØKKELTALL › FILIPPINENE

Folketall (mill)	93,3
Areal km2	300 000
Flyktninger fra Filippinene	1320
Internt fordrevne	Minst 46 000
Flyktninger i Filippinene fra andre land	183
Frivillige tilbakevendinger til Filippinene i 2011	-
Asylsøkere fra Filippinene til Norge i 2011	6

Tall ved inngangen til 2012.

USIKKERHET PREGER SITUASJONEN

Dagliglivet for sivilbefolkningen i konfliktutsatte områder på Filippinene var også i 2011 preget av usikkerhet, fordrivelse og fattigdom. I tillegg ble landet hardt rammet av nye naturkatastrofer. Ifølge en FN-rapport publisert ved årsskiftet 2011-2012, har nesten 700 000 mennesker behov for humanitær assistanse. Mange av dem er tidligere internt fordrevne som nylig har flyttet hjem.

NY PRESIDENT, GAMLE PROBLEMER Foran presidentvalget i mai 2010 spådde mange at Filippinene stod ved et veiskille etter å ha vært preget av to væpnede konflikter helt siden 1970-tallet. Den ene har pågått i sør, spesielt på øya Mindanao, der muslimske opprørsgrupper kjemper for større grad av selvstyre. Den andre konflikten er mellom regjeringen og kommunistene, og foregår spredt rundt på landsbygda over store deler av Filippinene.

Norge har siden 2001 hatt rollen som tilrettelegger for forhandlingene mellom kommunistene og regjeringen. Valget av Benigno «Noynoy» Aquino til ny president i 2010 økte håpet om at myndighetene i større grad enn tidligere ville vektlegge arbeidet for å skape fred, forbedre menneskerettighetssituasjonen og gjennomføre sosiale reformer.

SKJØR VÅPENHILE 2011 begynte positivt, men på slutten av året dukket mørke skyer opp i horisonten. Etter et vellykket møte mellom kommunistene/NDF (Den nasjonaldemokratiske fronten) og den filippinske regjeringen i februar, der partene satte som mål å komme frem til en fredsavtale i løpet av 2012, stoppet prosessen opp. Årsaken var at NDF insisterte på at regjeringen skulle løslate fanger, noe regjeringen benektet var en del av avtalen. Norge arbeider aktivt for å forsøke å skape bevegelse i den tilsynelatende fastlåste situasjonen.

På øyene Mindanao og Basilan brøt det ut harde kamper høsten 2011 mellom hæren og Moro Islamic Liberation Front (MILF). 10 000 sivile ble drevet på flukt. Dette til tross for at partene inngikk våpenhvile i 2009. Det har også vært flere voldsepisoder mellom ulike klaner som kjemper om kontroll over de rike naturressursene på Mindanao. De siste årene har en malayiskledet observatørstyrke vært utplassert på øya for å overvåke den skjøre våpenhvilen. Styrken spiller en viktig rolle i forsøket på å stabilisere situasjonen.

Filippinene er et av de landene i verden som hyppigst blir rammet av naturkatastrofer, og 2011 var intet unntak. Stormen «Washi» feide over Mindanao med voldsom styrke i desember. Over 1000 mennesker mistet livet og 100 000 ble hjemløse.

FORHANDLINGER ENESTE UTVEI En positiv utvikling på Filippinene forutsetter at man får en fredsavtale med de væpnede opprørsgruppene. President Aquinos målsetting om å få til en slik avtale både med NDF og MILF før hans presidentperiode er over, gir håp. Begge de to væpnede konfliktene har dype røtter i det filippinske samfunn. Enkelte aktørers iver etter å stemple konfliktene som et ledd i «kampen mot terror» har i lang tid hindret at de egentlige årsaksforholdene har kommet på bordet.

BAKGRUNN Frustrasjonen blant moroene begynte å øke allerede tidlig på 1900-tallet, da myndighetene i Manila oppmuntret et stort antall bosettere, i hovedsak kristne, til å slå seg ned på Mindanao. Andelen moroer sank fra 77 til 18 prosent av befolkningen i perioden 1901-1990. Væpnet opprør har pågått siden 1970-tallet, og konflikten dreier seg om jord og kulturell identitet. For kommunistene står både menneskerettighetsspørsmål og krav om politiske, sosiale og økonomiske reformer høyt på dagsorden. ■



NØKKELTALL > INDIA

Folketall (mill)	1224,6
Areal km2	3 287 590
Flyktninger fra India	20 284
Internt fordrevne	Minst 506 000
Flyktninger i India fra andre land	188 636
Frivillige tilbakevendinger til India i 2011	-
Asylsøkere fra India til Norge i 2011	56

Tall ved inngangen til 2012.

STORMAKT MED INDRE SPENNINGER

En voksende middelklasse og en blomstrende film- og it-industri er eksempler på et land på fremmarsj. Samtidig er India hjemmet til nesten 50 prosent av verdens sultende. Det «moderne» India utgjør fremdeles bare en flik av samfunnet. På landsbygda bor det 700 millioner mennesker, flere enn i USA, Russland, Storbritannia og Frankrike til sammen. Deres virkelighet ofres imidlertid sjelden spalteplass i internasjonale medier.

Konfliktene er mange og sammensatte i India. Minoriteter, som kristne og muslimer, har i områder som Gujrat og Orissa vært utsatt for vold og overgrep fra militante hindugrupper i årevis. Kasteløse som konverterer til en annen religion for å komme vekk fra kastesystemets klør, er spesielt utsatte. I tillegg er det tre konfliktområder som peker seg ut.

I JAMMU OG KASHMIR Helt siden slutten av 1980-tallet har det pågått en væpnet konflikt i Jammu og Kashmir mellom opprørere og den indiske hæren. Situasjonen har imidlertid roet seg noe etter at forholdet mellom Pakistan og India har blitt bedre de siste årene. Men voldsepisoder og forsvinninger skjer fortsatt. I 2011 ble 2730 lik som lå i umerkede graver, oppdaget i det nordlige Kashmir. Årsaksforholdet er vanskelig å finne ut av, siden hæren nekter å la seg etterforske under henvisning til at de har immunitet. Til forskjell fra resten av India, er hinduene en minoritet i Kashmir, og volden har ofte rammet dem. 250 000 er internt fordrevet i Jammu og Kashmir.

MAOISTENE I sentrale og østlige deler av India hevder maoistene å representere urfolksgrupper og kasteløse. Maoistene skaffer seg inntekter gjennom såkalt «revolusjonsskatt», og ofrene er lokale næringsinteresser. Mottiltakene fra de store jordeiernes side har

vært å opprette private vaktstyrker. Dette har satt sivilbefolkningen mellom barken og veden. Flere og flere internt fordrevne har måttet bosette seg i såkalte «strategiske» landsbyer vaktet av paramilitære grupper. Maoistene opererer over stadig større deler av landet og utgjør den største trusselen mot landets indre sikkerhet, ifølge statsminister Manmohan Singh.

NORDØST-INDIA Nesten en million mennesker har blitt drevet på flukt i det nordøstlige India gjennom de siste 20 årene. Spesielt har den vestlige delen av Assam vært utsatt for etnisk vold, og fremdeles oppholder minst 76 000 internt fordrevne seg i området. Disse mottar svært lite hjelp og føler seg neglisjert av myndighetene.

I januar 2012 la flere hundre separatistopprørere ned våpnene i Assam. De har i flere tiår kjempet for større selvstyre og mot det de oppfatter som etnisk diskriminering. Mye tyder på at maoistene er i ferd med å fylle tomrommet etter at de fleste separatistgruppene har lagt ned våpnene.

INTERNT FORDREVNE Det er registrert i overkant av en halv million internt fordrevne i hele India. Det virkelige antallet er sannsynligvis langt høyere, siden beregningen kun baserer seg på de som oppholder seg i leirer. India har ingen nasjonal lovgiving for å beskytte de internt fordrevne. Ansvar har blitt overlatt til delstatene, som verken har ekspertise eller ressurser til å ta på seg oppgaven.

Selv om India ikke har undertegnet Flyktningkonvensjonen av 1951, har landet tatt imot flyktninger fra Tibet, Sri Lanka, Myanmar, Irak og Afghanistan. Prosessen med å få flyktningstatus går svært sent. Mange av flyktningene ønsker å bli gjenbosatt i tredje land, men det er svært få som oppnår dette. ■



NØKKELTALL › INDONESIA

Folketall (mill)	239,9
Areal km2	1 919 440
Flyktninger fra Indonesia	16 446
Internt fordrevne	Inntil 180 000
Flyktninger i Indonesia fra andre land	4239
Frivillige tilbakevendinger til Indonesia i 2011	-
Asylsøkere fra Indonesia til Norge i 2011	0

Tall ved inngangen til 2012.

OVERGREP OG FORDRIVELSE I VEST-PAPUA

I løpet av 2011 ble tusenvis av mennesker fordrevet på grunn av sekterisk vold på øygruppen Molukkene og militære offensiver mot separatistbevegelsen Free Papua Movement (OPM) i Vest-Papua. Bare i desember 2011 ble over 10 000 mennesker drevet på flukt i Paniai-distriktet i Vest-Papua. I september 2011 ble 5000 mennesker drevet på flukt etter voldelige sammenstøt mellom muslimer og kristne i hovedstaden Ambon på Molukkene. Dette er en dyster påminnelse om at spenningen mellom ulike etniske og religiøse grupper som eksploderte i vold mange steder i Indonesia i perioden 1999 til 2002, fremdeles ikke er løst.

FORTSATT VÆPNET KONFLIKT Den vestlige halvdelen av Ny-Guinea, Vest-Papua, er det eneste området i Indonesia der det fremdeles pågår en væpnet konflikt, og siden 2001 har titusener av papuanere blitt fordrevet på grunn av militære operasjoner. Uavhengige observatører får ikke tilgang til områder der fordrivelsen pågår. Internt fordrevne motar lite eller ingen humanitær assistanse, og beskyttelsesbehovene er store. Flere rapporter påpeker grove overgrep som tortur, utenomrettslige henrettelser og voldtekt begått av indonesiske militære.

Vest-Papua ble annektert av Indonesia i 1969. Ankomsten av 750 000 bosettere fra Java og Sulawesi har skapt spenninger langs etniske og religiøse skillelinjer. Regnskogen hugges ned i stort tempo, og papuanerne tvinges inn i bosettinger i byene. Utenlandske selskaper er engasjert i utnyttningen av naturressursene, ofte beskyttet av militære. Det finnes også 10 000 flyktninger fra Vest-Papua i nabolandet Papua Ny-Guinea.

USIKRE TALL Over 1,4 millioner mennesker ble drevet på flukt i Indonesia i perioden 1997 til 2002. 180 000 av dem antas å fortsatt

være internt fordrevet, men tallene er usikre. Verken regjeringen eller lokale myndigheter har overvåket situasjonen systematisk siden 2005. Både i Sulawesi og Molukkene venter et stort antall fordrevne på en varig løsning. I de sentrale områdene på Kalimantan har de fleste av 180 000 internt fordrevne kunnet vende hjem.

OVERGANGSPERIODE Forsøk på demokratisering og desentralisering etter tidligere president Suhartos fall i 1998 møtte umiddelbart store utfordringer. Finanskrisen i Asia på slutten av 1990-tallet ble fulgt av opptøyer, sekterisk vold, jordskjelv, tsunami og vulkanutbrudd. Noe av bakgrunnen for de voldelige konfliktene lå blant annet i de omfattende migrasjonsprogrammene på 1960-tallet, da store folkegrupper ble tvangsflyttet fra den tett befolkede øya Java.

Likevel har den demokratiske prosessen overlevd. Radikale islamister har ikke nådd frem med sitt krav om at staten skal ha islam som sitt fundament, men mange steder er forholdet mellom ulike religiøse grupper spent. En annen stor utfordring i tiden fremover vil være hvordan myndighetene takler situasjonen i Vest-Papua.

MANGLENDE LOVGIVING Indonesia har ingen nasjonal lovgivning når det gjelder flyktninger, og det er FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) som gir flyktninger og asylsøkere beskyttelse og assistanse. UNHCR har ansvar for å registrere og finne varige løsninger for flyktningene. UNHCR arbeider samtidig for at Indonesia skal ratifisere Flyktningkonvensjonen av 1951.

Indonesia har også etter tsunamien i 2004 vært utsatt for en rekke naturkatastrofer. Omfattende avskoging fører stadig til store jordskred. I tillegg ligger landet i et område med hyppig vulkan- og jordskjelvaktivitet. ■



NØKKELTALL > IRAK

Folketall (mill)	31,7
Areal km ²	437 072
Flyktninger fra Irak	1 452 289
Internt fordrevne	2 300 000 - 2 600 000
Flyktninger i Irak fra andre land	39 385
Frivillige tilbakevendinger til Irak i 2011	67 090
Asylsøkere fra Irak til Norge i 2011	357

Tall ved inngangen til 2012.

UVISS FREMTID

Etter nesten ni år i Irak, forlot de siste amerikanske troppene landet i desember 2011. Tilbake står en splittet og brutalisert nasjon med en usikker fremtid. En rekke konflikter er uløste, og de politiske skillelinjene følger i stor grad etniske og religiøse mønstre. Selv om voldsnivået er vesentlig redusert de siste årene, er drap og terroraksjoner fremdeles en del av det politiske livet. Fordrivelse og etnisk rensing er blant resultatene av den årelange konflikten. Irakere er blant de største gruppene flyktninger og internt fordrevne i verden. Flere hundre tusen befinner seg i nabolandene Syria og Jordan, og irakere utgjør en av de største flyktninggruppene i Europa. De siste årene har imidlertid de irakiske flyktningkvotene til Europa blitt redusert drastisk. Stikk i strid med anbefalingene til FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), øker også bruken av tvangsretur til Irak.

BEGRENSET FRIVILLIG RETUR Irak var i 2011 preget av intens politisk rivalisering. Statsministerens sjiamuslimske koalisjon ble utfordret av både sunniarabiske og kurdiske aktører, i tillegg til sjiamuslimske rivaler. Olje, regionalisering og politisk makt har stått sentralt i konflikten, som ble intensivert etter den amerikanske tilbake trekningen. Irans store innflytelse over nabolandet er også et betent tema. Samtidig har myndighetene forsøkt å normalisere hverdagen ved å ta initiativ til løsninger for de internt fordrevne og kompensere returnerte flyktninger. Antallet irakiske flyktninger er imidlertid fortsatt svært høyt, selv om tallet har gått ned fra 2010. Det er få tegn til forbedringer for internt fordrevne. Bare i Bagdad bor 215 000 fordrevne fordelt på 120 bosetninger preget av fattigdom og slum, mange av dem under trusler om utkastelse. Mer velstående fordrevne har for lengst skiftet adresse og avfun-

net seg med at de ikke kan vende hjem fordi de vil være utrygge i sine gamle nabolag.

FORDRIVELSE SOM POLITIKK De fleste av Iraks flyktninger og internt fordrevne rømte sine hjem under den svært blodige perioden som fulgte den første bombeaksjonen mot den sjiamuslimske al-Askari-moskeen i byen Samarra i februar 2006. Angrepet ble utført av al-Qaida og kastet Irak ut i en voldsspiral mellom sunni- og sjiamilitser, hvor tilfeldige drap av sivile på begge sider tiltok i omfang. Etnisk rensing og tvangsflytting har også en forhistorie i landet. Tidligere president Saddam Hussein tvangsflyttet kurdere fra grenseområdene til det kurdiske området i nord, med det formål å «arabisere» dette området. I det sjiadominerte sørlige Irak ble tusener også tvangsflyttet, og mange ble fordrevet til Iran. Etter den amerikanske invasjonen i 2003 benyttet kurdiske regionale myndigheter sjansen til å ta kontroll over enkelte arabiserte områder, hvorpå arabere ble tvunget til å flytte. Flere grenseområder mellom den kurdiske selvstyrte regionen og det øvrige Irak er fremdeles omstridte.

LANGVARIG PROBLEM Flertallet av de irakiske flyktningene har oppholdt seg i Jordan og Syria i flere år. Fortsatt uro i Irak og begrenset retur gir grunn til å frykte en permanent flyktningssituasjon. Jo lenger irakerne er i eksil, desto mindre er sjansene for at de har noe å vende hjem til. Kun en liten andel kan regne med opphold i tredjeland, den foretrukne løsningen for mange av flyktningene. I påvente av andre løsninger og med utsikter til stadig mindre internasjonal oppmerksomhet og støtte, må mange regne med å bo på ubestemt tid under vanskelige kår i nabolandene. ■



NØKKELTALL › IRAN

Folketall (mill)	74,0
Areal km2	1 648 000
Flyktninger fra Iran	89 121
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Iran fra andre land	886 913
Frivillige tilbakevendinger til Iran i 2011	-
Asylsøkere fra Iran til Norge i 2011	355

Tall ved inngangen til 2012.

LITE ENDRING FOR FLYKTNINGENE

I 2011 ble Iran rammet av ytterlige sanksjoner fra det internasjonale samfunnet. Det har gitt seg utslag i vanskeligere leveforhold for flyktingene, og basiskostnader som mat og bensin har økt kraftig. Internasjonale organisasjoner og FN-systemet har også blitt rammet av sanksjonene, som i kombinasjon med den økonomiske krisen gjør det vanskeligere å motta midler til hjelpearbeidet.

ROS FRA UNHCR Afghanere og irakere har gjennom flere tiår med krig og politisk forfølgelse i hjemlandene flyktet over grensen til Iran. Iranske myndigheter har, sammen med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og et privat forsikringsselskap, innført gratis helsetjenester for registrerte flyktinger. Videre gir UNHCR ros til Iran for rettighetene som flyktinger blir gitt ved at de har rettmessig lov til å arbeide og mulighet til selv å bestemme hvor i landet de ønsker å bosette seg. I dag er det kun tre prosent av de afghanske flyktingene som bor i flyktingleirer. Majoriteten av flyktingene bor i urbane områder, særlig i hovedstaden Teheran. Til tross for at de har rett til å arbeide, sliter de aller fleste flyktingene med å livnære seg, ettersom de har vanskeligheter med få noe annet enn ufaglært arbeid, som kun gir en minimal inntekt.

FATTIGDOM FREMFOR RETUR Selv om levekårene er tøffe, ønsker de fleste afghanske flyktingene å bli i Iran. Ifølge UNHCR har hele 70 prosent av de om lag 850 000 registrerte afghanske flyktingene vært der i 20-30 år. Mange har barn som er født og utdannet i Iran. Disse har lite eller ingenting å vende tilbake til i hjemlandet. I tillegg til de registrerte flyktingene bor det mer enn 1,5 millioner

afghanere i Iran uten noen form for lovlig status eller opphold. Disse har ingen rettigheter i Iran.

Iranske myndigheter har siden 2002 arbeidet systematisk for å fremme frivillig retur, og UNHCR har de siste 10 årene bistått med retur av nesten én million afghanske flyktinger. De iranske myndighetene ønsker å fortsette med frivillig retur som en varig løsning. I Afghanistan er det mange politiske usikkerhetsmomenter, og sjansen for å finne inntektsbringende arbeid er begrenset. Afghanske myndigheter på sin side frykter nye konflikter dersom et stort antall flyktinger returnerer, og har derfor gitt lunken støtte til iranske myndigheter i denne prosessen. UNHCR vil fortsette samarbeidet med de iranske myndighetene om å gi afghanske flyktinger en verdig retur gjennom reintegreringstiltak i hjemlandet.

REGIONAL AVTALE In 2011 utviklet UNHCR i samarbeid med regjeringene i Iran, Afghanistan og Pakistan, en regional plan med fokus på frivillig retur og bærekraftig reintegrering i lokalsamfunnene for afghanske flyktinger. Strategien er planlagt for en innledende fase på seks år (2012-2018).

IRAKERE ØNSKER RETUR Irakere er den andre store gruppen av flyktinger i Iran. De aller fleste av de 42 000 flyktingene er sjiamuslimer eller kurdere som ble utsatt for diskriminering, forfølgelse og politisk motivert vold under Saddam Husseins regime. Etter fallet av Saddam Husseins regime har mange irakiske flyktinger uttrykt ønske om å kunne vende tilbake til Irak for å bygge seg et nytt liv i hjemlandet. Retur av irakiske flyktinger pågår kontinuerlig. ■

NØKKELTALL > ISRAEL	
Folketall (mill)	7,4
Areal km2	20 770
Flyktninger fra Israel	1849
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Israel fra andre land	47 695
Frivillige tilbakevendinger til Israel i 2011	-
Asylsøkere fra Israel til Norge i 2011	7

Tall ved inngangen til 2012.

INTERNASJONAL KRITIKK OG INDRE STRID

Israel har i løpet av 2011 opplevd økende interne splittelser. Tilspissede konflikter mellom ultraortodokse og sekulære jøder har i større grad nådd den offentlige arena. Den arabiske våren i nabolandene har endret den geopolitiske dynamikken i regionen og bidratt til at Israel har måttet revurdere sine allianser i området. Dette har ført til stor usikkerhet rundt Israels fremtidige regionale posisjon. Israel får samtidig sterk internasjonal kritikk for sin utvidelse av bosettinger på den okkuperte Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem. I tillegg er det frykt for at Israel har rykket nærmere et militært angrep på erkefienden Iran.

BRYTER FLYKTNINGKONVENSJONEN En 240 km lang og fem meter høy stålbarriere bygges langs grensen til Egypt. Barrieren, påbegynt høsten 2010, har til hensikt å stenge grensen mot «infiltratører og terrorister» og samtidig stanse flyktninger som tar seg gjennom Sinai-ørkenen. Statsminister Benyamin Netanyahu har uttalt at flyktningene utgjør «en betydelig trussel mot det jødiske flertallet» i landet. I den offentlige debatten i Israel blir det gjerne vektlagt at mange av de afrikanske asylsøkerne er muslimer.

I januar 2012 vedtok Knesset, den israelske nasjonalforsamlingen, en lovendring med strenge tiltak mot ulovlig immigrasjon. Den reviderte anti-infiltrasjonsloven rettfærdiggjøres med at Israel er blitt et mål for flyktninger, de fleste av dem fra Sudan, Etiopia og Eritrea. Anti-infiltrasjonsloven var opprinnelig myntet på palestinsk gerilja som tok seg over grensen til Israel. Nå åpner lovendringen for svært strenge sanksjoner også mot asylsøkere og migranter. Israelske og internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner har gått sterkt ut mot loven. Den bryter med Flykt-

ningkonvensjonen, som Israel både har signert og i sin tid bidro til å utforme.

For mange afrikanske flyktninger begynner problemene allerede på den egyptiske siden av grensen, hvor de ofte er prisgitt nettverk av lokale menneskesmuglere. Et stort omfang av kidnapping, pengeutpressing og voldtekt er dokumentert i flere internasjonale rapporter. I verste fall ender migrasjonsforsøket med døden. Et ukjent antall flyktninger er blitt funnet i ørkenen, drept av menneskesmuglere eller egyptiske grensevakter. For de som når Israel, er sjansene for å få innvilget asyl små. I 2011 fikk kun åtte asylsøkere av de 990 som søkte, innvilget asyl.

INTERNT FORDREVNE BEDUINER Beduiner blir fortsatt fordrevet i Negev-ørkenen. De er formelt israelske statsborgere, men har ingen tilgang til landets infrastruktur eller velferdsordninger, fordi de bor i landsbyer som staten ikke anerkjenner. Dermed har de heller ingen mulighet til lovlig utbygging. Israelske myndigheter aksepterer heller ikke beduinenes landrettigheter, selv om de har bodd i området i flere generasjoner. Mange har også blitt tvangsflyttet flere ganger fra sine landsbyer. Av de 45 landsbyene i området er kun ti landsbyer offentlig anerkjent.

FLYKTNINGER FRA PALESTINA Palestinaflyktningene og deres etterkommere utgjør i dag om lag 5 millioner mennesker, i tillegg til et ukjent antall fordrevne innenfor Israels grenser. Uoffisielle tall ligger på mellom 150 000 og 300 000 mennesker, men ifølge israelske myndigheter finnes det ingen internt fordrevne i landet. ■

NØKKELTALL › JEMEN	
Folketall (mill)	24,1
Areal km ²	527 970
Flyktninger fra Jemen	3437
Internt fordrevne	Minst 463 500
Flyktninger i Jemen fra andre land	220 618
Frivillige tilbakevendinger til Jemen i 2011	-
Asylsøkere fra Jemen til Norge i 2011	47

Tall ved inngangen til 2012.

VANSKELIG OVERGANGSFASE

25. februar 2012 ble tidligere visepresident Abed Rabbu Mansour Hadi innsatt som Jemens nye president. Samme dag drepte en selvmordsbomber 26 soldater ved presidentpalasset i Mukalla i Hadramout-provinsen. Mange frykter at dette er et tegn på at voldsbølgen bare vil fortsette i Jemen. Hadi var eneste kandidat ved valget som formelt var en folkeavstemning for eller mot hans kandidatur til å lede en overgangsregjering. Om to år skal det etter fredsplanen avholdes nytt parlaments- og presidentvalg.

SPLITTET OPPOSISJON Den arabiske våren i 2011 førte til store demonstrasjoner og en farlig polarisering mellom daværende president Saleh og opposisjonen. Utover våren og sommeren mistet presidenten den tidligere uforbeholdne støtten fra USA og de konservative Gulf-statene. Opposisjonen mot Saleh var imidlertid fragmentert. Det eneste de ulike gruppene hadde felles, var ønsket om å fjerne presidenten. En sterk sjiamuslimsk opprørsbevegelse i nord, de såkalte houthiene, et fremvoksende al-Qaida nettverk, separatister i sør og ungdom som inspirert av fredsprisvinner Tawakkul Karman ønsket mer demokrati og sosiale reformer, gjorde at situasjonen fremstod som kaotisk.

STORE HUMANITÆRE UTFORDRINGER Maktvakuumet som oppstod utover sommeren 2011, førte til nye fordrivelser og sammenstøt mellom den regjeringslojale delen av hæren og ulike opprørsgrupper. Ved slutten av 2011 var mellom 100 000 og 150 000 mennesker blitt fordrevet i de sentrale og sørlige delene av landet. Flukten har imidlertid vært mest omfattende i det nordlige Jemen. Der har kamphandlingene gått i bølger siden de sjiamuslimske houthi-opprørerne tok til våpen i 2004. På det meste, i 2009/2010, var 340 000 mennesker drevet på flukt.

De aller fleste av disse hadde ikke kunnet vende hjem ved utgangen av 2011. Mange bor hos vertsfamilier, og det er stor mangel på rent vann, mat og medisiner. Den vanskelige sikkerhetssituasjonen gjør at mange vegrer seg for å reise hjem. Bare 64 prosent av FNs appell om midler til humanitært arbeid i Jemen i 2011 ble oppfylt.

Krisen i landet rammer befolkningen hardt. Arbeidsledigheten er skyhøy, og folk har lite å gå på i det fattigste landet på den arabiske halvøya. Oljeproduksjonen er på vei ned, og turistindustrien har stoppet opp. Offentlige tjenester innenfor helse og utdanning forvitrer, samtidig som mangel på varer fører til prisstigning på basisvarer.

PÅ KANTEN AV STUPET Våren 2011 hadde splittelsene nådd selve statsapparatet, da deler av hæren under general Ali Mohsen al-Ahmar sluttet seg til demonstrantene. Jemens nye president står derfor overfor store utfordringer. Han må hindre at det skjer en fortsatt fragmentering av samfunnet gjennom interessemotsetninger og stammerivalisering. Det er avgjørende å raskt finne fram til en inkluderende politisk løsning som kan sikre regjeringen legitimitet i befolkningen og samtidig sørge for statlig tilstedeværelse over hele landet. Hvis ikke, kan situasjonen komme ut av kontroll og berede grunnen for økt innflytelse fra al-Qaida.

FLYKTNINGER Til tross for den svært turbulente politiske situasjonen i Jemen, fortsetter strømmen av flyktninger fra Somalia og Etiopia til landet. Hvert år mister mange livet på ferden over Adenbukta i overfylte båter. Jemen har vist stor sjenerøsitet overfor de somaliske flyktningene, som automatisk får flyktningstatus. Knappe ressurser har likevel ført til et spent forhold mellom flyktningene og lokalbefolkningen mange steder. ■

NØKKELTALL › JORDAN	
Folketall (mill)	6,2
Areal km ²	92 300
Flyktninger fra Jordan	2769
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Jordan fra andre land	2 435 564
Frivillige tilbakevendinger til Jordan i 2011	-
Asylsøkere fra Jordan til Norge i 2011	18

Tall ved inngangen til 2012.

ÅPEN DØR FOR NABOER I NØD

Rundt halvparten av Jordans befolkning på 6,5 millioner er palestinere, hvorav to millioner er registrerte flyktninger. I tillegg huser landet en stor gruppe irakere, de fleste av dem flyktninger fra konflikten som har herjet nabolandet i kjølvannet av den amerikanske invasjonen i 2003. Jordan er dermed det største mottakerlandet av flyktninger per capita i verden.

PALESTINSKE FLYKTNINGER De fleste av palestinerne i Jordan har for lengst blitt innvilget jordansk statsborgerskap, er integrerte i samfunnet og i arbeidslivet. Den største gruppen er de som flyktet i forbindelse med opprettelsen av staten Israel i 1948 og deres etterkommere. Denne gruppen er registrert som flyktninger av FNs organisasjon for palestinske flyktninger i Midtøsten (UNRWA), som også bistår flyktningene gjennom et omfattende nettverk av skoler og helsetjenester. Den andre hovedkategorien er de som søkte tilflukt i landet da Israel i 1967 okkuperte Vestbredden, som inntil da var en del av det jordanske kongedømmet.

Jordan huser imidlertid også palestinere som ikke fyller kravene til statsborgerskap. Disse har problemer med tilgang til offentlige tjenester og til arbeid.

I tråd med offisiell jordansk politikk og FNs Generalforsamlings resolusjon 194, fastholder myndighetene de palestinske flyktningenes rett til å vende hjem eller velge kompensasjon. Jordan inngikk en fredsavtale med Israel i 1994. I avtaleteksten forplikter partene seg til å jobbe for en løsning på det palestinske flyktningspørsmålet i samsvar med internasjonal lov og gjeldende resolusjoner. Israel har imidlertid konsekvent nektet å forholde seg til palestinsk retur som en løsning på palestinernes situasjon.

FORHOLDET TIL IRAK Vennskapelige bånd mellom Jordan og Irak har i en årrekke lagt til rette for irakiske investeringer og arbeidsmigrasjon til Jordan. Også de som har flyktet fra Irak, har sluppet inn i landet. Irakerne omtales imidlertid som gjester heller enn flyktninger, noe som må ses i lys av at myndighetene vil unngå press om å inngå bindende forpliktelser overfor flyktningene.

Jordan har ikke sluttet seg til FNs Flyktningkonvensjon, men offisielt sies det at landet skal tilby trygt opphold til de som flykter, inntil forholdene ligger til rette for at de kan dra tilbake til hjemlandet.

Det er usikkerhet knyttet til det reelle antallet irakiske flyktninger i Jordan. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) opererer med 419 000. Andre internasjonale aktører som har befattning med de irakiske flyktningene, anslår at det reelle tallet er langt lavere. Kun 30 000 av irakere har latt seg registrere hos UNHCR.

Irakerne utgjør en sammensatt gruppe. Noen av dem immigrerte eller pendlet mellom landene også forut for krigen. Andre er velstående uten behov for humanitær bistand.

SYRISKE FLYKTNINGER Siden våren 2011 har Jordan blitt vertskap for en ny gruppe flyktninger, denne gangen fra Syria. Det syriske opprøret mot det herskende regimet ble innledet i byen Deraa, ikke langt fra den jordanske grensen. Etter hvert som konflikten mellom regimet og opposisjonen har økt i omfang, har tusener av syrere krysset grensene til nabolandene. UNHCR hadde i mars 2012 registrert 5000 syriske flyktninger i Jordan. Det virkelige antallet var sannsynligvis langt høyere. ■



NØKKELTALL › KINA

Folketall (mill)	1341,3
Areal km2	9 596 960
Flyktninger fra Kina	200 986
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Kina fra andre land	301 048
Frivillige tilbakevendinger til Kina i 2011	-
Asylsøkere fra Kina til Norge i 2011	101

Tall ved inngangen til 2012.

NORDKOREANERE LEVER I SKJUL

Det finnes ingen sikre kilder på antallet nordkoreanske flyktninger som har krysset grenseelvene Tumen og Yalu og inn i Kina. Tallene varierer fra 30 000 til 300 000. Det som imidlertid er sikkert, er at antallet har økt etter hvert som den humanitære krisen i Nord-Korea har utviklet seg til å bli kronisk. I Kina blir flyktnin-gene konsekvent omtalt som økonomiske migranter og tvangs-returnert uten å få sjanse til søke asyl.

I Kina er det spesielt situasjonen i Tibet og den urolige Xinjiang-regionen som myndighetene følger med argusøyne. De ønsker stabilitet både internt i Kina og i regionen for øvrig for å sikre den økonomiske veksten. Beijing har ingen interesse av kollaps i Nord-Korea med påfølgende flyktningstrømmer inn i Kina, og kinesiske myndigheter slår hardt ned på tegn til intern uro.

FLYKTNINGER FRA NORD-KOREA Nordkoreanernes problemer er langt fra over når de har kommet seg over grenseelvene. Kina har avtale med Nord-Korea om å sende tilbake alle som blir tatt. I beste fall risikerer de returnerte fra tre måneder til flere i år i arbeidsleirer når de kommer tilbake. Har de vært i kontakt med utenlandske organisasjoner, misjonærer eller folk fra Sør-Korea eller USA under oppholdet i Kina, risikerer de å tilbringe resten av livet i arbeidsleirer eller i verste fall få dødsstraff. Å forlate hjemlandet uten tillatelse blir betraktet som forræderi i Nord-Korea.

I Kina lever flyktnin-gene i skjul. Ofte utnyttes de som billig arbeidskraft, og noen havner i prostitusjon. Mange nordkoreanske kvinner drar nytte av kvinneunderskuddet på den kinesiske lands-bygda og gifter seg med kinesiske menn.

SMUGLES TIL SØR-KOREA Hemmelige nettverk med blant annet

koreanere som har kinesisk statsborgerskap, hjelper mange flyktninger til å komme seg til Sør-Korea, enten direkte eller via Thailand og Mongolia. Antallet nordkoreanske flyktninger som har kommet til Sør-Korea på denne måten, har økt kraftig de siste årene, noe som også tyder på at lokale kinesiske tjenestemenn oftere enn før ser mellom fingrene på dette.

Kina har undertegnet FNs flyktningkonvensjon, som forbyr tvangsretur av personer som risikerer forfølgelse i hjemlandet, men FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har ikke tillatelse til å overvåke situasjonen i grenseområdene til Nord-Korea.

SPENNINGER I XINJIANG OG TIBET Dette er de to områdene i Kina der de etniske spenningene er størst og misnøyen over kulturell ensretting og manglende religionsfrihet er mest utbredt. Uighurene i Xinjiang er et muslimsk, tyrkisk folkeslag som har sitt opphav i Sentral-Asia, og de siste årene har etniske gnisninger mellom hankinesere og uigurene ført til flere voldelige sammenstøt. I februar 2012 ble 20 mennesker drept på grunn av omfattende uro i Kashgar i Xinjiang-provinsen.

Også i Tibet ulmer det under overflaten. Tibetanerne kan ikke studere eller praktisere sin religion fritt, og de føler seg tilsidesatt i beslutningsprosesser som er bestemmende for deres dagligliv. Kinas økonomiske politikk for å integrere Tibet i det kinesiske markedet tar lite hensyn til tibetanernes behov, verdier og leve-måte.

Bare mellom mars og desember 2011 satte elleve unge tibetanere fyr på seg selv i protest mot kinesiske myndigheter. I januar 2012 ble flere tibetanere drept etter sammenstøt med politiet i Sichuan-provinsen. ■

NØKKELTALL › LIBANON	
Folketall (mill)	4,2
Areal km ²	10 400
Flyktninger fra Libanon	16 637
Internt fordrevne	Minst 47 000
Flyktninger i Libanon fra andre land	446 880
Frivillige tilbakevendinger til Libanon i 2011	-
Asylsøkere fra Libanon til Norge i 2011	19

Tall ved inngangen til 2012.

STOR FLYKTNINGBEFOLKNING

Libanon mottok i 2011 en jevn strøm av flyktninger fra Syria etter som urolighetene i nabolandet økte i omfang. Flyktningssituasjonen og den tilspissede syriske konflikten skapte store ringvirkninger i Libanon, hvor politiske interesser og konflikter er tett knyttet til «søsterlandet» Syria. Libanesiske myndigheter, dominert av krefter allierte med det syriske regimet, valgte derfor en tilnærming til flyktningssituasjonen som balanserte syriske interesser opp mot forventningene til opposisjonen og det internasjonale samfunnet. På den ene siden ble flyktningene betraktet som en potensiell sikkerhetsrisiko og derfor underlagt visse restriksjoner i det nordlige grenseområdet Akkar. På den andre siden har man likevel tillatt lokale og internasjonale humanitære aktører tilgang til flyktningene.

BETENT HISTORIE Syria hadde militær tilstedeværelse i Libanon fra 1976 frem til 2005. Da ble styrkene trukket ut, etter massive libanesiske demonstrasjoner og internasjonalt press i kjølvannet av drapet på tidligere statsminister Rafiq al-Hariri. Det syriske regimet beholdt imidlertid tette bånd til en rekke sentrale libanesiske aktører, ikke minst sjiabevegelsen Hizbollah. På nyåret 2011 skaffet Syrias libanesiske allierte seg kontroll over parlamentsflertallet og dannet senere regjeringen som fremdeles sitter ved makten.

Syrias nærvær i Libanon har også en annen side. Flere hundre tusen syriske fremmedarbeidere har i lang tid vært en uunnværlig del av den uformelle økonomiske sektoren i Libanon. Mange av disse har nå brakt sine familier over som en følge av konflikten i Syria. Det reelle tallet på syrere som har søkt tilflukt i Libanon, er uavklart, men utvilsomt langt høyere enn antallet registrerte flyktninger hos FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

EVIG EKSIL Libanon huser offisielt 455 000 palestinske flyktninger, men tallene fra FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger i Midtøsten, UNRWA, tar ikke høyde for omfattende migrasjon til tredjeland i løpet av de siste tiårene. Det reelle tallet anslås til mellom 200 000 og 250 000. Palestinerne i Libanon er i hovedsak etterkommere etter de som flyktet i forbindelse med opprettelsen av staten Israel i 1948. Rundt halvparten av flyktningene bor i de tolv flyktningleirene som drives under UNRWAs mandat. Andre holder til i uoffisielle leirer, eller bor integrert i libanesiske nabolag.

I kontrast til de palestinske flyktningene i Syria og Jordan, er palestinere i Libanon underlagt en rekke restriksjoner med hensyn til arbeid og eiendom. Det offisielle påskuddet for den diskriminerende praksisen er at man ikke skal undergrave retten til retur gjennom integrering i det libanesiske samfunnet. Samtidig er de palestinske flyktningene, i likhet med de fleste syrerne som krysser grensen, sunnimuslimere, noe som nærer frykt for at deres tilstedeværelse skal påvirke den delikate maktbalansen mellom de religiøse gruppene i landet. Arbeidsledighet og fattigdom preger det palestinske flyktningssamfunnet, mens migrasjon til tredjeland er blitt stadig vanskeligere.

IRAKISKE FLYKTNINGER Myndighetenes restriksjoner er en av årsakene til at antallet irakiske flyktninger i Libanon er langt lavere enn i Syria og Jordan. Samtidig er oppholdstiden for flyktningene jevnt over kortere her, i og med at de fleste venter på opphold i tredjeland. Mange av disse flyktningene er kristne irakere som er drevet fra hjemlandet gjennom terrorkampanjer og trusler. ■



NØKKELTALL › MYANMAR (BURMA)

Folketall (mill)	48,0
Areal km ²	678 500
Flyktninger fra Myanmar (Burma)	438 659
Internt fordrevne	Minst 450 000
Flyktninger i Myanmar (Burma) fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Myanmar (Burma) i 2011	-
Asylsøkere fra Myanmar (Burma) til Norge i 2011	33

Tall ved inngangen til 2012.

DEMOKRATISK PROSJEKT PÅ STRAM LINE

Politiske endringer førte Myanmar nærmere en demokratisk styreform i 2011, men landet står fortsatt overfor store utfordringer på veien til fred og forsoning. Væpnet konflikt og brudd på menneskerettigheter fortsatte å drive mennesker på flukt.

VIDEREFØRING AV POLITISKE ENDRINGER I november 2010 gjennomførte Myanmar sitt første demokratiske, nasjonale valg siden 1990. Militæret beholdt likevel mye av makten, og selv om Aung San Suu Kyi ble sluppet fri fra husarrest, trodde få på substansielle endringer. Fire måneder senere ga riktignok militæret fra seg makten og overlot landet til en sivil regjering med tidligere general Thein Sein som president. I løpet av 2011 ble flere politiske fanger løslatt, myndighetene godkjente et nytt juridisk regelverk som tillater etablering av fagforeninger og gjennomføring av fredelige demonstrasjoner, og den strenge mediasensuren ble delvis lettet på. En viktig milepel var mellomvalget i april 2012. Da fikk partiet National League for Democracy endelig stille til valg, og Aung San Suu Kyi vant en plass i parlamentet.

ETNISKE KONFLIKTER Samtidig med de nye mulighetene, står Myanmar overfor betydelige utfordringer. Fortsatt gjenstår det møysommelige arbeidet med å forhandle frem varige løsninger på de mange etniske konfliktene i landet. Det har vært gjentatte forsøk på å få i stand våpenhvileavtaler, men uten langvarige resultater. I november 2011 innledet myndighetene nye samtaler med alle de viktigste opprørsgruppene. Det ble gitt løfter om muligheter for genuin politisk deltakelse, samt en anerkjennelse av minoritetsgruppene og deres legitime krav. Dette førte blant annet til at en av de største opprørsgruppene, Karen National Union, undertegnet sin første våpenhvileavtale. Bare i løpet av

september og november 2011 ble liknende fredsavtaler underskrevet med opprørsgrupper i Shan- og Kayinprovinsene.

I Kachin-staten, derimot, brøt en 17 år lang våpenhvileavtale mellom Karen Independence Army (KIA) og regjeringstyrkene sammen sommeren 2011. Dette førte til en gjenopptakelse av væpnede kamper som drev mellom 50 000 og 75 000 mennesker på flukt. I denne sammenheng ble det rapportert om flere brudd på menneskerettighetene, blant annet utplassering av nye landminer. I januar 2012 forhandlet partene fram en ny våpenhvileavtale.

FORTSATT HUMANITÆRE BEHOV Rundt 400 000 internt fordrevne befinner seg i grenseområdene sørøst i Myanmar. Mange av disse lever under svært vanskelige forhold. Tilgang til helsetjenester, utdanningstilbud og arbeid er nesten ikke-eksisterende, og et fåtall internasjonale organisasjoner jobber i disse områdene.

I flere tiår har flyktninger fra Myanmar bodd i leirer like over grensen til Thailand. Betydelige fremskritt i landets fredsprosesser skaper for første gang reelle håp om at flyktningene kan vende tilbake. Da må myndighetene og det internasjonale samfunnet først få på plass en større og bedre koordinert humanitær respons på begge sider av grensen til Thailand.

SKJØRE FREDSBEIN Trass i de positive endringene, kan situasjonen snu og utvikle seg negativt dersom de grunnleggende aspektene ved de etniske konfliktene ikke blir løst, og de alvorlige humanitære behovene ikke blir adressert. Det samme gjelder investeringer og økonomisk utvikling. Myanmar har stort potensial, men de enorme investeringene som er på vei, må ikke gå på bekostning av lokalbefolkningen og sårbare gruppers behov. ■



NØKKELTALL › NEPAL

Folketall (mill)	30,0
Areal km2	140 800
Flyktninger fra Nepal	8858
Internt fordrevne	Om lag 50 000
Flyktninger i Nepal fra andre land	73 582
Frivillige tilbakevendinger til Nepal i 2011	-
Asylsøkere fra Nepal til Norge i 2011	23

Tall ved inngangen til 2012.

REINTEGRERING AV GERILJASOLDATER

Nepal sliter fortsatt med ettervirkninger etter maoistopprøret (1996 - 2006) som resulterte i at det 239 år gamle monarkiet ble avvirket. Et av kjerneproblemene etter fredsavtalen fra 2006 har vært maoistenes ønske om å integrere sine geriljasoldater i landets nye forsvarsstyrke. De arbeidsledige soldatene har gjennomført streiker og andre typer aksjoner for å få gjennom sine krav. I siste uke av mars 2012 ble det endelig bestemt at soldatene skulle kunne innlemmes i den nepalske hæren. En annen utfordring har vært å finne gode måter for å rehabilitere de yngste soldatene. Mange var barn mens kampene pågikk, og de fikk derfor ikke ta del i vanlig skolegang og yrkesutdanning.

UTSATTE VALG Nepal har siden kongedømmet ble avskaffet, hatt ulike regjeringer som har styrt etter en midlertidig grunnlov. Etter at republikken ble proklamert, har styresmaktene arbeidet med å få på plass en ny grunnlov som kan berede grunnen for valg på nasjonalforsamling og statsminister. Men tidsfristen har blitt utsatt flere ganger, og valgene er ennå ikke blitt gjennomført. Den lange ventetiden fører til økende misnøye i befolkningen.

Nepal har ellers vist seg som et foregangsland på flere måter. Blant annet har landet avskaffet dødsstraff og er foreløpig det eneste landet i Asia som tillater giftemål mellom personer av samme kjønn. Beliggenheten mellom stormaktene India og Kina krever politisk balanse, og Nepal har så langt greid å ha et godt forhold til begge land. Nepal har nære kulturelle, sosiale og språklige bånd til India, siden grensen mellom landene ligger i det folkerike lavlandet i sør.

INTERNT FORDREVNE Borgerkrigen førte til at så mange som 200 000 mennesker ble fordrevet. Ved årsskiftet 2011/2012 hadde

antallet sunket betraktelig, men fortsatt lever mange tusen som internt fordrevne, ifølge Flyktninghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC). Enkelte har klart å skaffe seg bolig og arbeid i sine nye omgivelser, men et betydelig antall av de fordrevne er fortsatt arbeidsledige og lever i fattigdom i byene. Enkelte, spesielt kvinner og barn, er utsatt for menneskehandel, seksuelt misbruk og barnearbeid. Styresmaktene i Nepal lanserte i februar 2011 en handlingsplan for arbeidet med sårbare grupper. Forhåpentligvis vil dette føre til at flere får et verdig liv.

FLYKTNINGER FRA BHUTAN Ifølge tall fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) bor det i Nepal omtrent 55 000 flyktninger fra Bhutan. Flyktningene tilhører en nepalsk minoritet som ble utvist fra Bhutan i 1991 og 1992. De fleste av dem har siden da bodd i flyktningleirer øst i landet. Flyktningene får ikke tillatelse til å returnere til hjemlandet, og UNHCR bistår derfor nepalske myndigheter med å finne frem til varige løsninger i Nepal eller gjenbosetting i andre mottakerland. Arbeidet med gjenbosetting har så langt vært vellykket, og man forventer at de fleste av flyktningene vil være ute av leirene i løpet av 2013.

TRANSITTLAND FOR TIBETANSKE FLYKTNINGER Nepal er transittland for tibetanere på vei til India, og UNHCR regner med at om lag 1000 tibetanere ankommer Nepal hvert år. Sammen med lokale myndigheter sørger UNHCR for bistand i den korte tiden de er i landet. Tibetanere som ankom Nepal før 1990 og fortsatt befinner seg i landet, får status som flyktninger med oppholdstillatelse, men uten arbeidstillatelse. Mange av disse har ikke mottatt dokumentasjon på sin status, og UNHCR bistår med å få ordnet dette. ■



NØKKELTALL › NORD-KOREA

Folketall (mill)	24,3
Areal km2	120 540
Flyktninger fra Nord-Korea	1542*
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Nord-Korea fra andre land	-
Frivillige tilbakevendinger til Nord-Korea i 2011	-
Asylsøkere fra Nord-Korea til Norge i 2011	3

* Omfatter ikke nordkoreanske flyktninger i Sør-Korea

Tall ved inngangen til 2012.

NY LEDER, GAMLE PROBLEMER

17. desember 2011 døde Kim Jong-il. I hele perioden han satt med makten etter sin far Kim Il-sungs død i 1994, var Nord-Korea i en permanent humanitær krise. Spekulasjonene om fremtiden spriker. Noen spår full kollaps, andre mener forsiktige reformer vil bli introdusert, mens andre igjen sier at det meste vil fortsette som før.

KRISE Nord-Korea har hatt en humanitær krise med enorme dimensjoner siden første halvdel av 1990-tallet. Foranledningen var sammenbruddet i Sovjetunionen og Øst-Europa, som førte til at strømmen av subsidierte varer og reservedeler stoppet opp. I tillegg ble landet rammet av omfattende naturkatastrofer i flere år på rad. Nord-Korea har aldri vært nærmere kollaps enn midt på 1990-tallet, da landsbygda var nærmest mørklagt. Folk sultet fordi det offentlige distribusjonsnettlet sluttet å fungere, kloakksystemet brøt sammen og medisiner ikke var å oppdrive. I løpet av få år gikk landet fra å være et utviklet samfunn til tilnærmet sammenbrudd.

Frem til da hadde flukt for vanlige nordkoreanere fremstått som både utenkelig og umulig. Fra 1953 til 1998 flyktet bare 923 nordkoreanere fra Nord-Korea til Sør-Korea. De fleste var diplomater eller myndighetspersoner som hoppet av mens de oppholdt seg i utlandet. Men kombinasjonen av kronisk matmangel og ingen mulighet til å kunne påvirke sin egen situasjon, gjorde at stadig flere valgte å krysse grenseelevene Yalu og Tumen og inn i Kina.

MANGE I KINA FN har ikke fått tillatelse av kinesiske myndigheter til å overvåke situasjonen i grenseområdene mot Nord-Korea. Anslagene på nordkoreanske flyktninger i grenseområdene varierer fra 30 000 til 300 000. Den nordøstlige delen av Kina har fra før en stor etnisk koreansk befolkning, etter århundrer med migrasjon frem og tilbake over grenseelevene.

Flyktningene får ikke lov til å kontakte den sørkoreanske ambassaden i Beijing. Etablerte nettverk forsøker imidlertid å hjelpe dem til Sør-Korea på andre måte. Noen fluktruter går til Sørøst-Asia, andre til Mongolia, hvor de kommer i kontakt med sørkoreanske ambassader. Antallet nordkoreanske flyktninger som ankommer Thailand, har steget hvert år siden 2004 og er nå oppe i 2000 i året. Til sammen befinner det seg over 23 000 nordkoreanske flyktninger i Sør-Korea.

FORTSATT KRITISK Høsten 2011 advarte FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) om at seks millioner nordkoreanere trues av sult. Tidligere samme år hadde FNs matvareprogram (WFP) sendt ut en nødhjelpsappell som på langt nær ble oppfylt. Dette har gjort at millioner av mennesker med desperat behov for hjelp ikke har fått det. Samtidig kuttet myndighetene matrasjonene til 2-300 gram daglig. I stedet for å dekke innbyggernes grunnleggende behov, prioriterer regimet å bygge ut landets militære kapasitet. Samtidig sitter flere bidragsytere på gjerdet fordi de frykter at hjelpeforsendelsene havner i gale hender. WFP forsikrer imidlertid at de har innført strenge krav til overvåking av nødhjelpen og har sikret at de selv kan påse at maten når frem til innbyggerne.

DYNASTIET FORTSETTER Kim Jong-ils død kom brått, selv om helsen hadde skrantet lenge. Sønnen Kim Jong-un er ung og uerfaren, men har stor støtte i militærapparatet, noe som er helt avgjørende. Allerede i 2010 ble Kim Jong-un utnevnt til firestjernes general, medlem i sentralkomiteen og nestleder i den sentrale militærkomisjonen. Lite tyder derfor på store endringer i Nord-Korea med det første. ■



NØKKELTALL › PAKISTAN

Folketall (mill)	173,6
Areal km ²	803 940
Flyktninger fra Pakistan	47 117
Internt fordrevne	Minst 900 000
Flyktninger i Pakistan fra andre land	1 704 324
Frivillige tilbakevendinger til Pakistan i 2011	3450
Asylsøkere fra Pakistan til Norge i 2011	92

Tall ved inngangen til 2012.

EKSTREMVÆR OG VÆPNEDE KONFLIKTER

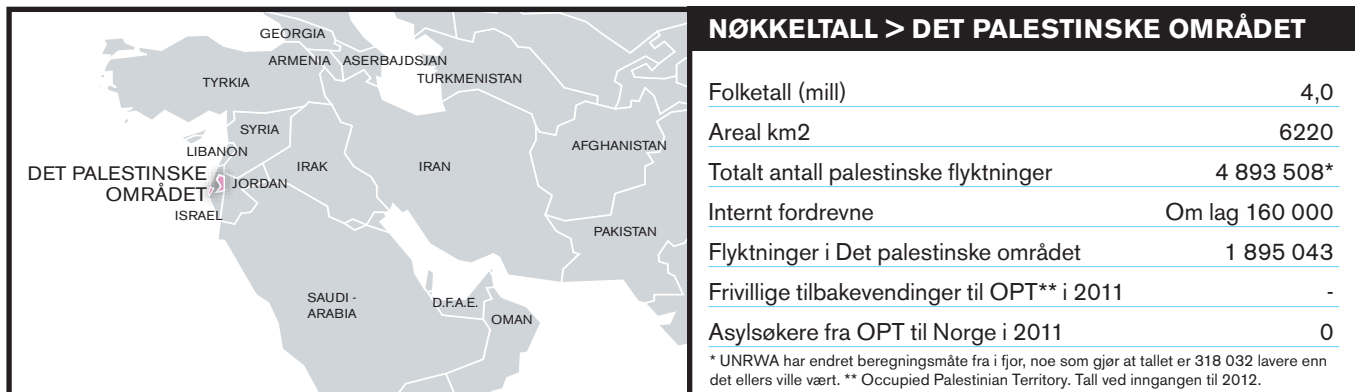
Naturkatastrofer og konflikter har fordrevet flere millioner i Pakistan i løpet av de siste årene. Gjenoppbyggingen etter stormflommen i 2010 preget i stor grad 2011. Hjelpearbeidet ble ytterligere komplisert da landet i september 2011 ble rammet av en ny flom. Samtidig forårsaket væpnete sammenstøt nord i landet en stadig strøm av internt fordrevne.

INTERNE KONFLIKTER I NORD Siviltbefolkningen i Pakistan møter utfordringer både i form av naturkatastrofer og væpnet konflikt. Ved utgangen av 2011 var rundt én million mennesker fordrevet på grunn av kamphandlinger nord og vest i landet mellom den pakistanske hæren og militante islamistiske grupper. Landets støtte til USA og NATOs tilstedeværelse i Afghanistan har bidratt til å holde liv i den interne væpnete konflikten i Pakistan. De fleste voldshandlingene og de mest omfattende tilfellene av fordrevne foregikk i Kurram, Mohmand og Khyber Agencies i Federally Administered Tribal Areas (FATA). Myndighetenes statistikker viste at 60 prosent av de fordrevne er barn, og at situasjonen for de aller fleste familiene som måtte flykte, i vesentlig grad har forverret seg. Den usikre sikkerhetssituasjonen, ødeleggelse av infrastruktur samt uløste konflikter relatert til landspørsmål og eierskap utgjorde de største hindringene for retur.

AFGHANERE FÅR BLI UT 2012 Offisielt er det 1,7 millioner afghanske flyktninger i Pakistan. Men det faktiske antallet antas å være dobbelt så høyt. Forholdene er vanskelige for de fleste afghanere i Pakistan, med begrenset tilgang til vann, bolig, helsetjenester og utdanning. Samtidig øker presset på de afghanske flyktningene til å returnere. Likevel, på tross av at både pakistanske myndigheter, FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og en rekke vestlige

land, Norge inkludert, støtter returprosessen, velger flertallet av de afghanske flyktningene å bli værende i Pakistan. Foreløpig gir en avtale mellom pakistanske myndigheter og FN flyktningene rett til å oppholde seg i landet ut 2012.

MANGLER RESSURSER Responsen i etterkant av flommen i 2010 har vært omfattende. I løpet av 2011 har millioner av mennesker motatt hjelp, blant annet i form av mat, husholdningsartikler, midlertidig husly og penger. En rekke helsetiltak har også bidratt til å hindre underernæring og utbrudd av epidemier. Da landet på nytt ble rammet av flomkatastrofe i september 2011, ble nye tiltak igangsatt for å bistå de internt fordrevne, både fra myndighetene side og fra internasjonale og lokale hjelpeorganisasjoner. Til tross for at mange etter hvert hadde anledning til å returnere til sine hjemtrakter, var det i desember 2011 fortsatt i overkant av en halv million internt fordrevne som et resultat av flommen. Den humanitære responsen bød også på store utfordringer. Pakistanske myndigheters budsjetter for å bistå de internt fordrevne er for lave i forhold til behovene, og hjelpen måtte i stor grad finansieres av utenlandske givere. Samtidig opplevde humanitære organisasjoner begrenset tilgang til de internt fordrevne i konfliktområdene i FATA. Dette medførte blant annet at mange av de internt fordrevne fra FATA flyktet til provinsen Khyber Pakhtunkhwa i 2011. Her ble umiddelbare humanitære behov forsøkt ivarettatt av FN og andre hjelpeorganisasjoner. ■



PALESTINERNE FORTSATT UNDER PRESS

To viktige politiske markeringer i 2011 var president Mahmoud Abbas søknad til FNs sikkerhetsråd om anerkjennelse av en palestinsk stat og samtalene om en koalisjonsregjering mellom rivalene Hamas og Fatah. FN-søknaden ble møtt med mange og sterke reaksjoner. USA truet med å bruke sin vetorett, og Israel valgte å holde tilbake sårt tiltrengte skattepenger fra Den palestinske selvstyremyndigheten. Palestina fikk innvilget observatørstatus hos FNs generalforsamling og medlemskap hos UNESCO, hittil den eneste FN-organisasjonen som har anerkjent Palestina som medlemsland. USA svarte med å trekke all økonomisk støtte til UNESCO. Reaksjonene var mange også da Hamas og Fatah la ned stridsøksen i april 2011. Israels statsminister Benjamin Netanyahu ga Fatah valget mellom fred med Israel eller fred med Hamas. Samtidig øker volden mot palestinere fra bosettere på Vestbredden.

FORTSATT INNESPERRET I GAZA Egyptiske myndigheter annonserer i mai 2011 at de ville gjenåpne grenseovergangen Rafah med samme standard som i 2007, før blokaden ble innført. Til tross for dette er det fortsatt svært begrenset hvor mange mennesker og varer som får krysse grensen. Israels annonsering om å tillate eksport av møbler, tekstiler og jordbruksprodukter ut av Gaza er heller ikke realisert, og kun personer som faller inn under autoriserte kategorier, får krysse grensen. Israels vedvarende blokade av Gaza, med strenge import- og eksportrestriksjoner, har gjort økonomien nærmest helt avhengig av tunnelene under grensen til Egypt. Disse brukes til å smugle varer og personer inn og ut av Gaza. 36 personer mistet livet i tunnelene i 2011, som følge av israelske og egyptiske angrep og ulike typer ulykker, deriblant at tunneler kollapset. Våpenhvilen mellom Israel og Hamas har vært

svært skjør i 2011 med jevnlig raketangrep fra begge sider.

BEDUINER TVANGSFLYTTES Flere tusen beduiner fordrives fra områder på Vestbredden utenfor Øst-Jerusalem. Ifølge Amnesty International har israelske myndigheter bestemt at de skal flyttes til et område 300 meter fra Jerusalems kommunale søppelfylling. To tredeler av de som tvangsflyttes er barn. Dersom Israels utbyggingplaner gjennomføres, blir Øst-Jerusalem totalt omringet av bosetninger. Israelske myndigheter planlegger også å fjerne flere beduinsamfunn fra jordbruksområder i Jordan-dalen, ifølge den israelske menneskerettighetsorganisasjonen B`Tselem.

FORVERRING PÅ VESTBREDDEN Bosetteres angrep på palestinere og deres eiendom har blitt tredoblet de siste tre årene, ifølge en EU-rapport. Israelske myndigheter lukker øynene for den økende systematiske volden som bosettere utfører mot palestinske bønder, familier og barn. En gruppe militante bosettere står bak en strategi omtalt som «Prize tag», der de bruker fysisk vold, vandalisme og hærverk rettet mot palestinere, og i noen tilfeller de israelske forsvarsstyrkene. Hensikten er å gjøre det klart for israelske myndigheter at prisen er høy dersom de motsetter seg bygging og ekspansjon av ulovlige bosetninger. Bygging av nye ulovlige bosetninger på Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem, har økt betraktelig i løpet av 2011. Samtidig økte myndighetenes riving av palestinske hus med 80 prosent fra 2010, ifølge Flyktinghjelpens senter for internt fordrevne (IDMC). Alle bosetninger på Vestbredden, inkludert Øst-Jerusalem, er i strid med folkeretten, som forbyr en okkupert makt å flytte egen befolkning inn i et okkupert område. ■



NØKKELTALL › PAPUA NY-GUINEA

Folketall (mill)	6,9
Areal km2	462 840
Flyktninger fra Papua Ny-Guinea	177
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Papua Ny-Guinea fra andre land	9378
Frivillige tilbakevendinger til Papua Ny-Guinea i 2011	-
Asylsøkere fra Papua Ny-Guinea til Norge i 2011	0

Tall ved inngangen til 2012.

FLYKTNINGENE FÅ VET OM

Papua Ny-Guinea, den største øystaten i det sørøstlige Stillehavet, er ressursrikt, men preget av stammekonflikter, menneskerettighetsbrudd, kriminalitet og politisk ustabilitet. Hovedgruppen av flyktninger i landet kommer fra den indonesiske provinsen Vest-Papua, som grenser til Papua Ny-Guinea. Flyktningene begynte å ankomme allerede på 1970- og 80-tallet og har i stor grad blitt neglisjert av både myndighetene og omverdenen.

ETNISKE SPENNINGER Papua Ny-Guinea er et de mest kulturelt heterogene områdene i verden, og etniske spenninger truer den unge staten. Myndighetene griper ikke inn i stammekriger i de tradisjonelle samfunnene i høyfjellet, selv om disse har blitt mer voldelige gjennom narkotikasmugling og økt tilgang til våpen. Amnesty har dokumentert utbredte overgrep fra politi og manglende rettsbeskyttelse av befolkningen. Forsøk på å løsrive øya Bougainville på 1990-tallet førte til konflikt der 20 000 mennesker mistet livet.

I Papua Ny-Guinea og stillehavsøyene utenfor finnes noen av de første dokumenterte klimaflyktningene. Stigende havnivå og endringer i klimaet har ødelagt bosteder og dyrket mark. Konsekvensen er fordrivelse og tap av kulturer.

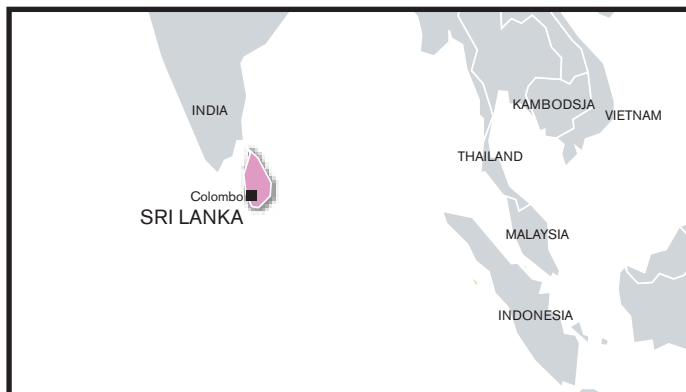
EN NEGLISJERT KONFLIKT I den indonesiske provinsen Vest-Papua har det i flere tiår pågått en væpnet konflikt mellom separatistbevegelsen Free Papua Movement (OPM) og den indonesiske hæren. Selv om konfliktområdene er stengt for journalister, lekker det ut dokumentasjon på systematiske menneskerettighetsbrudd mot sivilbefolkningen. Det er økende etnisk spenning mellom den papuanske befolkningen og innflyttere fra andre deler av Indonesia. I 2011 førte en militæroperasjon i Panai til at 10 000 mennesker ble drevet på flukt. Det er manglende dokumentasjon på hvor

mange av disse som har krysset grensen til Papua Ny-Guinea.

FLYKTNINGTALL Ifølge myndighetene i Papua Ny-Guinea befinner det seg 10 000 flyktninger fra Vest-Papua i landet. Situasjonen er komplisert, og regjeringen sier den ikke aksepterer at separatister fra Vest-Papua anlegger baser på deres territorium. Flyktningene kommer derfor lett mellom barken og veden. Enkelte analytikere hevder at Indonesia samarbeider med myndighetene i Papua Ny-Guinea når de gjennomfører aksjoner mot flyktninger som befinner seg inne i Papua Ny-Guinea. I begynnelsen av 2011 startet myndighetene i Papua Ny-Guinea «operasjon Merona», hvor flyktningleirer ble brent ned i grenseområdene til Vest-Papua. Begrenset tilgjengelighet, utrygghet, manglende oppfølging fra myndighetene og økt spenning i Vest-Papua, gir grunn til å anta at antall flyktninger er høyere enn hva som offisielt blir oppgitt.

MANGLENDE FLYKTNINGSTATUS Papua Ny-Guinea har ratifisert FNs Flyktningkonvensjon, men flyktningene fra Vest-Papua lever nærmest uten rettigheter. De kan bli fengslet for ulovlig innreise. Selv om de i prinsippet kan søke om statsborgerskap, hindres de fleste i å søke på grunn av et stort byråkrati og en avgift på 4000 dollar. Dersom de har bodd fem år utenfor hjemlandet, mister de sitt tidligere statsborgerskap og blir statsløse.

Kun flyktningene som bor i flyktningleiren East Awini drevet av Jesuit Refugee Service, mottar rettslig oppfølging og humanitær bistand. For flyktninger som lever i grenseområdene, er situasjonen spent. Mange forteller at tilstedeværelsen av indonesiske militære og papuanske myndigheter føles som en trussel. I byen Lae og hovedstaden Port Moresby lever mesteparten av flyktningene i slumområder. ■



NØKKELTALL › SRI LANKA

Folketall (mill)	20,9
Areal km2	65 610
Flyktninger fra Sri Lanka	145 251
Internt fordrevne	Om lag 125 000
Flyktninger i Sri Lanka fra andre land	392
Frivillige tilbakevendinger til Sri Lanka i 2011	2310
Asylsøkere fra Sri Lanka til Norge i 2011	40

Tall ved inngangen til 2012.

INGEN VARIG LØSNING

Tre år etter at regjeringstyrkene beseiret Tamiltigerne (LTTE), har fremdeles flere hundre tusen mennesker store humanitære behov i Sri Lanka. En ernærings- og levekårsundersøkelse utført av FN i 2011, dokumenterte en forverring av situasjonen i den nordlige provinsen. Der er antall underernærte høyere enn i Sør-Sudan.

DEN LANGE BORGERKRIGEN Bakgrunnen for konflikten mellom det singalesiske flertallet og den tamilske minoriteten på Sri Lanka går langt tilbake i tid. Mens det britiske kolonierredømmet favoriserte tamilene, fikk singaleserne politisk kontroll i landet etter uavhengigheten, og motsetningene økte. I løpet av 1970-årene dannet tamilene flere opposisjonsgrupper, en av dem var LTTE - Tamiltigrene. Den blodige borgerkrigen startet for fullt i 1983. En seks år lang våpenhvile tok slutt i 2008 da regjeringsstyrkene innledet en offensiv og til slutt beseiret Tamiltigrene. Denne siste militæroffensiven gikk hardt utover den tamilske sivilbefolkningen. Bare i løpet av seks måneder flyktet 280 000 mennesker fra konfliktområdene i nord.

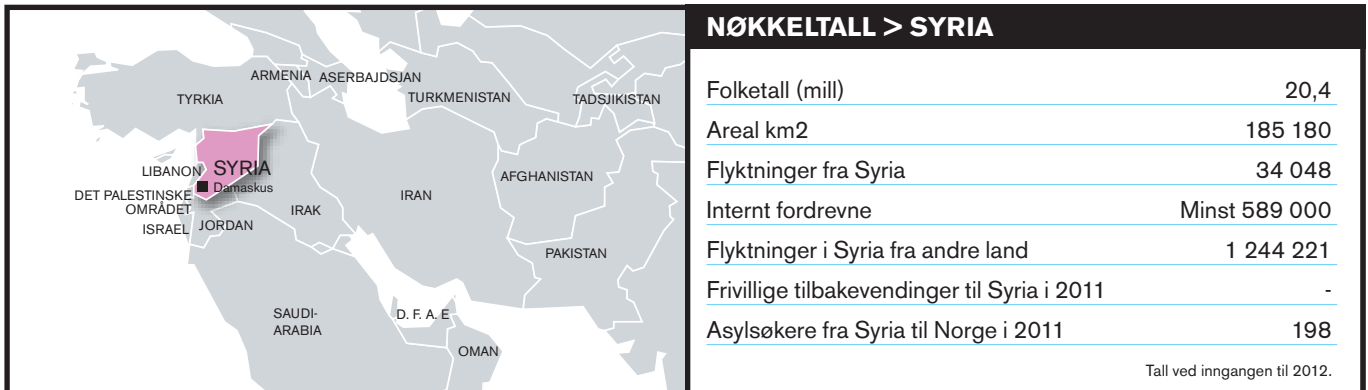
RETURNERER UTEN RETTIGHETER Etter krigens slutt har over 448 000 internt fordrevne returnert, ifølge tall fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) våren 2012. Mange av disse mangler tilgang til helsetjenester, utdanning og arbeid. En av hovedutfordringene deres er å få tilbake eiendommene de forlot, samt å skaffe seg bolig. Kun 20 prosent av bebyggelsen som ble ødelagt under krigen, er gjenreist. Det gjør at rundt 132 000 familier står uten boliger.

Samtidig som folk mangler boliger, har myndighetene satt i gang andre store byggeprosjekter. Langs kysten i nord konstrueres store hoteller og militærbaser, blant annet på eiendommer som

tilhører internt fordrevne. Fraværet av en nasjonal lovgivning som kan ivareta rettighetene til de internt fordrevne, gjør det svært vanskelig å finne løsninger på disse problemene. I tillegg gjør militærets økonomiske dominans i nord det problematisk for småbedrifter å komme inn på markedet. Dette bidrar til at mange av de som vender hjem, sliter med å skaffe seg arbeid og inntekt.

NEGATIV SPIRAL Selv nesten tre år etter krigens slutt, setter den enorme militære tilstedeværelsen betydelige restriksjoner på det humanitære arbeidet i nord. Alle frivillige organisasjoner rapporterer direkte til forsvarsdepartementet, og myndighetene setter beinharde restriksjoner på type arbeid som tillates. Vei- og husbygging er i orden, men ikke psykososialt arbeid, traumebehandling eller beskyttelse av kvinner og barn. Systematiske menneskerettighetsbrudd foregår fortsatt i den nordlige provinsen. Antall voldtekter og vold mot barn og kvinner har økt drastisk de siste årene.

FN-RESOLUSJON PÅ Plass Etter mye internasjonal kritikk oppnevnte landets regjering i 2009 en granskningskomité som skulle undersøke de brutale handlingene begått under borgerkrigens siste halvår. Komiteens manglende troverdighet førte imidlertid til at FN oppnevnte et eget, uavhengig panel, som skulle rådgj organisasjonen i prosessen med informasjonsinnhenting og behandling av anklager om krigsforbrytelser. Oppnevningen ble møtt med stor protest fra landets regjering. På bakgrunn av dette vedtok FN en resolusjon i mars 2012, som krever at Sri Lanka må gjøre mer for å oppnå forsoning og genuint granske anklagene om menneskerettighetsbrudd begått under borgerkrigen. ■



FLYKTER FRA BRUTALT REGIME

Flere hundre tusen syrere ble vinteren og våren 2012 drevet på flukt i en konflikt som i stadig større grad begynte å likne en borgerkrig. Byer og landsbyer opplevde omfattende angrep fra hæren, som forsøkte å gjenvinne kontrollen. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) anslo i mars 2012 at 200 000 syrere var internt fordrevet (tallet omfatter ikke de som ble fordrevet under seksdagerskrigen i 1967). Antallet syrere som søkte tilflukt i nabolandene Libanon, Tyrkia og Jordan, økte utover våren 2012, men ingen satt med den fulle oversikten over omfanget. Frem til da var det relativt få som registrerte seg som flyktninger hos UNHCR, som har begrenset operativ tilgang til mange av områdene som tar i mot syrere i nabolandene. De syriske flyktningene kunne fritt krysse grensene til flere naboland, og mange søkte tilflukt hos familie og venner som allerede oppholdt seg der.

REGIME UNDER PRESS Det syriske opprøret startet i mars 2011, kort tid etter at Egypts president Mubarak ble styrtet. Inspirert av hendelsene i Tunisia og Egypt, dristet noen skolebarn seg til å skrive slagord mot regimet på veggene i den sørlige byen Deraa. Barna ble anholdt og torturert, en hendelse som tente gnisten til store protester i byen. Regimet svarte med å sende soldater og militstyrker, og i løpet av kort tid ble flere hundre sivile syrere drept. Opprøret spredde seg raskt til andre deler av landet. I tiden som fulgte, gikk regimet usedvanlig brutalt til verks mot opposisjonen, som lenge insisterte på ikkevold og fredelige protester. Tallene på sivile ofre økte dramatisk. Regimet ble utsatt for massiv internasjonal kritikk for sin fremferd. USA, EU og Den arabiske liga gikk i spissen for å isolere landet og innføre sanksjoner. Samtidig ble

flere initiativ for å presse regimet gjennom FNs sikkerhetsråd forhindret av Russlands og Kinas vetorett.

PALESTINSKE FLYKTNINGER I likhet med nabolandene Jordan og Libanon, huser også Syria mange palestinske og irakiske flyktninger. Ingen av disse vertslandene har ratifisert FNs flyktningkonvensjon. Syria skiller seg positivt ut med hensyn til behandlingen av flyktninger. De palestinske flyktningene teller i dag en halv million og har hatt tilhold i Syria i over seksti år. Palestinerne er forlenget blitt en integrert del av det syriske samfunnet, inkludert arbeidsmarkedet, og har de samme rettigheter og plikter som syriske borgere. Av prinsipielle politiske årsaker, nærmere bestemt opprettholdelsen av flyktningenes internasjonalt anerkjente rett til å vende tilbake, får de imidlertid ikke syrisk statsborgerskap.

NABOER I NØD Syria opplevde en ny stor flyktningkrise da flere hundre tusen irakere søkte tilflukt i landet etter at volden i nabolandet nådde nye høyder i 2006. Mens offisielle syriske tall på irakiske flyktninger har rundet en million, mener uavhengige observatører at det reelle tallet er i underkant av en halv million. UNHCR har registrert rundt 200 000 irakiske flyktninger. De fleste flyktningene bor i hovedstaden Damaskus og omliggende områder. Syriske myndigheter har inntatt en fleksibel holdning overfor irakerne, som i stor grad har fått bevege seg fritt over grensen og samtidig har hatt muligheter til å søke arbeid i den uformelle økonomiske sektor. Det er meldt om tilfeller av retur til Irak i kjølvannet av den tiltakende uroen i Syria, men så langt har situasjonen vært relativt stabil i områdene hvor flyktningene er konsentrert. ■



NØKKELTALL › SØR-KOREA

Folketall (mill)	48,2
Areal km2	98 480
Flyktninger fra Sør-Korea	695
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Sør-Korea fra andre land	1570*
Frivillige tilbakevendinger til Sør-Korea i 2011	-
Asylsøkere fra Sør-Korea til Norge i 2011	3

* Omfatter ikke nordkoreanske flyktninger

Tall ved inngangen til 2012.

FLERE NORDKOREANSKE FLYKTNINGER

I 2011 ankom 2737 nordkoreanske flyktninger Sør-Korea. Dette er en økning på 15 prosent sammenliknet med 2010. Det totale antallet er dermed kommet opp i 23 100. Disse er ikke registrert i flyktningst statistikkene, siden Sør-Korea har vedtatt en lov som gir nordkoreanerne rett til sørkoreansk statsborgerskap.

HANAWON Mottakssenteret Hanawon utenfor Seoul er de nordkoreanske flyktningenes første møte med Sør-Korea. Senteret ble åpnet i 1999 og har en todelt oppgave. Gjennom lange avhør skal man hindre at infiltratører slipper gjennom, og deretter skal nordkoreanerne få opplæring om dagliglivet i Sør-Korea.

Koreanere på begge sider av grensen ser på seg selv som «han nara», («ett folk, en nasjon»). Men adskillelsen har skapt store skil-ler, både i levemåte og språk. Mens man i nord snakker slik man gjorde for femti år siden, har det stadig økende innslaget av engel-ske ord i sør endret språket vesentlig. Mange sørkoreanere ser ned på folk fra Nord-Korea og betrakter dem ofte som litt «bondske». Den økte flyktningstrømmen har gjort at det i 2011 ble satt i gang bygging av et nytt mottakssenter.

MANGE UTFORDRINGER De nordkoreanske flyktningene bærer ofte en stor sorg blandet med glede over å ha klart å komme til Sør-Korea. Sorgen over et endelig farvel med familien som ble igjen i Nord-Korea og frykten for at de som ble igjen, blir straffet, plager mange. Kollektivt avstraffelse er vanlig i Nord-Korea og kan vedvare i flere generasjoner. Flyktningenes slektninger risikerer å betale en høy pris for at de selv lyktes i å flykte. Mange bærer også på vanskelige og ydmykende opplevelser under oppholdet i Kina. Å leve i skjul over lang tid, ofte i underbetalte jobber, tar på.

Mange trenger derfor lang tid for å kunne omstille seg til et liv i Sør-Korea. Staten bidrar med en viss økonomisk støtte, og i tillegg hjelper det sørkoreanske Røde Kors, frivillige organisasjoner og religiøse grupper flyktningene. Likevel er overgangen stor for mange. Arbeidsløsheten er tre ganger større blant nordkoreanerne enn sørkoreanerne. De havner ofte i dårlig betalte jobber, blant annet fordi deres utdannelse fra Nord-Korea ikke aksepteres. Flyktningene må bokstavelig talt begynne fra bunnen av.

ANDRE FLYKTNINGER Sør-Korea ratifiserte Flyktningkonvensjonen av 1951 i 1993, men det var først i 2001 at en asylsøker kunne oppnå flyktningstatus. De fleste asylsøkerne kommer fra andre asiatiske land som Nepal, Kina, Pakistan og Myanmar. Det totale antallet er lavt, rundt 3500, og langt over halvparten får avslag. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har en begrenset rolle. De bidrar med noe økonomisk støtte til flyktningene, overvåker regjeringens politikk og arbeider for å skaffe donormidler til internasjonalt flyktningarbeid.

HARD LINJE MOT NORD-KOREA Den sørkoreanske regjeringen følger utviklingen i Nord-Korea med argusøyne. President Lee Myung-Bak har lagt «solskinns politikken» til side og fører en hard linje mot Nord-Korea. Han har styrket forholdet til USA ytterligere, og fortsatt det nære økonomiske samarbeidet med Kina. Sørkoreanske organisasjoner som arbeider med flyktninger, mener at ønsket om nære relasjoner til Beijing er noe av årsaken til at så få kinesiske asylsøkere får flyktningstatus i Sør-Korea. Sør-Korea har de siste årene lagt stadig større vekt på å styrke landets prestisje gjennom økte bidrag til det internasjonale samfunnet, både når det gjelder klima, fredsoperasjoner og bistand. ■



NØKKELTALL > THAILAND

Folketall (mill)	69,1
Areal km2	514 000
Flyktninger fra Thailand	550
Internt fordrevne	Ukjent antall
Flyktninger i Thailand fra andre land	102 610
Frivillige tilbakevendinger til Thailand i 2011	-
Asylsøkere fra Thailand til Norge i 2011	2

Tall ved inngangen til 2012.

SPENT SITUASJON I SØR

Thailands tradisjonelle sjenerøsitet overfor mennesker på flukt har gitt mange hundre tusen flyktninger og asylsøkere mulighet til et nytt liv de siste 30-40 årene. Dette til tross for at landet aldri har ratifisert FNs flyktningkonvensjon. Konflikter i nabolandene Laos og Kambodsja førte til store flyktningstrømmer inn på thailandsk territorium på 1970- og 1980-tallet. Fra begynnelsen av 1990-tallet og frem til nå er det flyktninger fra Myanmar som har utgjort det store flertallet.

De siste årene har imidlertid væpnet konflikt mellom muslimske opprørere og thailandske myndigheter i de tre sørligste provinsene Pattani, Yala og Narathiwat også ført til at et ukjent antall mennesker har blitt internt fordrevet.

Thailand er jevnlig utsatt for naturkatastrofer, og i oktober 2011 opplevde thaiene den største flommen på 50 år. På det verste var en tredel av landet under vann, over 500 mennesker mistet livet og 110 000 ble fordrevet fra sine hjem.

FLYKTNINGER I flere tiår har et stort antall flyktninger fra Myanmar, de fleste fra etniske minoriteter som Karen, Karenni og Mon, søkt beskyttelse i Thailand. Disse har levd i isolerte leirer nær grensen mellom de to landene, uten tillatelse til å ta seg arbeid og med svært begrenset bevegelsesfrihet. Dette har igjen medført at flyktningene har vært helt avhengig av assistanse utenfra. De som blir pågrepet utenfor leirområdene, blir arrestert og står i fare for å bli deportert. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har påpekt at thailandske myndigheters vilje til å gi beskyttelse har stadig blitt snevret inn siden 2006.

Siden 2005 har over 70 000 flyktninger blitt gjenbosatt i tredjeland. Dette har gjort at tallet på registrerte flyktninger i leirene

har gått ned. Det totale antallet i leirene har likevel endret seg lite, fordi det er blitt stadig flere uregistrerte flyktninger der.

I august 2010 ble The Thai Committee for Refugees (TCR) stiftet. Dette er en av de første lokale organisasjonene, både i Thailand og i hele ASEAN-regionen, med et mandat for å fremme rettighetene til flyktninger, asylsøkere og statsløse personer.

INTERNT FORDREVNE Siden 2004 har det vært en økning av volden i Thailands sørligste provinser. Disse områdene ble annektert av Thailand (daværende Siam) i 1902. Majoriteten av befolkningen er muslimer og etniske malayer, og de fleste har eget språk. Muslimene føler seg marginalisert og underrepresentert i både lokale og nasjonale organer. De hevder staten ikke respekterer deres identitet og at de diskrimineres, både når det gjelder språk og utdanning. Nesten 5000 mennesker har mistet livet i denne konflikten, og et ukjent antall mennesker er drevet på flukt. Buddhistene, som utgjør 20 prosent av befolkningen i de tre sørligste provinsene, har blitt uforholdsmessig hardt rammet av volden.

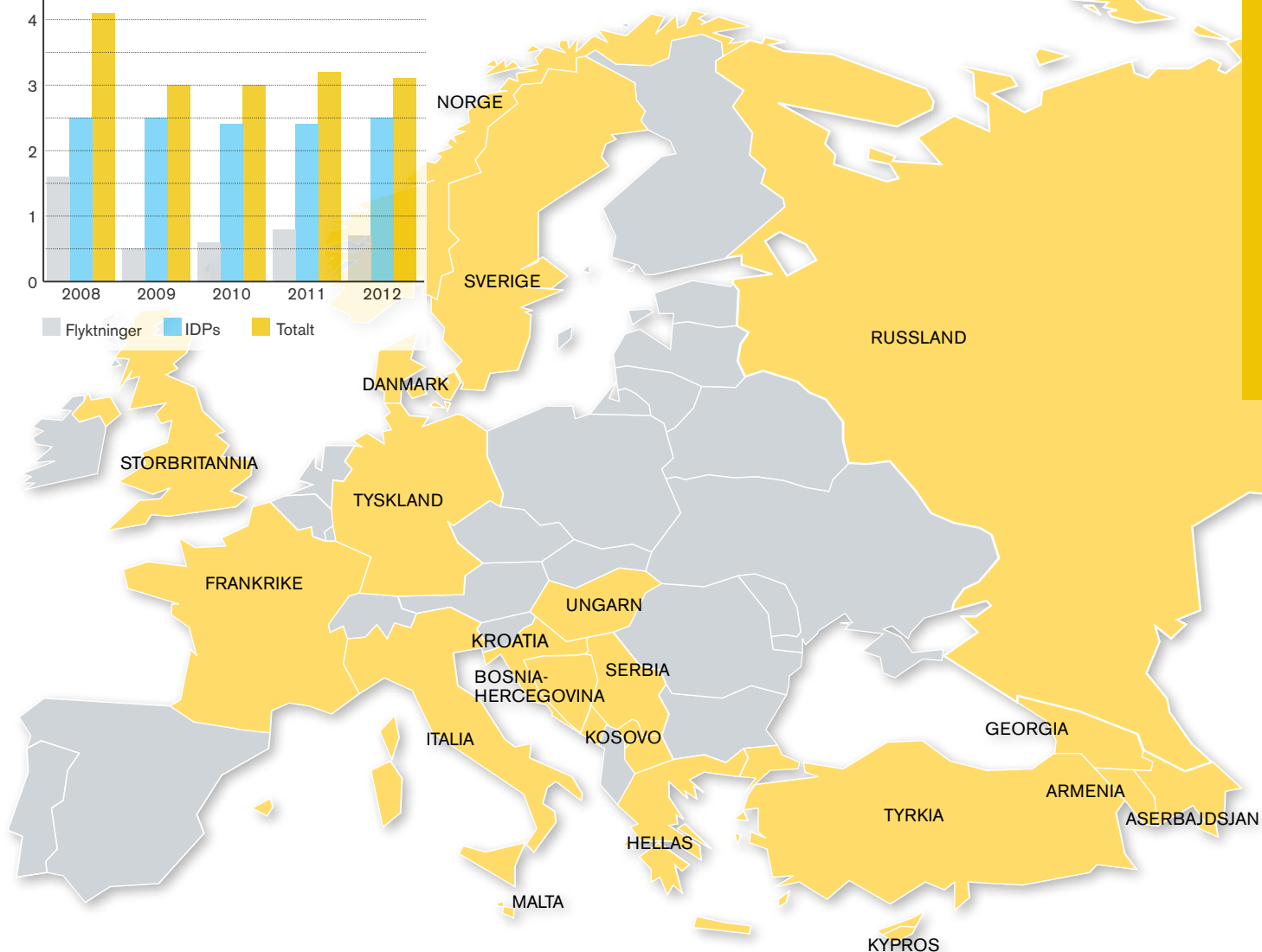
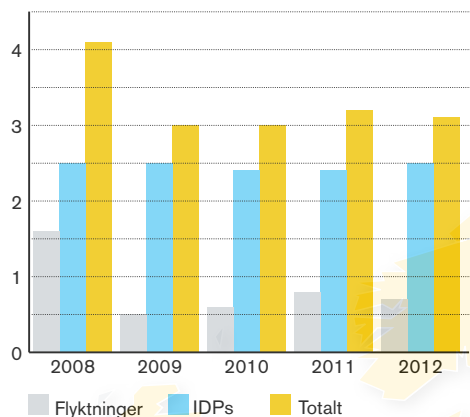
KONFLIKTEN MED KAMBODSJA I februar og april 2011 kom det til militære sammenstøt i et 4,6 kvadratkilometer stort område rundt Preah Vihear-tempelet på grensen mellom Thailand og Kambodsja. 50 000 mennesker ble fordrevet på den thailandske siden av grensen, men de fleste kunne vende tilbake etter kort tid. Kambodsja brakte saken inn for Den internasjonale domstolen i Haag, som begjærte opprettelse av en demilitarisert sone rundt tempelet og oppfordret partene til å gi observatører fra ASEAN adgang til sonen. ■

Libyske flyktninger tas imot av italiensk kystvakt på øya Lampedusa. I 2011 omkom et rekordhøyt antall mennesker blant de som tok seg over Middelhavet fra Nord-Afrika til Europa.



FLYKTNINGER OG INTERNT FORDREVNE SISTE FEM ÅR

Tallene er ved inngangen hvert år.



Europa satt på prøve	112
Armenia	114
Aserbajdsjan	115
Bosnia-Hercegovina	116
Danmark	117
Frankrike	118
Georgia	119
Hellas	120
Italia	121
Kosovo	122
Kroatia	123

Kypros	124
Malta	125
Norge	126
Russland	127
Serbia	128
Storbritannia	129
Sverige	130
Tyrkia	131
Tyskland	132
Ungarn	133

LAND SOM FLEST HAR FLYKTET FRA >>>

Serbia 1)	177 052
Tyrkia	146 450
Russland	121 546
Kroatia	63 388
Bosnia-Hercegovina	60 513

Kilde: UNHCR

LAND MED FLEST INTERNT FORDREVNE >>>

Tyrkia	954 000 - 1 201 000
Aserbajdsjan	Inntil 599 000
Georgia	Minst 257 000
Serbia	225 000
Kypros	Inntil 208 000

Kilde: IDMC

EUROPA >>



Over hele Europa utsettes romfolk for forfølgelse, og mange av dem lever under kritikkverdige forhold, som her i Kosovo.

EUROPA SATT PÅ PRØVE

Asylpolitikken i Europa har de siste årene vært fokusert på å hindre migranter og asylsøkere i å ta seg over landegrensene, fremfor å beskytte mennesker som har behov og rett til det. Et fokusskifte som ble tydeliggjort i kjølvannet av masseflukten fra opprør, krig og regimeskifte i Nord-Afrika og Midtøsten det siste året.

FLERE ASYLSØKERE I 2011 mottok de 38 landene i Europa 327 200 asylsøknader. Det er en økning på 19 prosent fra 2010. Økningen skyldes hovedsakelig båtflyktningene som ankom Italia og Malta, fra særlig Libya og Tunisia, samt en markant økning i antallet individuelle asylsøknader i Tyrkia.

Økningen var størst i åtte av de søreuropeiske landene, hele 87 prosent. Til sammenligning sank antallet asylsøkere i Norden med 10 prosent fra 2010 til 2011.

Frankrike var det landet i Europa som mottok høyeste antall søknader (51 000), etterfulgt av Tyskland og Italia, mens Malta og Kypros mottok flest sett i forhold til innbyggertallet. Majoriteten som søkte asyl i industriland i 2011, var fra Afghanistan, Kina og Irak. Men det er tilstrømningen i kjølvannet av den arabiske våren som har preget debatten i Europa.

SAMARBEID UNDER PRESS Ifølge Dublin-regelen i Schengen-samarbeidet skal det første landet en asylsøker kommer til i Europa, håndtere søknadene. Regelen har lenge vært årsak til kontroverser. Mange mener ordningen er urettferdig for statene i EUs randsoner, som mottar flest asylsøkere i forhold til folketallet, og krever bedre byrdefordeling. Kravet har økt i styrke under den arabiske våren.

Et eksempel er Italia som ba EU om hjelp til å håndtere tilstrømningen. Da de ikke fikk gehør, svarte Italia med å utstede reisedokumenter til en gruppe tunisiere som hadde slektninger i Frankrike. Franske myndigheter stoppet dem på grensen og krevde midlertidig gjeninnføring av grensekontroll. Det er et krav som

rokker ved en av EUs pilarer, nedbyggingen av grensekontroller.

Dublin-regelen innebærer også at EU-land kan returnere asylsøkere til det medlemslandet der de først ble registrert. I januar 2011 fastslo imidlertid Den europeiske menneskerettighetsdomstolen at Belgia ikke skulle ha sendt asylsøkere tilbake til Hellas, fordi landet ikke makter å ivareta deres rettigheter. I desember 2011 fastslo også EUs øverste dømmende myndighet, EU-domstolen, at medlemsland ikke skal returnere asylsøkere til andre EU-land der de risikerer inhuman behandling. Avgjørelsen omfatter også Norge, som ikke returnerer asylsøkere til Hellas.

FELLES ASYLPOLITIKK EUs medlemsland har svært ulik praksis for asylinnvilgelse. Paraplyorganisasjonen for Europas flyktningorganisasjoner, ECRE, beskriver situasjonen som et «lotteri». Asylsøkernes skjebne avhenger i stor grad av hvilket land de først kommer til.

I desember 2011 ble EU-direktivet som setter minimumsstandarden for identifisering av beskyttelsesbehov, styrket. Det nye direktivet har tydeligere forordninger for kjønns spesifikk forfølgelse og hensynet til barns beste. Direktivet må innlemmes i medlemslandenes lovverk innen 21. desember 2013.

26. april 2012 vedtok EU en felles strategi for å hindre ulovlig innvandring gjennom styrket grensekontroll og samarbeid med opprinnelses- og transitland, samt økt innsats mot misbruk av lovlige innvandringskanaler. Norge stiller seg positiv til den felles innsatsen. ■



Ung afghaner hopper over gjerdet på den greske kaien Patras for å ta seg videre med båt til Italia.

EU har forøvrig forpliktet seg til å legge frem et forslag til en felles asylpolitikk innen utløpet av 2012. Målet er å jevne ut praksisforskjeller, styrke samarbeidet og få bedre byrdefordeling.

DØDEN I MIDDELHAVET I 2011 omkom minst 1500 migranter i forsøket på å krysse Middelhavet. Det er det høyeste antallet noensinne registrert. Overlevende har fortalt om grusomme scener i overfylte båter. Kystvakten i Italia og Malta, EUs felles grensepolitiet Frontex og Nato var blant partene som deltok i redningsarbeidet. At så mange døde til tross for stor oppmerksomhet og mange mannskaper på sjøen, førte til sterk kritikk av redningsinnsatsen.

Særlig ett forlis har fått mye oppmerksomhet. Europarådet fastslår i en rapport fra mars 2012 at både Nato, italiensk og maltesisk redningstjeneste og fiskebåter ved flere anledninger kunne ha reddet 63 mennesker som i april 2011 flyktet i båt fra kampene i Libya. Blant annet unnlot to Natoskip å svare på nødmeldinger fra båten. Den første meldingen kom etter bare 18 timer på sjøen. Bare ni mennesker overlevde den 15 dager lange reisen. De fleste døde var eritreere som hadde strandet i Libya. Både Europarådet og europeiske menneskerettighetsadvokater vurderer juridiske skritt for å straffe de skyldige.

UTVIDET MANDAT EUs felles grensepolitiet, Frontex, fikk utvidet sitt mandat fra januar 2012. Hensikten er å gjøre Frontex bedre i stand til å reagere raskt i krisesituasjoner. Frontex kan nå skaffe eget materiell, som våpen og båter, fremfor å låne fra medlemmene. Grensepolitiet, som ikke har en stående styrke, har også fått mer makt til å kreve mannskapsbidrag.

I tillegg kan Frontex nå utplassere mannskaper i landene EU har returavtaler med og yte teknisk støtte til grensekontroll lokalt. Frontex har allerede mandat til å inngå returavtaler på vegne av EU. Per i dag har EU returavtaler med 16 land. De to siste ble undertegnet med Nigeria og Armenia i henholdsvis januar og februar 2012.

Helt siden opprettelsen i 2006 er Frontex blitt kritisert for manglende åpenhet og ansvarliggjøring. Kritikerne mener at Frontex har fått for store fullmakter på områder som har betydning for utenrikspolitikk og diplomatiske relasjoner.

INTERNT FORDREVNE Det siste tiåret har antallet internt fordrevne i Europa sunket gradvis. Endringene fra år til år er imidlertid moderate, og de siste tre årene har antallet holdt seg relativt stabilt.

Flom på Balkan ved årsskiftet 2010/2011 og jordskjelv i Van i Tyrkia i oktober 2011 førte til midlertidig intern fordrivelse. Mange av de 50 000 som ble fordrevet i Van, var allerede internt fordrevet på grunn av konflikten mellom Tyrkia og det kurdiske partiet PKK.

Tyrkia er fortsatt det landet i Europa med flest internt fordrevne (mellom 954 000 og 1,2 millioner). Kypros har flest i forhold til innbyggertallet. Majoriteten av de internt fordrevne i Europa er blitt fordrevet av væpnede konflikter i kjølvannet av etniske motsetninger. En annen fellesnevner er langvarig fordrivelse og at jakten på varige løsninger har stagnert. I 2011 har imidlertid flere land på Balkan, samt Tyrkia, kommet med nye initiativer for å finne varige løsninger. På Kypros fikk internt fordrevne utvidede rettigheter i 2011.

EUROPEISKE FLYKTNINGER Totalt kom 15 prosent av alle som søkte asyl i 44 industriland i 2011, fra Europa. Det er en nedgang på ni prosent fra 2010, og skyldes at betydelig færre fra landene på Balkan søkte asyl. Fra 2009 til 2010 økte nemlig antallet asylsøkere fra særlig Serbia og Kosovo dramatisk, etter at EU i desember 2009 tillot mennesker med serbisk pass å reise visumfritt til medlemslandene.

INTEGRERING AV ROMFOLK Romfolk utgjør en stor andel av europeerne som søker asyl i andre land. Canada er for eksempel en stor mottaker av romfolk fra Ungarn. Det bor omlag 11 millioner romfolk i Europa, og EU ønsker bedre integrasjon i medlemslandene. I april 2011 la Europakommisjonen derfor frem retningslinjer for integreringsstrategier og krevde at alle EU-land utvikler nasjonale strategier innen utgangen av 2011. Alle 27 EU-land leverte sine strategier innen fristen. Fremtiden vil vise i hvor stor grad dette vil føre til positive endringer i romfolks levekår. ■



NØKKELTALL > ARMENIA

Folketall (mill)	3,1
Areal km2	29 800
Flyktninger fra Armenia	19 127
Internt fordrevne	Inntil 8400
Flyktninger i Armenia fra andre land	2943
Frivillige tilbakevendinger til Armenia i 2011	-
Asylsøkere fra Armenia til Norge i 2011	15

Tall ved inngangen til 2012.

BITRE MOTSETNINGER FREM I LYSET

I mars 2012 varslet det statlige fjernsynsselskapet i Armenia at landet trakk seg fra den internasjonale Melodi Grand Prix-finalen som skulle finne sted i nabolandet Aserbajdsjan to måneder senere. Beslutningen ble begrunnet med at presidenten i Aserbajdsjan, Ilham Alijev, i en tale i februar utropte armenerne til Aserbajdsjans hovedfiende.

Armenias beslutning om å boikotte Grand Prix-finalen førte til at medier i mange land omtalte en langvarig og fastlåst konflikt som sjelden får oppmerksomhet i det internasjonale nyhetsbildet. Bak Grand Prix-boikotten lå nemlig uforsonlige motsetninger mellom Armenia og Aserbajdsjan, som har gjort at forholdet mellom de to landene har vært på frysepunktet i to tiår.

Konflikten går tilbake til den bitre krigen de to landene utkjempet fra 1988 til 1994 om området Nagorno-Karabakh, en enklave inne i Aserbajdsjan med en hovedsakelig armensk befolkning. Krigen førte til at armenerne tok kontroll både over Nagorno-Karabakh og en rekke aserbajdsjanske områder omkring den omstridte enklaven. Armenerne har senere nektet å gi fra seg kontrollen over områdene som ble erobret.

PÅ FLUKT FRA KRIG Krigen for 20 år siden førte til at om lag 30 000 mennesker ble drept og mange hundre tusen ble drevet på flukt. De aller fleste fordrevne var aserbajdsjanere, men i løpet av krigen ble også om lag 65 000 armenerne tvunget til å flykte fra sine hjemsteder.

Etter at det ble inngått våpenhvile i 1994 vendte mange tilbake til sine hjemsteder. Fortsatt er imidlertid over 8000 armenerne internt fordrevet. Det eksakte tallet er usikkert, og det er lite kunnskap om deres situasjon. Armenske myndigheter har siden 2008 hatt planer om en kartlegging av situasjonen for de internt

fordrevne, og et program for tilbakevending, men ved utgangen av 2011 var dette fortsatt ikke realisert.

De internt fordrevne i Armenia mottok ingen direkte hjelp, verken fra nasjonale myndigheter eller det internasjonale samfunnet i 2011. Ved slutten av året vedtok imidlertid myndighetene å yte økonomiske støtte eller skaffe nye boliger til denne gruppen.

UTVIKLING I FEIL RETNING Etter våpenhvilen i 1994 har det vært gjort gjentatte forsøk på å få til en varig fredsløsning som også kan løse problemene for de internt fordrevne. Men motsetningene er store. Mens myndighetene i Aserbajdsjan fastholder at Nagorno-Karabakh er en del av Aserbajdsjan, krever Armenia at det må avholdes folkeavstemning i Nagorno-Karabakh om rett til selvbestemmelse og uavhengighet.

Frem til 2009 var det tegn til fremskritt i forhandlingene, men de siste årene har utviklingen gått i feil retning. Bruddene på våpenhvilen er blitt hyppigere, og hvert år fører trefninger til at soldater blir drept på begge sider.

SAMMENBRUDD I FORHANDLINGER USA, Frankrike og Russland har stått sentralt i forsøkene på å få til en fredsløsning, og sommeren 2011 var det håp om de skulle få Armenia og Aserbajdsjan til å bli enige om noen grunnleggende prinsipper for en løsning på konflikten. Men håpet ble gjort grundig til skamme. Forhandlingene brøt sammen, og sammenbruddet førte til frykt for at en ny krig kunne bryte ut.

Melodi Grand Prix-striden våren 2012 var derfor en påminnelse om en konflikt som må løses for å gi de internt fordrevne i Armenia mulighet til å vende hjem, og for å skape stabilitet i regionen. ■



NØKKELTALL › ASERBAJDSJAN

Folketall (mill)	9,2
Areal km2	86 600
Flyktninger fra Aserbajdsjan	18 338
Internt fordrevne	Inntil 599 000
Flyktninger i Aserbajdsjan fra andre land	1778
Frivillige tilbakevendinger til Aserbajdsjan i 2011	-
Asylsøkere fra Aserbajdsjan til Norge i 2011	0

Tall ved inngangen til 2012.

NYE SPENNINGER I GAMMEL KONFLIKT

I 2011 var det lite fremgang i arbeidet med å finne en varig løsning for de mange hundre tusen internt fordrevne i Aserbajdsjan. Det interne flyktningproblemet i landet går helt tilbake til 1988 da det brøt ut væpnet konflikt mellom Aserbajdsjan og nabolandet Armenia om herredømmet over området Nagorno-Karabakh, og aserbajdsjanerne som bodde der, ble jaget vekk. Nagorno-Karabakh ligger som en enklave innenfor Aserbajdsjans grenser, men flertallet av befolkningen i enklaven er armenere.

FASTLÅST KONFLIKT Om lag 600 000 mennesker ble drevet på flykt inne i Aserbajdsjan fra 1988 til 1994 som følge av krigen om Nagorno-Karabakh. I 1994 ble Aserbajdsjan og Armenia enige om en våpenhvile, men våpenhvilen har vært brutt en rekke ganger. Alle forsøk på å finne en varig løsning på konflikten har vært resultatløse.

I 2011 var det nye tilbakeslag i fredsprosessen, og nye trefninger fant sted langs frontlinjen. Spenningene var så store i løpet av året at internasjonale observatører uttrykte frykt for en ny krig. Kraftig militær opprustning i både Armenia og Aserbajdsjan innebærer at en krig i dag vil kunne bli enda blodigere enn krigen for 20 år siden, som kostet om lag 30 000 mennesker livet.

VANSKELIGE LEVEKÅR FOR FORDREVNE Ved utgangen av 2011 var tallet på internt fordrevne like høyt som på begynnelsen av 1990-tallet. Mange av de internt fordrevne har svært dårlige levekår, viser undersøkelser som ble gjennomført i 2011. Dårligst stilt er de som oppholder seg i avsidesliggende områder.

Mer enn 20 år etter at de ble fordrevet, lever over halvparten av dem fortsatt i nedslitte og overfylte kollektivsentre og andre provisoriske bosteder. Andre bor hos slektninger eller har okku-

pert fraflyttede boliger. I tillegg til boligproblemer har mange internt fordrevne dårlig tilgang til helsetjenester og små muligheter til å skaffe seg et levebrød.

Få av de internt fordrevne kvinnene har vært i stand til å få seg inntektsgivende arbeid etter at de ble drevet på flukt. Som følge av dette, er fattigdomsproblemene spesielt store for enslige mødre og deres familier.

HJELP FRA MYNDIGHETENE Aserbajdsjans myndigheter har gjort mye for å bedre situasjonen for de internt fordrevne i landet. I løpet av 2011 kunne 10 000 flytte inn i nye boliger. Totalt hadde myndighetene dermed skaffet nye hus og leiligheter til 100 000 av de fordrevne. De får også økonomisk støtte, subsidierte velferdstilbud og matvarehjelp fra staten.

Innsatsen for de fordrevne er imidlertid ikke tilstrekkelig til å dekke behovene, og FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) ba i 2011 om at innsatsen måtte styrkes.

Aserbajdsjan er blant landene i verden som har høyest andel internt fordrevne sett i forhold til befolkningstallet, og knapt noe annet land bruker så mye av statsbudsjettet på internt fordrevne. Myndighetene i landet har imidlertid vært tilbakeholdne med å integrere de fordrevne i samfunnet der de nå bor, av frykt for at det vil svekke kravet om en løsning på konflikten som innebærer at de fordrevne kan vende hjem.

Utviklingen i 2011 gir imidlertid liten grunn til optimisme på vegne av de internt fordrevne i Aserbajdsjan. Så lenge det ikke er fremskritt i fredsprosessen, er utsiktene dårlige til at de skal kunne vende tilbake til sine hjemsteder i den armenskstyrte enklaven. ■



NØKKELTALL › BOSNIA-HERCEGOVINA

Folketall (mill)	3,8
Areal km2	51 129
Flyktninger fra Bosnia-Hercegovina	60 513
Internt fordrevne	113 000
Flyktninger i Bosnia-Hercegovina fra andre land	6978
Frivillige tilbakevendinger til Bosnia-Hercegovina i 2011	-
Asylsøkere fra Bosnia-Hercegovina til Norge i 2011	33

Tall ved inngangen til 2012.

STORE SPENNINGER I SPLITTET LAND

I desember 2011 greide lederne for Bosnia-Hercegovinas største partier endelig å bli enige om en ny regjering. Da hadde landet vært uten regjering helt siden valget i oktober 2010. Den lange veien frem til regjeringdannelsen er illustrerende for landets politiske klima, der kreftene som motarbeider normalisering og forsoning mellom landets etniske grupper, er på offensiven.

Drøye 16 år etter borgerkrigen er Bosnia-Hercegovina et land delt etter etniske skillelinjer. Utstrakt nasjonalisme og splittende retorikk gjør det vanskelig å vende hjem for mange av de over 100 000 som fortsatt er internt fordrevne.

DELT LAND Bosnia-Hercegovina var åsted for noen av de verste krigshandlingene under oppløsningen av det tidligere Jugoslavia. Borgerkrigen fra 1992 til 1995 kostet mer enn 100 000 mennesker livet og drev om lag to millioner på flukt.

Dayton-avtalen, som satte sluttstrek for krigen, slo fast at Bosnia-Hercegovina skulle være én stat bestående av to enheter eller entiteter, en serbisk republikk og en bosnjakisk-kroatisk føderasjon. Avtalen ga landet en svak sentralstat og vide politiske og administrative fullmakter til de to entitetene. Fredsavtalen institusjonaliserte dermed en etnisk deling av landet og la grunnlag for et politisk system bygget opp langs etniske skiller.

Etter valget i 2010 har det kommet flere rapporter om stadig mer nasjonalistiske og konfronterende bosniske politikere. På nyåret 2011 truet politikere i den serbiske republikken med en folkeavstemning som ville åpne for løsrivelse. Utspillet vakte sterke reaksjoner, ettersom det truet hele Bosnia-Hercegovinas eksistens.

Etter EU-initierte forhandlinger om muligheter for ytterligere selvstyre i den serbiske republikken, ble forslaget om folkeavstemning lagt på is sommeren 2011.

MANGE HINDRE MOT FORSONING Det fragmenterte og desentraliserte styresettet i Bosnia-Hercegovina skaper forvirring om hvor ansvaret for viktige statlige funksjoner ligger. Dette svekker forsoningsprosessen og gjenoppbyggingen av landet.

Oppsplittingen vanskeliggjør også arbeidet med å styrke menneskerettighetene og beskytte flyktninger, asylsøkere og de fordrevne i Bosnia-Hercegovina. Noen av de mest vanskeligstilte i landet er romfolk. De utsettes for omfattende diskriminering og er nærmest rettsløse i samfunnet.

De om lag 8500 internt fordrevne som fortsatt bor i kollektivsentre, er også en spesielt vanskeligstilt gruppe. Mange av dem har fysiske eller psykiske skader og problemer, er gamle eller kronisk syke og uten inntekt.

SØKER LØSNINGER De siste årene har myndighetene styrket den økonomiske støtten til de som returnerer og bistått med inntektsbringende aktiviteter og reparasjon av infrastruktur og boliger. Men for mange av de over 100 000 som fortsatt er internt fordrevet, er retur ikke lenger et realistisk alternativ. Det har gått for lang tid, og forholdene der de kommer fra, er for vanskelige. De som vender tilbake til områder der de utgjør en etnisk minoritet, utsettes for diskriminering og trakassering.

Siden 2010 har Bosnia-Hercegovina og nabolandene uttrykt økende interesse for å finne fram til varige løsninger for de fordrevne. En viktig drivkraft er ønsket om å innfri kravene som stilles til EU-medlemskap. Bosnia-Hercegovina startet medlemskapsforhandlinger i 2005, og sommeren 2011 åpnet EU kontor i Sarajevo for å styrke sitt engasjement i landet. ■



NØKKELTALL › DANMARK

Folketall (mill)	5,6
Areal km2	43 094
Flyktninger fra Danmark	12
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Danmark fra andre land	14 826
Frivillige tilbakevendinger til Danmark i 2011	-
Asylsøkere fra Danmark til Norge i 2011	0

Tall ved inngangen til 2012.

OPPMYKNING MED NY REGJERING

Danmark har i mange år ført en streng asyl- og flyktningpolitikk som har resultert i at landet tar imot langt færre asylsøkere enn Sverige og Norge. Av de tre landene var det også Danmark som hadde den største nedgangen i asylsøkertallet i 2011.

I løpet av året søkte 3810 personer om asyl i Danmark. Det var 23 prosent færre enn året før. De viktigste opprinnelseslandene for asylsøkere i 2011 var Afghanistan (903), Iran (461) og Syria (428).

OMSTRIDT POENGSYSTEM Også tallet på søknader om familieinnvandring gikk ned i Danmark i 2011. Sammenlignet med 2010 var nedgangen på hele 42 prosent. Mye av forklaringen ligger i innføringen av et nytt poengsystem i 2010, som innebar at tillatelse til familieinnvandring ble gjort avhengig av utdanning, språkkunnskaper og arbeidserfaring hos den som søkte om å komme til Danmark.

Poengsystemet har vært omstridt, og har møtt kritikk ikke bare på politisk hold. Også toppsjefer i dansk næringsliv har kritisert systemet, som de mener har gjort det vanskeligere for dem å tiltrekke seg kvalifisert arbeidskraft.

INNSTRAMNINGER I TI ÅR Gjennom ti år har det høyreorienterte Dansk Folkeparti hatt avgjørende innflytelse på innvandrings-, flyktning- og asylopolitikken i Danmark, som støtteparti for en borgerlig mindretallsregjering.

Etter at Dansk Folkeparti hjalp den borgerlige regjeringen til makten i 2001, ble tonen slått an i en ny utlendingslov året etter. Lovteksten fastslo at formålet med loven var at «antallet utlendinger som kommer til Danmark, skal begrenses». Tidligere hadde utlendingsloven vært omtalt som et redskap for å beskytte flyktninger.

I årene som fulgte, kom en rekke innstramminger som gjorde det vanskeligere å få asyl og familiegjennforening enn før, og

som begrenset asylsøkeres rettigheter og bevegelsesfrihet.

NY REGJERING – NY POLITIKK Ved Folketingsvalget i september 2011 ble det maktskifte i Danmark, og en sentrum-venstre regjering inntok regjeringkontorene. Allerede i sin tiltredelseserklæring varslet den nye regjeringen en rekke politiske endringer på innvandrings- og flyktningfeltet.

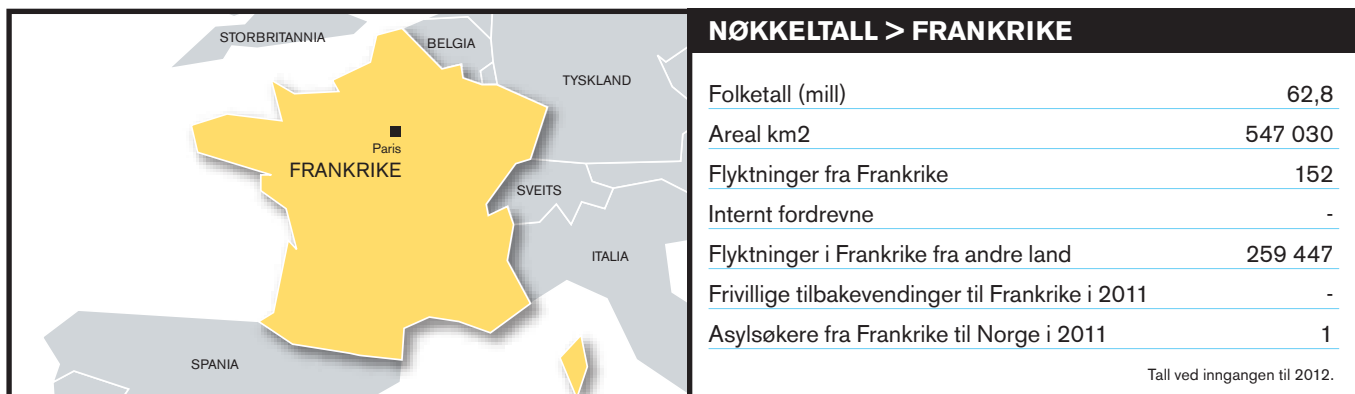
Regjeringen slo blant annet fast at den ville fjerne poengsystemet og senke kravet om bankgaranti for å få familiegjennforening fra 100 000 til 50 000 danske kroner. Det skal også bli lettere å få innvilget statsborgerskap.

Regjeringen varslet videre at asylsøkere etter seks måneder skal få lov til å bo utenfor asylmottakene og få tillatelse til å arbeide. 200 millioner kroner ble avsatt i statsbudsjettet for 2012 for å gjennomføre dette. Argumentet for denne satsingen var at det både for barn og voksne er ødeleggende å bo på asylmottak i årevis.

Regjeringen lovet også å fjerne systemet med todelt sosialhjelpssatser, som har gitt lavere sosialhjelp til innvandrere og flyktninger enn til andre.

OVERFØRINGSFLYKTNINGER Den nye regjeringens reformer på flyktningfeltet innebærer også endringer i reglene for utvelgelse av overføringsflyktninger, som Danmark tar imot etter avtale med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Den nå avgåtte borgerlige regjeringen innførte et kriterium om integreringspotensial, som innebar at ikke bare behovet for beskyttelse, men også flyktningenes utdanning og språkkunnskaper avgjorde hvem som fikk komme til Danmark.

Etter regjeringsskiftet høsten 2011 fastslo den nye sentrum-venstre regjeringen at den ville gjøre om på dette, og gi alle overføringsflyktninger lik mulighet til å komme til Danmark. ■



STRENGERE INNVANDRINGSLOV

- Det er for mange utlendinger i Frankrike, sa president Nicolas Sarkozy under den franske presidentvalgkampen våren 2012. Han gjorde en strengere innvandringspolitikk til en hovedsak i valgkampinnspurten og lovet blant annet å få ned tallet på innvandrere til Frankrike fra 180 000 per år til 100 000. Han truet også med å trekke Frankrike fra Schengen-samarbeidet om passfrihet i Europa hvis EU ikke får bedre kontroll med ulovlig innvandring.

Utsillet fra Sarkozy ble tolket som et forsøk på å komme på offensiven etter at meningsmålinger pekte mot et valgnederlag. Men det var ikke første gang Sarkozy kom med omstridte utspill knyttet til grensekontroll og innvandrings- og flyktningpolitikk. Innstramminger på dette området har vært et viktig tema i hele hans presidenttid.

FLERE ASYLSØKERE Frankrike var i 2011 den største mottakeren av asylsøkere i Europa. I alt søkte 51 910 personer om asyl i landet, en økning på åtte prosent i forhold til 2010.

Bak økningen lå blant annet en fordobling av asylsøknader fra armenere, fra om lag 1800 til mer enn 3600, og en drøy tredobling av asylsøkere fra Elfenbenskysten, fra om lag 500 til nesten 1700. Frankrike var den største mottakeren av asylsøkere fra disse to landene i 2011.

Flest asylsøkere til Frankrike kom det imidlertid fra Russland (4042) og DR Kongo (3804).

STRID MED ITALIA Våren 2011 innførte Frankrike skjerpede kontroller ved grensen til Italia for å stoppe migranter fra Tunisia. Det skjedde etter at mer enn 20 000 tunisiere hadde tatt seg over Middelhavet til Italia etter at Tunisias diktator Zine el-Abidine Ben Ali ble styrtet i januar 2011. Italia innvilget midlertidig oppholdstillatelse til tunisiere, noe som ga dem rett til å reise til andre Schengen-land, og mange ønsket seg til Frankrike.

Tilstrømmingen av tunisiere etter revolusjonen i Tunisia ga støtet til en diplomatisk strid mellom Italia og Frankrike. Etter hvert samlet de seg imidlertid om et felles initiativ om reform av Schengen-samarbeidet, der de ba om økt adgang til å innføre midlertidig grensekontroll i spesielle situasjoner.

TRANSITTSONER I juni 2011 gjorde Frankrike endringer i innvandringslovgivningen som svekket innvandreres og asylsøkeres rettigheter. Lovendringene innebar utvidet bruk av såkalte transittsoner, der utlendinger kan holdes til myndighetene avgjør om de kan komme inn i landet eller skal sendes ut. Personer som plasseres i transittsoner, har begrensede juridiske rettigheter, og asylsaker behandles etter spesielle hurtigprosedyrer. Transittsoner finnes i tilknytning til steder utlendinger ankommer Frankrike, som flyplasser, havner og jernbanestasjoner.

Tiden personer kan holdes internert, er utvidet fra 32 til 45 dager, og utlendinger som er mistenkt for terrorisme, kan holdes internert i opptil seks måneder. Regjeringen ønsket å utvide maksimaltiden til 18 måneder, men dette ble stoppet av det franske grunnlovsrådet, som overvåker at nye lover er i tråd med grunnloven.

KAMPANJE MOT ROMFOLK Franske myndigheter fortsatte i 2011 en hard politikk mot romfolk fra Øst-Europa. Myndighetene har slått hardt ned på tigging, som de mener er koblet til mafiavirksomhet, og har revet leirer der romfolk bor.

Både EU og FN har kritisert politikken overfor romfolket. Likevel ble flere tusen sendt ut i 2011, slik det også skjedde de foregående årene. Utsendelsene er ledd i det myndighetene har kalt en nådeløs kamp mot organisert «rom-kriminalitet». ■



NØKKELTALL > GEORGIA

Folketall (mill)	4,4
Areal km2	69 700
Flyktninger fra Georgia	13 022
Internt fordrevne	Minst 257 000
Flyktninger i Georgia fra andre land	502
Frivillige tilbakevendinger til Georgia i 2011	-
Asylsøkere fra Georgia til Norge i 2011	49

Tall ved inngangen til 2012.

LANG VEI TIL VARIGE LØSNINGER

Helt siden Georgia ble selvstendig i 1991, har krav om uavhengighet for de to regionene Sør-Ossetia og Abkhasia gjentatte ganger ført til voldelig konflikt og masseflukt. Kun et fåtall av georgierne fra disse regionene har kunnet vende tilbake. Mens den georgiske regjeringen har satt i gang en ambisiøs plan som forutsetter muligheter for lokal integrering for alle, fortsetter mange fordrevne å leve under kummerlige forhold.

En kvart million mennesker ble drevet på flukt da krigshandlinger brøt ut på begynnelsen av 1990-tallet i de autonome områdene Sør-Ossetia og Abkhasia. En våpenhvile ble signert i 1994, men krigshandlingene fortsatte sporadisk. I 2008 brøt konflikten mellom Georgia og Russland om Sør-Ossetia ut, og rundt 157 000 mennesker ble internt fordrevet. De fleste fra 2008-konflikten kunne returnere i løpet av måneder, men 22 000 fordrevne har ikke hatt mulighet til å vende hjem.

MANGLER VED INTEGRASJONSPROSESSEN I løpet av 2011 gjennomførte myndighetene flere nye tiltak for å bedre boligsituasjonen for de internt fordrevne. Rundt 40 prosent bodde fortsatt i kollektivsentre, men en rekke midlertidige kollektivsentre ble nedlagt, og beboerne kunne omsider flytte til nye eller renoverte boliger.

Prosessten var imidlertid problematisk. Internt fordrevne ble nødt til å ta beslutninger uten å ha fått tilstrekkelig informasjon eller juridisk bistand. Kriteriene for valg av familier til de nye boligene var uklare. De mest sårbare gruppene ble ikke prioritert, og det var ingen effektive klagemekanismer. De fleste bosatte rapporterte at det var få økonomiske muligheter i nærheten av deres nye hjem.

VANSKELIGE BOFORHOLD Mens over 20 000 har fått hjelp fra regjeringens boligprogrammer, lever de fleste internt fordrevne fortsatt

under utilfredsstillende boforhold. Flesteparten av de nedslitte kollektivsentrene innfrir ikke minimumskravene for bostandard. Internt fordrevne i andre boliger får ikke bistand fra boligprogrammet.

Sikkerheten for de tilbakevendte internt fordrevne er fortsatt et problem. Noen returområder nær grenselinjen med Sør-Ossetia er fremdeles usikre. I Gali-distriktet i Abkhasia lever tilbakevendte georgiere under vanskelige boforhold, og tilgangen til inntektsgivende arbeid, offentlige tjenester og kvaliteten på utdanning og helsetilbud er dårlig.

INTERNASJONAL BISTAND Selv om de georgiske myndighetene har økt innsatsen for de internt fordrevne, må departementet med ansvar for internt fordrevne gjennomføre tiltak med begrensede ressurser. FN-organisasjoner og internasjonale organisasjoner fortsatte bistanden til de internt fordrevne i 2011, men bare Røde Kors hadde tilgang til Sør-Ossetia, og tilgangen til Abkhasia var vanskelig. FNs menneskerettighetsinstanser har kommet med en rekke anbefalinger til Georgia, blant annet om å bedre integrasjonen og tilgangen til bolig, mat og livsopphold, i særdeleshet for internt fordrevne kvinner. Optimale varige løsninger for de internt fordrevne kan kun oppnås gjennom en politisk løsning på konfliktene.

TSJETSJENERE Krigshandlinger i den russiske delrepublikken Tsjetsjenia, som grenser mot Georgia, førte på 1990-tallet til at mange tsjetsjenere flyktet til Georgia. De fleste har i årenes løp vendt tilbake til hjemlandet. De rundt 1000 gjenværende tsjetsjenere i Georgia kan søke statsborgerskap der. ■



NØKKELTALL › HELLAS

Folketall (mill)	11,4
Areal km2	131 940
Flyktninger fra Hellas	93
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Hellas fra andre land	45 515
Frivillige tilbakevendinger til Hellas i 2011	-
Asylsøkere fra Hellas til Norge i 2011	2

Tall ved inngangen til 2012.

UMENNESKELIGE FORHOLD

Til tross for at Hellas er på randen av konkurs, er landet fortsatt en av de viktigste inngangsportene for en blandet strøm av migranter og asylsøkere som kommer til Europa uten visum. Mange migranter og asylsøkere lever under elendige forhold på grunn av landets ineffektive asylsystem.

9300 mennesker søkte om asyl i Hellas i 2011, ni prosent færre enn året før. Noe av nedgangen skyldes den trege behandlingen av asylsøknader. Ved utgangen av 2011 hadde Hellas et etterslep på nær 40 000 ubehandlede asylsøknader. I 2010 var antallet hele 47 000, men med bistand fra European Asylum Support Office (EASO) er køen blitt kortere.

KRITIKK FRA MANGE HOLD Fram til slutten av 2010 returnerte Norge og andre Schengen-land asylsøkere til Hellas dersom de hadde vært registrert der først - i tråd med den såkalte Dublin-forordningen. Men fraværet av et fungerende asylsystem har fått følger for hele EU. Retur til Hellas ble utsatt i store deler av Europa i 2011 da Den europeiske menneskerettsdomstolen vedtok at forholdene for asylsøkere i Hellas var umenneskelige og nedverdiggende.

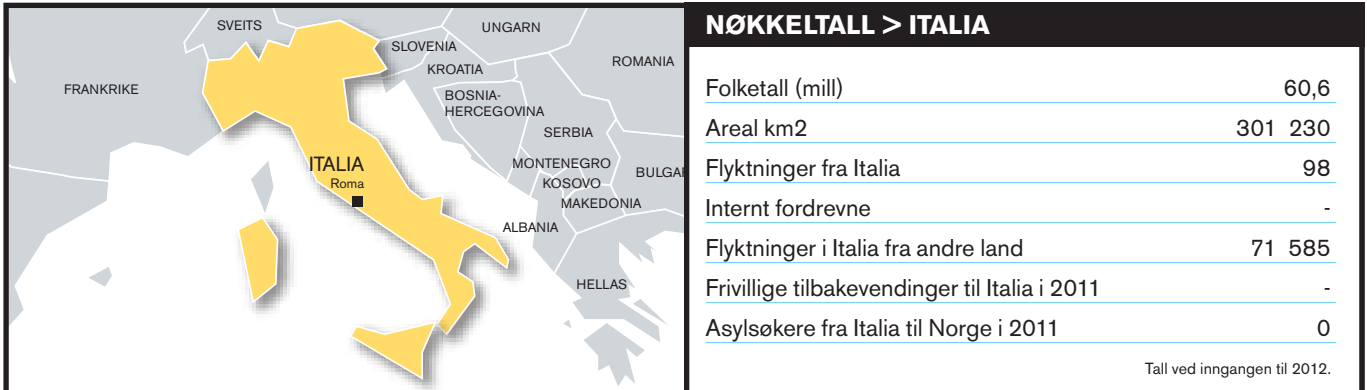
Hellas er blitt kritisert for å returnere svært mange asylsøkere uten at saken deres er skikkelig vurdert. Systemet for å identifisere dem som har behov for internasjonal beskyttelse, fungerer ikke. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har omtalt situasjonen som en humanitær krise som ikke burde eksistere i EU. UNHCR har lenge jobbet for å få fortgang i gjennomføringen av en asylreform i Hellas, og Norge er et av landene som bidrar økonomisk gjennom EØS-finansieringsordningen, EEA Grants.

ELENDIGE BOFORHOLD Utallige papirløse, inkludert kvinner og barn,

prøver å overleve i gater, parker og overfylte leiligheter. De fleste asylsøkere får ingen offentlig støtte. Forholdene ved mange interneringsleire og mottakssentre er preget av trangboddhet, dårlig hygiene og liten tilgang til helsetjenester. Human Rights Watch har blant annet rapportert om leire der enslige mindreårige asylsøkere har måttet dele celler med ukjente voksne, og hvor kloakken rant på gulvene.

Myndighetene annonserte våren 2012 planer om å etablere 30 lukkede mottakssentre for 30 000 irregulære migranter og asylsøkere. Sentrene skal bygges på ubrukte militærrområder og huse personer som ikke har fått innvilget asyl eller annen tillatelse til å bo i landet. I tillegg er det planer om å etablere interneringssentre for irregulære migranter som ifølge myndighetene utgjør en fare for folkehelsen. Opprinnelsesland, dårlige boforhold, hiv-smitte, rusmisbruk og sexarbeid vil særlig utgjøre grunnlag for internering.

INTERNERING AV HIV-SMITTEDE Asylsøkere og migranter fra land som Iran, Irak, Afghanistan og Syria ser ikke ut til å la seg påvirke av at Hellas er i dyp økonomisk krise. I 2011 ble det registrert en økning på 13 prosent irregulære migranter som kom inn i landet over elven Evros, som danner fastlandsgrensen mellom Tyrkia og Hellas i nord. Som motsvar bygger greske myndigheter en piggtrådmur ved Evros. Den økonomiske krisen i Hellas har bidratt til fremveksten av ultranasjonalistiske grupper, som utnytter frykten for at innvandringen har vokst ut av kontroll. Ifølge UNHCR forekommer rasistisk motiverte angrep på mørkhudede migranter og asylsøkere nesten daglig i Aten. Våren 2012 var innvandring og asylpolitikk sentrale tema i valgkampen, og også landets største partier spilte på nasjonalistiske følelser. ■



SPRENGT MOTTAKSKAPASITET

Ingen tok imot flere flyktninger fra Libya og Tunisia enn Italia i forbindelse med opprøret og regimeskiftet i de to nordafrikanske landene våren 2011. Majoriteten kom sjøveien, hovedsakelig til øya Lampedusa, som ligger nærmere Afrika enn Europa. De siste 50 årene har Italia gått fra å være et land mange emigrerte fra, til å bli en viktig innfallsport til Europa for en blandet strøm av migranter.

FOLKERETTSSTRIDIGE VIRKEMIDLER I 2008 opplevde Italia en betydelig økning i antall asylsøknader. De fleste kom sjøveien fra Libya. I 2009 inngikk Italia og Libya en avtale om at alle skip med migranter i italienske farvann skulle overlates til libyske myndigheter. Antall asylsøknader sank brått, fra over 30 000 i 2008 til 10 000 i 2010.

I februar 2012 fastslo Den europeiske menneskerettighetsdomstolen at Italia brøt Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen da myndighetene i 2009 returnerte en gruppe eritreere og somaliere uten at deres beskyttelsesbehov var blitt utredet.

I kjølvannet av den arabiske våren gikk antallet asylsøknader igjen kraftig opp - til minst 34 100. Tallet er sannsynligvis høyere, ettersom italienske myndigheter ikke var ferdig med opptellingen da FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) publiserte asytlalene i mars 2012. Italia var det fjerde største mottakerlandet av asylsøknader blant 44 industriland i 2011. De fleste kom fra Tunisia.

OVERDIGE FORHOLD Mottakssenteret på Lampedusa ble bygget for å huse 850 mennesker, men under krisen i Nord-Afrika oppholdt det seg til tider flere tusen båtflyktninger på øya. Tusenvis sov utendørs. I protest mot kummerlige forhold ble mottakssenteret satt i brann. Senteret ble totalskadet og er ikke blitt bygget opp igjen.

Ifølge UNHCR døde minst 1500 mennesker i forsøket på å krysse Middelhavet til Europa i 2011. Den italienske kystvakten har fått kritikk for ikke å respondere tilfredsstillende på SOS-meldinger.

SPRENGT KAPASITET Mange asylsøkere forlater Italia mens de venter på svar, fordi de får lite hjelp i venteperioden. I teorien skal asylsøkere ha plass i mottakssentre til søknaden er avgjort, og de får jobbe etter seks måneder. I realiteten bor mange på gaten og er uten arbeid. Økonomisk støtte ytes aldri. All humanitær hjelp er knyttet til en plass ved sentrene. Eneste unntak er helsehjelp, men få får informasjon om tilbudet. Blant dem som bor på gaten, er flere tusen enslige, mindreårige asylsøkere, ifølge Redd Barna. Mange, særlig kvinner, blir ofre for trafficking.

Italia får tilbakeført et stort antall asylsøkere fra andre EU-land hvert år i tråd med Dublin-regelen. Den slår fast at det landet der flyktningene først ankommer, skal håndtere søknadene. Ifølge en rapport fra Det sveitsiske flyktningrådet og norske Juss-Buss fra mai 2011, er det italienske Dublin-kontoret åpne om at de ikke har kapasitet til å håndtere alle sakene.

Selv asylsøkere som har fått innvilget opphold, reiser ofte videre til andre EU-land. Årsaken er at de ikke får hjelp til å etablere et liv i Italia. Myndighetene forventer at de skal klare seg selv.

BA OM HJELP Tilstrømmingen av flyktninger og migranter under den arabiske våren har lagt ytterligere press på Italias mottakssystem. Italia ba EU om hjelp til å håndtere situasjonen, men fikk ikke gehør. Regjeringsskiftet i november 2011 har foreløpig ikke ført til endringer i asylsøkernes situasjon, og den rasistisk motiverte volden er økende. ■



NØKKELTALL > KOSOVO

Folketall (mill)	1,8
Areal km2	10 887
Flyktninger fra Kosovo	- *
Internt fordrevne	18 000
Flyktninger i Kosovo fra andre land	- *
Frivillige tilbakevendinger til Kosovo i 2011	- *
Asylsøkere fra Kosovo til Norge i 2011	146

Tall ved inngangen til 2012.
* Flyktningtall for Kosovo er inkludert i tallene for Serbia

TO FOLK – ETT LAND

Vest-europeiske land fortsatte i 2011 å tvangsutsende kosovarer med ulovlig opphold eller avslag på søknad om asyl. De som sendes tilbake, har imidlertid store vanskeligheter med å skaffe seg arbeid, bolig, utdanning og helsetjenester. Forholdet mellom Kosovos sentralmyndigheter og landets serbiske minoritet er blitt ytterligere forverret etter at den spente situasjonen i Nord-Kosovo brøt ut i åpne sammenstøt sommeren 2011.

OMSTRIDT UAVHENGIGHET Økonomisk krise, maktmisbruk og økende nasjonalisme utover 1980-tallet i det daværende Jugoslavia forsterket allerede eksisterende motsetninger mellom det albanske flertallet og den serbiske minoriteten i Kosovo. I 1990 opphevet Serbias partisjef Slobodan Milosevic selvstyret for Kosovo, som da var en provins i delrepublikken Serbia. Kort etter svarte kosovoalbanerne med å erklære Kosovo som en suveren stat, men uten å bli anerkjent av andre land.

Kosovoalbanernes motstand mot de serbiske makthaverne utviklet seg til væpnet opprør, og i 1998 til regulære kamper mellom serbisk politi og den kosovoalbanske frigjøringshæren UCK. Etter rapporter om massakrer og etnisk rensing stilte NATO partene overfor et ultimatum. Serberne nektet å godta betingelsene, og i mars 1999 startet NATO en ti ukers bombing av serbiske mål i det som fremdeles var Jugoslavia.

Angrepene endte med tilbaketrekking av serbiske styrker fra Kosovo og en avtale der FN overtok administrasjonen av Kosovo. En egen NATO-styrke, KFOR, ble etablert for å ivareta sikkerheten i landet.

I 2008 erklærte Kosovo sin uavhengighet, mot Serbias vilje. Fire år senere har om lag halvparten av FNs medlemsland anerkjent Kosovo, blant annet USA, sentrale EU-land og Norge.

PARALLELLE SAMFUNN Etter NATO-krigen i 1999 flyktet mange kosovoserbere til Serbia eller til serbiske enklaver i Nord-Kosovo. Kosovoserberne anerkjenner ikke regjeringen i Kosovo og nekter kontakt med nasjonale myndigheter og institusjoner. I en uoffisiell folkeavstemming i februar 2012 arrangert av serbiske ledere, svarte 75 prosent av kosovoserberne «nei» til å la seg styre av regjeringen i Pristina.

I Nord-Kosovo har kosovoserberne bygget opp en parallell samfunnsstruktur med eget skolevesen, helsevesen, politi og domstoler. Institusjonene finansieres av Serbia, og enklavene er helt avhengige av import fra Serbia.

ØKT POLARISERING 20.juli 2011 innførte Kosovo importforbud av varer fra Serbia som svar på Serbias mangeårige importforbud av kosovanske varer. Få dager etter ble væpnede kosovanske politistyrker sendt til grenseoverganger for å sikre at importforbudet ble håndhevet. Lokale kosovoserbere satte opp veisperringer for å stanse politiet, og liv gikk tapt under sammenstøtene som fulgte.

Hendelsene har ført til en markant forverring av sikkerhets-situasjonen i Nord-Kosovo. Polariseringen har tiltatt, og avstanden er blitt enda større mellom de serbiske lokalsamfunnene og sentralmyndighetene, rapporterer FNs organ for sivil administrasjon i Kosovo (UNMIK).

VANSKELIG REINTEGRERING Sentralmyndighetene i Kosovo har de siste par årene økt innsatsen for å reintegrere tilbakevendte flyktninger og fordrevne, ifølge Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa (OSSE). Men på lokalt plan er oppfølgingen dårlig. Boligmangel og arbeidsledighet er et gjennomgående problem.

Bare en av tre som returnerte til Kosovo i 2011, gjorde det frivillig. Spesielt vanskelig er det for de som returnerer til områder der de er i etnisk mindretall. ■



NØKKELTALL > KROATIA

Folketall (mill)	4,4
Areal km2	56 542
Flyktninger fra Kroatia	63 388
Internt fordrevne	2100
Flyktninger i Kroatia fra andre land	1059
Frivillige tilbakevendinger til Kroatia i 2011	430
Asylsøkere fra Kroatia til Norge i 2011	3

Tall ved inngangen til 2012.

PÅ VEI INN I EU

2011 var et politisk begivenhetsrikt år i Kroatia med regjeringsskifte, avtale om EU-medlemskap og utlevering av den siste serbiske krigsforbryteren som fortsatt var på frifot, Goran Hadzic. Likevel har kroatisk myndigheter mye ugjort når det gjelder å etterleve menneskerettighetene. Dette gjelder spesielt overfor rombefolkningen og den serbiske minoriteten i landet.

KRIG OG FORDRIVELSE Kroatias uavhengighetserklæring i 1991 fra det daværende Jugoslavia ble etterfulgt av fire år med krig og innpå ti års autoritært, nasjonalistisk styresett under president Franjo Tudjman og det ekstreme høyrepartiet HDZ. Under krigen fra 1991 til 1995 ble over 500 000 mennesker jaget på flukt. Da krigen sluttet, var 250 000 fordrevet internt i landet.

Majoriteten av de fordrevne var etniske kroater, og flesteparten av dem har i årenes løp returnert til sine hjem. For de om lag 32 000 etniske serberne har det vært vanskeligere å vende tilbake. I stedet har de bosatt seg permanent i Serbia eller i den serbisk-dominerte regionen Danube i Kroatia.

TRAKASSERING OG EIENDOMSPROBLEMER Langt fra alle de etniske serberne som har flyttet tilbake til sine hjemsteder, forventes å bli værende. En av årsakene er at de ofte utsettes for etnisk motivert vold. Tap av bolig og dyrkbar jord er et annet problem.

For mange etniske serbere har det vært et stort problem at myndighetene verken vil akseptere tilbakeføring eller gi erstatning for tapte rettigheter til leie-leilighet der leieretten går i arv. Tap av rettighetene handler derfor om tap av både formue og tilgang til bolig.

For å bøte på dette, iverksatte myndighetene høsten 2010 et særskilt boligprogram rettet inn mot etniske serbere som ble fratatt sine rettigheter under krigen. Programmet gir etniske serbere mulighet til å søke om kjøp av bolig med 70 prosent rabatt. Ifølge

Human Rights Watch går gjennomføringen av programmet svært tregt.

En del pensjonister får heller ikke fulle pensjonsrettigheter. Årsaken er at de ikke klarer å dokumentere at de var i arbeid og tjente opp rettigheter i krigsårene. De senere årene har myndighetene fått ros for økt innsats på dette feltet.

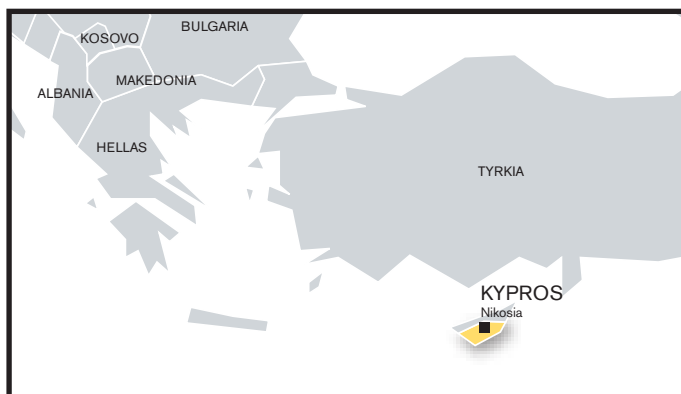
REGIONALT SAMARBEID Over 300 000 mennesker lever fortsatt som internt fordrevne på Balkan etter oppløsningen av det tidligere Jugoslavia. I tillegg har regionen om lag 73 000 flyktninger, det vil si eks-jugoslavere som flyktet fra et område i Jugoslavia til et annet som etter oppløsningen ble en ny stat.

Å finne frem til en varig løsning for disse menneskene, er en prioritert oppgave for alle landene i regionen. Siden 2010 har Kroatia, Bosnia-Herzegovina, Serbia og Montenegro fornyet innsatsen for regionens flyktninger og fordrevne.

ASYLSØKERE I TRANSITT Kroatias mottaksapparat og behandling av asylsøknader er svakt utbygget. Bare en brøkdel av de som søker asyl i landet, blir imidlertid værende. Ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) reiser 90 prosent videre til et annet land før søknaden om asyl i Kroatia er ferdig behandlet.

Kroatia har de senere årene gjennomført store lovendringer for å tilpasse asyl- og flyktningpolitikken til EU-standarder og FNs flyktningkonvensjon.

EU-AMBIVALENS Helt siden Kroatia ble selvstendig har landets ledere hatt EU-medlemskap øverst på dagsordenen. Krisetidene, både hjemme og ellers i Europa, har dempet noe av begeistring for EU-medlemskapet, som etter planen skal implementeres sommeren 2013. ■



NØKKELTALL > KYPROS

Folketall (mill)	1,1
Areal km2	9250
Flyktninger fra Kypros	13
Internt fordrevne	Inntil 208 000
Flyktninger i Kypros fra andre land	6562
Frivillige tilbakevendinger til Kypros i 2011	-
Asylsøkere fra Kypros til Norge i 2011	0

Tall ved inngangen til 2012.

FÆRRE ASYLSØKERE

Ingen industriland har de siste fem årene tatt imot flere asylsøkere i forhold til innbyggertallet enn Kypros og Malta. På Kypros har de fleste ankommet via det tyrkiskokkuperte nord og tatt seg over den «grønne linjen» - den FN-kontrollerte sonen- som deler øystaten i to.

Fra 2010 til 2011 gikk imidlertid antallet asylsøknader ned med 44 prosent, til 1770. Myndighetene i sør mener nedgangen skyldes strengere kontroll med den grønne linjen, at de har intensivert kampanjen mot arbeidsgivere som bruker ulovlig arbeidskraft og at de i 2011 gjennomførte flere utsendelser enn på mange år.

TODELT LAND Kypros var britisk koloni til 1960. Etter frigjøringen eskalerte konflikten mellom greske og tyrkiske kyprioter. FN sendte fredsbevarende styrker som i 1963 opprettet den grønne linjen mellom partene. Et greskstøttet kuppforsøk i 1974 ledet til tyrkisk invasjon i nord, og den grønne linjen har siden delt øystaten i to. Republikken Nord-Kypros ble opprettet, men er ikke anerkjent av andre enn Tyrkia.

Kampene i 1974 førte til masseflukt. Greskkypriotene flyktet sørover, tyrkiskkypriotene nordover. Øya ble dermed delt etter språk og delvis etter etnisitet og religion. Nesten fire tiår senere står forhandlingene om gjenforening fortsatt i stampe. Formelt ble hele Kypros medlem av EU i 2004.

SLUTT PÅ DISKRIMINERING I sør bor det i dag 208 000 mennesker med status som internt fordrevne. De har begrensede muligheter til å returnere til nord.

86 000 av de internt fordrevne er barn av menn som måtte forlate Nord-Kypros. Barn av kvinner som måtte flykte, har ikke fått status som internt fordrevne, og har til nå ikke hatt tilgang til den økonomiske hjelpen statusen utløser. Det ble endret i 2011, da

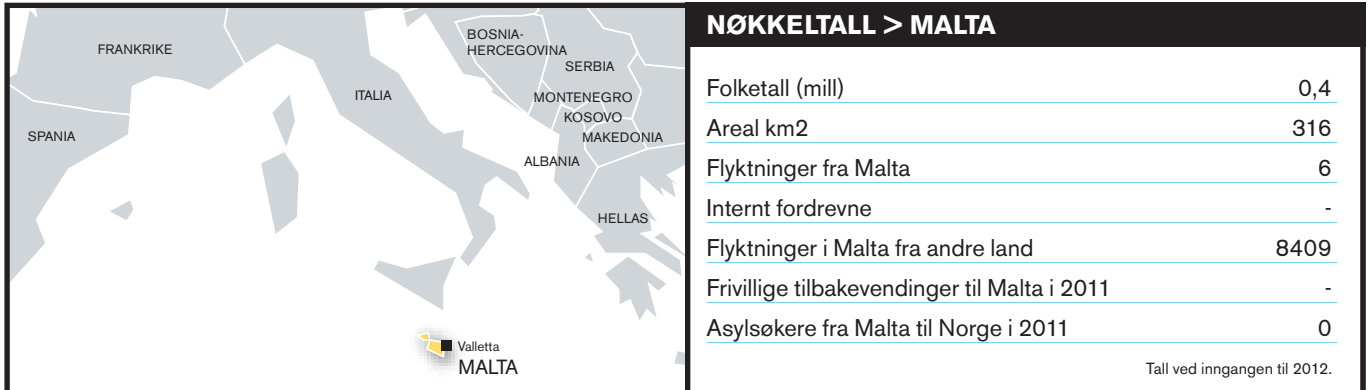
barn av internt fordrevne kvinner ble tilkjent noen av de samme rettighetene.

I det tyrkiskkontrollerte nord er det ingen informasjon tilgjengelig om hvorvidt mennesker som ble fordrevet fra sør, får assistanse fra myndighetene. Styresmaktene i nord mener intern fordrivelse opphørte etter en betydelig befolkningsutveksling i 1975.

KOMPENSASJON FOR TAPT EIENDOM Greskkyprioter som bodde i nord, måtte forlate eiendommene sine da Tyrkia invaderte i 1974. I 2005 beordret Den europeiske menneskerettighetsdomstolen Tyrkia til å betale dem erstatning for tapt eiendom, og en erstatningskommisjon ble opprettet. Ved utgangen av 2011 var 200 av rundt 2800 søknader avgjort. Totalt er 100 millioner dollar blitt utbetalt siden 2006. Det er mulig å søke kompensasjon ut 2013. Domstolen mener kommisjonens arbeid er vellykket, mens myndighetene i sør nekter å anerkjenne den.

I en rapport fra 2011 påpekte FNs høykommissær for menneskerettigheter at fraværet av en gjensidig anerkjent mekanisme for å gjenopprette eiendomsrett, kombinert med manglende bevegelsesfrihet og mulighet til å velge bosted, er blant de største hindrene for varige løsninger for de internt fordrevne. Rapporten påpeker også at de fordrevne selv ikke er involvert i fredsprosessen.

Det militære nærværet i nord er en vedvarende kilde til konflikt. Tyrkiskkypriotene sier de er avhengig av de tyrkiske soldatene for å føle seg trygge, mens greskkypriotene oppfatter den tyrkiske støtten til Nord-Kypros som en fundamental trussel mot sin egen sikkerhet. ■



NYTT HOPP I ANTALLET ASYLSØKNADER

Ingen industriland har de siste fem årene tatt imot flere asylsøkere i forhold til innbyggertallet enn Malta. Årsaken er at øystaten befinner seg midt i skipsleden mellom Nord-Afrika og Europa, slik at mange båtflyktninger kommer i land på øya.

I 2011 søkte 1850 mennesker asyl i landet, mot 140 i 2010 og 2390 i 2009. Den dramatiske nedgangen fra 2009 til 2010 skyldes trolig avtalen mellom Italia og Libya om at skip med migranter i italienske farvann skal returneres til Libya. Dermed nådde også færre båter frem til Malta. Oppgangen fra 2010 til 2011 henger sammen med den arabiske våren. De fleste asylsøkerne i 2011 var somaliere, eritreere og nigerianere som flyktet fra krigen i Libya, der de hadde strandet på sin ferd til Europa.

BETYDELIG UTFORDRING Etter at Malta ble medlem av EU i 2004, har landet blitt en viktig innfallspport til Europa for en blandet gruppe migranter som kommer sjøveien fra Nord-Afrika. Det totale antallet ankomster er marginalt, men utfordringen oppleves som betydelig lokalt. Malta er blant Europas minste og tettest befolkede nasjoner. Innvandrings- og asylpolitikk er derfor høyt prioritert politisk, både nasjonalt og i samhandlingen med EU. Myndighetene mener gjenbosetting i andre land er beste varige løsning for dem som har krav på beskyttelse.

AUTOMATISK INTERNERING Malta har siden 2005 automatisk internerert alle som tar seg inn i landet uten papirer. Loven åpner for internering i 18 måneder. Asylsøkere som ikke har fått svar etter 12 måneder, blir flyttet til åpne mottakssentre. Gjennomsnittlig søknadsbehandling er seks måneder. Gravide, handikappede og barn som kommer alene, blir umiddelbart etter registrering plassert i åpne sentre.

Malta har tre lukkede interneringssentre og ti åpne mottaks-

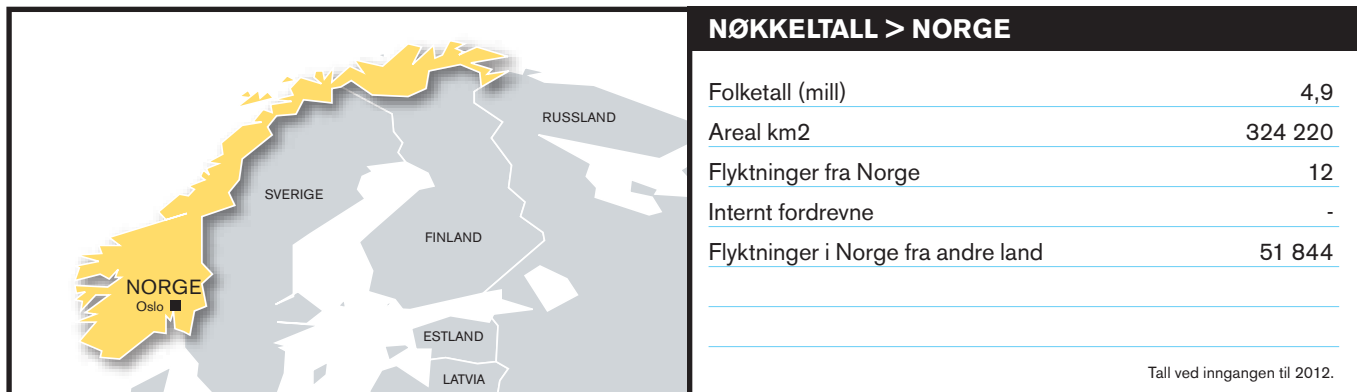
sentre. Øystaten har måttet tåle mye kritikk for interneringspraksisen, så vel som forholdene ved sentrene.

KREVDE REVISJON I en rapport fra juni 2011 fra daværende kommissær for menneskerettigheter i Europarådet, Thomas Hammarberg, bes Malta revidere interneringspraksisen fordi den er i strid med Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen. Myndighetene på Malta avviser kritikken. I sitt svar fastholder de at lukkede sentre er nødvendig, da staten ikke har ressurser til å holde kontrollen i åpne sentre.

På den positive siden påpeker Hammarberg i sin rapport at asylsystemet er blitt forbedret de siste årene. Blant annet er behandlingstiden blitt kortere, og svært mange får innvilget en form for beskyttelse. Andelen er høyere enn i noe annet EU-land. Hammarberg roser også Malta for innsatsen med å redde skipbrudne migranter.

UENIG MED EU Myndighetene på Malta har lenge påpekt behovet for en bedre byrdefordeling i Europa enn det dagens Schengensamarbeid åpner for. De opplever blant annet at Dublin-reglene slår uheldig ut for landene i EUs randsone, som mottar flest asylsøkere i forhold til innbyggertallet. Dublin-reglene slår fast at det første landet en asylsøker kommer til i Europa, har ansvaret for å behandle asylsøknaden.

I 2009 satte Malta seg på bakbeina da EU vedtok nye retningslinjer for sitt felles grensepoliti, Frontex. Retningslinjene slår fast at landene som leder en felles operasjon for å plukke opp båtflyktninger i Middelhavet, også får ansvaret for dem. Malta, som tidligere deltok aktivt i Frontex' operasjoner, mener båtflyktningene skal tas til nærmeste havn, og bekreftet i 2011 at de nekter å lede flere operasjoner inntil reglene endres. ■



ASYLTALL HALVERT PÅ TO ÅR

Antall personer som søkte om asyl i Norge, gikk ned med ti prosent fra 2010 til 2011. Året før var nedgangen enda større. I alt er tallet på asylsøkere nesten halvert på to år, fra 17 230 i 2009 til 9050 i 2011.

Norge må være forberedt på å ta imot en «strøm», en «bølge» eller et «rush» av flyktninger på grunn av uro og konflikter i kjølvannet av den arabiske våren, advarte norske medier i 2011. Advarslene om en forventet masseflukt til Norge viste seg imidlertid ikke å holde stikk.

I 2011 kom det beskjedne 24 asylsøkere fra Egypt, 76 fra Tunisia, 139 fra Libya og 198 fra Syria. De viktigste opprinnelseslandene for asylsøkere var Somalia (2216), Eritrea (1256) og Afghanistan (979).

Norge tok imot i underkant av 1300 overføringsflyktninger i 2011. Flest kom fra Eritrea (419), Somalia (190) og Afghanistan (165).

STRENGERE ASYLPOLITIKK Reduksjonen i antall asylsøkere henger sammen med at regjeringen har strammet inn asylpolitikken de siste årene. Det innebærer blant annet strengere regler for å få opphold på humanitært grunnlag og for å få familiegjening med personer med innvilget asyl eller opphold på humanitært grunnlag. Arbeidet med å få asylsøkere med avslag til å forlate landet er intensivert, gjennom støtte til frivillig retur eller ved tvangsretur av personer som ikke reiser frivillig.

Myndighetene har også lagt vekt på å få ned saksbehandlingstiden i asylsaker. I 2011 ble saksbehandlingstiden halvert sammenlignet med året før, til 98 dager.

REGELENDRING 12. januar 2011 pågrep politiet 25 år gamle Madina Salamova, bedre kjent som Maria Amelie, og knapt to uker senere ble hun sendt ut av landet. Grunnen var at hun hadde oppholdt seg ulovlig i Norge i en årrekke etter at familien, som kommer fra Nord-Ossetia i Russland, hadde fått avslag på sin asylsøknad.

Saken fikk stor oppmerksomhet og førte til en regelendring, slik at tidligere asylsøkere som er utvist og pålagt innreiseforbud på grunn av brudd på utlendingsloven, kan få arbeids- og oppholdstillatelse som arbeidsinnvandrere etter kort tid. Dermed kunne Madina Salamova vende tilbake til Norge med lovlig opphold allerede i april 2011.

STRENGERE FOR ANDRE Regelendringen innebar ingen liberalisering av politikken generelt for tidligere asylsøkere som oppholder deg ulovlig i Norge.

For mange i denne gruppen ble situasjonen tvert imot vanskeligere i 2011. Ved inngangen til året innskjerpet Skatteetaten rutinen for hvem som kan få skattekort og dermed ha mulighet til å jobbe. Innskjerpingen gjorde at mange som hadde fått avslag på sine asylsøknader, ikke lenger hadde mulighet til å forsørge seg selv.

INGEN MENNESKER ER ULOVLIGE Våren 2011 gikk 38 organisasjoner sammen om en underskriftskampanje med krav om en løsning for mennesker som har oppholdt seg ulovlig i Norge i mange år, de fleste tidligere asylsøkere. Kampanjen krevde at det må settes en grense for hvor lenge mennesker kan leve papirløst før de får mulighet til lovlig opphold og arbeid. Den krevde også at barn som har levd i Norge i lang tid, får oppholdstillatelse sammen med foreldre og søsken.

Situasjonen for asylsøkerbarn som har bodd lenge i Norge, fortsatte å være et hett tema i hele 2011 og inn i 2012. På sen vinteren og våren 2012 økte kravene om at regjeringen må innvilge opphold til denne gruppen. Langt inn i regjeringspartienes rekke var det støtte til et krav om å stille tvangsutsendelse av asylbarn i bero inntil regjeringens lenge varslede stortingsmelding om barn på flukt ble lagt fram. ■



NØKKELTALL › RUSSLAND

Folketall (mill)	143,0
Areal km2	17 075 200
Flyktninger fra Russland	121 546
Internt fordrevne	Minst 8500
Flyktninger i Russland fra andre land	4876
Frivillige tilbakevendinger til Russland i 2011	-
Asylsøkere fra Russland til Norge i 2011	365

Tall ved inngangen til 2012.

FORTSATT KONFLIKTER I NORD-KAUKASUS

De russiske delrepublikkene i Nord-Kaukasus har vært preget av uro og konflikter siden begynnelsen av 1990-tallet, og mange har måttet flykte fra krig og forfølgelse. Konfliktene er fortsatt ikke løst, og i 2011 ble over 1300 mennesker drept eller skadet som følge av volden i Nord-Kaukasus.

Advokater, journalister og andre som påpeker menneskerettsbrudd som bortføringer, vilkårlige fengslinger, tortur, forsvinninger og drap, utsettes for trakassering og trusler.

TSJETSJENIA-KONFLIKTEN Da Sovjetunionen brøt sammen i 1991, ble en lang rekke sovjetrepublikker selvstendige stater. Tross ønsket om full selvstendighet, ble delrepublikken Tsjetsjenia innlemmet i Russland. Dette ble starten på en lang konflikt, og i 1994 brøt det ut blodig krig. På midten av 1990-tallet var om lag 500 000 mennesker internt fordrevet på grunn av krigen.

Tross en fredsavtale i 1996 som ga tsjetsjenerne en større grad av selvstyre, fortsatte krigføringen fram til 2009. Da overførte Russland ansvaret for området til den tsjetsjenske, men Moskvalojale, presidenten Ramzan Dakyrov.

Siden 2009 har både russiske og tsjetsjenske myndigheter oppfordret alle fordrevne til å reise tilbake til Tsjetsjenia. Hvor mange som har returnert og hvor mange som fortsatt er fordrevet, er usikkert. En av årsakene er at myndighetene gir de fordrevne status som «tvunget migrant» bare for fem år, og at det er svært vanskelig å få fornyet en slik status.

ØNSKER LØSRIVELSE Mens volden har gått klart tilbake i Tsjetsjenia, har den tiltatt i andre deler av Nord-Kaukasus. Opprørsgrupper i flere delrepublikker angriper både militære og sivile mål. Opprøret har rot i en blanding av ønsket om løsrivelse fra Russland og en generell misnøye med myndighetene. Enkelte påberoper seg å

kjempe for et islamsk kalifat i Nord-Kaukasus.

I noen tilfeller dreier konfliktene seg om rettigheter til konkrete landområder. I 1992 brøt det ut krig mellom de to delrepublikkene Nord-Ossetia og Ingusjetia over området Prigorodny i Nord-Ossetia. Krigen førte til at titusener ingusjetere flyktet fra Nord-Ossetia. I 2009 inngikk partene en naboavtale, og ved utgangen av 2010 hadde flere enn 26 000 av de fordrevne vendt tilbake til Nord-Ossetia.

INNSATS FOR FORDREVNE I 2011 gjorde russiske myndigheter mye for å bedre hverdagen for de internt fordrevne i Nord-Kaukasus, ifølge Europarådet. Men mye gjenstår. Mangelen på boliger og arbeid er et gjennomgående problem, og erstatningene for ødelagte boliger og annen eiendom er svært lave.

UNHCR og andre FN-organisasjoner trakk seg ut av Nord-Kaukasus i 2011. Da hadde UNHCR blant annet bistått myndighetene med å utarbeide et nytt lovverk, der intensjonen er å sikre en varig løsning for alle fordrevne, flyktninger og statsløse i Russland.

SVAKT LOVVERK Konfliktene i Nord-Kaukasus har gjort at russere i flere år har vært blant de største asylgruppene fra et industriland. Majoriteten er tsjetsjenerne. Russland er også mottaksland for noen få tusen flyktninger og asylsøkere. De fleste er fra Georgia, Afghanistan og Iran.

Russland har et svakt lovverk og minimale ressurser til arbeidet med asyl og flyktninger. Dessuten er den allmenne oppmerksomheten og kunnskapen om asyl minimal. UNHCR er engasjert i arbeidet med å styrke det russiske asylsystemet. Det innebærer blant annet å sikre at asylsøkere som kommer til grensen, får anledning til å søke asyl, og at Russland har et mottakssystem i tråd med internasjonale standarder. ■



NØKKELTALL > SERBIA

Folketall (mill)	9,9
Areal km2	77 474
Flyktninger fra Serbia	177 052*
Internt fordrevne	225 000
Flyktninger i Serbia fra andre land	71 106*
Frivillige tilbakevendinger til Serbia i 2011	250*
Asylsøkere fra Serbia til Norge i 2011	94

Tall ved inngangen til 2012.
* Tallet inkluderer Kosovo

FREMDELES MANGE FLYKTNINGER

Serbia er blant landene i Europa som huser flest flyktninger og fordrevne. Flesteparten er kosovoserbere og romfolk som ble fordrevet fra Kosovo under borgerkrigen der i 1999. Andre er flyktninger fra krigen mellom de tidligere jugoslaviske republikkene som sluttet i 1995. Serbia er også opprinnelsesland og i økende grad et transittland for flyktninger og migranter som ønsker seg til Vest-Europa.

REGIONALT SAMARBEID Borgerkrigen i det tidligere Jugoslavia fra 1991-1995 førte til store folkeforflytninger, men de fleste har i årenes løp returnert til sine hjemsteder eller blitt integrert på stedene de flyktet til. Likevel har Serbia fortsatt over 70 000 registrerte flyktninger, og mange av dem har ennå ikke fått noe fast sted å bo.

I november 2011 vedtok utenriksministrene fra Kroatia, Bosnia-Hercegovina, Montenegro og Serbia en forpliktende plan med konkrete tiltak som skal fjerne hindringene for at flyktningene skal kunne gjenoppta normale liv. En av de viktigste oppgavene er å få utstedt identifikasjonspapirer og andre typer dokumenter som flyktningene trenger, enten de blir der de er eller returnerer til sine hjemsteder.

ROMFOLKET UNDER PRESS Under borgerkrigen mellom Serbia og Kosovo i 1999 ble 245 000 kosovoserbere og romfolk fordrevet fra sine hjem i Kosovo. Noen dro til serbiskdominerte enklaver i Kosovo, andre flyktet til Serbia.

I Serbia lever de under svært vanskelige forhold. Ni av ti trenger hjelp til bolig, og arbeidsledigheten er på 39 prosent, ifølge en undersøkelse fra serbiske myndigheter i 2011. Undersøkelsen viste at stadig færre ønsker å vende tilbake til Kosovo. Tidligere ville halvparten dra hjem, men i 2011 gjaldt det bare én av fem. Blant romfolk ønsket færre enn én av ti å reise tilbake.

Amnesty International og Human Rights Watch rettet i 2011

sterk kritikk mot serbiske myndigheter for overgrep og systematisk diskriminering av romfolket i Serbia. Tvangsutkastelser fra provisoriske bosetninger er spesielt omstridt.

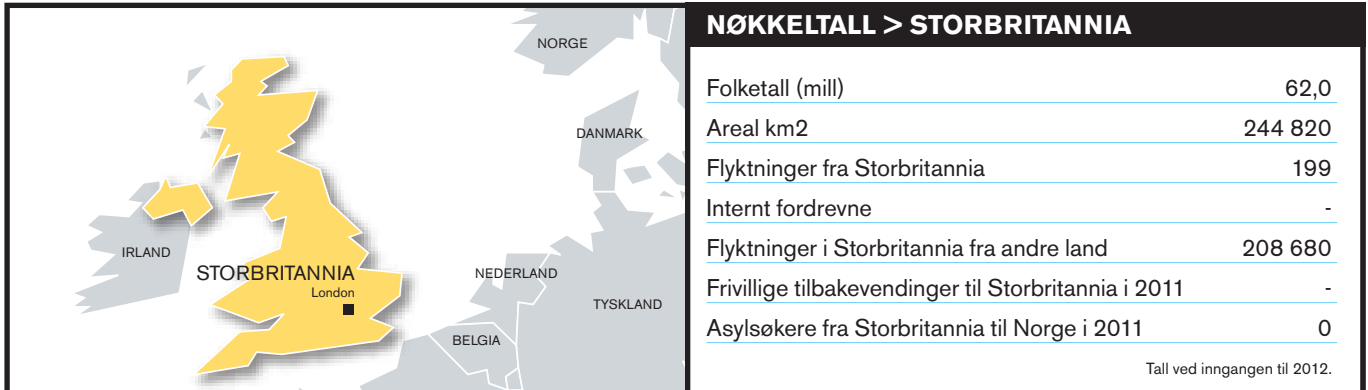
I 2008 erklærte Kosovo seg som selvstendig stat. Serbia godkjenner ikke løsrivelsen, og i 2011 var det flere sammenstøt på grensa mellom Kosovo og Serbia. Spenningene med Kosovo er et hinder for Serbias ambisjoner om å bli medlem i EU.

OMSTRIDT VISUMFRIHET Serbiske statsborgere fikk i desember 2009 visumfrihet til Vest-Europa. Etter det har mange av EU-landene opplevd en markant økning av asylsøkere fra Serbia. Flesteparten er romfolk eller etniske albanere fra Sør-Serbia. Av de 3715 asylsøknadene fra serbiske statsborgere som ble behandlet første kvartal 2011, fikk 98 prosent avslag, ifølge FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

Asyltilstrømmingen fra Serbia har skapt sterke reaksjoner. Flere EU-land har advart om at misbruk av visumfriheten til å søke asyl uten skjellig grunn, kan føre til gjeninnføring av visum.

TRANSITTLAND I 2011 erfarte Serbia en betydelig økning av asylsøkere. Majoriteten var afghanere, som kom til landet via Tyrkia, Hellas og Makedonia. Mange av dem reiste videre til Vest-Europa etter kort tid. Det har fått flere til å mene at asylsøkerne ikke er flyktninger med beskyttelsesbehov, men arbeidsmigranter som benytter Serbia som transittland på vei til Vesten.

Siden 2008 har Serbia hatt en egen asyllov, men asylsystemet er dårlig utviklet og har liten kapasitet. Menneskerettighetsorganisasjoner har ikke funnet grunn til å kritisere behandlingen av asylsøkere i Serbia, men UNHCR er bekymret for overbefolkede mottak. ■



OMSTRIDTE VISUMREGLER

Konflikter i kjølvannet av den arabiske våren har gitt utslag på asylstatistikken i Storbritannia. Antall asylsøkere fra Libya gikk opp fra 90 i 2010 til 721 i 2011, mens antallet fra Syria økte fra 127 til 353.

Økningen bekymret britiske myndigheter. I mars 2012 innførte de nye visumregler som innebærer at syrere, libyere og egyptere må søke om visum på forhånd hvis de skal reise via britiske flyplasser, selv om de er på vei til andre land.

Regjeringen begrunnet beslutningen med behov for å beskytte landets grenser, men møtte sterk kritikk. De nye visumreglene vil i praksis stenge grensene for folk som forsøker å flykte fra vold og forfølgelse i disse landene, advarte flyktningorganisasjonen Refugee Council. Organisasjonen karakteriserte det som sjokkerende at dette skjedde samtidig som regjeringen gikk ut og krevde stopp av voldsbruken i Syria.

STRENG POLITIKK Storbritannia var i 2011 den sjette største motakeren av asylsøkere i Europa og registrerte 25 420 asylsøknader. Det var en økning på 12 prosent fra året før, men likevel det nest laveste tallet på to tiår. Asylsøkertallet har sunket sterkt siden toppåret 2002, da Storbritannia tok imot 111 000 asylsøkere, langt flere enn noe annet industriland.

Nedgangen i antall asylsøkere er resultat av en rekke innstramninger i den britiske asylopolitikken. Samarbeid med Frankrike og Belgia om innvandringskontroll, hurtigbehandling av antatt grunnløse søknader og redusert adgang til å klage på avslag, internering av asylsøkere og nedskjæring i velferdsytelser er blant tiltakene som er satt i verk.

Myndighetene har fått mye kritikk for å plassere asylsøkerbarn i interneringssentre og har lovet å stanse interneringen av barn. Likevel fortsatte praksisen i 2011. Antall barn som ble internert økte utover i året, og i alt ble 99 barn internert i løpet av 2011.

I 2011 fikk britiske myndigheter også kritikk for tvangsretur av tamilske asylsøkere til Sri Lanka. Flere organisasjoner, deriblant Amnesty og Human Rights Watch, advarte om at de tvangsreturnerte risikerte å bli fengslet og torturert.

SKEPSIS TIL ASYLSØKERE Tross nedgangen i tallet på asylsøkere det siste tiåret er det fortsatt en utbredt oppfatning at det fortsatt kommer for mange.

To av tre briter mener at innvandringen til Storbritannia må reduseres, viser en rapport fra Universitetet i Oxford, som ble offentliggjort i oktober 2011. Når folk ble spurt om hvem de tenker på som innvandrere, svarte de fleste asylsøkere, selv om asylsøkere bare utgjør fire prosent av dem som kommer til Storbritannia. Det betyr at ønsket om redusert innvandring i stor grad dreier seg om et ønske om å få ned tallet på asylsøkere.

Den omfattende mediedekningen av asylspørsmål kan være med på å forklare hvorfor briter i så stor grad forbinder innvandring med ankomst av asylsøkere, påpeker rapporten.

MANGLER KUNNSKAP OM KVINNER Flere britiske flyktningorganisasjoner har uttrykt bekymring for at kvinnelige asylsøkere får en mindre grundig behandling av sine søknader enn menn, og at de som behandler søknader fra kvinner, mangler innsikt i kjønnsrelatert forfølgelse. Refugee Council har påpekt at omgjøringsprosenten i ankesaker er høyere for kvinner enn for menn, noe som tyder på mangelfull behandling av sakene i første runde.

I 2011 fikk kvinnelige asylsøkere fra DR Kongo medhold i 42 prosent av ankesakene, mens bare 26 prosent av mennene fra samme land fikk medhold. Ankesaker fra iranske asylsøkere viste tilnærmet samme tall. ■



NØKKELTALL › SVERIGE

Folketall (mill)	9,4
Areal km2	449 964
Flyktninger fra Sverige	46
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Sverige fra andre land	104 753
Frivillige tilbakevendinger til Sverige i 2011	-
Asylsøkere fra Sverige til Norge i 2011	0

Tall ved inngangen til 2012.

HØYE ASYLTALL TROSS NEDGANG

Sverige mottok 29 650 asylsøkere i 2011, en nedgang på sju prosent sammenlignet med året før. Nedgangen skyldtes særlig en halvering av antallet asylsøkere fra Serbia og Kosovo og en betydelig reduksjon i antallet fra Somalia.

I kontrast til dette økte antallet afghanske asylsøkere med over 72 prosent. Økningen hang sammen med den stadig mer bekymringsfulle sikkerhetssituasjonen i Afghanistan, ifølge det svenske Migrationsverket, som har ansvar for behandlingen av asylsøknader.

De viktigste opprinnelseslandene for asylsøkere til Sverige i 2011 var Afghanistan (4120), Somalia (3979) og Serbia og Kosovo (3915).

FLERE ENN RESTEN AV NORDEN Selv om det samlede tallet på asylsøkere gikk ned, tok Sverige i 2011 imot flere asylsøkere enn resten av Norden til sammen. Landet var den fjerde største mottakeren av asylsøkere i Europa, etter Frankrike, Tyskland og Italia.

Sett i forhold til antall innbyggere kommer Sverige enda høyere opp på statistikken. I perioden 2007-2011 var det bare Malta og Kypros som tok imot flere asylsøkere i forhold til folketallet, viser asylstatistikk for 44 industriland fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR).

DE FLESTE FÅR AVSLAG Sverige har ikke innført en hurtigprosedyre for behandling av antatt grunnløse asylsøknader, slik Norge har gjort. Det er trolig noe av årsaken til at Sverige tok imot mer enn 6000 asylsøkere fra Balkan i 2011, mens Norge bare tok imot noen få hundre. De fleste asylsøkere fra Balkan får avslag, og det forklarer at Sverige har en høyere avslagsprosent i asylsaker enn Norge.

Totalt fikk 9088 personer innvilget beskyttelse i Sverige i 2011. Det utgjorde 38 prosent av asylsøknadene som ble behandlet. Til

sammenligning innvilget Norge drøyt halvparten av asylsøknadene dette året.

STRENGERE REGLER FOR FAMILIEINNVANDRING I 2011 innskjerpet svenske myndigheter kravene til gyldige identifikasjonspapirer for å få oppholdstillatelse på grunnlag av familietilknytning til en person bosatt i Sverige. De skjerpede reglene gjaldt alle nasjonaliteter, men hadde særlig betydning for somaliere, ettersom Sverige ikke godtar somaliske identifikasjonspapirer som er utstedt etter 1991.

For en somalier bosatt i et annet land ble det dermed svært vanskelig å få tillatelse til å flytte til en slektning i Sverige. Det kan avleses på statistikken for 2011, som viser en kraftig nedgang i tallet på tillatelser til familieinnvandring for personer fra Somalia. I begynnelsen av 2012 ble det imidlertid åpnet for en noe romsligere praksis, med mindre strenge krav til identifikasjonspapirer dersom familietilhørighet kan dokumenteres gjennom DNA-tester.

STRID OM SYRIA Konflikten i Syria har skapt strid i Sverige om behandlingen av syriske asylsøkere. Til tross for at konflikten ble stadig mer brutal utover i 2011, fortsatte Sverige å tvangsreturnere asylsøkere til landet. Så sent som i desember 2011 fastslo Migrationsverket at situasjonen i Syria ikke kunne klassifiseres som væpnet konflikt i juridisk forstand, og at det derfor ikke var grunnlag for å sette behandlingen av asylsaker på vent.

Flere organisasjoner kritiserte myndighetenes praksis, og i begynnelsen av 2012 krevde Sveriges Røde Kors en umiddelbar stans i tvangsutsendelsene til Syria. Kort tid etter snudde Migrationsverket og varslet at ingen vedtak om å sende folk tilbake til Syria ville bli satt ut i livet inntil videre. ■



NØKKELTALL > TYRKIA

Folketall (mill)	72,8
Areal km2	780 580
Flyktninger fra Tyrkia	146 450
Internt fordrevne	954 000 - 1 201 000
Flyktninger i Tyrkia fra andre land	25 429
Frivillige tilbakevendinger til Tyrkia i 2011	-
Asylsøkere fra Tyrkia til Norge i 2011	42

Tall ved inngangen til 2012.

STOR FLYKTNINGSTRØM FRA SYRIA

Antallet nyankomne flyktninger til Tyrkia økte kraftig i 2011 på grunn av politisk uro og konflikter i regionen. Blant annet hadde over 24 000 syrere flyktet over grensen til Tyrkia per medio april 2012. Sammenstøtene i Syria spredde seg inn på tyrkisk territorium i april 2012, da syriske styrker skjøt over grensa nær en flyktningleir i sør. To syriske flyktninger ble drept og minst 23 personer såret.

Tyrkia opprettet i 2011 leirer for rundt 7500 syriske flyktninger og planlegger byggingen av en ny som kan ta imot nye 20 000 flyktninger. Regjeringen i Tyrkia har etablert et midlertidig vern for alle syrere, i form av blant annet åpen grense og ingen tvungen retur.

NY ASYLLOV Tyrkia har alltid vært et gjennomfartsland for asiater og afrikanere på vei til Vest-Europa. Den stadig mer restriktive innvandringspolitikken i EU har resultert i at Tyrkia har blitt en buffersone, der flyktninger og migranter har strandet og lagt press på eksisterende strukturer og velferdstjenester. I 2011 økte antallet flyktninger fra Irak, Iran og Somalia betydelig.

I samarbeid med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) har tyrkiske myndigheter utarbeidet landets første asyllov, som venter på å bli vedtatt. Loven inneholder et juridisk rammeverk i samsvar med grunnleggende internasjonale standarder, prinsipper om ikke-diskriminering og vern mot utsendelse, samt en rettighetsbasert tilnærming, slik at asylsøkere skal ha tilgang til helsetjenester, utdanning og sosialhjelp.

INGEN LØSNING PÅ KURDERSPØRSMÅLET Kamper mellom regjeringshæren og den kurdiske separatistbevegelsen PKK på 1980- og 1990-tallet førte til omfattende overgrep og fordrevlinger av sivile. Om lag én million mennesker ble fordrevet, og bare et fåtall har returnert til sine hjemsteder. Deres flukt og livssituasjon er et

resultat av at myndighetene ikke anerkjenner en kurdisk identitet.

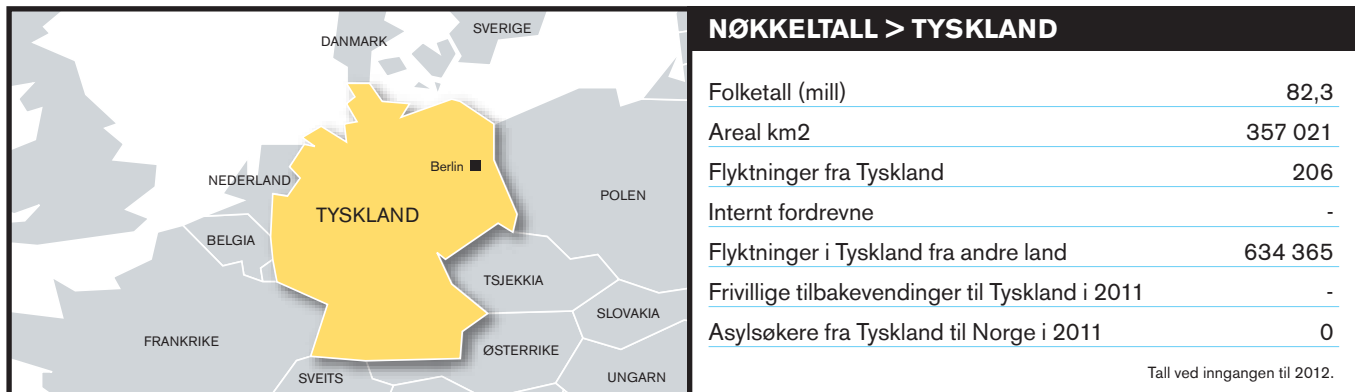
De aller fleste internt fordrevne er kurdere fra den sørøstlige delen av Tyrkia. Her opererer regjeringsoppnevnte paramilitære grupper, som vokter landsbyene mot PKK-geriljaen, som kommer inn fra Irak. Etter en våpenhvile fra 1999 til 2004 har det vært jevnlig trefninger mellom partene. Begge sider er kjent for overgrep og drap, og i 2011 eskalerte volden.

Litt over 150 000 internt fordrevne hadde vendt tilbake til hjemstedene sine i 2009. Retur til de kurdiske områdene hemmes av manglende sikkerhet, fattigdom og få muligheter for arbeid, utdanning og helsetjenester.

Myndighetene har tatt viktige skritt for å fremme retur av internt fordrevne. Fra 2007 til 2011 ble det gjennomført en nasjonal undersøkelse for å kartlegge situasjonen for internt fordrevne. Det ble utarbeidet en nasjonal strategi for de fordrevne, og vedtatt en lov for å gi kompensasjon til dem som hadde fått ødelagt sin eiendom i konflikten. Sivilsamfunnet har likevel kritisert arbeidet for å gå for sakte. EU, Den europeiske menneskerettsdomstolen og Europarådet har etterlyst en helhetlig plan for å sikre de sosioøkonomiske behovene til internt fordrevne.

RAMMET AV JORDSKJELV Det sørøstlige Tyrkia er sårbart for naturkatastrofer. I oktober 2011 rammet et stort jordskjelv byen Van, som var et tilfluktssted for mange internt fordrevne. Nesten 30 000 hus ble ødelagt eller sterkt skadet, og mer enn 50 000 mennesker ble fordrevet. Myndighetene sørget for ly i teltleirer, provisoriske boliger og offentlige bygg.

Samtidig som Tyrkia mottok mange flyktninger i 2011, søkte i alt 6688 tyrkere om asyl i vestlige land. ■



STRID OM ASYLSØKERE

Tyskland mottok i 2011 det største antallet asylsøkere på åtte år. I løpet av året søkte 45 740 personer om asyl i landet, en økning på 11 prosent i forhold til 2010.

En av årsakene til økningen var urolighetene i Syria, som har ført til spesielt stor pågang av syriske asylsøkere til Tyskland. I alt søkte mer enn 2600 syrere om asyl i Tyskland i løpet av året, 77 prosent flere enn året før. Det innebærer at nesten en tredel av alle syrere som søkte om asyl i industriland i 2011, leverte asylsøknaden i Tyskland.

ROMFOLK FRA SERBIA Både i 2010 og i 2011 var Afghanistan og Serbia (inkludert Kosovo) de to viktigste opprinnelseslandene for asylsøkere i Tyskland. Det store antallet fra Serbia henger sammen med at EU i desember 2009 opphevet visumplikten for personer med serbisk pass. Det førte til at Tyskland opplevde en firedobling i antallet asylsøkere fra Serbia fra 2009 til 2010, og antallet holdt seg på et høyt nivå også i 2011.

Flertallet av asylsøkerne fra Serbia er romfolk, som har svært vanskelige levekår i hjemlandet. Ifølge menneskerettighetsorganisasjoner er deres livssituasjon preget av omfattende diskriminering, skyhøy arbeidsledighet og dårlige boforhold. De opplever også å bli tvangsutkastet fra sine hjem i forbindelse med eiendomsutviklingsprosjekter. Dette gir imidlertid ikke grunnlag for å få beskyttelse i Tyskland, og ingen av asylsøkerne fra Serbia fikk innvilget asyl i 2011. Et lite antall fikk opphold av andre grunner.

BEGRENSET BEVEGELSESFRIHET I august 2011 ble Rheinland-Pfalz den sjette tyske delstaten som innførte bevegelsesfrihet for asylsøkere. I Tysklands øvrige delstater begrenses bevegelsesfriheten av bestemmelser som sier at de må holde seg innenfor et avgrenset geografisk område («residenzpflicht»). Brudd på bestemmelsene kan straffes med bøter eller fengsel.

FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) er kritisk til innskrenkningene i asylsøkeres bevegelsesfrihet. Det kan hindre asylsøkere i å få behandling for traumer hvis slik behandling ikke finnes i nærområdet, og det kan gjøre det vanskelig å holde kontakt med slekt og venner, skriver UNHCR i en rapport om utfordringer for tysk flyktningpolitikk, utgitt i desember 2011. Rapporten anbefaler at begrensningene i asylsøkeres bevegelsesfrihet blir opphevet.

KRITIKK MOT INTERNERING Tyske myndigheter har også fått kritikk for sin praksis med internering av asylsøkere. Asylsøkere kan holdes tilbake på flyplasser mens søknadene behandles etter spesielle hurtigprosedyrer.

Kritikerne mener at interneringen og hurtigbehandlingen av søknadene ikke gir asylsøkerne mulighet til å få nødvendig juridisk hjelp før asylsøknadene blir avgjort, og at mulighetene til å klage på avgjørelser er begrenset.

STANS I UTSENDELSER Mot slutten av 2011 varslet tyske myndigheter at utsendelse av asylsøkere til Hellas ville bli innstilt inntil videre, selv om landet kan gjøre dette dersom asylsøkerne har vært i Hellas før de kom til Tyskland. Myndighetene begrunnet beslutningen med at Hellas' behandling av asylsøkere ikke tilfredsstillt europeiske standarder.

Tyskland har imidlertid avvist et forslag om at land med stor pågang av asylsøkere kan unntas fra Dublinreglene, som sier at en asylsøknad skal behandles i det første landet asylsøkeren kommer til. Hvis reglene suspenderes, vil menneskesmuglere oppfatte Hellas som en åpen dør inn til EU, advarte tyske myndigheter i januar 2012. ■



NØKKELTALL › UNGARN

Folketall (mill)	10,0
Areal km2	93 030
Flyktninger fra Ungarn	7250
Internt fordrevne	-
Flyktninger i Ungarn fra andre land	5466
Frivillige tilbakevendinger til Ungarn i 2011	-
Asylsøkere fra Ungarn til Norge i 2011	7

Tall ved inngangen til 2012.

ROMFOLKET FLYKTER

I 2011 godkjente det ungarske parlamentet en ny kontroversiell grunnlov. Loven legger opp til større politisk kontroll over rettsapparatet, media, sentralbanken og religiøse grupper, og blir kritisert for å true landets demokrati. EU har uttrykt bekymring over loven og bedt om at den blir trukket tilbake. Ungarn sliter med store problemer i økonomien etter flere omstridte økonomiske reformer. Den politisk og økonomisk ustabile situasjonen har ført til en stadig mer aggressiv holdning i det ungarske samfunnet overfor romfolket, som er hovedårsaken til en dobling av ungarske asylsøkere til Canada i 2011.

MANGLENDE BESKYTTELSE

Ungarn er et klassisk transitland for flyktninger og migranter på vei til Vest-Europa. Få ønsker å bli værende i landet, og fra 2010 til 2011 sank antallet som søkte asyl i Ungarn med 20 prosent. Uten bolig eller arbeid og med dårlige utdanningsmuligheter og manglende statlig økonomisk støtte, er hverdagen svært vanskelig for de som strander i landet.

I tråd med den såkalte Dublinforordningen blir asylsøkere som reiser via Ungarn og så søker asyl i et annet land i Schengenområdet, sendt tilbake til Ungarn for å få sin søknad behandlet der. Mottaksforholdene for returnerte asylsøkere er ikke tilfredsstillende, mener den ungarske Helsingforskomiteen. I en rapport fra 2011 kritiserer organisasjonen praksisen hvor asylsøkere som returneres fra andre Schengenland, umiddelbart utvises, uavhengig av deres ønske om å søke asyl i Ungarn. Migranter og asylsøkere som kommer fra Ukraina, som ikke er medlem av Schengen, blir også sendt tilbake, til tross for dokumentasjon for at de risikerer å bli mishandlet når de returnerer dit.

I 2011 avgjorde Den europeiske menneskerettighetsdomstolen at to asylsøkere fra Elfenbenskysten var holdt i ulovlig forvaring i

fem måneder i Ungarn. Menneskerettsorganisasjoner mener saken illustrerer alvorlige og systematiske mangler knyttet til vilkårlig forvaring av asylsøkere i landet. Etter en lovendring i 2010 kan asylsøkere i Ungarn interneres i opptil 12 måneder, mot tidligere seks. Myndighetene internerer nesten uten unntak alle asylsøkere. Forholdene ved interneringsleirene sammenlignes med fengsler.

VOLD OG DISKRIMINERING AV ROMFOLKET I Ungarn bor det mellom 400 000 og 800 000 romfolk. De har i årevis blitt marginalisert og diskriminert i rettssystemet, helsevesenet, skolen og arbeidslivet. Flere skal ha blitt utsatt for vold og mishandling både av ungarsk politi og lokale borgervernsgrupper. FNs spesialrapportør for menneskerettigheter har uttrykt bekymring for rasismen og intoleransen som råder overfor romfolket. Også nyankomne flyktninger og asylsøkere utsettes for diskriminering, ifølge spesialrapportøren.

DOBBELT SÅ MANGE ASYLSØKERE TIL CANADA Etter at Canada opphevet visumrestriksjonene for ungare i 2008, er Canada blitt ett av de fremste målene for ungarske romfolk på flukt. I 2011 søkte nesten dobbelt så mange ungarske statsborgere asyl i Canada sammenlignet med året før. De aller fleste antas å være romfolk.

Ungarn hadde formannskapet i EU fra januar til juli 2011 og lyktes i sin ambisiøse målsetting om å få vedtatt et nytt EU-rammeverk for nasjonale integrasjonsstrategier for romfolket. Rammeverket har som mål å sikre at rombarn fullfører grunnskolen, samt å forbedre helsen, øke sysselsettingen og sikre romfolk bedre tilgang til tilfredsstillende boliger. ■

INNHold > > STATISTIKK

På flukt verden over

Afrika	129
Amerika	130
Asia	131
Europa	132
Oseania	133

Verdens flyktninger og internt fordrevne

Verdens flyktninger og internt fordrevne, 2003-2012	134
Verdens flyktninger og internt fordrevne fordelt på verdensdel etter oppholdsland	134
Verdens flyktninger og internt fordrevne fordelt på verdensdel etter opprinnelsesland	134
Land hvor flest mennesker er drevet på flukt	135
Totalt antall flyktninger, 2003-2012	136
Flyktninger fordelt på verdensdel etter opprinnelsesland	136
Flyktninger fordelt på verdensdel etter mottakerland	136
Viktigste opprinnelsesland for flyktninger	137
Land med flest internt fordrevne	138
Internt fordrevne fordelt på verdensdel	139
Største frivillige tilbakevendinger fra eksil til hjemlandet i 2011	139
Flyktninger som andel av befolkningen	140
Asylsøkere til industriland, 2006-2011	140
Asylsøkere til industriland i 2011	141
Viktigste opprinnelsesland for personer som søkte om asyl i industriland i 2011	142

Asylsøkere i Norge

Overføringsflyktninger til Norge i 2011	141
Asylsøkere til Norge, 2002-2011	142
Asylsøkere til Norge i 2011 etter nasjonalitet	143
Vedtak om beskyttelse i 2011	144

Fordrevne som følge av naturkatastrofer

Totalt antall fordrevet som følge av naturkatastrofer, 2008-2011	150
Antall fordrevne etter type naturkatastrofe, og antall katastrofer, 2011	150
Ti største fordrivelser som følge av naturkatastrofer, 2011	151
Land med høyest antall fordrevne som følge av naturkatastrofer, 2011	151

Om statistikkene

152

På flukt verden over

Land	Folke- tall (mill) ¹⁾	Gjennom- snittlig forventet levealder ²⁾	Brutto nasjonal- inntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall mennesker som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel kvinner blant flyktnin- ger som har flyktet til landet ⁵⁾	Andel barn blant flykt- ninger som har flyktet til landet ⁶⁾	Antall internt fordrevne ⁷⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁸⁾
AFRIKA								
Algerie ⁹⁾	35,5	73,5	4441	94 964	41 %	34 %	Ukjent antall	8112
Angola	19,1	51,7	3734	19 390			Inntil 20 000	129 408
Benin	8,9	56,8	735	7575	42 %	38 %		732
Botswana	2,0	52,7	7101	3558	36 %	37 %		247
Burkina Faso	16,5	56,0	518	1211	46 %	41 %		1618
Burundi	8,4	51,1	175	45 719	52 %	57 %	78 800	110 788
Den sentralafrikan- ske republikk	4,4	49,5	425	19 178	51 %	56 %	105 000	164 670
Djibouti	0,9	58,5	1369	22 245	46 %	38 %		888
DR Kongo	66,0	48,9	186	153 885	49 %	55 %	1 710 000	543 600
Egypt	81,1	73,5	2685	114 025	47 %	51 %		10 413
Ekvatorial-Guinea	0,7	51,5	11 524	-				307
Elfenbenskysten	19,7	56,4	1171	24 888	52 %	43 %	Minst 247 000	172 945
Eritrea	5,3	62,2	433	4726	52 %	72 %	Inntil 10 000	266 126
Etiopia	83,1	60,0	324	290 191	49 %	58 %	Ukjent antall	109 363
Gabon	1,5	63,3	10 294	4141	39 %	29 %		224
Gambia	1,7	59,0	546	9554	52 %	52 %		3533
Ghana	24,4	64,7	1318	26 220	48 %	36 %		22 777
Guinea	10,0	54,7	383	17 214	52 %	46 %		17 757
Guinea-Bissau	1,5	48,8	533	7891	54 %	49 %		1625
Kamerun	19,6	52,5	1196	103 671	52 %	58 %		17 574
Kapp Verde	0,5	74,2	3142	-				32
Kenya	40,5	58,0	798	601 758	50 %	54 %	Om lag 250 000	10 254
Komorene	0,7	61,7	736	-				455
Kongo-Brazzaville	4,0	58,0	2181	144 243	51 %	57 %	Inntil 7800	14 794
Lesotho	2,1	49,1	1317	37	38 %	26 %		175
Liberia	4,0	57,5	166	128 867	52 %	61 %	Ukjent antall	68 733
Libya	6,4	75,1	11 416	13 024	44 %	29 %	Minst 154 000	5889
Madagaskar	20,7	66,9	417	10	44 %	33 %		307
Malawi	14,9	55,1	349	16 853	47 %	55 %		3051
Mali	15,4	52,1	599	18 121	45 %	58 %		4692
Marokko	32,0	72,5	2910	1351	31 %	25 %		3416
Mauritania	3,5	59,2	1137	26 817	46 %	42 %		40 520
Mauritius	1,3	73,6	7624	-				106
Mosambik	23,4	51,0	383	13 681	46 %	50 %		511
Namibia	2,3	62,7	5086	6977	49 %	52 %		2158
Niger	15,5	55,3	356	425	41 %	30 %	Ukjent antall	1104
Nigeria	158,4	52,5	1145	10 335	47 %	33 %	Ukjent antall	26 923
Rwanda	10,6	55,8	528	55 621	55 %	54 %	Ukjent antall	116 051
São Tomé og Príncipe	0,2	65,0	1302	-				33
Senegal	12,4	59,8	1011	22 907	52 %	56 %	10 000 - 40 000	18 634
Seychellene	0,09	73,6	10 534	-				46
Sierra Leone	5,9	48,2	339	8156	49 %	40 %		9138
Somalia	9,3	51,7	110	8115	49 %	52 %	1 460 000	1 107 879
Sør-Afrika	50,1	53,8	7111	277 267				589

Land	Folketall (mill) ¹⁾	Gjennomsnittlig forventet levealder ²⁾	Brutto nasjonalinntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall mennesker som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel kvinner blant flyktninger som har flyktet til landet ⁵⁾	Andel barn blant flyktninger som har flyktet til landet ⁶⁾	Antall internt fordrevne ⁷⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁸⁾
Sør-Sudan ¹⁰⁾	10,6			105 111	47 %	60 %	Ukjent antall	7
Sudan ¹⁰⁾	43,6	62,0	1759	146 327	51 %	47 %	Minst 2 200 000	531 220
Swaziland	1,2	49,2	3341	759				175
Tanzania	44,8	59,3	514	131 948	51 %	57 %		1688
Togo	6,0	57,8	524	19 647	51 %	53 %	Ukjent antall	20 851
Tsjad	11,2	50,1	426	366 659	56 %	61 %	126 000	45 773
Tunisia	10,5	74,5	4008	4652	28 %	21 %		3551
Uganda	33,4	54,7	499	162 901	50 %	56 %	Om lag 30 000	7459
Vest-Sahara ⁹⁾	0,5	67,8		-				116 425
Zambia	13,1	49,6	1102	46 653	48 %	56 %		409
Zimbabwe	12,6	53,5	531	5338	45 %	56 %	Ukjent antall	60 878

AMERIKA								
Antigua og Barbuda	0,09	72,6	11 856	-				65
Argentina	40,4	76,1	8922	4578	34 %	10 %		577
Aruba	0,01	75,4	21 476	4				-
Bahamas	0,3	75,9	21 663	42	39 %	32 %		221
Barbados	0,3	77,1	13 393					118
Belize	0,3	76,3	3939	133	35 %	0 %		45
Bermuda	0,06		115 176	-				5
Bolivia	9,9	67,1	1891	734	41 %	18 %		745
Brasil	194,9	74,0	10 517	9147	29 %	11 %		1225
Canada	34,0	81,2	45 556	206 735	50 %	28 %		114
Cayman Islands	0,05	80,8	51 677	4	0 %	0 %		3
Chile	17,1	79,3	10 987	2038				1313
Colombia	46,3	74,0	6041	339	33 %	21 %	3 876 000 - 5 281 000	438 518
Costa Rica	4,7	79,5	7503	20 512	43 %	26 %		371
Cuba	11,3	79,3	5621	386	3 %	1 %		8781
Curacau	0,1			12	50 %	67 %		-
De britiske jomfruøyene	0,02	77,9	40 121	2	0 %	0 %		-
Den dominikanske republikk	10,0	73,8	4952	2380	50 %			602
Dominica	0,06	77,5	6673	-				62
Ecuador	14,5	75,9	3909	144 994	48 %	25 %		1167
El Salvador	6,2	72,5	3364	43	32 %	13 %		8356
Grenada	0,1	76,2	6883	3	33 %	33 %		368
Guatemala	14,4	71,5	2824	157	50 %	5 %	Ukjent antall	7195
Guyana	0,7	70,3	2952	8	57 %	43 %		872
Haiti	10,0	62,5	612	6	33 %			41 129
Honduras	7,6	73,6	1947	17	35 %	12 %		2813
Jamaica	2,7	73,4	4653	20	35 %	25 %		1727
Mexico	113,4	77,2	8958	2308	34 %	15 %	Om lag 160 000	12 806
Montserrat	0,006		8623	5				-
Nicaragua	5,8	74,4	1084	92	42 %	12 %		1605
Panama	3,5	76,4	6950	18 056	44 %	41 %		134
Paraguay	6,5	72,8	2736	133	40 %	17 %		113
Peru	29,0	74,3	5026	1638	37 %	16 %	Om lag 150 000	5989
Saint Kitts og Nevis	0,05	73,1	9858	-				24

Land	Folke- tall (mill) ¹⁾	Gjennom- snittlig forventet levealder ²⁾	Brutto nasjonal- inntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall mennesker som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel kvinner blant flyktnin- ger som har flyktet til landet ⁵⁾	Andel barn blant flyktnin- ger som har flyktet til landet ⁶⁾	Antall internt fordrevne ⁷⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁸⁾
Saint Lucia	0,1	74,9	5486	5	0 %	0 %		1112
Saint Maarten	0,03			3	33 %	33 %		-
Saint Vincent og Grenadinene	0,1	72,5	6323	1				2033
Surinam	0,5	70,9	7047	3				28
Trinidad og Tobago	1,3	70,4	15 641	42	36 %	23 %		383
Turks and Caicos Islands	0,03	79,2	39 391	-				20
Uruguay	3,4	77,3	11 625	225	34 %	14 %		231
USA	310,4	78,8	47 153	276 484				4371
Venezuela	29,0	74,7	13 460	219 391	48 %	34 %		8140

ASIA								
Afghanistan	31,4	49,3	499	3062	50 %	49 %	Minst 450 000	2 702 237
Bahrain	1,3	75,3	15 499	359	52 %	32 %		261
Bangladesh	148,7	69,4	720	229 671	51 %	57 %	Ukjent antall	14 979
Bhutan	0,7	67,7	2020					58 999
Brunei	0,4	78,2	32 648	-				2
De forente arabiske emirater	7,5	76,8	40 367	722	49 %	86 %		498
Det palestinske området ¹¹⁾	4,0	73,1	1985	1 895 043			Om lag 160 000	4 893 508
Filippinene	93,3	69,2	2851	183	23 %	14 %	Minst 46 000	1320
Hong Kong	7,1	83,2	32 491	749	36 %	22 %		20
India	1224,6	66,0	1395	188 636	49 %	34 %	Minst 506 000	20 284
Indonesia	239,9	70,0	2611	4239	17 %	23 %	Inntil 180 000	16 446
Irak	31,7	70,2	835	39 385	49 %	43 %	2 300 000 - 2 600 000	1 452 289
Iran	74,0	73,3	5159	886 913	39 %	40 %		89 121
Israel	7,4	82,0	28 468	47 695	24 %	4 %	Ukjent antall	1844
Japan	126,5	83,7	44 269	6347	36 %			216
Jemen	24,1	66,1	1375	220 618	36 %	22 %	Minst 463 500	3437
Jordan ¹²⁾	6,2	73,6	4553	2 435 564	50 %	33 %		2769
Kambodsja	14,1	63,7	684	113	31 %	22 %		15 391
Kasakhstan	16,0	67,6	8084	686	46 %	38 %		4245
Kina	1341,3	73,8	4529	301 048	48 %	33 %		200 986
Kirgisistan	5,3	68,3	845	6503	51 %	42 %	Om lag 67 000	4721
Kuwait	2,7	74,8	48 290	1453	48 %	41 %		1241
Laos	6,2	67,9	1005	-			Ukjent antall	8111
Libanon	4,2	72,9	9367	446 880	41 %	34 %	Minst 47 000	16 367
Macao	0,5	81,3	47 022	11	0 %	0 %		11
Malaysia	28,4	74,6	8083	97 617	31 %	21 %		658
Maldivene	0,3	77,3	4446					23
Mongolia	2,8	68,9	2085	6	0 %	0 %		3403
Myanmar (Burma)	48,0	66,0	876	-			Minst 450 000	438 659
Nepal	30,0	69,1	539	73 582	49 %	34 %	Om lag 50 000	8858
Nord-Korea ¹³⁾	24,3	69,1	503					1542
Oman	2,8	73,4	19 545	126	63 %	35 %		62
Øst-Timor	1,1	63,2	2405	2			Ukjent antall	9
Pakistan	173,6	65,8	1041	1 704 324	47 %	55 %	Minst 900 000	47 117

Land	Folke- tall (mill) ¹⁾	Gjennom- snittlig forventet levealder ²⁾	Brutto nasjonal- inntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall mennesker som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel kvinner blant flyktnin- ger som har flyktet til landet ⁵⁾	Andel barn blant flykt- ninger som har flyktet til landet ⁶⁾	Antall internt fordrevne ⁷⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁸⁾
Qatar	1,8	78,5	71 117	129	55 %	31 %		102
Saudi-Arabia	27,4	74,2	16 061	679	42 %	42 %		843
Singapore	5,1	81,3	42 165	3	33 %	0 %		89
Sør-Korea ¹⁴⁾	48,2	80,7	21 058	1570	33 %	13 %		695
Sri Lanka	20,9	75,2	2341	392	36 %	23 %	Om lag 125 000	145 251
Syria ¹²⁾	20,4	76,1	2819	1 244 221	51 %	40 %	Minst 589 000	34 048
Tadsjikistan	6,9	67,9	1081	5350	52 %	51 %		991
Thailand	69,1	74,4	4414	102 610	50 %	45 %	Ukjent antall	550
Tibetanere ¹⁵⁾								15 069
Turkmenistan	5,1	65,2	4424	59	53 %	19 %	Ukjent antall	804
Usbekistan	27,5	68,8	1446	214	44 %	32 %	Ukjent antall	14 167
Vietnam ¹⁶⁾	87,8	75,5	1145	990	52 %			338 945

EUROPA								
Albania	3,2	77,1	3729	106	40 %	32 %		15 515
Andorra	0,08	82,5	41 138					6
Armenia	3,1	74,4	3122	2943	51 %	8 %	Inntil 8400	19 127
Aserbajdsjan	9,2	70,9	6348	1778	44 %	39 %	Inntil 599 000	18 338
Belgia	10,7	80,0	44 587	41 408	42 %			94
Bosnia-Hercegovina	3,8	75,9	4618	6978	50 %	12 %	113 000	60 513
Bulgaria	7,5	73,7	6202	7072				2504
Danmark	5,6	79,0	56 875	14 826				12
Estland	1,3	75,0	13 431	59	8 %	6 %		263
Finland	5,4	80,2	45 276	11 458				11
Frankrike	62,8	81,7	40 268	259 447	42 %			152
Georgia	4,4	74,1	2637	502	49 %	37 %	Minst 257 000	13 022
Gibraltar	0,03	78,8						2
Hellas	11,4	80,1	25 781	45 515				93
Hviterussland	9,6	70,8	5 563	645	42 %	28 %		6822
Irland	4,5	80,8	38 312	13 688				17
Island	0,3	82,0	31 159	139	40 %	24 %		4
Italia	60,6	82,0	33 423	71 585				98
Kosovo ¹⁷⁾	1,8	69,0	2381				18 000	
Kroatia	4,4	76,9	14 398	1059	50 %	13 %	2100	63 388
Kypros	1,1	79,9	27 586	6562			Inntil 208 000	13
Latvia	2,3	73,8	10 886	326	28 %	28 %		861
Liechtenstein	0,03	79,6	144 207	151				-
Litauen	3,3	72,8	10 835	898	29 %	37 %		648
Luxembourg	0,5	80,2	74 733	4549				1
Makedonia	2,1	75,1	4351	1519	52 %	41 %	Ukjent antall	9940
Malta	0,4	80,0	17 989	8409				6
Moldova	3,6	69,8	1789	195	29 %	14 %		6722
Monaco	0,03	89,6	153 177	37				4
Montenegro	0,6	74,9	6570	12 912	50 %	34 %		4003
Nederland	16,6	80,9	46 512	85 018				104
Norge	4,9	81,3	84 791	51 844				12
Østerrike	8,4	81,0	44 920	71 553				13
Polen	38,3	76,4	11 815	18 733				2165
Portugal	10,7	79,8	20 709	622				96
Romania	21,5	74,3	7430	1758				3897

Land	Folke- tall (mill) ¹⁾	Gjennomsnittlig forventet levealder ²⁾	Brutto nasjonal- inntekt pr innbygger (US dollar) ³⁾	Antall mennesker som har flyktet til landet ⁴⁾	Andel kvinner blant flyktnin- ger som har flyktet til landet ⁵⁾	Andel barn blant flyktnin- ger som har flyktet til landet ⁶⁾	Antall internt fordrevne ⁷⁾	Antall mennesker som har flyktet fra landet ⁸⁾
Russland	143,0	69,2	10 013	4876	38 %	51 %	Minst 8 500	121 546
San Marino	0,03	83,0	41 256					1
Serbia ¹⁷⁾	9,9	74,7	5043	71 106	52 %	7 %	225 000	177 052
Slovakia	5,5	75,8	15 758	731	19 %	13 %		810
Slovenia	2,0	79,5	22 769	245				39
Spania	46,0	81,8	30 138	6898				129
Storbritannia	62,0	80,4	36 847	208 680				199
Sveits	7,7	82,5	72 220	67 331	43 %	32 %		21
Sverige	9,4	81,7	49 803	104 753				46
Tsjekkia	10,5	77,9	17 570	3358				1423
Tyrkia	72,8	74,3	10 097	25 429	43 %	33 %	954 000 - 1 201 000	146 450
Tyskland	82,3	80,6	40 596	634 365	43 %	18 %		206
Ukraina	45,5	69,0	2997	6798	36 %	26 %		26 394
Ungarn	10,0	74,7	12 257	5466				7250

OSEANIA								
Australia	22,3	82,1	54 863	28 676				47
Cook Islands	0,02	74,9	12 212					1
Fiji	0,9	69,4	3551	8	29 %	0 %		1839
Kiribati	0,1	68,1	1739					36
New Zealand	4,4	80,8	31 032	2174				28
Niue	0,001							7
Palau	0,02	71,8	10 073	2	0 %	0 %		-
Papua Ny-Guinea	6,9	63,3	1330	9378	48 %	45 %		177
Salomonøyene	0,5	68,4	1030					76
Samoa	0,2	72,8	3232					1
Tonga	0,1	72,5	3583	3	50 %	50 %		32
Tuvalu	0,01	65,1	3187					2
Vanuatu	0,2	71,4	2793	2				3
Statsløse								20 292
Diverse								444 035

¹⁾ Kilde: FNs statistikkavdeling, UNSD. Tallene er anslag for 2010. For Kosovo, Curacau og Saint Maarten er tallene hentet fra Verdensbanken. For Sør-Sudan og Gibraltar er tallene hentet fra CIA World Factbook.

²⁾ Kilde: FNs statistikkavdeling, UNSD. For Tunisia, Kiribati, Liechtenstein, Palau, Antigua og Barbuda, Dominica, Saint Kitts og Nevis, Seychellene og Andorra er tallene hentet fra FNs utviklingsprogramms rapport om menneskelig utvikling, Human Development Report 2011 (HDR2011). For Cayman Islands, De britiske jomfruøyene, Monaco, San Marino, Turks and Caicos Islands, Gibraltar, Tuvalu og Cook Islands er tallene hentet fra CIA World Factbook.

³⁾ Kilde: FNs statistikkavdeling, UNSD. For Salomonøyene er tallet hentet fra CIA World Factbook.

⁴⁾ Omfatter flyktninger og asylsøkere som har kommet fra andre land. Tallene inkluderer personer i en flyktningliknende situasjon, selv om deres flyktningstatus ikke er formelt avklart, samt asylsøkere som ennå ikke har fått sin søknad endelig behandlet. Tallene for industriland er basert på antall asylsøkere som har fått opphold de siste ti årene. Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA). Tallene er fra årsskiftet 2011/2012.

⁵⁾ Det er ikke tilgjengelig informasjon fra alle land, og hvis andelen er særdeles lav (under 20 %) er det ikke sikkert tallet er representativt for hele befolkningen. Kilde: UNHCR.

⁶⁾ Det er ikke tilgjengelig informasjon fra alle land, og hvis andelen er særdeles lav (under 20 %) er det ikke sikkert tallet er representativt for hele befolkningen. Kilde: UNHCR.

⁷⁾ Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC). For de fleste lands vedkommende er tallene fra 2011. For enkelte land er tallet noe eldre. Der det er oppgitt to tall, varierer anslaget fra ulike kilder. I noen land endrer situasjonen seg raskt, så antallet internt fordrevne i dag kan avvike noe fra det som er oppgitt i tabellen. For forklaring på de ulike anslagene, samt primærkilder, se www.internal-displacement.org. I noen land er det umulig å tallfeste anslag over internt fordrevne til tross for at man vet at et betydelig antall er fordrevet. I disse tilfellene vil det stå «Ukjent antall».

⁸⁾ Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA). Tallene er fra årsskiftet 2011/2012.

⁹⁾ I følge myndighetene i Algerie er det anslagsvis 165 000 saharaviske flyktninger i Tondouf-leirene.

¹⁰⁾ Flyktningtallene for Sør-Sudan i 2011 er i stor grad inkludert i tallene for Sudan.

¹¹⁾ UNRWA har endret beregningsmåte fra i fjor, noe som gjør at tallet er 318 032 lavere enn det ellers ville vært.

¹²⁾ Tallet på irakiske flyktninger i Jordan og Syria er basert på respektive myndigheters rapportering.

¹³⁾ Omfatter ikke nordkoreanske flyktninger i Sør-Korea.

¹⁴⁾ Omfatter ikke nordkoreanske flyktninger.

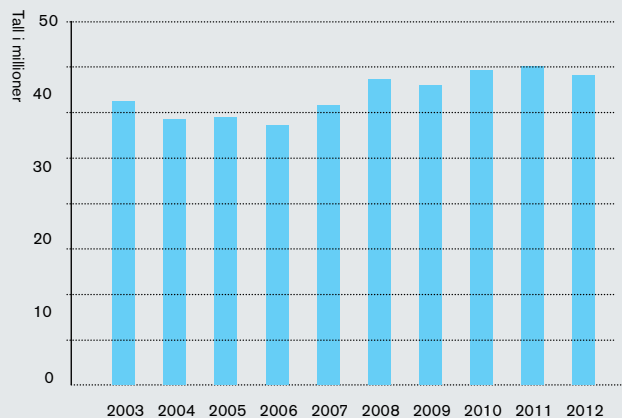
¹⁵⁾ Tibet er formelt en del av Kina. UNHCR fører imidlertid separat statistikk for tibetanske flyktninger i eksil.

¹⁶⁾ Flyktningene fra Vietnam er integrert i Kina og mottar i praksis støtte fra Kinas myndigheter.

¹⁷⁾ Flyktningtallene for Serbia inkluderer Kosovo.

Verdens flyktninger og internt fordrevne, 2003-2012 ¹⁾

År	Antall i millioner
2003	38,9
2004	36,5
2005	36,7
2006	35,7
2007	38,4
2008	42,0
2009	41,2
2010	43,2
2011	43,7
2012	42,5



¹⁾ Tallene gjelder for inngangen til hvert år. De omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter. Fram til 2007 var U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) brukt som kilde for antall flyktninger, mens tallene fra 2008 baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA). Tallene for årene før og etter 2008 er derfor ikke direkte sammenlignbare. Fra 2010 inkluderer tallet også asylsøkere som ennå ikke har fått søknaden endelig behandlet. Dette utgjorde 895 284 i 2011. Kilde for internt fordrevne er Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Verdens flyktninger og internt fordrevne fordelt på verdensdel etter oppholdsland ¹⁾

Kontinent	Antall i millioner
Afrika	13,3
Amerika	6,5
Asia ²⁾	18,3
Europa	4,3
Verden totalt ³⁾	42,5

¹⁾ Tallene gjelder ved inngangen til 2012. De omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

³⁾ Avviket skyldes avrunding.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) og Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Verdens flyktninger og internt fordrevne fordelt på verdensdel etter opprinnelsesland ¹⁾

Kontinent	Antall i millioner
Afrika	13,8
Amerika	6,1
Asia ²⁾	18,9
Europa	3,1
Diverse / Statsløse	0,5
Verden totalt ³⁾	42,5

¹⁾ Tallene gjelder ved inngangen til 2012. De omfatter alle som er drevet på flukt på grunn av forfølgelse, krig og konflikter.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

³⁾ Avviket skyldes avrunding.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) og Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Land hvor flest mennesker er drevet på flukt ¹⁾

Land	Antall
Colombia	4 315 000 - 5 720 000
Det palestinske området	Om lag 5 054 000
Irak	3 800 000 - 4 100 000
Afghanistan	Minst 3 150 000
Sudan	Minst 2 700 000
Somalia	2 570 000
DR Kongo	2 250 000
Tyrkia	1 100 000 - 1 347 000
Pakistan	Minst 950 000
Myanmar (Burma)	Minst 890 000
Syria	Minst 623 000
Aserbajdsjan	Inntil 617 000
India	Minst 526 000
Jemen	Minst 467 000
Diverse ²⁾	444 000
Elfenbenskysten	Minst 420 000
Serbia	402 000
Vietnam ²⁾	339 000
Eritrea	Inntil 280 000
Sri Lanka	Om lag 270 000
Georgia	Minst 270 000
Den sentralafrikanske republikk	270 000
Kenya	Om lag 260 000
Kypros	Inntil 208 000
Kina ²⁾	201 000
Indonesia	Inntil 200 000
Burundi	190 000
Bosnia-Hercegovina	174 000
Mexico	Om lag 170 000

Land	Antall
Tsjad	172 000
Libya	Minst 160 000
Peru	Om lag 160 000
Angola	Inntil 150 000
Russland	Minst 130 000
Vest-Sahara ²⁾	116 000
Rwanda ³⁾	116 000
Etiopia ³⁾	109 000
Iran ²⁾	89 000
Kirgisistan	Om lag 72 000
Liberia ³⁾	69 000
Kroatia	65 000
Libanon	Minst 63 000
Zimbabwe ³⁾	61 000
Nepal	Om lag 60 000
Senegal	30 000 - 60 000
Bhutan ²⁾	59 000
Filippinene	Minst 47 000
Haiti ²⁾	41 000
Mauritania ²⁾	41 000
Uganda	Om lag 40 000

¹⁾ Omfatter både internt fordrevne i landet og mennesker som har flyktet fra landet, ved inngangen til 2012. Landene er rangert etter høyeste anslag.

²⁾ Tallet viser bare antall flyktninger.

³⁾ Tallet viser bare antall flyktninger. I tillegg finnes det et ukjent antall internt fordrevne.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR), FNs hjelpeorganisasjon for Palestina-flyktninger (UNRWA) og Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC).

Totalt antall flyktninger, 2003-2012¹⁾

År	Antall i millioner
2003	13,0
2004	11,9
2005	11,5
2006	12,0
2007	13,9
2008	16,0
2009	15,2
2010	16,1
2011	16,2
2012	16,1

¹⁾ Tallene gjelder for inngangen til hvert år og omfatter bare de som har flyktet ut av landet. Fram til 2007 var U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI) brukt som kilde for antall flyktninger, mens tallene fra og med 2008 baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA). Tallene for årene før og etter 2008 er derfor ikke direkte sammenlignbare. Fra 2010 inkluderer tallet også asylsøkere som ennå ikke har fått søknaden endelig behandlet. Dette utgjør 895 284 i 2012.

Flyktninger fordelt på verdensdel etter opprinnelsesland¹⁾

Verdensdel	Antall i millioner
Afrika	3,8
Amerika	0,6
Asia ²⁾	10,6
Europa	0,7
Diverse / statsløse	0,5
Verden totalt³⁾	16,1

¹⁾ Tallene gjelder ved inngangen til 2012.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

³⁾ Avviket skyldes avrundning.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA)

Flyktninger fordelt på verdensdel etter mottakerland¹⁾

Verdensdel	Antall i millioner
Afrika	3,3
Amerika	0,9
Asia ²⁾	10,0
Europa	1,9
Verden totalt	16,1

¹⁾ Tallene gjelder for inngangen til 2012 og omfatter bare de som har flyktet ut av landet.

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA).

Viktigste opprinnelsesland for flyktninger¹⁾

Land	Antall flyktninger
Palestinere ²⁾	4 893 508
Afghanistan	2 702 237
Irak	1 452 289
Somalia	1 107 879
DR Kongo	543 600
Sudan	531 220
Myanmar (Burma)	438 659
Colombia	438 518
Vietnam	338 945
Eritrea	266 126
Kina	200 986
Serbia	177 052
Elfenbenskysten	172 945
Den sentralafrikanske republikk	164 670
Tyrkia	146 450
Sri Lanka	145 251
Angola	129 406
Russland	121 546
Vest-Sahara	116 425
Rwanda	116 051
Burundi	110 788
Etiopia	109 365
Iran	89 121
Liberia	68 733
Kroatia	63 388
Zimbabwe	60 878
Bosnia-Hercegovina	60 513
Bhutan	58 999
Pakistan	47 117
Tsjad	45 773
Haiti	41 129
Mauritania	40 520
Syria	34 048

Land	Antall flyktninger
Nigeria	26 923
Ukraina	26 394
Ghana	22 777
Togo	20 851
India	20 284
Armenia	19 127
Senegal	18 634
Aserbajdsjan	18 338
Guinea	17 757
Kamerun	17 574
Indonesia	16 446
Libanon	16 367
Albania	15 515
Kambodsja	15 391
Tibetanere ³⁾	15 069
Bangladesh	14 979
Kongo-Brazzaville	14 794
Usbekistan	14 167
Georgia	13 022
Mexico	12 806
Egypt	10 413
Kenya	10 254

¹⁾ Tallene gjelder ved inngangen til 2012.

²⁾ Tallene omfatter 4 797 723 palestinske flyktninger som er registrert av FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) samt 95 785 som er registrert av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). UNRWA-tallene gjelder både palestinere som har flyktet fra Israel og Det palestinske området. UNRWA-tallene er fra utgangen av 2011.

³⁾ Tibet er formelt en del av Kina. UNHCR fører imidlertid separat statistikk for tibetanske flyktninger i eksil.

Kilder: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA).

Land med flest internt fordrevne¹⁾

Land	Antall internt fordrevne
Colombia	3 876 000 - 5 281 000
Irak	2 300 000 - 2 600 000
Sudan	Minst 2 200 000
DR Kongo	1 710 000
Somalia	1 460 000
Tyrkia	954 000 - 1 201 000
Pakistan	Minst 900 000
Aserbajdsjan	Inntil 599 000
Syria	Minst 589 000
India	Minst 506 000
Jemen	Minst 463 500
Myanmar (Burma)	Minst 450 000
Afghanistan	Minst 450 000
Georgia	Minst 257 000
Kenya	Om lag 250 000
Elfenbenskysten	Minst 247 000
Serbia	225 000
Kypros	Inntil 208 000
Indonesia	Inntil 180 000
Det palestinske området	Om lag 160 000
Mexico	Om lag 160 000
Libya	Minst 154 000
Peru	Om lag 150 000
Tsjad	126 000
Sri Lanka	Om lag 125 000
Bosnia-Hercegovina	113 000
Den sentralafrikanske republikk	105 000
Burundi	78 800
Kirgisistan	Om lag 67 000
Nepal	Om lag 50 000

Land	Antall internt fordrevne
Libanon	Minst 47 000
Filippinene	Minst 46 000
Senegal	10 000 - 40 000
Uganda	Om lag 30 000
Angola	Inntil 20 000
Kosovo	18 000
Russland	Minst 8500
Armenia	Inntil 8400
Kongo-Brazzaville	Inntil 7800
Kroatia	2100
Øst-Timor	Ukjent antall
Turkmenistan	Ukjent antall
Zimbabwe	Ukjent antall
Nigeria	Ukjent antall
Sør-Sudan	Ukjent antall
Bangladesh	Ukjent antall
Etiopia	Ukjent antall
Algerie	Ukjent antall
Israel	Ukjent antall
Thailand	Ukjent antall
Liberia	Ukjent antall
Niger	Ukjent antall
Laos	Ukjent antall
Usbekistan	Ukjent antall

¹⁾ Flyktninghjelpens dokumentasjonssenter for internt fordrevne - Internal Displacement Monitoring Centre - samler dokumentasjon om internt fordrevne over hele verden, basert på en rekke ulike kilder. I mange land er det svært vanskelig å få oversikt over antallet internt fordrevne, og de fleste tallene i denne oversikten er anslag. For forklaring til de ulike anslagene, samt primærkilder, se www.internal-displacement.org. Tallene omfatter bare mennesker som er fordrevet på grunn av krig og konflikt, og ikke mennesker som er rammet av naturkatastrofer. For de landene som står oppført med to tall, skyldes dette at ulike kilder har ulike anslag. Tallene er ved inngangen til 2012. Landene er rangert etter høyeste anslag.

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

Internt fordrevne fordelt på verdensdel¹⁾

Verdensdel	Antall i millioner
Afrika	10,0
Amerika	5,6
Asia ²⁾	8,3
Europa	2,5
Verden totalt	26,4

¹⁾ Tallene er anslag ved inngangen til 2012

²⁾ Inkluderer Midtøsten og Oseania

Kilde: Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC)

Største frivillige tilbakevendinger fra eksil til hjemlandet i 2011¹⁾

Tilbakevending til	Tilbakevending fra	Antall
Libya ²⁾	Tunisia	148 950
Elfenbenskysten	Liberia	135 110
Iraq	Diverse land	67 090
Afghanistan	Pakistan	52 100
Sudan	Tsjad	30 890
Afghanistan	Tsjad	18 850
Sudan	Libya	17 820
DR Kongo	Den sentralafrikanske republikk	11 640
Rwanda	DR Kongo	8350
DR Kongo	Uganda	7990
Den sentralafrikanske republikk	Tsjad	6470
Burundi	DR Kongo	3940
Pakistan ²⁾	Afghanistan	3450
Den sentralafrikanske republikk	Kamerun	2500
Angola	Zambia	2370
Sri Lanka	India	2310

Tilbakevending til	Tilbakevending fra	Antall
Angola	DR Kongo	1540
Mauritania	Senegal	1370
Liberia	Elfenbenskysten	1170
Sør-Sudan	Uganda	890
Sudan	Uganda	810
DR Kongo	Kongo-Brazzaville	760
Kongo-Brazzaville	Gabon	710
DR Kongo	Burundi	490
Liberia	Ghana	470
Burundi	Tanzania	340
Sudan	Etiopia	270
Serbia (inkl. Kosovo)	Makedonia	250
Kroatia	Bosnia-Hercegovina	230
Kroatia	Serbia (inkl. Kosovo)	200
Sudan	Egypt	140
Somalia	Jemen	110
DR Kongo	Tanzania	100
Sudan ²⁾	Israel	100

¹⁾ Tabellen viser de største gruppene flyktninger som har vendt frivillig tilbake til hjemlandet fra eksil og har blitt registrert av FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Kun grupper på 100 eller mer er blitt inkludert i tabellen. Det totale antallet tilbakevendinger er imidlertid høyere, fordi mange flyktninger vender hjem på egen hånd uten at det registreres av UNHCR. Tallene er avrundet til nærmeste titall.

²⁾ Refererer til mennesker i en flyktningliknende situasjon.
Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Flyktninger som andel av befolkningen¹⁾

Land	Folketall (mill)	Antall flyktninger fra andre land	Forhold flyktninger/befolkning
Det palestinske området	4,0	1 895 043	47,38 %
Jordan	6,2	2 435 564	39,28 %
Libanon	4,2	446 880	10,64 %
Syria	20,4	1 244 221	6,10 %
Kongo-Brazzaville	4,0	144 243	3,61 %
Tsjad	11,2	366 659	3,27 %
Liberia	4,0	128 867	3,22 %
Djibouti	0,9	22 245	2,47 %
Montenegro	0,6	12 912	2,15 %
Malta	0,4	8409	2,10 %
Kenya	40,5	601 758	1,49 %
Iran	74,0	886 913	1,20 %
Sverige	9,4	104 753	1,11 %
Norge	4,9	51 844	1,06 %
Ecuador	14,5	144 994	1,00 %
Sør-Sudan	10,6	105 111	0,99 %
Pakistan	173,6	1 704 324	0,98 %
Jemen	24,1	220 618	0,92 %
Luxembourg	0,5	4549	0,91 %
Sveits	7,7	67 331	0,87 %
Østerrike	8,4	71 553	0,85 %
Tyskland	82,3	634 365	0,77 %
Mauritania	3,5	26 817	0,77 %
Venezuela	29,0	219 391	0,76 %
Serbia	9,9	71 106	0,72 %
Israel	7,4	47 695	0,64 %
Canada	34,0	206 735	0,61 %
Kypros	1,1	6562	0,60 %
Gambia	1,7	9554	0,56 %
Sør-Afrika	50,1	277 267	0,55 %
Burundi	8,4	45 719	0,54 %
Kamerun	19,6	103 671	0,53 %
Guinea-Bissau	1,5	7891	0,53 %
Rwanda	10,6	55 621	0,52 %
Panama	3,5	18 056	0,52 %
Nederland	16,6	85 018	0,51 %
Liechtenstein	0,03	151	0,50 %
Frankrike	62,8	259 447	0,41 %
Belgia	10,7	41 408	0,39 %
Storbritannia	62,0	208 680	0,34 %
Irland	4,5	13 688	0,30 %

Land	Folketall (mill)	Antall flyktninger fra andre land	Forhold flyktninger/befolkning
Danmark	5,6	14 826	0,26 %
Finland	5,4	11 458	0,21 %
Bosnia-Hercegovina	3,8	6978	0,18 %
Australia	22,3	28 676	0,13 %
Italia	60,6	71 585	0,12 %
USA	310,4	276 484	0,089 %
Ungarn	10,0	5466	0,055 %
New Zealand	4,4	2174	0,049 %
Polen	38,3	18 733	0,049 %
Island	0,3	139	0,046 %
Tyrkia	72,8	25 429	0,035 %
Tsjekkia	10,5	3358	0,032 %
Litauen	3,3	898	0,027 %
Kroatia	4,4	1059	0,024 %
Kina	1341,3	301 048	0,022 %
India	1224,6	188 636	0,015 %
Spania	46,0	6898	0,015 %
Ukraina	45,5	6798	0,015 %
Slovakia	5,5	731	0,013 %
Slovenia	2,0	245	0,012 %
Portugal	10,7	622	0,006 %
Japan	126,5	6347	0,005 %
Estland	1,3	59	0,005 %
Russland	143,0	4876	0,003 %
Sør-Korea	48,2	1570	0,003 %

¹⁾ Tabellen viser antall flyktninger i hvert land som andel av totalbefolkningen, basert på flyktingtallene ved inngangen til 2012. Tabellen viser alle land med mer enn 0,5 % flyktninger, samt andre utvalgte land. Kilder: FNs statistikkavdeling (UNSD) og CIA World Factbook for folketall. FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger (UNRWA) for flyktingtall.

Asylsøkere til industriland, 2006-2011

År	Antall asylsøkere ¹⁾
2006	302 230
2007	334 460
2008	377 130
2009	378 360
2010	358 840
2011	441 260

¹⁾ Alle tall er avrundet til nærmeste tital. Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Asylsøkere til industriland, 2011

Land	Antall asylsøkere ¹⁾
Albania	20
Australia	11 510
Belgia	25 980
Bosnia-Hercegovina	40
Bulgaria	890
Canada	25 350
Danmark	3810
Estland	70
Finland	3090
Frankrike	51 910
Hellas	9310
Irland	1290
Island	70
Italia	34 120
Japan	1870
Kroatia	810
Kypros	1770
Latvia	340
Liechtenstein	70
Litauen	410
Luxembourg	2160
Makedonia	740
Malta	1850
Montenegro	240
Nederland	11 590
New Zealand	310
Norge	9050
Polen	5190
Portugal	280

Land	Antall asylsøkere ¹⁾
Romania	1720
Serbia (inkl. Kosovo)	3320
Slovakia	450
Slovenia	310
Sør-Korea	1010
Spania	3410
Storbritannia	25 420
Sveits	19 440
Sverige	29 650
Tsjekkia	490
Tyrkia	16 020
Tyskland	45 740
Ungarn	1690
USA	74 020
Østerrike	14 430
Totalt	441 260
Gamle EU-land ²⁾	262 190
Nye EU-land ³⁾	15 180
EU totalt	277 370
Norden	45 670
Vest-Europa ⁴⁾	290 820

¹⁾ Alle tall er avrundet til nærmeste tital.

²⁾ Omfatter de 15 landene som utgjorde EU før utvidelsen 1. mai 2004.

³⁾ Omfatter de 12 landene som har blitt medlem i EU i 2004 eller senere.

⁴⁾ Omfatter de 15 gamle EU-landene pluss Island, Liechtenstein, Norge og Sveits.

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Overføringsflyktninger til Norge i 2010

Statsborgerskap	Antall innvilget	Antall ankomster
Afghanistan	33	165
Angola	2	2
Bangladesh	3	3
Bhutan	146	-
Burundi	30	30
Colombia	1	1
Den sentralafrikanske republikk	3	2
Elfenbeinskysten	6	5
Eritrea	376	419
Etiopia	38	22
Gambia	-	1
Georgia	-	4
Irak	1	1
Iran	143	144
Kongo	27	38

Statsborgerskap	Antall innvilget	Antall ankomster
Liberia	3	3
Mali	2	2
Myanmar	156	155
Nigeria	2	2
Rwanda	13	13
Somalia	274	190
Sri Lanka	4	4
Sudan	97	56
Tsjad	1	-
USA	1	1
Vietnam	1	1
Zimbabwe	1	1
Statsløse	6	13
Totalt	1370¹⁾	1278²⁾

¹⁾ I tillegg er åtte personer skjernet. ²⁾ I tillegg er 11 personer skjernet.

Viktigste opprinnelsesland for personer som søkte om asyl i industriland i 2011¹⁾

Opprinnelsesland	Antall asylsøkere
Afghanistan	35 729
Kina	24 446
Irak	23 469
Serbia ²⁾	21 246
Pakistan	18 141
Iran	18 128
Russland	16 977
Somalia	15 482
Eritrea	10 616
Nigeria	10 498
Mexico	8906
Sri Lanka	8521
Syria	8383
Tunisia	7907
Bangladesh	7644
India	6772
Georgia	6700
Tyrkia	6688
DR Kongo	6574
Armenia	6220
Guinea	6113
Makedonia	5607

Opprinnelsesland	Antall asylsøkere
Elfenbenskysten	5192
Algerie	4982
Libya	4648
El Salvador	4610
Ungarn	4488
Haiti	3915
Egypt	3841
Guatemala	3656
Albania	3330
Sudan	3236
Etiopia	3180
Nepal	2913
Ghana	2817
Bosnia-Hercegovina	2732
Marokko	2696
Mali	2363
Aserbajdsjan	2363

¹⁾ Baserer seg på informasjon fra 44 industriland.

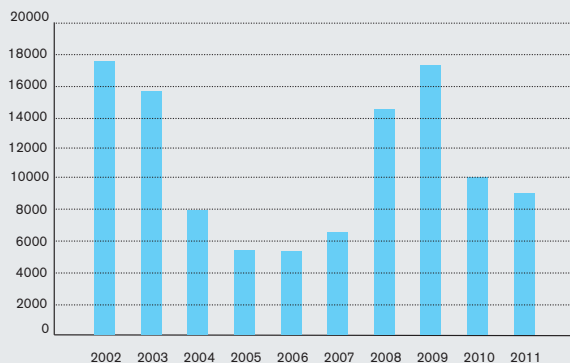
²⁾ Inkluderer Kosovo

Kilde: FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR)

Asylsøkere til Norge, 2002-2011

År	Antall asylsøkere
2002	17 480
2003	15 613
2004	7950
2005	5402
2006	5320
2007	6528
2008	14 431
2009	17 226
2010	10 064
2011	9053

Kilde: Utlendingsdirektoratet (UDI)



Asylsøkere til Norge i 2011 etter nasjonalitet

AFRIKA	Antall
Somalia	2216
Eritrea	1256
Etiopia	293
Nigeria	240
Sudan	209
Libya	139
Algerie	101
Marokko	87
Tunisia	76
Guinea	54
Elfenbenskysten	53
DR Kongo	47
Gambia	41
Sierra Leone	32
Ghana	27
Liberia	24
Senegal	24
Egypt	24
Kamerun	21
Uganda	19
Zimbabwe	16
Niger	14
Angola	12
Kenya	12
Mauritania	9
Tanzania	8
Rwanda	7
Burundi	6
Guinea-Bissau	5
Mali	4
Tsjad	4
Burkina Faso	3
Sør-Afrika	3
Benin	2
Malawi	1
Mosambik	1
Ekvatorial-Guinea	1
Kongo-Brazzaville	1
Zambia	1
Swaziland	1
Sør-Sudan	1
Kapp Verde	1
Djibouti	1
TOTALT FOR AFRIKA	5097

AMERIKA	Antall
El Salvador	18
Mexico	8
Colombia	5
Brasil	5
USA	4
Nicaragua	4
Chile	2
Canada	2
Den dominikanske republikk	1
Haiti	1
TOTALT FOR AMERIKA	50

ASIA	Antall
Afghanistan	979
Irak	357
Iran	355
Syria	198
Usbekistan	115
Kina	101
Pakistan	92
Bangladesh	75
India	56
Aserbajdsjan	53
Jemen	47
Kirgisistan	45
Sri Lanka	40
Myanmar	33
Vietnam	24
Nepal	23
Libanon	19
Jordan	18
Mongolia	14
Kasakhstan	10
Israel	7
Tadsjikistan	7
Filippinene	6
Nord-Korea	3
Sør-Korea	3
De forente arabiske emirater	2
Thailand	2
Bhutan	2
Singapore	1
Kuwait	1
Kambodsja	1
Malaysia	1
TOTALT FOR ASIA	2690

EUROPA	Antall
Russland	365
Kosovo	146
Serbia	94
Hviterussland	52
Georgia	49
Albania	43
Tyrkia	42
Bosnia-Hercegovina	33
Makedonia	22
Ukraina	16
Armenia	15
Latvia	13
Montenegro	11
Tsjekkia	8
Romania	8
Ungarn	7
Moldova	4
Bulgaria	4
Litauen	4
Spania	3
Kroatia	3
Nederland	2
Polen	2
Hellas	2
Portugal	1
Belgia	1
Østerrike	1
Frankrike	1
Estland	1
TOTALT FOR EUROPA	953

OCEANIA	Antall
Australia	1
Statsløse	262
Asylsøkere i alt	9053

Kilde: Utlendingsdirektoratet (UDI)

Vedtak om beskyttelse i Norge, 2011

Statsborgerskap	Totalt antall saker ¹⁾	Konvensjons- flyktning (asyl)	Annen flyktningstatus	Humanitære grunner	15-månedersregelen
Somalia	1765	759	421	23	-
Eritrea	1663	1045	1	95	-
Afghanistan	1309	204	281	45	1
Irak	512	89	2	54	-
Iran	508	120	10	3	1
Etiopia	473	152	5	32	-
Russland	458	1	1	19	-
Statsløse	432	30	2	90	-
Nigeria	283	8	1	16	-
Kina	232	185	-	-	-
Sudan	216	137	-	11	-
Kosovo	157	-	-	-	-
Pakistan	121	5	-	3	-
Algerie	117	-	-	1	-
Syria	111	3	-	5	-
Usbekistan	111	4	-	9	1
DR Kongo	109	12	8	-	-
Marokko	96	2	-	-	-
Serbia	89	-	-	1	-
Guinea	86	6	-	8	-
Sri Lanka	86	-	-	8	-
Libya	84	-	-	-	-
Gambia	83	1	-	1	-
Tunisia	74	-	-	-	-
Kirgisistan	71	-	-	-	-
Tyrkia	71	6	4	-	-
India	59	-	-	-	-
Bangladesh	57	-	-	1	-
Aserbajdsjan	52	2	-	-	-
Myanmar	51	10	19	-	-
Georgia	42	-	-	-	-
Albania	41	-	-	-	-
Uganda	40	4	-	-	-
Hviterussland	38	-	-	-	-
Ghana	37	-	-	-	-
Jemen	36	-	9	1	-
Liberia	36	-	-	-	-
Senegal	36	1	-	-	-
Egypt	33	3	2	4	-
Sierra Leone	31	-	-	-	-

Enslig mindreårig, begrenset	Avslag	Innvilgelsesprosent	Dublin II-forordningen	Andre avslag ²⁾	Trukket/henlagt
2	106	92 %	343	50	61
2	276	80 %	153	31	60
10	615	46 %	113	-	40
2	201	42 %	97	2	65
-	286	32 %	63	2	23
6	220	46 %	37	6	15
-	236	8 %	149	8	44
-	191	39 %	74	-	45
-	126	17 %	92	3	37
-	36	84 %	7	-	4
-	11	93 %	31	3	23
1	70	0 %	60	-	26
-	82	9 %	25	-	6
-	47	2 %	45	-	24
-	52	13 %	36	-	15
2	71	16 %	18	-	6
-	73	22 %	3	-	13
1	52	4 %	23	-	18
-	74	1 %	7	-	7
1	49	22 %	18	-	4
-	67	11 %	5	1	5
-	17	0 %	42	-	25
-	55	4 %	12	1	13
-	19	0 %	37	-	18
1	49	0 %	19	-	2
-	48	17 %	4	-	9
-	29	0 %	22	-	8
-	46	2 %	7	-	3
-	34	6 %	10	-	6
-	3	91 %	2	16	1
-	10	0 %	26	-	6
-	34	0 %	-	-	7
-	29	12 %	5	-	2
-	16	0 %	15	1	6
1	22	0 %	11	-	3
-	15	40 %	9	-	2
-	27	0 %	8	-	1
-	23	4 %	4	-	8
-	18	33 %	3	-	3
-	26	0 %	4	-	1

Vedtak om beskyttelse, 2011

Statsborgerskap	Totalt antall saker ¹⁾	Konvensjons- flyktning (asyl)	Annen flyktningstatus	Humanitære grunner	15-månedersregelen
Elfenbenskysten	30	-	-	-	-
Zimbabwe	30	3	-	-	-
Libanon	29	1	-	1	-
Jordan	28	-	-	-	-
Bosnia-Hercegovina	23	-	-	-	-
Makedonia	21	-	-	-	-
Nepal	21	-	-	-	-
Vietnam	21	-	-	-	-
El Salvador	18	-	-	-	-
Angola	17	-	-	-	-
Armenia	17	-	-	-	-
Kamerun	16	-	-	-	-
Kasakhstan	16	5	-	-	-
Rwanda	16	4	-	2	1
Ukraina	16	-	-	1	-
Burundi	15	3	-	-	-
Tadsjikistan	15	-	-	-	-
Mauritania	14	-	-	-	-
Niger	13	-	-	-	-
Latvia	11	-	-	-	-
Israel	9	-	-	-	-
Mexico	9	-	-	-	-
Montenegro	9	-	-	-	-
Tsjekkia	8	-	-	-	-
Colombia	7	4	-	-	-
Mongolia	7	-	-	-	-
Kongo-Brazzaville	7	-	-	-	-
Romania	7	-	-	1	-
Tsjad	7	-	-	-	1
Ungarn	7	-	-	-	-
Guinea-Bissau	6	-	-	-	-
Kenya	6	-	-	-	-
Brasil	5	-	-	-	-
Burkina Faso	5	-	-	-	-
Filippinene	5	-	-	2	-
Moldova	5	-	-	-	-
Tanzania	5	1	-	-	-
USA	5	-	-	1	-
Benin	4	-	-	-	-
Bulgaria	4	-	-	-	-

Enslig mindreårig, begrenset	Avslag	Innvilgelsesprosent	Dublin II-forordningen	Andre avslag ²⁾	Trukket/henlagt
-	17	0 %	9	1	3
1	18	14 %	5	-	3
-	12	14 %	13	-	2
-	9	0 %	17	-	2
-	17	0 %	1	-	5
-	20	0 %	-	-	1
-	13	0 %	6	-	2
-	12	0 %	2	-	7
-	15	-	-	-	3
-	12	-	2	-	3
-	13	-	3	-	1
-	10	-	2	-	4
-	5	-	5	-	1
-	6	-	2	-	1
-	7	-	5	-	3
-	7	-	3	-	2
-	6	-	9	-	-
-	9	-	1	-	4
-	8	-	2	-	3
-	10	-	-	-	1
-	8	-	1	-	-
-	9	-	-	-	-
-	6	-	-	-	3
-	8	-	-	-	-
-	-	-	3	-	-
-	4	-	2	-	1
-	3	-	-	-	4
-	4	-	-	-	2
-	2	-	3	-	1
-	6	-	1	-	-
-	3	-	2	-	1
-	6	-	-	-	-
-	5	-	-	-	-
-	3	-	-	-	2
-	2	-	1	-	-
-	2	-	3	-	-
-	1	-	1	-	2
-	4	-	-	-	-
-	4	-	-	-	-
-	3	-	-	-	1

Vedtak om beskyttelse, 2011

Statsborgerskap	Totalt antall saker ¹⁾	Konvensjons- flyktning (asyl)	Annen flyktningstatus	Humanitære grunner	15-månedersregelen
Ekvatorial-Guinea	4	-	-	1	-
Kuwait	4	-	-	-	-
Litauen	4	-	-	-	-
Nicaragua	4	-	-	-	-
Saudi-Arabia	4	-	-	-	-
Sør-Afrika	4	-	-	-	-
Togo	4	-	-	-	-
Kroatia	3	-	-	-	-
Mali	3	-	-	-	-
Spania	3	-	-	-	-
Sør-Korea	3	-	-	-	-
Canada	2	-	-	-	-
Chile	2	-	-	-	-
Hellas	2	-	-	-	-
Nederland	2	-	-	-	-
Nord-Korea	2	-	-	-	-
Polen	2	-	-	-	-
Thailand	2	-	-	-	-
Zambia	2	-	-	-	-
De forente arabiske emirater	1	-	-	-	-
Australia	1	-	-	-	-
Belgia	1	-	-	-	-
Cuba	1	-	-	-	-
Den dominikanske republikk	1	-	-	-	-
Estland	1	-	-	-	-
Frankrike	1	-	-	-	-
Jamaica	1	-	-	-	-
Kambodsja	1	-	-	-	-
Kapp Verde	1	-	-	-	-
Malawi	1	-	-	-	-
Malaysia	1	-	-	-	-
Mosambik	1	-	-	-	-
Portugal	1	-	-	-	-
Swaziland	1	-	-	-	-
Venezuela	1	-	-	-	-
Østerrike	1	-	-	-	-

Enslig mindreårig, begrenset	Avslag	Innvilgelsesprosent	Dublin II-forordningen	Andre avslag ²⁾	Trukket/henlagt
-	2	-	-	-	1
-	4	-	-	-	-
-	2	-	-	-	2
-	1	-	3	-	-
-	-	-	-	-	4
-	1	-	3	-	-
-	3	-	-	-	1
-	-	-	-	-	3
-	3	-	-	-	-
-	3	-	-	-	-
-	2	-	-	-	1
-	2	-	-	-	-
-	2	-	-	-	-
-	2	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1
-	2	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1
-	1	-	1	-	-
-	1	-	-	-	1
-	1	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1
-	1	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-
-	1	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-
-	1	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-

¹⁾ Tabellen viser land med minst 15 beskyttelsessaker i Norge. Totaltallet inkluderer alle beskyttelsessaker.

²⁾ Andre avslag: Har opphold i annet trygt land

Personer som har søkt fra utlandet og overføringsflyktninger er holdt utenfor.

Kilder: UDI og UNE (Vedtak i klageinstans)

Totalt antall fordrevet som følge av naturkatastrofer, 2008-2011

Type katastrofe	2008	2009	2010	2011
Klima/vær	20,3 (56%)	15,2 (91%)	38,3 (91%)	13,8 (92%)
Geofysisk	15,8 (44%)	1,5 (9%)	4 (9%)	1,1 (8%)
Total¹	36,1	16,7	42,3	14,9

¹ Tall i millioner

Antall fordrevne etter type naturkatastrofe¹ (og antall katastrofer), 2011

Kategori	Katastrofe	Fordrevne	Antall
Geofysisk	Jordskjelv	1 132 278	16
	Vulkanutbrudd	11 347	3
Meteorologisk ²	Stormer	3 071 769	29
Hydrologisk	Flom	10 231 802	80
	Jordskred	403 000	3
Klimatologisk	Skogbranner	4300	2
	Ekstremtemperaturer	87 800	1
Totalt		14 942 296	134

¹ Geofysiske, meteorologiske, hydrologiske naturkatastrofer defineres som klimarelaterte naturkatastrofer.

² Værphenomener, som storm.

Ti største fordrivelser som følge av naturkatastrofer, 2011

Land	Katastrofe	Tidsperiode	Fordrevne
Kina	Flom	Juni - september	3 514 000
Thailand	Flom	August - desember	1 500 000
Filippinene	Flom	Sent januar - februar	672 131
India	Flom i Assam	August - oktober	570 000
Japan	Det kraftige jordskjelvet og tsunamien øst i Japan	Mars	492 000
Filippinene	Den tropiske stormen Washi	Desember	441 037
Bangladesh	Flom	Juli	400 000
Japan	Jordskred	Juli	400 000
Sri Lanka	Flom	Januar	362 646
Kina	Typhoon Kabayan (Muifa)	August	360 000

Land med høyest antall fordrevne som følge av naturkatastrofer, 2011

Land	Fordrevne	Antall
Kina	4 489 545	10
Filippinene	2 499 241	20
Thailand	1 644 965	3
India	1 503 320	7
Japan	892 000	2
Sri Lanka	684 884	4
Mexico	546 795	3
Bangladesh	400 000	1
Pakistan	300 000	1
Tyrkia	252 000	1
Vietnam	230 000	2
Angola	227 490	3
Kambodsja	214 000	1
Brasil	169 500	6
Colombia	149 000	2

OM STATISTIKKENE

Flyktningregnskapets tall på flyktninger som har krysset en landegrense baserer seg på statistikk fra FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) og FNs hjelpeorganisasjon for palestinske flyktninger i Midtøsten (UNRWA). Fram til og med 2007-utgaven av Flyktningregnskapet var tallene imidlertid basert på statistikk fra U.S. Committee for Refugees and Immigrants (USCRI). Statistikken fra og med 2008-utgaven av Flyktningregnskapet er derfor ikke direkte sammenlignbar med statistikken i de foregående utgavene.

Fra og med 2010-utgaven av Flyktningregnskapet er også asylsøkere som ennå ikke har fått endelig vedtak på sin asylsøknad inkludert i flyktningtallene, etter anbefaling fra UNHCR. Årsaken er at for enkelte asylland er det et stort antall personer registrert som asylsøkere, som i andre land ville vært regnet som en del av flyktningbefolkningen. Et eksempel er Sør-Afrika, som har ca. 220 000 asylsøkere som venter på å få søknaden behandlet.

Dette medfører imidlertid at totaltallet for antall flyktninger inneholder enkelte asylsøkere som vil få avslag på asylsøknaden, og dermed falle ut av statistikken på et senere tidspunkt. På grunn av beslutningen fra UNHCR om å inkludere asylsøkere i flyktningtallene, er ikke tallene før og etter 2010 direkte sammenlignbare. Asylsøkere som

venter på vedtak utgjorde 895 284 ved utgangen av 2011.

Manglende tilgang til informasjon kan forklare de lave flyktningtallene UNHCR oppgir for enkelte land. Et eksempel på dette er Nord-Korea, hvor tallet er langt lavere enn det andre kilder opererer med, blant annet fordi UNHCR nektes tilgang til nordkoreanske flyktninger i Kina. For Sudan og Sør-Sudan er utfordringen at de aller fleste flyktningene fra Sør-Sudan fortsatt rapporteres sammen med flyktninger fra Sudan. I tillegg er et stort antall mennesker fra Sør-Sudan, som i fjor var internt fordrevne i nord, nå ikke lenger en del av statistikken over internt fordrevne etter at Sør-Sudan fikk sin uavhengighet, samtidig som de ikke har blitt registrert fullt ut i UNHCRs flyktningstatistikk.

UNHCRs tall over flyktningbefolkningen i de respektive land er basert på noe ulike kriterier for ulike deler av verden. I de fleste industrialiserte land tas flyktninger ut av statistikkene et visst antall år etter at de fikk opphold i landet, mens i statistikkene for de fleste utviklingsland er alle flyktninger inkludert, uavhengig av hvor lang tid det har gått siden de flyktet.

UNRWA har siden i fjor endret registreringsmetode for antallet flyktninger, ved at de nå skiller ut personer som får støtte fra UNRWA uten å ha flyktningstatus. Tidligere var disse inkludert i det totale flyktningtallet. På grunn av

denne endringen viser tallet på palestinaflyktninger under UNRWA-mandat en nedgang på ca. 200 000, mens det ville vært en økning på mer enn 100 000 dersom gammel beregningsmåte ble benyttet.

Samlet forklarer de beregningstekniske endringene i forhold til palestinaflyktninger og tidligere internt fordrevne i Sudan det meste av nedgangen i antall mennesker på flukt fra 2010 til 2011. Derfor er totaltallet ved utgangen av 2011 fortsatt på et historisk høyt nivå, til tross for en tilsynelatende liten nedgang fra året før.

Tall på internt fordrevne kommer fra Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC), som er Flyktninghjelpens senter for kartlegging og rapportering om situasjonen til internt fordrevne. Tallene omfatter fordrivelse på grunn av væpnet konflikt, generalisert vold og brudd på menneskerettighetene. Utfordringer ved denne statistikken er blant annet at det kan være vanskelig å få tilgang til områdene hvor internt fordrevne oppholder seg, samt vanskeligheter knyttet til den formelle registreringen. I mange tilfeller har myndighetene i landet også en egeninteresse av å holde informasjon om internt fordrevne skjult.

Det finnes ingen internasjonal organisasjon som har som mandat til å registrere internt fordrevne, på samme måte som FNs høykommissær for flyktninger har for flyktninger

som har krysset en landegrense. IDMC baserer seg derfor på sekundærkilder og myndighetenes egne tall. Ofte vil det være ulike anslag fra ulike kilder, og i disse tilfellene blir laveste og høyeste anslag presentert. I mange tilfeller er anslaget oppgitt som et minimumstall. For noen land er situasjonen så uklar at IDMC ikke er i stand til å anslå antallet internt fordrevne. I disse tilfellene vil det stå 'ukjent antall'. Det er viktig å være klar over at for flere av disse landene er det sannsynligvis et betydelig antall internt fordrevne. Det anbefales å lese de respektive landprofilene for utdypende informasjon. Utfyllende informasjon er også tilgjengelig på IDMCs nettside, www.internal-displacement.org.

Fordrivelse på grunn av naturkatastrofer er ikke inkludert i tallene for internt fordrevne. IDMC og Flyktninghjelpen la imidlertid frem en oversikt over antall mennesker som er fordrevet av naturkatastrofer i begynnelsen av juni 2012. Hovedtallene fra 2011 er gjengitt i Flyktningregnskapet, og hele rapporten kan leses på www.internal-displacement.org.

Statistikken fra UNHCR er basert på de mest oppdaterte tall per 4. juni 2012. Mindre endringer kan forekomme etter denne datoen.

BESKYTTELSE AV FLYKTINGER OG INTERNT FORDREVNE

Flyktingretten, menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett består i stor grad av internasjonalt, juridisk bindende regelverk. De består av både globale og regionale bestemmelser. I tillegg er stater også bundet av internasjonal sedvanerett, regler som binder alle stater på grunn av allmenn og langvarig statspraksis i den tro at reglene er bindende.

FOLKERETTLIGE REGELSETT

Flyktingrettslige instrumenter, menneskerettighetsinstrumenter og de internasjonale humanitære instrumenter sier noe om hvem som er å anse som flykting og hvem som ellers har rett til internasjonal beskyttelse, hva slags beskyttelse som skal gis, og byrdefordeling mellom landene. Den primære beskyttelsen er i utgangspunktet ment å skulle gis i ens eget hjemland gjennom menneskerettighetene. Denne beskyttelsen er imidlertid fremdeles fraværende i store deler av verden i dag. Det sentrale i flyktingretten er derfor at per-

soner som ikke kan få beskyttelse i sitt eget hjemland, kan søke om å få internasjonal beskyttelse. Flyktingkonvensjonen av 1951 er det viktigste beskyttelsesinstrumentet. Kunnskap om menneskerettighetskonvensjonene er viktig blant annet for å kunne tolke flyktingkonvensjonen, i tillegg til at det gir et eget vern mot tilbakesendelse til steder man frykter alvorlige overgrep.

Internt fordrevne kan ikke påberope seg vernet etter flyktingkonvensjonen, da denne bare gjelder de som har krysset en internasjonalt anerkjent grense. FNs retningslinjer for internt fordrevne (av 1998) er en samling prinsipper hentet fra forskjellige menneskerettighetsinstrumenter, internasjonal humanitær rett, flyktingretten og internasjonal sedvanerett, som hver for seg er bindende. Retningslinjene fastsetter både de internt fordrevnes rettigheter, samt myndigheters og opprørsstyrkers plikter i alle fluktens faser.

GLOBALE REGELVERK

Flyktingkonvensjonen av 1951 Inneholder bestemmelser om hvem som er å anse som flykting, om beskyttelse mot retur og om hvilke rettigheter en flykting har.

En flykting er en person som har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller medlemskap i en spesiell sosial gruppe. Det er et vilkår at hun/han befinner seg utenfor sitt hjemland, det vil si har krysset en internasjonal grense. Grunnsteinen i all flyktingbeskyttelse er også nedfelt i Flyktingkonvensjonen: non-refoulement-prinsippet (artikkel 33). Dette prinsippet innebærer at ingen må sendes tilbake til et område der liv og sikkerhet er i fare på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller medlemskap i en spesiell sosial gruppe.

1951-konvensjonens anvendelsesområde ble utvidet gjennom 1967-protokollen, som opphevet begrensninger med hensyn til tid og rom.

■ unhcr.org

FNs retningslinjer for internt fordrevne (UN Guiding Principles on Internal Displacement) fra 1998, er en samling av

de viktigste rettighetene til internt fordrevne. Prinsippene – eller rettighetene – er hentet fra internasjonal sedvanerett og forskjellige juridiske instrumenter i internasjonal rett, deriblant Verdenserklæringen om menneskerettighetene av 1948, Konvensjonene om sivile og politiske rettigheter og om sosiale, økonomiske og kulturelle rettigheter av 1966, samt de fire Genève-konvensjonene om beskyttelse av personer og gjenstander i krig. Retningslinjene inneholder regler vedrørende beskyttelse mot fordrivelse, beskyttelse mens man er på flukt, løsninger på flukttilværelsen og humanitær assistanse.

■ unhcr.org/43ce1cff2.html

Menneskerettighetserklæringen av 1948 Erklæringen inneholder fundamentale menneskerettigheter. Fra å være en erklæring som ikke var juridisk bindende i 1948, er det i dag få som vil bestride at mange av disse menneskerettighetene er blitt juridisk bindende sedvanerett. De er også blitt nedfelt i en rekke juridisk bindende menneskerettighetsinstrumenter og i nasjonal lovgivning og grunnlover i mange land. Sentralt i Menneskerettighetserklæringen står artikkel 14, som omfatter retten til å søke asyl («Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot asyl mot forfølgelse.»).

■ un.org/en/documents/udhr/

FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966 (SP)

Konvensjonen omhandler viktige sivile og politiske rettigheter, som forbud mot vilkårlig frihetsberøvelse, forbud mot tortur, ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet.

■ ohchr.org/english/law/ccpr.htm

FN-konvensjonen om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter av 1966 (ØSK)

Konvensjonen omhandler tema som arbeid, sosial sikkerhet, familie, levestandard inkludert mat, klær og husvære, helse og utdanning. Dette er rettigheter som i større grad enn de sivile og politiske rettighetene er avhengige av økonomiske ressurser for å kunne sikres.

■ ohchr.org/english/law/cescr.htm

Torturkonvensjonen av 1984 Konvensjonen definerer hva som er tortur og har som mål å hindre at mennesker blir utsatt for tortur eller sendt tilbake til land der de står i fare for å bli utsatt for tortur. Konvensjonen inneholder oppfølgingsmekanismer både i form av straffe- og utleveringsmekanismer. Det er også etablert en egen komité som enkeltpersoner kan sende klager til.

■ ohchr.org/english/law/cat.htm

Den internasjonale straffedomstolen (ICC) Dette er en permanent internasjonal domstol som kan straffefølge enkeltindivider for alvorlige internasjonale forbrytelser som folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser. Domstolen er den første faste institusjonen av sitt slag, og representerer et viktig framskritt for menneskerettighetene og internasjonal humanitær rett. Domstolen startet sin virksomhet i 2003. Den er lokalisert i Haag i Nederland, men kan gjennomføre rettssaker andre steder for å komme nærmere samfunnet som er blitt rammet av overgrepene.

■ icc-cpi.int

REGIONALE REGELVERK

Regionale systemer har vokst fram under tankegangen om at det ofte er lettere å finne en felles forståelse av problemene innen en region enn på verdensbasis. Instrumenter framforhandlet innen disse regionale systemene er i utgangspunktet bare bindende for denne regionen.

Afrika

African (Banjul) Charter on Human and Peoples' Rights av 1981 Konvensjonen omhandler både sivile og politiske rettigheter, slik som forbud mot vilkårlig frihetsberøvelse, forbud mot tortur, ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet, og økonomiske,

sosiale og kulturelle rettigheter som rett til utdanning og rett til arbeid. I motsetning til mange andre menneskerettighetskonvensjoner som er rettighets- og individfokusert, inneholder denne også referanser til plikter og til folk og grupper.

■ africa-union.org/root/au/Documents/Treaties/Text/Banjul%20Charter.pdf

Den afrikanske menneskerettighetsdomstolen (African Court on Human and Peoples' Rights)

Domstolen skal følge opp African Charter on Human and Peoples' Rights, og noen få land aksepterer også individklager. Gjennom en protokoll av 2008 slås domstolen sammen med domstolen til Den afrikanske union (AU). Den nye domstolen blir hetende African Court of Justice and Human Rights. Protokollen må ratifiseres av 15 land før den trer i kraft.

■ africa-union.org/root/au/organs/Court_of_Justice_en.htm

OUA-konvensjonen av 1969 Inneholder en utvidet flyktningdefinisjon som både viser til og supplerer Flyktningkonvensjonen av 1951. Ifølge denne er en flyktning en person som er utsatt for forfølgelse eller generell vold, krig, borgerkrig, intern uro og liknende.

■ achpr.org/english/_info/refugee_en.html

Kampala-konvensjonen I oktober 2009 gikk landene i Den afrikanske union (AU) sammen om en ny konvensjon for internt fordrevne. Den er i stor grad basert på FNs retningslinjer for internt fordrevne av 1998. Konvensjonen er den første i sitt slag og representerer et stort skritt mot sterkere beskyttelse av internt fordrevne. 15 AU-land må ratifisere konvensjonen før den kan tre i kraft.

■ africa-union.org/root/au/Conferences/2009/october/pa/summit/AU-IDP%20Convention%20-%20Assembly%20-%20Final%20-%202010.23%20pm%2023%20Oct.doc

Latin-Amerika

American Convention on Human Rights (Pact of San José) av 1969

Konvensjonen omhandler viktige sivile og politiske rettigheter, som ytringsfrihet, religionsfrihet og organisasjonsfrihet, og forbud mot vilkårlig frihetsberøvelse og forbud mot tortur. Konvensjonen referer også til menneskers plikter. San Salvador-protokollen av 1988 styrker vernet om økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter som rett til utdanning og arbeid.

■ oas.org/juridico/english/treaties/b-32.html

The Inter-American Court of Human Rights Denne regionale domstolen følger opp American Convention on Human Rights.

Den har en lang og solid tradisjon og har vært en viktig institusjon i det amerikanske rettssystemet.

■ corteidh.or.cr/

KONVENSJONER OG REGELVERK

Cartagena-erklæringen av 1984 Dette er en samling prinsipper som i utgangspunktet ikke er juridisk bindende, men som etter hvert har blitt inkludert i en rekke nasjonale lovgivninger. Den inneholder blant annet en utvidet definisjon av flyktningbegrepet, omtrent som den afrikanske konvensjonen.

■ asylumlaw.org/docs/international/CentralAmerica.PDF

Europa

I Europa er det for tiden to aktører som arbeider med menneskerettighets- og flyktningsspørsmål. Den ene er Europarådet og den andre er EU.

• EUROPARÅDET

Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen av 1950 Konvensjonen inneholder fundamentale menneskerettighetsprinsipper. Noen av dem er ufravikelige, som retten til liv og forbud mot tortur. Konvensjonen etablerer også menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg, hvis avgjørelser er av fundamental betydning, for eksempel når det gjelder vurdering av hvorvidt retur av asylsøkere er trygt.

■ hri.org/docs/ECHR50.html

Menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg Domstolens oppgave er å sikre at de forpliktelsene statene har påtatt seg ifølge Menneskerettighetskonvensjonen, blir overholdt. Individuer kan klage til domstolen.

■ echr.coe.int/

• EU

Felles europeisk asylsystem 1. mai 2004 etablerte EU et Felles europeisk asylsystem (Common European Asylum System – CEAS). Bortsett fra Dublin-forordningen og Eurodac-forordningen er ikke disse instrumentene bindende for Norge, men den nye norske utlendingsloven bygger i stor grad på den felleseuropeiske retten.

■ ec.europa.eu/home.../asylum/asylum_intro_en.htm

De mest sentrale instrumentene er:

■ **STATUSDIREKTIVET:** Inneholder bestemmelser om hvem som er å anse som flyktning etter 1951-konvensjonen, og hvem som ellers trenger internasjonal beskyttelse («subsidiary protection»). Bestemmelsene inkluderer hva dette medfører av rettigheter.

■ **DUBLIN-FORORDNINGEN:** Bestemmer hvilket land som skal være ansvarlig for behandlingen av en asylsøknad. Også Norge er med i dette samarbeidet gjennom en særavtale med EU.

■ **EURODAC-FORORDNINGEN:** Inneholder bestemmelser om finger-

avtryksregister som gjør Dublin-samarbeidet praktisk gjennomførbart. Norge er med i dette samarbeidet.

■ **DIREKTIV OM MIDLERTIDIG BESKYTTELSE:** Gir regler om midlertidig beskyttelse i masseflyktsituasjoner.

■ **DIREKTIV OM MOTTAK AV ASYLSØKERE:** Inneholder krav til minimumsstandarder for innkvartering, skolegang, arbeid, osv. for asylsøkere.

■ **PROSEDYREDIREKTIVET:** Fellesregler for asylprosedyrer.

■ **RETURDIREKTIVET:** Inneholder krav til felles minstestandarder for retur av avviste asylsøkere.

Asia

For Asia finnes ingen regionale organisasjoner eller konvensjoner som tilsvarer de som er nevnt under Afrika, Amerika og Europa.

NASJONAL LOVGIVNING

1. januar 2010 trådte Utlendingsloven av 2008 i kraft. I henhold til den nye loven vil flere av de som får innvilget beskyttelse, få status som flyktninger. Loven styrker barns rett til å bli hørt. På den andre siden innføres strengere regler for blant annet familieinnvandring. Med den nye loven endres enkelte begreper, blant annet erstattes ordet asyl med beskyttelse. Dette for å gjenspeile det internasjonale begrepet «protection» i flyktningretten.

■ lovdata.no/all/hl-20080515-035.html

Menneskerettighetsloven av 1999 Loven skal styrke menneskerettighetenes stilling i norsk rett. Følgende konvensjoner skal gjelde som norsk rett: Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, de to FN-konvensjonene av 1966, Barnekonvensjonen og Kvinnediskrimineringskonvensjonen. Ved motstrid med annen norsk lov, skal disse konvensjonene gå foran.

■ Lovdata.no/all/nl-19990521-030.html

LAND SOM ER TILSLUTTET FNs FLYKTNINGKONVENSJON

FNs flyktningkonvensjon fra 1951 og tilleggsprotokollen til konvensjonen fra 1967 er de viktigste internasjonale instrumenter for beskyttelse av flyktninger. Land som har sluttet seg til konvensjonen og protokollen, er forpliktet til å følge internasjonale regler for behandling av flyktninger. Konvensjonen og protokollen gjelder bare mennesker som har flyktet fra et land til et annet og gir dermed ikke regler for beskyttelse av internt fordrevne – mennesker på flukt inne i sitt eget land.

Nedenfor er en oversikt over landene som har ratifisert 1951-konvensjonen og protokollen fra 1967. Land merket med (K) har bare ratifisert konvensjonen, mens land merket med (P) bare har ratifisert protokollen.

Kilde: UNHCR



Afghanistan		Guinea-Bissau		Liechtenstein		Peru	
Albania		Haiti		Litauen		Polen	
Algerie		Hellas		Luxembourg		Portugal	
Angola		Honduras		Madagaskar (K)		Romania	
Antigua og Barbuda		Hviterussland		Makedonia		Russland	
Argentina		Iran		Malawi		Rwanda	
Armenia	Den sentralafrikanske	Irland		Mali		Saint Kitts og Nevis (K)	Sør-Korea
Aserbajdsjan	republikk	Island		Malta		Saint Vincent og	Tadsjikistan
Australia	Djibouti	Israel		Marokko		Grenadinene	Tanzania
Bahamas	Dominica	Italia		Mauritania		Salomonøyene	Tsjad
Belgia	Ecuador	Jamaica		Mexico		Samoa	Trinidad og Tobago
Belize	Egypt	Japan		Moldova		São Tomé og Príncipe	Tsjekkia
Benin	Ekvatorial-Guinea	Jemen		Monaco (K)		Senegal	Tunisia
Bolivia	Elfenbenskysten	Kambodsja		Montenegro		Serbia	Turkmenistan
Bosnia-Hercegovina	El Salvador	Kamerun		Mosambik		Seychellene	Tuvalu
Botswana	Estland	Kapp Verde (P)		Namibia		Sierra Leone	Tyrkia
Brasil	Etiopia	Kasakhstan		Nauru		Slovakia	Tyskland
Bulgaria	Fiji	Kenya		Nederland		Slovenia	Uganda
Burkina Faso	Filippinene	Kina		New Zealand		Somalia	Ukraina
Burundi	Finland	Kirgisistan		Nicaragua		Spania	Ungarn
Canada	Frankrike	Kongo - Brazzaville		Niger		Storbritannia	Uruguay
Chile	Gabon	Kongo - DR		Nigeria		Sudan	USA (P)
Colombia	Gambia	Kroatia		Norge		Surinam	Vatikanstaten
Costa Rica	Georgia	Kypros		Panama		Sveits	Venezuela (P)
Danmark	Ghana	Latvia		Papua Ny-Guinea		Sverige	Zambia
Den dominikanske	Guatemala	Lesotho		Paraguay		Swaziland	Zimbabwe
republikk	Guinea	Liberia				Sør-Afrika	Østerrike
							Øst-Timor

48-TIMERSPROSEDYREN: 48-timersprosedyre for asylsøkere med antatt grunnløse asylsøknader. Asylsøkere fra land som utlendingsmyndighetene anser for trygge, får en raskere saksbehandling, besluttet i oktober 2003 og trådte i kraft fra 2004. Ordningen inneholder alle elementene i en ordinær asylsak.

ASYL: Asyl er et ukrenkelig fristed. I Norge gis asyl til personer som defineres som flyktninger ifølge Flyktningkonvensjonen av 1951 og de som står i fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending. I dag brukes ofte begrepet beskyttelse i stedet for asyl.

ASYLINTERVJU: Asylsøkeren skal intervjues så raskt som mulig etter ankomst til landet. Under intervjuet må søkeren gjøre rede for grunnen til at hun/han søker asyl. Opplysningene som blir gitt i intervjuet, danner grunnlag for asylsøknaden. Asylintervjuet utføres av en saksbehandler fra Utlendingsdirektoratet.

Asylintervjuets gjennomsnittlige varighet er fire timer. Intervjuer med en varighet på seks – åtte timer er ikke uvanlig.

Asylintervjuet fokuserer på spørsmål om

- asylsøkerens identitet – hvem hun/han er
- asylsøkerens familiemedlemmer
- hvorfor asylsøkeren forlot hjemlandet sitt
- hvorfor asylsøkeren er redd for å reise tilbake til hjemlandet
- reiserute – hvordan asylsøkeren kom til Norge

Asylsøkere som er omfattet av prosedyrer for «åpenbart grunnløse» saker, gjennomgår et kortere og forenklet intervju. Det legges i Norge opp til at søkeren skal ha mulighet til å bli intervjuet av en av samme kjønn.

ASYLMOTTAK: Tilbud fra staten om bosted for asylsøkere mens de venter på behandling av asylsøknaden. Etter vedtak er det vanlig at søkeren blir boende enda en periode i statlige mottak før bosetting i en kommune eller utreise. Beboere i statlige mottak får hjelp til det mest nødvendige av mat og klær, og de har ulike plikter og tilbud. Mottakene holder nøktern standard og er fortrinnsvis basert på selvhushold. I de siste årene har man også opprettet såkalte «ventemottak», som er et tilbud til de som har fått endelig avslag på søknad om asyl, men som av ulike grunner ikke kan reise tilbake til sine hjemland.

ASYLSØKER: Person som på egen hånd ankommer et annet land og som normalt søker om asyl ved ankomst eller kort tid etter ankomst. Retten til å søke asyl er nedfelt i artikkel 14 av Verdenserklæringen om menneskerettighetene, som sier at «Enhver har rett til i andre land å søke og ta imot beskyttelse mot forfølgelse». Personen omtales som «asylsøker» fram til søknad om asyl er avgjort.

BESKYTTELSE: Begrep som i flyktningssammenheng henspiller på det behov og krav til så vel juridisk som fysisk beskyttelse enhver flyktning har i henhold til internasjonale konvensjoner.

BORTVISNING: Begrep som i Norge brukes når en utlending i henhold til utlendingsloven nektes adgang til landet på grensen, eller må reise ut av landet etter et kortere eller lengre opphold. Vedtak om bortvisning er ikke til hinder for senere innreise. Bortvisning i henhold til utlendingsloven foretas blant annet når en utlending kommer til landet uten gyldig pass eller visum, eller når vedkommende «ikke kan sannsynliggjøre å ha eller være sikret tilstrekkelige midler til opphold i riket og til hjemreise». Bortvisning må ikke forveksles med utvisning eller uttransportering fra landet.

BOSETTING I KOMMUNE: Personer med flyktningstatus, opphold på humanitært grunnlag eller kollektiv beskyttelse, som flytter ut av statlig mottak og bosetter seg som ordinær innbygger i en kommune. Dersom søkeren er i stand til å forsørge seg selv og eventuelle familiemedlemmer, kan hun/han fritt bosette seg i en ønsket kommune, også før hun/han har fått oppholdstillatelse. Begrepet omfatter også overføringsflyktninger og andre som ikke er innom statlige mottak.

DRR (DISASTER RISK REDUCTION): Katastroforebygging og risikoreduksjon har både likheter og ulikheter med klimatilpasning. DRR gjelder alle katastrofer, ikke kun klimarelaterte, og har som regel et mer umiddelbart fokus. UNISDR (UN International Strategy for Disaster Reduction) definerer DRR som det konseptuelle rammeverket av elementer som kan minimere sårbarhet og katastroferisiko i et samfunn. Dermed kan man unngå eller begrense de negative effektene av katastrofer.

ENSLIG MINDREÅRIG: Asylsøker, flyktning eller person med opphold på humanitært grunnlag som er under 18 år, og som er uten foreldre eller andre med foreldreansvar i landet.

FLYKTNING: En flyktning er i henhold til FNs flyktningkonvensjon av 1951 en person som «har flyktet fra sitt land og har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk overbevisning eller medlemskap i en bestemt sosial gruppe, og som ikke er i stand til eller på grunn av slik frykt ikke villig til å påberope seg sitt lands beskyttelse». Brukes også ofte om personer som har fått beskyttelse av andre grunner enn det som er nevnt i Flyktningkonvensjonen.

I den nye utlendingsloven som trådte i kraft 1. januar 2010 gis det flyktningstatus til de som defineres som flyktninger etter Flyktningkonvensjonen og de som står i fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending.

FLYKTNINGKONVENSJONEN: FNs Konvensjon om flyktningers rettstilling av 28. juli 1951.

FLYKTNINGSTATUS: I henhold til Flyktningkonvensjonen av 1951 artikkel 1A er en flyktning en person som har «velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk overbevisning eller medlemskap i en bestemt sosial gruppe, og som ikke er i stand til eller på grunn av slik frykt ikke villig til å påberope seg sitt lands beskyttelse». Denne definisjonen blir stort sett brukt eller referert til ordrett i de forskjellige lands regelverk for flyktninger og asylsøkere, men siden det i praksis ikke finnes noen internasjonal myndighet som kan avgjøre tolknings-spørsmål, blir artikkelens innhold tolket og praktisert ulikt fra land til land. FNs høykommissær for flyktninger har imidlertid laget en håndbok, med diverse vedlegg, som blant annet inneholder retningslinjer for fortolkning. I tillegg har EU vedtatt et eget statusdirektiv, som inneholder en utdypende fortolkning av artikkel 1A som skal gjelde likt i alle medlemslandene.

FLYKTNINGSPOLITIKK: Flyktningpolitikk omfatter mål, regelverk og tiltak i arbeidet for å forebygge og løse flyktningproblemer og hjelpe flyktninger, både internasjonalt og nasjonalt. Flyktningpolitiske virkemidler er blant annet forebyggende virksomhet, nødhjelp, asyl/vern, gjenbosetting og tilbakevendings-tiltak.

FNS RETNINGSLINJER FOR INTERNT FORDREVNE: Guiding Principles on Internal Displacement. Vedtatt av FNs generalforsamling i 1998. En samling og sammenstilling av prinsipper fra internasjonal rett som er relevant for internt fordrevne.

GJENBOSETTING: Overføring av flyktninger for bosetting i et annet land. Brukes som regel i forbindelse med mottak av overførings-flyktninger. Man bruker også betegnelsen «kvoteflyktning».

IASC, INTER-AGENCY STANDING COMMITTEE: Internasjonalt samordningsorgan for humanitær bistand bestående av FN-organisasjoner og frivillige organisasjoner. Jobber for en styrket koordinering av humanitær assistanse.

IDP: Se under internt fordrevne personer.

INNVANDRER: En innvanderer er en person som er født i utlandet og bosatt i Norge. Noen ganger brukes begrepet også om norskfødte personers om har innvandererforeldre, dvs. foreldre født i utlandet.

INNVANDRINGSPOLITIKK: Innvandringspolitikk i vid forstand omfatter målsettinger, regelverk og tiltak som gjelder for innvandring og innvandrere, det være seg flyktninginnvandring, familieinnvandring

eller arbeidsinnvandring. Politikken består av følgende hoveddeler: regulering og kontroll av innvandring og oppholdet til utlendingene i riket, tiltak rettet mot ulike grupper av innvandrere og utlendinger som oppholder seg i Norge, og tiltak for å skape gode forhold mellom innvandrere og befolkningen ellers. Den innenlandske flyktningpolitikken er en del av innvandringspolitikken.

INTEGRERING: Inkludering av individ eller av grupper (som minoriteter) på like vilkår i samfunnet, i en organisasjon eller ulike samfunnsområder som for eksempel utdanningssystem, arbeidsliv eller boligmarked. I begrepet ligger det at det må være gjensidig tilpasning mellom gruppene i samfunnet.

INTERNT FORDREVEN PERSON (IDP, INTERNALLY DISPLACED PERSON): Internt fordrevne er personer som har blitt tvunget til å flykte fra sine hjem på grunn av blant annet væpnede konflikter, menneskerettighetsbrudd eller naturkatastrofer, og som ikke har krysset en internasjonalt anerkjent statsgrense. Blir også kalt internflyktninger, men internt fordrevne er den korrekte betegnelsen.

KLIMAKONVENSJONEN / UNFCCC: UNFCCC står for United Nations Framework Convention on Climate Change og er FNs rammekonvensjon om klimaendringer. Den ble vedtatt under FNs konferanse om miljø og utvikling i 1992 (Rio-konferansen) og trådte i kraft i 1994. Konvensjonen la det første viktige grunnlaget for det videre internasjonale arbeidet med å motvirke klimaendringer. COP (Conference of the Parties) er konvensjonens styrende organ.

KLIMAPANELET / IPCC (INTERGOVERNMENTAL PANEL ON CLIMATE CHANGE): Internasjonalt forskerpanel som følger klimautviklingen; både menneskeskapt og naturlig. Det internasjonale klimapanelet utgir statusrapporter på området.

KLIMATILPASNING / ADAPTATION: Klimatilpasning handler om å tilpasse seg de uunngåelige klimaendringene. FNs klimapanel definerer klimatilpasning som tilpasninger eller justeringer i naturlige eller menneskelige systemer som respons på eksisterende eller forventede klimatiske stimuli eller deres effekter, som modererer skade eller utnytter muligheter. Man kan snakke om proaktiv eller responsiv tilpasning. Et eksempel på proaktiv tilpasning er treplanting for å unngå skred og flom. Et eksempel på responsiv tilpasning er humanitær assistanse.

KOLLEKTIV BESKYTTELSE ELLER MIDLERTIDIG BESKYTTELSE: Personer i en massefluktsituasjon kan få innvilget midlertidig oppholdstillatelse på kollektivt grunnlag. Normalt skal alle asylsøkere få en individuell behandling av sine søknader, men midlertidig beskyttelse er en kollektiv beskyttelse som innebærer at asylsøkeren får beskyttelse på grunnlag av vedkommendes til-

hørighet til en spesiell gruppe som anses som utsatt for forfølgelse. Det kan innebære at flere får beskyttelse, men midlertidig og på dårligere vilkår. Ble innført i tilknytning til krigen i Bosnia-Hercegovina, og har senere bare blitt brukt overfor flyktningene fra Kosovo.

KYOTOPROTOKOLLEN / KYOTOAVTALEN: Kyotoprotokollen ble vedtatt i desember 1997 i Kyoto, Japan, som en protokoll til Klimakonvensjonen. Avtalen innebærer utslippskutt for en rekke industriland (Anneks 1-land) i forhold til 1990-nivå. På Bali-konferansen (COP 13) i desember 2007 ble partene til Klimakonvensjonen enige om å begynne forhandlinger om en ny avtale (eller «agreed outcome»), i og med at de nåværende Kyotoforpliktelsene løper ut i 2012. På klimatoppmøtet i Durban i 2011 ble stater enige om å lage en ny juridisk bindende avtale som vil omfatte både industriland og utviklingsland. Den vil først kunne tre i kraft i 2020. Frem til da gjelder kun frivillige løfter om utslippskutt for en rekke land, mens EU vil forlenge sine forpliktelser etter Kyoto-avtalen. I tillegg har man fått avtaler om klimatilpassning, blant annet en anerkjennelse av at stater må samarbeide om klimarelatert flukt og migrasjon.

MIGRANT: Individ som deltar i migrasjon – se migrasjon.

MIGRASJON: Betegner forflyttingen av enkeltmennesker eller grupper. Brukes for forflyttinger både over landegrensene og innenfor et land. For å skille de to gruppene brukes gjerne «internasjonal migrasjon» om forflytting over landegrensene. Innen jussen skilles det ofte mellom (frivillig) migrasjon og migranter på den ene siden og (tvungen) fordrivelse og fordrevne på den andre.

NGO: Non-governmental organisation – ikke-statlig organisasjon. Brukes blant annet om ideelle, frivillige organisasjoner som driver med nødhjelp, bistand, menneskerettigheter, miljøspørsmål og annet.

NON-REFOULEMENT: Et prinsipp i flyktningretten om at ingen flyktning må sendes tilbake til et område der det er fare for liv eller frihet på grunn av rase, religion, nasjonalitet, politisk oppfatning eller medlemskap i en spesiell sosial gruppe. I menneskerettighetsjussen gjelder prinsippet mer generelt og innebærer at ingen mennesker skal returneres til et område der de risikerer alvorlige menneskerettighetsbrudd som tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling.

OPPHOLD PÅ HUMANITÆRT GRUNNLAG: Tillatelse som gis asylsøker som ikke anses som flyktning, men likevel anses å ha behov for beskyttelse for eksempel på grunn av humanitære forhold ved

retur. Regelendringene i den nye utlendingsloven innebærer at de som risikerer visse alvorlige menneskerettighetsbrudd som tortur, umenneskelig og nedverdiggende behandling, også regnes som flyktninger. En oppholdstillatelse på humanitært grunnlag er normalt gyldig for ett år av gangen og fornyes årlig. Etter tre år innvilges normalt en permanent oppholdstillatelse. Myndighetene vil automatisk vurdere en person opp mot denne bestemmelsen der en person får avslag på søknad om asyl.

OVERFØRINGSFLYKTNING: Person som kommer til Norge etter avtale med FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). Stortinget fastsetter en kvote for hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot, og dette bestemmes for perioder på tre år av gangen. Ved vurderingen av hvem som bør utvelges, legges det vekt på flyktningens bakgrunn, forutsetninger for integrering og om hun/han har nære slektninger i Norge. Se «Gjenbosetting».

PERMANENT OPPHOLDSTILLATELSE: Gir rett til varig opphold og arbeid i Norge. Man må ha oppholdt seg sammenhengende i Norge med tillatelser som danner basis for permanent oppholdstillatelse først.

REDD: REDD står for Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation. FNs Klimapanel (IPCC) har anslått at avskoging bidrar til nær 20 prosent av klimagassutslippene. Innenfor klimaforhandlingene er dette et område med stor fremdrift, særlig når det gjelder finansiering. Samtidig er det store utfordringer når det gjelder eierskap og forvaltning av skog og av urfolks rettigheter.

REPATRIERING: Innebærer at en person reiser tilbake til sitt hjemland etter å ha hatt en form for tillatelse (beskyttelse). Må ikke forveksles med retur.

RETUR: Begrepet retur benyttes for eksempel når en asylsøker har fått avslag på asylsøknaden og må returnere til et transitland eller til hjemlandet. En person med avslag plikter å organisere sin egen retur til transitland eller hjemland. Norge tilbyr de som har fått avslag på søknad, å kontakte Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM), som kan bistå returen. I noen tilfeller tilbyr IOM økonomisk støtte/reintegreringsstøtte. De som velger å ikke organisere sin egen reise eller å kontakte IOM, blir uttransportert av politiet. Må ikke forveksles med repatriering.

RETURSAMTALE: I henhold til Utlendingsdirektoratets retningslinjer til ansatte i mottak, skal det gjennomføres en individuell retursamtale med asylsøker etter at første gangs negative vedtak er fattet. Retursamtalen har som formål at søkeren er forberedt (han/hun er fremdeles i asylsøkerprosessen) på at søknaden kan bli avslått,

og at dette medfører at han/hun plikter å forlate landet. Samtalen gir også informasjon om muligheten til å ta kontakt med IOM, som kan støtte/organisere returen til hjemlandet.

STATSLØSE: Personer som av ulike grunner ikke har, eller har blitt fratatt sitt statsborgerskap. Egen juridisk definisjon av statsløse i konvensjonene om reduksjon av statsløshet og beskyttelse av statsløse.

TILBAKEVENDING: Innebærer at en flyktning eller en internt fordrevet person reiser tilbake til sitt hjemland eller hjemsted. Se «Repatriering».

TILBAKEVENDINGSSTØTTE: Alle personer som har blitt innvilget oppholdstillatelse i Norge, men som likevel ønsker å vende tilbake til hjemlandet på permanent basis, har rett til en tilbakevendingsstøtte på 15 000 kroner. Man har ikke krav på støtten under behandlingen av søknaden eller dersom man har fått avslag på den. I tillegg til tilbakevendingsstøtten dekker norske myndigheter også flyutgiftene til hjemreisen. Disse utgiftene dekkes også dersom man har fått avslag på søknaden og selv ikke har penger til reisen. Hvis asylsøkeren er tvunget til å komme tilbake til Norge på grunn av fare for overgrep i hjemlandet, må vedkommende ikke betale tilbake tilbakevendingsstøtten. Tilbakevendingsstøtten gjelder kun dersom man kommer til Norge som flyktning med et reelt beskyttelsesbehov.

TRANSITTMOTTAK: Midlertidig bosted for asylsøkere inntil de er intervjuet av myndighetene og har gjennomgått helsesjekk.

UTSLIPPSKUTT / MITIGATION: Utslippskutt eller utslippsreduksjon innebærer å redusere utslipp av klimagasser, men også bevaring og planting av skog (se REDD). FNs klimapanel definerer utslippskutt som teknologisk forandring og erstatning som reduserer ressurstilførsel og utslipp per produksjonsenhet.

UTTRANSPORTERING: Utlendinger som ikke har lovlig opphold i Norge, plikter å forlate landet frivillig. Dersom utlendingen nekter å forlate Norge frivillig, kan politiet føre vedkommende ut av landet. Utlendingen har plikt til å dekke utgiftene til sin egen uttransportering. I praksis er det likevel slik at staten dekker de aller fleste utgiftene ved uttransportering fra Norge. Dersom utlendingen kommer tilbake til Norge igjen, vil vedkommende ha gjeld til staten.

UTVISNING: Vedtak som innebærer at en utlending må reise ut av landet og bare unntaksvis kan komme tilbake, eller bare kan komme tilbake etter et visst tidsrom.

FLYKTINGHJELPEN UTE I VERDEN

SØR-SUDAN

Driver prosjekter i provinsene Central Equatoria, Warrap og Northern Bahr el Gazal. Prosjektene spenner fra distribusjon av livreddende nødhjelpsartikler og midlertidig husly til nylig fordrevne, til lærerutdanning, yrkesopplæring og inntektsgenererende aktiviteter for å legge til rette for varige løsninger. Gir også de fordrevne tilgang på informasjon, rådgivning og juridisk hjelp i alle faser av flukten.

BRUSSEL

Flyktinghjelpen etablerte et eget kontor, NRC Europe, i Brussel i 2005. Målsettingen var å komme nærmere EU, som er en dominerende aktør innen både humanitært arbeid og utviklingshjelp. EU er blant annet den største givener innen humanitær assistanse i verden, og organisasjonen er involvert i de politiske prosessene knyttet til mange av verdens humanitære kriser og glemte konflikter. Siden 2005 har Flyktinghjelpen arbeidet målrettet med talsmannsarbeid overfor EUs institusjoner og nettverk som er basert i Brussel, og med å øke Flyktinghjelpens prosjektfinansiering fra EU.

GENEVE

Siden 1994 har Flyktinghjelpens kontor i Geneve deltatt aktivt i prosessene som former det internasjonale samfunns humanitære politikk. På oppdrag fra FN etablerte Flyktinghjelpen i 1998 Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) i Geneve for å overvåke situasjonen for verdens internt fordrevne (www.internal-displacement.org). I dag er vi ledende på området, med en kontinuerlig oppdatert database med informasjon og analyse av situasjonen for internt fordrevne i over 50 land. IDMC driver også opplæring i beskyttelse av internt fordrevne for FN, nasjonale myndigheter og andre humanitære aktører som arbeider med internt fordrevne i felt.

OSLO

Flyktinghjelpens hovedkontor ligger i Norge. Hovedkontoret gir informasjon om verdens flyktingsituasjon til lokalmiljø, deriblant skoler, organisasjoner og bedrifter. Er talsmann for asylsøkere, flyktninger og internt fordrevne og premiss-leverandør i forhold til norsk asyl- og flyktingpolitikk.

LIBERIA

Har siden desember 2010 respondert på den akutte flyktingsituasjonen i grenseområdene mot Elfenbenskysten gjennom registrering av ivorianske flyktninger, leirdrift, bygging av hus i leirene og matdistribusjon. Har i tillegg hatt ansvar for monitorering av beskyttelsessituasjonen i grenseområdene og utdeling av mat til sårbare vertsfamilier. Tilbyr ungdom som har falt ut av skolesystemet, yrkesopplæring på flere YEP-sentre («Youth Education Pack»). Tilrettelegger for direkte forhandlinger i landtvister og gir opplæring til lokale og nasjonale myndigheter om lovgivning innen landspørsmål. Driver også et prosjekt for å bekjempe og håndtere problemstillinger knyttet til seksuell og kjønnsbasert vold.

ELFENBENSKYSTEN

Driver aktiviteter primært i vest for internt fordrevne og flyktninger som vender hjem. Barn som har gått glipp av skolegang, får tilbud om et utdanningsprogram der de får mulighet til å komme tilbake til det offisielle skolesystemet. Tilbyr informasjon, rådgivning og juridisk hjelp i forbindelse med landtvister ved blant annet å tilrettelegge for løsninger mellom partene og å gi kurs til tradisjonelle og nasjonale myndigheter. Informerer om anskaffelse av fødselsattester og annen personlig dokumentasjon. Gjenoppbygger hus og bygger latriner som ble ødelagt under volden som fulgte presidentvalget i 2010. Delte også ut nødhjelpsartikler til internt fordrevne da krisen var på sitt mest alvorligste i 2011.

COLOMBIA

Bidrar til at internt fordrevne barn og unge får tilgang til ulike utdanningsaktiviteter. Tilbyr informasjon, rådgivning og juridisk assistanse til internt fordrevne med fokus på landrettigheter og kjønnsbasert vold og hjelper internt fordrevne å få tilgang til offentlige tjenester. Driver også programmer for colombianske flyktninger som har tatt seg over grensene til Panama, Ecuador og Venezuela, med fokus på beskyttelse, kapasitetsbygging og utdanning. Jobber for å påvirke myndighetenes politikk overfor internt fordrevne og flyktninger.

DR KONGO

Bygger og restaurerer klasserom. Driver et intensivt skoleprogram rettet mot barn mellom 10 og 13 år som grunnet krig og konflikt har havnet utenfor skolesystemet, gir opplæring til lærere, og tilbyr ungdom i alderen 14-22 år et årskurs som gir dem mulighet til å lære seg et yrke og starte egen bedrift. Gir informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til internt fordrevne, returnerte flyktninger og lokale myndigheter med fokus på å gi opplæring og støtte til lokale kommisjoner i å løse landtvister. Deler ut nødhjelpsartikler, mat og matkuponer/kontanter, samt gir støtte til matproduksjon og annen inntektsbringende aktivitet. Driften av seks flyktingleirer i Masisi og Goma ble overført til andre humanitære aktører i 2011.

UGANDA

Deler ut mat og nødhjelpsartikler til flyktninger og asylsøkere i sørvest. Driver matsikkerhetsprosjekter i nord, med blant annet reetablering av matproduksjon og inntektsbringende aktiviteter. Gir grunnleggende yrkesopplæring for ungdom og komprimert grunnskoleutdanning til barn og unge som har falt ut av utdanningssystemet. Rehabiliterer og bygger klasserom og lærerboliger. Tilbyr informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til de returnerte med spesiell oppmerksomhet om landrettigheter. Gjennom informasjon og kapasitetsbygging overfor myndighetene, arbeider Flyktinghjelpen for at behovene til de returnerte skal inkluderes i nasjonale langsiktige utviklingsplaner.

ZIMBABWE

Har siden september 2010 arbeidet med å finne varige løsninger for internt fordrevne. Ungdom som har falt ut av skolesystemet, tilbyr yrkesopplæring og grunnleggende skrive- og leseferdigheter gjennom YEP-programmet («Youth Education Pack»). Lokalsamfunn og internt fordrevne er selv med å identifisere behov og prioriteringer for å finne varige løsninger, og sammen med Flyktinghjelpen igangsettes prosjekter for å øke matsikkerhet og bedre livsopphold.

GEORGIA

Gir informasjon, rådgivning og juridisk bistand til internt fordrevne og returnerte med spesiell vekt på eiendomsrett, rett til offentlige tjenester og identitetspapirer. Bygger varige boliger og rehabiliterer kollektivsentre i Georgia. Rehabiliterer hus og skoler ødelagt i krigen i Abkhasia. Driver ettermiddagsklasser for internt fordrevne skolebarn og opplæring av lærere i bruk av nye undervisningsmetoder. Gir yrkesopplæring og ferdighetstrening til ungdom. Jobber for å påvirke myndighetenes politikk overfor internt fordrevne.

LIBANON

Bistår palestinske, irakiske og syriske flyktninger. Etablerte kontor i Libanon under krigen mellom Israel og Hizbollah sommeren 2006, da med fokus på rehabilitering av hjemmene til fordrevne libanesere. Husly har også de senere årene vært en hovedaktivitet i landet og omfatter i dag palestinske og nyankomne syriske flyktninger. Driver også utdanningsaktiviteter i samarbeid med FNs organisasjon for palestinske flyktninger, UNRWA. Utdanningsprogrammet omfatter også irakiske flyktninger. Igangsatte i 2011 et prosjekt med sikte på å forbedre og koordinere servicetilbudet i palestinske flyktningleirer, og et nytt prosjekt for informasjon, rådgivning og juridisk hjelp er under oppstart.

IRAK

Mobiliserer internt fordrevne irakere og tilrettelegger for dialog med myndighetene med sikte på å bedre tilgangen på statlige tjenester og fremme akseptable varige løsninger. Flyktninghjelpen har arbeidet i Irak siden høsten 2010 og jobber i hovedstaden Bagdad, hvor over 200 000 internt fordrevne bor under svært kummerlige forhold, fordelt på 120 uformelle leirer. Flyktninghjelpens Irak-program gjennomføres i tett samarbeid med FNs Høykommissær for flyktninger (UNHCR) og UN Habitat.

ETIOPIA

Nytt programland fra midten av 2011. Gir midlertidig husly til somaliske flyktninger i Dolo Ado og til eritreiske flyktninger i Shire. Ytter nødhjelp i form av telt og midlertidige boliger til et økende antall nye flyktninger som kommer fra Somalia på grunn av konflikt og sultkatastrofe der. Har gitt opplæring og kapasitetsbygging til relevante aktører innen leirdrift. Flyktninghjelpen vil i 2012 utvide med utdanningsprogrammer i begge områder.

KENYA

Sørger for husly til somaliske flyktninger i flyktningleirene i Dadaab. Ytter nødhjelp i form av telt til et økende antall nye flyktninger som kommer fra Somalia på grunn av konflikt og sultkatastrofe der. Bygger hus, latriner, skoler og deler ut mat. Driver «Youth Education Pack»-opplæring, et årskurs som gir ungdom med mangelfull skolegang muligheten til å lære seg et yrke. Utvider latrineprogrammet til å omfatte vann og sanitær forhold.

AFGHANISTAN

Gir yrkesopplæring, lese- og skriveopplæring til ungdom på «Youth Education Pack»-sentre i provinsene Nangarhar og Farya. Bygger midlertidig og permanent husly til særlig sårbare familier i nord, øst og vest. Distribuerer nødhjelpsartikler i distrikter rammet av konflikt og naturkatastrofer. Gir informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til returnerte flyktninger og internt fordrevne, blant annet knyttet til eiendomsrett og tilgang til identitetsdokumenter. Jobber med å utvide og forbedre nødhjelpsresponsen for bedre å kunne reagere raskt på kriser når de oppstår.

IRAN

Etablerte kontor i Teheran i januar 2012 med mål om å gi humanitær assistanse til afghanske flyktninger som skal vende tilbake til Afghanistan. Har planer om aktiviteter som informasjon, rådgivning og juridisk assistanse, yrkesopplæring og hvordan skaffe seg muligheter til levebød, samt gjenoppbygging av boliger og flyktningleirer, inkludert vann og sanitære løsninger der det er behov.

MYANMAR

Ferdigstilte i 2011 arbeidet med å gjenoppbygge og forsterke hus og skoler i områder som ble hardt rammet av syklonen Nargis i 2008. Gir beskyttelse og assistanse til internt fordrevne i konfliktområder sørøst i landet gjennom bygging av hus, helseklinikker, skoler og broer, i tillegg til drenering og sanitærinstallasjoner. I 2012 vil utdanningsaktiviteter starte opp med vekt på yrkesopplæring for ungdom og hvordan opparbeide seg muligheter til å skaffe seg et levebød.

DET PALESTINSKE OMRÅDET

Gir informasjon, rådgivning og fri retts hjelp til palestinerne som står i fare for å bli, eller har blitt, fordrevet fra sine hjem på Vestbredden og i Øst-Jerusalem. I Gaza bistår Flyktninghjelpen med å fremskaffe identifikasjonspapirer som er nødvendige for å få tillatelse til å gjenoppbygge totalskadede hjem, og gir juridisk bistand til kvinner om arverett og eiendomsrett. Leder Shelter Cluster som koordinerer planer for bygging og rekonstruksjon i Gaza. Driver utdanningsprosjekt i samarbeid med UNRWA med målsetning om å skape et positivt utdanningsmiljø, forbedre kapasitet blant lærere på skoler i Gaza samt bidra til å øke foreldres engasjement i barnas utdanning.

PAKISTAN

Gir informasjon, rådgivning og juridisk hjelp til afghanske flyktninger og internt fordrevne. Distribuerer nødhjelpsartikler, bygger og rehabiliterer hus og skoler i Khyber Pakhtunkwa, Federally Administered Tribal Areas (FATA) og Balochistan. Driver utdanningsprogram som hjelper barn som har vært på flukt store deler av sitt liv, til å gjennomføre barneskolen. Deler ut skolemateriell. Flyktninghjelpen jobber både i konfliktområder og returområder med mennesker rammet av væpnet konflikt og naturkatastrofer.

SOMALIA

Nødhjelp i form av matutdeling og matsikkerhet som følge av sultkatastrofen. Bygger og rehabiliterer skoler, driver utdanningsprogram og gir midlertidig husly, bedrer sanitærforhold og distribuerer mat og nødhjelpsartikler til internt fordrevne i Puntland, Somaliland og de sørlige og sentrale delene av Somalia. Utdanner lærere i samarbeid med universitetet i Mogadishu. Konstruerer og rehabiliterer brønner for å bedre ferskvannforsyning til internt fordrevne. Bygger permanent husly i Somaliland og Puntland.

SRI LANKA

Gir juridisk bistand til internt fordrevne i nordlige og østlige områder av landet, med vekt på land og eiendomsspørsmål og personlig dokumentasjon. Bygger og rehabiliterer boliger og infrastruktur knyttet til vann og sanitær. Distribuerer nødhjelpsartikler til tilbakevendte og hjelper dem å skaffe seg et levebød.

Land med personell fra Flyktninghjelpens beredskapsstyrker

Både programland og personell fra Flyktninghjelpens beredskapsstyrker

FAKTA OM FLYKTINGHJELPEN

Flyktinghjelpens mandat er å fremme og beskytte rettighetene til mennesker på flukt i eller utenfor eget land, uten hensyn til rase, religion, nasjonalitet og politisk oppfatning. Dette gjøres gjennom uavhengig og uredd talsmannsarbeid nasjonalt og internasjonalt, ved å yte humanitær hjelp i nødssituasjoner og gjennom å styrke FN-organisasjonenes kapasitet til å gi og koordinere internasjonal hjelp og beskyttelse.

Flyktinghjelpen er en av verdens fremste organisasjoner i arbeidet med flyktninger og internt fordrevne. Med egne kontorer og nødhjelpsprosjekter i om lag 20 land på fire kontinenter, kan organisasjonen gi millioner av mennesker på flukt beskyttelse og bistand. Over 60 års erfaring har gitt oss verdifull kunnskap, som gjør at vi har kunnet utvikle aktiviteter som dekker de områdene vi vet er viktigst for mennesker på flukt:

- Distribusjon av mat og nødhjelp
- Bygging av hjem og skoler
- Utdanning av elever og lærere
- Informasjon, rådgivning og juridisk assistanse
- Drift av flyktingleirer

I tillegg til å gi beskyttelse og nødhjelp, jobber Flyktinghjelpen aktivt for å oppnå varige løsninger for mennesker på flukt. Flyktinghjelpen mener en lokal forankring av de ulike aktivitetene er viktig. Over 90 prosent av våre nesten 3000 ansatte arbeider ute i felt. De fleste er fra landene vi jobber i, og mange av dem har vært på flukt selv. Deres kunnskap og erfaring gjør at vi kan tilpasse aktivitetene til situasjonen, målgruppen og behovene.

Flyktinghjelpen har ledende ekspertise om internt fordrevne og startet i 1998 det Geneve-baserte Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC, www.internal-displacement.org). Senteret overvåker situasjonen for internt fordrevne over hele verden og har en database som er verdens fremste faktabase på dette feltet. IDMCs database brukes av FN-organisasjoner, regjeringer, nødhjelpsorganisasjoner, forskningsinstitusjoner og media.

I samarbeid med UD driver også Flyktinghjelpen en av verdens største beredskapsstyrker, NORCAP. Med rundt 850 høyt kvalifiserte personer som kan rykke ut i løpet av 72 timer, er NORCAP en av verdens mest brukte beredskapsstyrker. I dag har Flyktinghjelpen avtaler med 15 FN-organisasjoner som låner personell fra beredskapsstyrkene.



Flyktinghjelpen/Astrid Sehl

I verdens største flyktingleir, Dadaab i Kenya, gir Flyktinghjelpen humanitær assistanse til om lag en halv million flyktninger.

NOTATER

Horizontal lines for note-taking.

NOTATER

ANSVARLIG REDAKTØR:
Elisabeth Rasmusson

REDAKTØR: Richard
Skretteberg

REDAKSJON: Merete
Lindstad og Richard
Skretteberg

BIDRAGSYTERE: Richard Skretteberg • Lisbet Jære •
Øivind Fjeldstad • Merete Lindstad • Marianne Alfsen •
Synnøve Aspelund • Silje Berggrav • Olaf G. Alteren • Kaja
Haldorsen • Alicia Ramirez • Ole Johan Moe • Erik Abild •
Gunhild Louise Forselv • Guri Romtveit • Beate Simarud
• Tine Ramstad • Vibeke Risa • Erlend Hvoslef • Bendik
Sørvig • Astrid Sehl • Siri Elverland • Rolf A. Vestvik • Aase
Vardøen • Torunn Blokkum • Karoline Ekroth • Marianne
Irion • Arild Karlsbakk • Ingebjørg Kårstad • Asbjørn Lode •
Berit Faye-Pedersen • Ingrid Christine Sandnæs • Margaret
Vikki • Marit Glad • Fredrikke Marie Trana

STATISTIKK: Eirik Christophersen

PRODUKSJON: Cox, Oslo (design) og Gamlebyen
Grafiske AS, Oslo (trykk)

UTGIVER: Flyktninghjelpen
Postboks 6758 St. Olavs plass
0130 Oslo
Tel: 23 10 98 00
Faks: 23 10 98 01
Epost: nrc@nrc.no
Internett: www.flyktninghjelpen.no

ISSN 1504-0216
ISBN 978-82-7411-228-5

FORSIDEBILDE:
Espen Rasmussen

© Flyktninghjelpen 2012

Opplag: 4000
Redaksjonen avsluttet: Juni 2012

MED TAKK TIL: Tarek Aban
Chabake ved UNHCR, samt ansatte
i Flyktninghjelpen som har bidratt til
produksjonen av årets rapport.

Utgitt med støtte fra NORAD og
Utenriksdepartementet.